

STRATÉGIA ROZVOJA UDRŽATEĽNÉHO CESTOVNÉHO RUCHU V NÁRODNOM PARKU MURÁNSKA PLANINA DO ROKU 2030

Aktualizácia dokumentu: 2023

Stratégia rozvoja udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina do roku 2030

Aktualizácia dokumentu: 2023

Spracovatelia dokumentu:

Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej

Rozvojová agentúra Banskobystrického samosprávneho kraja, n.o.

Oblasťná organizácia cestovného ruchu Gemer

Oblasťná organizácia cestovného ruchu Región Horehronie

Spolupracujúce organizácie a konzultanti:

Asociácia prírodného turizmu

AEVIS, n.o.

Banskobystrický samosprávny kraj/ Oddelenie územného plánovania a životného prostredia

Banskobystrický samosprávny kraj/ Oddelenie stratégií a analýz

Krajská organizácia cestovného ruchu Banskobystrický kraj Turizmus

Klub slovenských turistov Tisovec

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

OZ Pronatur

Text neprešiel jazykovou korektúrou.

Podakovanie patrí všetkým partnerom, samosprávam a ich predstaviteľom a ďalším aktérom, ktorí venovali čas príprave tohto dokumentu, intenzívnym stretnutiam, diskusiam aj príprave projektov.

OBSAH

Zoznam skratiek	4
Zhrnutie.....	5
VÝCHODISKÁ	12
1 Územie Národného parku Muránska planina.....	13
1.1 Vymedzenie národného parku z hľadiska ochrany prírody a krajiny	13
1.2 Záujmové územie rozvoja cestovného ruchu	14
2 Strategický a inštitucionálny rámec rozvoja udržateľného cestovného ruchu	16
2.1 Súlad stratégie s dokumentmi na národnej a regionálnej úrovni.....	16
2.2 Aktéri v rozvoji cestovného ruchu na území Národného parku Muránska planina	17
ANALYTICKÁ ČASŤ	20
3 Návštevnosť Národného parku Muránska planina	21
2.1 Súčasný stav rozvoja cestovného ruchu	21
2.2 Príjmy z cestovného ruchu.....	24
2.3 Návštevník Národného parku Muránska planina	26
4 Ponuka Národného parku Muránska planina.....	28
4.1 Možnosti pohybu návštevníka na trasách	28
4.2 Doplnková infraštruktúra na trasách	36
5 Osobitné potreby v rozvoji udržateľného cestovného ruchu.....	38
5.1 Ponuka v prírodnom cestovnom ruchu	38
5.2 Vstup do národného parku	39
5.3 Dostupnosť národného parku a jeho atraktivít	40
5.4 Podmienky pre pobyt návštevníka.....	42
6 Potenciál a potreby významných lokalít.....	43
6.1 Územie nosného produktu národného parku	44
6.2 Širšie okolie národného parku	71
STRATEGICKÁ A IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ.....	72
7. Strategický rámec rozvoja udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina	73
7.1 Manažment cestovného ruchu	75
7.2 Ponuka založená na významnom prírodnom a kultúrnom dedičstve.....	80
7.3 Dostupnosť národného parku.....	84
7.4 Výkonnosť a inovačný potenciál v cestovnom ruchu.....	88
7.5 Efektívny marketingový manažment	91
8. Implementácia stratégie	94
8.1 Subjekty zapojené do implementácie a zdroje financovania.....	94
8.2 Harmonogram implementácie a monitoring výstupov.....	98
Zoznam tabuliek a ilustrácií	101
PRÍLOHY	103
Príloha 1 Metodika zberu a spracovania dát	104
Príloha 2 Členské samosprávy organizácií cestovného ruchu a miestnych akčných skupín	105
Príloha 3 Informačné strediská v Národnom parku Muránska planina	106
Príloha 4 Výkony ubytovacích zariadení v obciach na území Národného parku Muránska planina.....	107
Príloha 5 Trasy v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme.....	112
Príloha 6 Opis náučných zariadení v prírode v Národnom parku Muránska planina	117
Príloha 7 Obce na území nosného produktu Národného parku Muránska planina	121

ZOZNAM SKRATIEK

BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
CHA	Chránený areál
CHÚ	Chránené územie
CIPRA	Commission Internationale pour la Protection des Alpes/ Medzinárodná komisia pre ochranu Álp
CR	Cestovný ruch
ČR	Česká republika
DPO	Daňový príjem obce
EFP	Ekologický funkčný priestor
ha	hektár
KST	Klub slovenských turistov
KOCR	Krajská organizácia cestovného ruchu
KOCR BBKT	Krajská organizácia cestovného ruchu Banskobystrický kraj Turizmus
KPU SR	Krajský pamiatkový úrad Slovenskej republiky
k.ú.	Katastrálne územie
MAS	Miestna akčná skupina
MŽPSR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NAPANT	Národný park Nízke Tatry
NCH	Náučný chodník
NL	Náučná lokalita
NP	Národný park
NPMP	Národný park Muránska planina
OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
OP	Ochranné pásmo
OZ	Občianske združenie
Partnerstvo MP-ČH	Partnerstvo Muránska planina – Čierny Hron
POO	Plán obnovy a odolnosti SR
PP	Prírodný park
RABBSK	Rozvojová agentúra Banskobystrického samosprávneho kraja
Správa NPMP	Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej
SSJ	Slovenská správa jaskýň
SSS	Slovenská speleologická spoločnosť
Stratégia NPMP	Stratégia rozvoja udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina do roku 2030
ŠOPSR	Štátna ochrana prírody SR
ŠÚSR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TBD	Bude určené/bude rozhodnuté (z angl. „to be defined“, „to be determined“)
TBZ	Turistický bod záujmu (z angl. POI – Point of Interest)
UNWTO	United Nations World Tourism Organisation/Svetová organizácia cestovného ruchu
VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
ŽP	Životné prostredie

ZHRNUTIE

Národný park Muránska planina (NPMP) patrí v súčasnosti s výnimkou niekoľkých lokalít medzi menej známe chránené územia na Slovensku. Je však významným rozvojovým pólom dvoch destinácií v Banskobystrickom kraji, a to Gemer (historický región Gemer-Malohont) a Horehronie. Záujmové územie NPMP tvorí 16 obcí so vstupnými bodmi do NPMP a ďalších 16 obcí v jeho najbližšom okolí. Toto územie je charakteristické nízkym stupňom socio-ekonomického rozvoja (vysokou mierou nezamestnanosti a inými štrukturálnymi problémami)¹.

Na dotknutom území sa nachádza 55 ubytovacích zariadení s celkovou kapacitou 1 330 stálych lôžok. Ich tržby dosiahli v roku 2019 úroveň 2 mil. €, z toho až 62 % tvorili tržby zariadení v obci Muráň (vrátane zariadení v najrozvinutejšej lokalite z hľadiska služieb Predná hora). Priemerná dĺžka pobytu návštevníkov NPMP je porovnateľná s inými národnými parkami a strediskami (takmer 2,5 dňa), aj keď pri menšom absolútnom počte prenocovaní ako v rozvinutých destináciách. To naznačuje atraktívnosť tohto územia pre pobyt návštevníkov.

V porovnaní s najnavštevovanejšími chránenými územiami na Slovensku sú obce na území NPMP a v jeho najbližšom okolí horšie dopravne dostupné a majú nižší stupeň rozvoja infraštruktúry (služieb pre rôzne cieľové skupiny aj verejnej infraštruktúry). Slabou stránkou je aj nízka zahraničná návštevnosť a nízka návštevnosť mimo hlavnej turistickej sezóny. Zahraniční návštevníci sa na celkovom počte prenocovaní v súčasnosti podieľajú len necelými 5 %.

Silnou stránkou NPMP je autentické a nezastavané prírodné prostredie aj rozvinutá sieť peších turistických trás a cykloturistických trás vo vnútri národného parku. Príležitosťou pre odlíšenie destinačnej ponuky NPMP je rozvoj konskej turistiky, či už putovania na koňoch alebo iné služby priamo spojené s tradíciou chovu koní. Potenciál zvyšovania príjmov z cestovného ruchu predstavuje aj výber dane za ubytovanie. Príjmy z vybranej dane za ubytovanie tvoria v súčasnosti len okolo 0,2 % daňových príjmov obcí v dotknutom území.

Po období celosvetového aj celoslovenského rastu cestovného ruchu, ktoré sa prejavovalo do roku 2019, zasiahli toto odvetvie viaceré krízy, ktoré poukázali na dôležitosť strategického plánovania a realizácie rozvojových aktivít s komplexnou víziou, ktorá presahuje krátkodobé ekonomické benefity.

Zahraničné destinácie reagujú nielen na dlhodobé trendy, ako je rýchly rozvoj technológií, zmeny v preferenciách návštevníkov v trávení voľného času, ale aj na potrebu čo najlepšie pripraviť územie na zmeny vo vonkajšom prostredí, ako je zmena klímy (adaptácia aj riešenie nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy), nestabilná geopolitická situácia a s ňou súvisiaca energetická kríza a dopady iných nepredvídateľných okolností, na ktorých citlivosť regiónov poukázala aj situácia počas pandémie COVID-19. Z hľadiska udržateľnosti cestovného ruchu sa témou stáva nielen zvyšovanie konkurencieschopnosti destinácií, ale najmä ich odolnosť voči spomínaným faktorom. Z dlhodobého hľadiska ide o vytváranie kvalitných podmienok pre pobyt návštevníka, aj formovanie destinácie ako kvalitného miesta pre život obyvateľov, ktorí sa podieľajú na tvorbe ponuky.

V súčasnosti sú všetky destinácie bezprostredne ovplyvnené zmenou klímy, pričom najviac ohrozenou je zimná turistická sezóna a podmienky pre lyžovanie v horských strediskách. Vyplývajú z najnovšej štúdie Inštitútu environmentálnej politiky Ministerstva životného prostredia SR, budú koncom 21. storočia pravdepodobne prevádzkyschopné iba vysoko položené lyžiarske strediská. Teplejšie zimy sa majú stupňovať do roku 2030 aj neskôr. V bezprostrednej blízkosti NPMP (v záujmovom území) sa nachádzajú len dve lokality s lyžiarskymi strediskami, a to Telgárt a Polomka. Aj v kontexte energetickej krízy by sa v celom záujmovom území NPMP mali postupne vytvárať podmienky pre vykonávanie aktivít, ktoré nie sú do takej miery závislé od prevádzkovo náročnej infraštruktúry, počas zimnej sezóny vytvárať podmienky pre rozvoj bežeckého lyžovania, ktoré nie je závislé od infraštruktúry s dlhou dobou investičnej návratnosti. Stratégia NPMP kladie dôraz na budovanie infraštruktúry, ktorá nemá z dlhodobého hľadiska negatívny vplyv na prostredie a prírodné zdroje a umožňuje predchádzať prehúšťovaniu lokalít. Klimatické zmeny sa prejavujú aj úbytkom vzácnych vodných zdrojov. V súvislosti s klimatickou zmenou, ktorá sa prejavuje na zvyšovaní priemernej teploty vzduchu aj obdobiami s nedostatkom zrážok, sa v dlhodobom horizonte predpokladá, že pre viaceré hlavné aktivity vykonávané počas letnej turistickej sezóny vo vonkajšom prostredí budú vhodné podmienky aj v mimosezónnych obdobiach. V budúcnosti vzrastie dopyt po náročnejších aj menej náročných športových aktivitách v prírode, či spoznávaní kultúrneho dedičstva.

¹ Miera evidovanej nezamestnanosti bola v roku 2022 v okrese Revúca na úrovni 18,34 %, v okrese Rimavská Sobota na úrovni 20,22 %. Záujmové územie Stratégie NPMP tvorí 21 obcí na severe týchto dvoch okresov. Sú súčasťou destinácie Gemer (historického regiónu Gemer-Malohont). Do záujmového územia NPMP patrí aj 11 obcí na východnej strane okresu Brezno, ktoré sú súčasťou Regiónu Horehronie. Podobne ako obce v regióne Gemer patria medzi lokality zaostávajúce socio-ekonomickou úrovňou za celoslovenským priemerom.

Potrebná je zvýšená starostlivosť o zdroje a zlepšovanie podmienok pre realizáciu pešej turistiky, cykloturistiky, konskej turistiky, udržateľné využívanie kultúrneho dedičstva a ďalších aktivít aj v mimosezónnom období.

ZÁMER A ŠTRUKTÚRA STRATÉGIE

Spracovanie Stratégie rozvoja udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina do roku 2030 (ďalej Stratégie NPMP) nadväzuje na proces vyhlásenia Národného parku Muránska planina, jeho zón a ochranného pásma (zonáciu) a prípravu návrhu Programu starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranného pásma a chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica (zahrňuje aj územie chráneného areálu Tisovský kras, chráneného areálu Pramenná oblasť Rimavy a chráneného areálu Stolica). Návrhy programov starostlivosti sú dokumentáciou ochrany prírody určujúcou hlavné a operatívne ciele pre zachovanie alebo dosiahnutie (a následné udržanie) priaznivého stavu všetkých druhov a biotopov, ktoré sú predmetom ochrany týchto chránených území. Vzhľadom na to, že štruktúra Programu starostlivosti² nevytvára priestor pre detailnú analýzu potenciálu a rozvojových potrieb cestovného ruchu ako jednej z ekosystémových služieb chráneného územia, tento dokument má za cieľ určiť strategický rámec rozvoja cestovného ruchu aj v kontexte Programu starostlivosti.

Z hľadiska ochrany prírody a krajiny je NPMP vymedzený Nariadením vlády č. 278/2022 Z.z., ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, jeho zóny a ochranné pásmo a je spravovaný Správou Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej (ďalej Správa NPMP). Účelom vyhlásenia NP je zabezpečenie ochrany prírodných procesov a umožnenie prirodzeného vývoja prírodných spoločenstiev nachádzajúcich sa na jeho území, ako aj zabezpečenie priaznivého stavu predmetov ochrany národného parku³.

Stratégia NPMP nadväzuje na medzinárodné trendy a vychádza z predpokladu, že práve zachované biodiverzitne bohaté a prirodzené prírodné prostredie je hlavným kvalitatívnym atribútom ponuky pre návštevníkov. Atraktívne vnútro národného parku predstavuje kľúčový rozvojový potenciál obcí na jeho vstupných bodoch, ale aj okolitých obcí. Preto záujmové územie rozvoja cestovného ruchu v NPMP presahuje hranice národného parku aj jeho ochranného pásma a tvorí ho až 32 obcí v regiónoch Gemer a Horehronie.

Obrázok 1: Najviac oceňované atribúty ponuky Národného parku Muránska planina z pohľadu návštevníkov

Zdroj: Výsledky prieskumu návštevníckeho správania v chránených územiach na Slovensku (Aevis, n.o.), 2021. Najčastejšie odpovede na otázku: „Čo sa vám v Národnom parku Muránska planina najviac páčilo?“

Do prípravy tohto dokumentu bola v spolupráci so Správou Národného parku Muránska planina zapojená Rozvojová agentúra BBSK, n.o., OOCR Gemer, OOCR Región Horehronie, Krajská organizácia cestovného ruchu Banskobystrický kraj Turizmus a ďalší experti a aktéri v rozvoji cestovného ruchu v regiónoch (kluby slovenských turistov, cykloturistické kluby, poskytovatelia služieb a iné subjekty).

² Štruktúra vychádza z Vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

³ Nariadenie vlády SR č. 278/2022 Z.z., § 5.

Stratégia NPMP má štyri rámcové časti. **Východiská** dokumentu vymedzujú záujmové územie rozvoja cestovného ruchu v NPMP a rámce rozvoja udržateľného cestovného ruchu v súlade so strategickými dokumentmi na národnej a regionálnej úrovni a inštitucionálnym usporiadaním územia. **Analytická časť** venuje pozornosť súčasnému stavu rozvoja cestovného ruchu na dotknutom území (návštevnosti). Zhodnocuje potenciál jednotlivých lokalít pre rozvoj cestovného ruchu berúc do úvahy intenzitu využívania územia na rekreačné a športové účely, výskyt zastavaných plôch, stav existujúcej ale aj potrebu nevyhnutnej verejnej a inej infraštruktúry pre rozvoj cestovného ruchu a prepojených odvetví, na vlastnom území národného parku, v jeho vstupných bodoch aj v širšom okolí [Príloha 1 Metodika zberu a spracovania dát]. **Strategická časť** formuluje rámce rozvoja udržateľného cestovného ruchu v NPMP do roku 2030, ciele a aktivity s najvyššou prioritou pre najbližšie obdobie. **Implementačná časť** obsahuje spôsob monitoringu realizácie aktivít a naplňania cieľov stratégie. Stratégia NPMP je dokument zameraný na rozvojové potreby, ktorý dopĺňajú koncepcné dokumenty v marketingovom manažmente, vrátane komunikačnej stratégie, tvorby značky a umiestnenia Národného parku Muránska planina ako jedinečnej prírodnej destinácie na trhu cestovného ruchu.

Strategický rámec a vízia 2030

Stratégia NPMP sa zameriava na podmienky pre rozvoj udržateľného cestovného ruchu, t.j. cestovného ruchu, „ktorý plne zohľadňuje svoje súčasné aj budúce hospodárske aj sociálne a environmentálne dopady, riešenia potrieb návštevníkov, odvetví hospodárstva, životného prostredia aj domáceho obyvateľstva“⁴.

Dokument zohľadňuje aj podmienky pre rozvoj prírodného cestovného ruchu a iných mäkkých foriem⁵, avšak jeho rámec je oveľa širší. Zámerom Stratégie NPMP je nastavenie smerovania rozvoja cestovného ruchu a identifikácia aktivít, ktoré vytvárajú podmienky pre kvalitný život v obciach, na ktorých území sa národný park nachádza aj v širšom okolí. To vo väčšom detaile vystihuje päť strategických cieľov:

Dlhodobou víziou je, že Národný park Muránska planina bude konkurencieschopná a odolná prírodná destinácia:

- ✓ *spravovaná v súlade s princípmi udržateľného rozvoja, vďaka spolupráci a súdržnosti pripravená flexibilne reagovať na zmeny vo vonkajšom prostredí (vrátane klimatických zmien, bezpečnosti a i.),*
- ✓ *atraktívna pre návštevníka vďaka zachovanému prírodnému charakteru vlastného územia národného parku, ale aj estetickému zázemiu v centrách rozvoja a v okolí vstupných bodov do národného parku,*
- ✓ *s vyriešenými kľúčovými potrebami z hľadiska udržateľnosti verejnej infraštruktúry, ktorá vytvára príležitosti pre rozvoj lokálnej ekonomiky, ale aj širšieho okolia Regiónov Gemer a Horehronie.*

⁴ Svetová organizácia cestovného ruchu (UNWTO), 2022. Sustainable development. UNWTO je špecializovanou inštitúciou Organizácie spojených národov (OSN) v oblasti cestovného ruchu a problematike udržateľného rozvoja sa venuje už od 90. rokov 20. storočia.

⁵ **Rozvoj mäkkých foriem cestovného ruchu/mäkkého cestovného ruchu (soft-tourism)** znamená „rozvoj cestovného ruchu, ktorý vedie k vzájomnému porozumeniu medzi miestnym obyvateľstvom a návštevníkmi, neohrozuje kultúrnu identitu hostiteľského regiónu a snaží sa čo najlepšie starať o životné prostredie. Návštevníci v mäkkom cestovnom ruchu uprednostňujú využívanie infraštruktúry určenej pre miestne obyvateľstvo a neprijímajú turistické zariadenia škodlivé pre životné prostredie“ (Medzinárodná komisia pre ochranu Álp/CIPRA; 1985). Využívanie infraštruktúry určenej len pre domácich obyvateľov je prijateľné pre určitý segment návštevníkov, avšak po takmer 40 rokoch od predstavenia takéhoto smerovania sa nedá jednoznačne vyhodnotiť, či je orientácia len na mäkký cestovný ruch cestou k destinácii konkurencieschopnej na trhu cestovného ruchu, ktorá je ekonomicky a sociálne sebestačným miestom pre život. Preto sa destinácie vo svete orientujú do väčšej miery na rozvoj „udržateľného cestovného ruchu“, t.j. snažia sa plniť očakávania širšej skupiny návštevníkov, avšak pri uplatňovaní princípov spoločenskej zodpovednosti. Princípy **udržateľného cestovného ruchu** (UNWTO, 2022. Sustainable development), na ktoré sa Stratégia NPMP orientuje, sú aplikovateľné na všetky formy cestovného ruchu vo všetkých typoch destinácií, vrátane riešenia masového cestovného ruchu a rôznych špecializovaných segmentov cestovného ruchu. Princípy udržateľnosti sa týkajú environmentálnych, ekonomických a sociokultúrnych aspektov rozvoja cestovného ruchu a rovnováhu medzi týmito tromi dimenziami. Udržateľný cestovný ruch by teda mal: (1) optimálne využívať prírodné zdroje, ktoré tvoria kľúčový prvok v rozvoji cestovného ruchu, udržiavať základné ekologické procesy a pomáhať pri ochrane prírodného dedičstva a biodiverzity; (2) rešpektovať sociálno-kultúrnu autenticnosť hostiteľských komunít, chrániť ich kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty a prispievať k medzi-kultúrnemu porozumeniu a tolerancii; (3) zabezpečiť životaschopné, dlhodobé hospodárske operácie, poskytovanie sociálno-ekonomických výhod všetkým zainteresovaným stranám, ktoré sú spravodlivo rozdelené, vrátane stabilného zamestnania a možností zárobku a sociálnych služieb pre hostiteľské komunity, a prispievanie k zmierňovaniu chudoby. **Prírodný cestovný ruch** (v zahraničnej literatúre označovaný aj ako ekologický cestovný ruch) je taká produktová forma udržateľného cestovného ruchu, ktorá kladie osobitný dôraz na interpretáciu prírodných hodnôt a zároveň generovanie príjmov, ktoré sú priamo určené na zabezpečenie ochrany prírody. Patria tu rôzne formy sprevádzaných produktov v prírode pre malé skupiny, ponuka návštevných centier chránených území a iné. Je príležitostí pre rozvoj cestovného ruchu v chránených územiach Banskobystrického kraja, vrátane Národného parku Muránska planina (viac: [Koncepcia rozvoja prírodného cestovného ruchu v Banskobystrickom kraji do roku 2030](#), 2021).

OKOLNOSTI SPRACOVANIA A VÝZNAMNÉ MÍĽNIKY STRATÉGIE

Spracovanie Stratégie NPMP je dôležitým procesom úspešnej transformácie národného parku a zvyšovania odolnosti regiónu. Proces prípravy dokumentu ovplyvnili významné míľniky reformy národných parkov na Slovensku, najmä oznámenie prvého návrhu Zonácie Národného parku Muránska planina v roku 2020, neskoršie schválenie jej upravenej verzie aj vznik Správy Národného parku Muránska planina ako samostatnej rozpočtovej organizácie MŽP SR v roku 2022.

Rada Národného parku Muránska planina plní funkciu platformy pre dialóg a komunikáciu smerom do regiónu prostredníctvom v nej zastúpených predstaviteľov samospráv a ďalších regionálnych aktérov. Prvý krát zasadala v decembri 2022 a je zložená zo zástupcov samospráv, vedecko-výskumných inštitúcií, MŽP SR, podnikateľských subjektov, organizácií cestovného ruchu a iných subjektov z regiónu. Rada má dôležité úlohy aj vo vzťahu k tejto Stratégii, pretože sa vyjadruje k rozvojovým zámerom, otázkam smerovania NP a strategickým, koncepčným a iným rozvojovým dokumentom platným pre územie NP a podieľa sa na ich vyhodnotení. V rámci spravovania NP sa vyjadruje aj k marketingovému manažmentu NP a ďalším aktivitám. Preto je jej vytvorenie míľnikom prijatia Stratégie aj realizácie navrhnutých aktivít.

Významnú úlohu v procese zohráva **mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a alokované prostriedky pre transformáciu Národného parku Muránska planina** (komponent POO č. 5: Adaptácia na zmenu klímy; Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na zadržiavanie vody, ochranu prírody a rozvoj biodiverzity). Sú hlavným zdrojom pre implementáciu Stratégie. Ohrozením je však relatívne krátke obdobie pre realizáciu strategických projektov z týchto prostriedkov.

Hlavným impulzom pre spracovanie Stratégie NPMP boli nedostatočne rozpracované potreby v cestovnom ruchu ako jednej z perspektívne označovaných oblastí rozvoja územia NPMP. Vytvorením pracovnej skupiny (2020) sa posilnil tím Správy NPMP o odborné kapacity organizácií cestovného ruchu pôsobiach v regióne (OOCR Gemer, OOCR Región Horehronie, RABBSK, n.o. a ďalších).

Analytická a strategická časť dokumentu (prvá pracovná verzia) bola spracovaná v roku 2021. Predchádzalo tomu hľadanie správnych a udržateľných riešení s aktérmi v území. Výstupom bola aj identifikácia kľúčových problémov územia. Aktívny záujem samospráv, aj ich zapojenie do prípravy Stratégie NPMP, umožnili spoločne diskutovať o využití prostriedkov mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti tak, aby projekty pokryli kľúčové rozvojové potreby. Príprava rozvojových projektov transformácie regiónu NP Muránska planina v roku 2022 sa stala východiskom pre **spracovanie akčného plánu Stratégie NPMP**.

Úlohou Správy NPMP (správca územia NP z hľadiska ochrany prírody a krajiny) a organizácií destinačného manažmentu je realizovať v cestovnom ruchu aktivity, ktoré nenahrádzajú (nevytláčajú) činnosti trhových subjektov, ale vytvárajú pre nich príležitosti, formujú rovné podmienky pre udržateľný rozvoj všetkých zodpovedných subjektov lokálnej ekonomiky. S týmto cieľom prijali organizácie cestovného ruchu a Správa NPMP **memorandum o spolupráci pri napĺňaní cieľov Stratégie NPMP**. Memorandum je míľnikom ich rozvojových zámerov podporených z mechanizmu POO.

Predpokladom úspešnej implementácie Stratégie je pochopenie širších súvislostí o tom, čo je z dlhodobého hľadiska kľúčové pre zvyšovanie odolnosti všetkými aktérmi v regióne, dialóg a spolupráca.

LEGENDA K AKTIVITÁM NA ČASOVEJ OSI

Aktivity a najvýznamnejšie míľniky súvisiace s transformáciou NP Muránska planina a mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti

	Organizačné zmeny a míľniky (Zonácia, zriadenie Správy NPMP a i.)
	Nástroje reformy národných parkov (prostriedky Plánu Obnovy a odolnosti)
	Implementácia projektov podporených prostriedkov mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti

Aktivity spracovania Stratégie rozvoja udržateľného cestovného ruchu v NP Muránska planina do roku 2030

	Prípravná fáza
	Spracovanie analytickej a strategickej časti
	Spracovanie implementačného mechanizmu a akčného plánu v nadväznosti na POO SR
	Implementácia stratégie (vrátane monitoringu plnenia a vyhodnotenia Akčného plánu)

Zverejnenie oznámenia Zonácie Národného parku Muránska planina

Zverejnenie „Zámeru na vyhlásenie Národného parku Muránska planina a Program starostlivosti o Národný park Muránska planina na roky 2020 – 2049“ (ďalej **Zonácie**)
/Okresný úrad, Odbor starostlivosti o ŽP/.

Január 2020

Verejné stretnutie

Prerokovanie oznámenia Zámeru Zonácie s dotknutými subjektmi (Muráň)
/Okresný úrad, Odbor starostlivosti o ŽP/.

Marec 2020

Informačné pracovné stretnutia

Prediskutovanie možností detailnejšieho zahrnutia zámerov v CR do programu starostlivosti /Správa NPMP + RABBSK + KOOCR + OOCR + iné OZ v CR/.

Stanovisko (pripomienka) BBSK

Pripomienka k oznámeniu Zámeru Zonácie vrátane pripomienok za oblasť cestovného ruchu /BBSK ako orgán územného plánovania; adresát Okresný úrad/.

Vytvorenie pracovnej skupiny pre rozpracovanie oblasti cestovného ruchu

Prvé stretnutia pracovnej skupiny Správa NPMP + RABBSK + KOOCR + OOCR + iné OZ s cieľom prediskutovania možností detailného rozpracovania potrieb v cestovnom ruchu v samostatnom dokumente, ktorý by dopĺňal Program starostlivosti o NP Muránska planina.

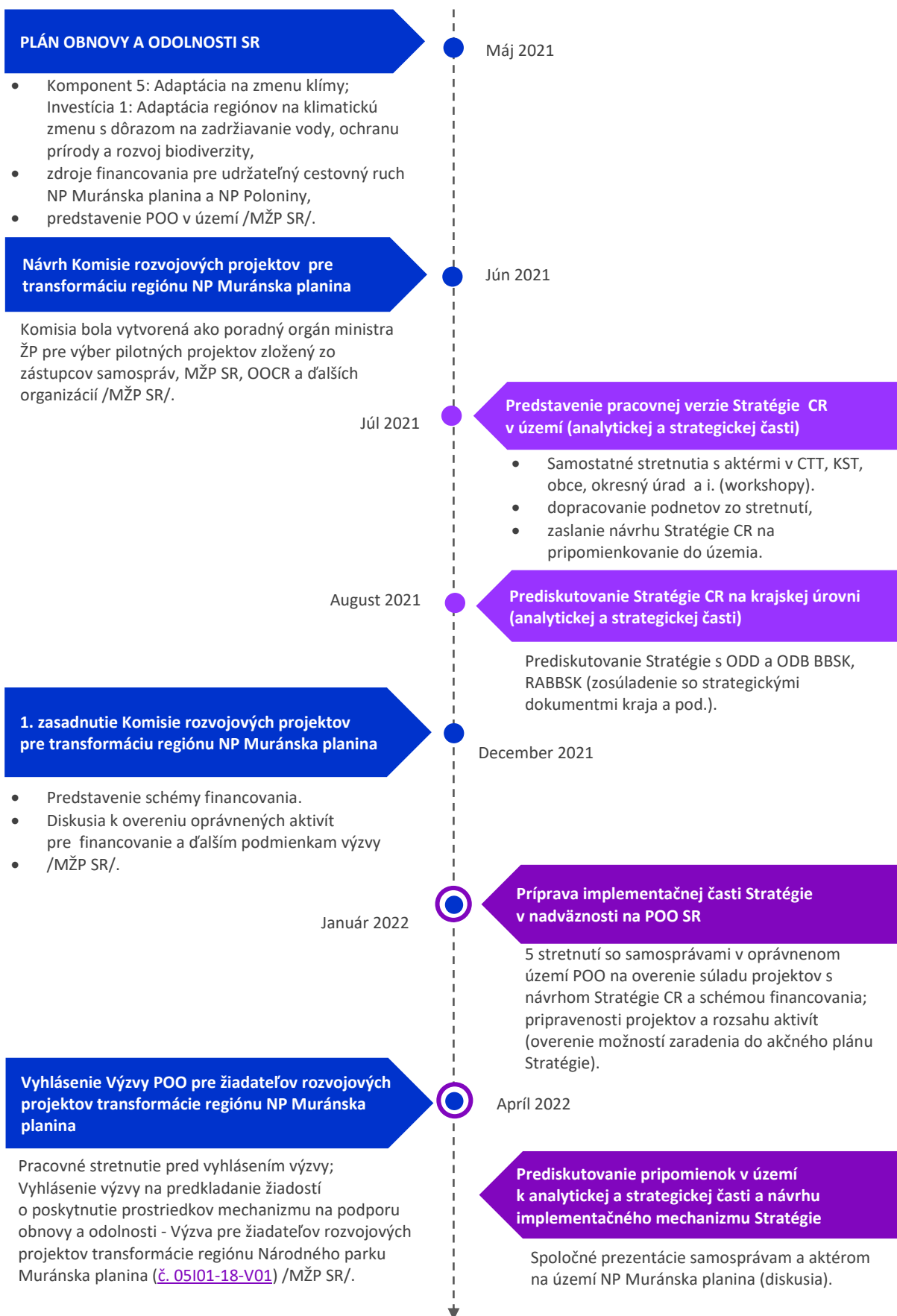
Prerokovanie pripomienok k Zonácii

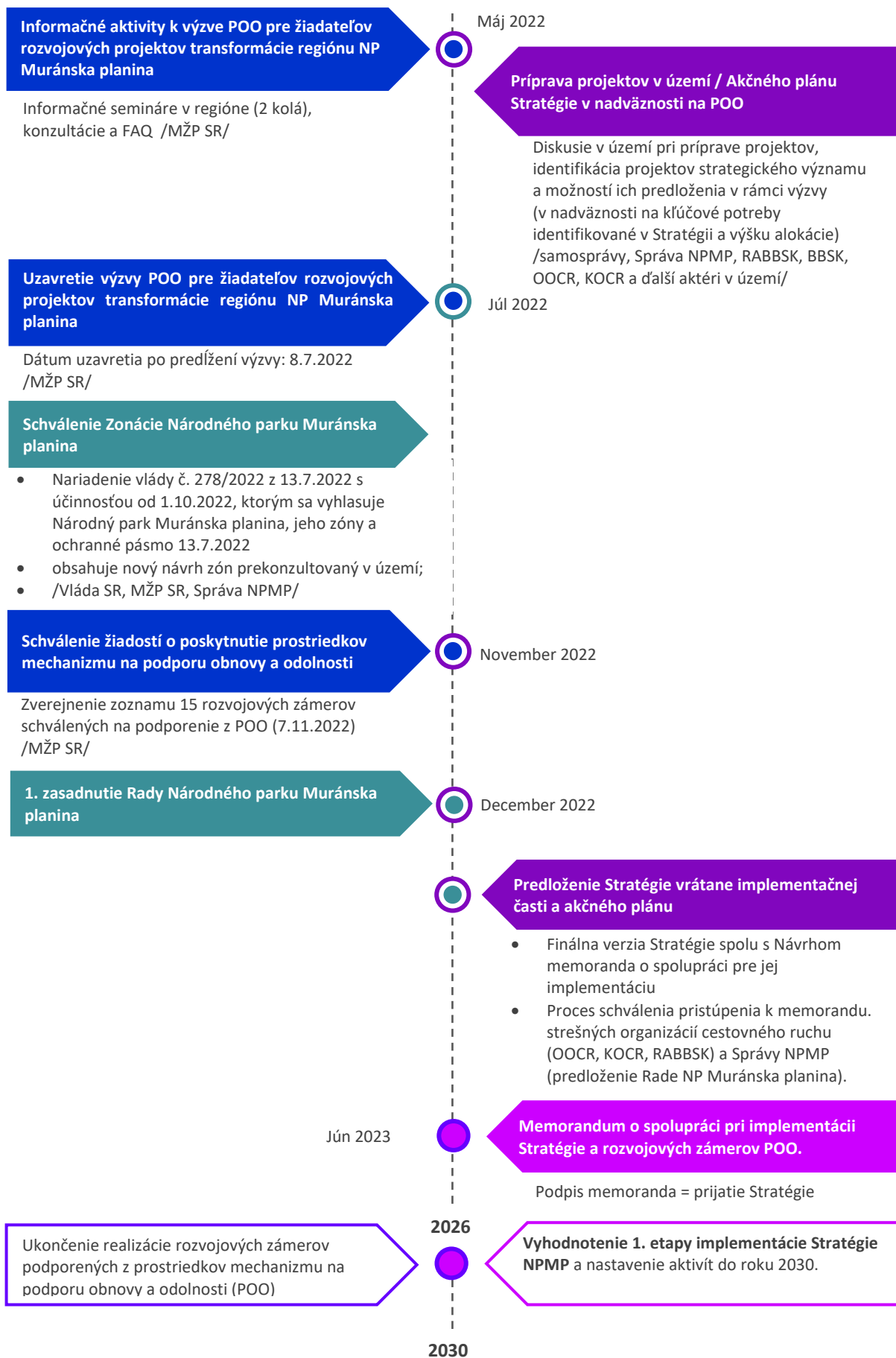
- Prerokovanie k prvému návrhu Zonácie /Okresný úrad, Odbor starostlivosti o ŽP + Správa NPMP/.
- Postupná príprava nového návrhu:
 - hraníc Národného parku Muránska planina, jeho ochranného pásma a jeho zón,
 - programov starostlivosti chránených území Národného parku Muránska planina a jeho ochranného pásma, Chráneného areálu Tisovský kras, Chráneného areálu pramenná oblasť Rimavy, Chránený areál Stolica na roky 2020 – 2049 /Správa NPMP/.

Júl 2020

Začiatok spracovania Stratégie rozvoja udržateľného cestovného ruchu v NP Muránska planina do roku 2030 (Stratégia CR)

- Mapovanie a analýza územia.
- Stretnutia pracovnej skupiny s aktérmi v rozvoji trás a i..
- Návštevnícky prieskum /Aevis, n.o./.
- Spracovanie analytickej časti /júl 2020 – jún 2021/.

VÝCHODISKÁ

1 ÚZEMIE NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA

1.1 Vymedzenie národného parku z hľadiska ochrany prírody a krajiny

Národný park Muránska planina sa nachádza v západnej časti Slovenského rudohoria. Na jeho území sa stretávajú štyri geomorfologické celky: Veporské vrchy, Spišsko-gemerský kras, Stolické vrchy a Horehronské podolie. Muránska planina je národným parkom od 23.9.1997. Dňa 1.10.2022 došlo k úprave hraníc národného parku a jeho ochranného pásma a k vyhláseniu zón národného parku (Nariadením vlády č. 278/2022 Z. z. z 13.7.2022 s účinnosťou od 1.10.2022, ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, jeho zóny a ochranné pásmo⁶).

Tabuľka 1: Územie Národného parku Muránska planina

Dátum vyhlásenia Národného parku Muránska planina	01.10.1997	
Aktuálny právny predpis	Nariadenie vlády č. 278/2022 z 13.7.2022 s účinnosťou od 1.10.2022, ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, jeho zóny a ochranné pásmo	
Územie	Katastrálne územia	Výmera
Národný park Muránska planina	Heľpa, Pohorelá, Pohronská Polhora, Polomka, Šumiac, Vaľkovňa a Závadka nad Hronom (okres Brezno), Muráň a Muránska Huta (okres Revúca), Tisovec (okres Rimavská Sobota).	18 516 ha
Ochranné pásmo Národného parku Muránska planina	Heľpa, Pohorelá, Pohronská Polhora, Polomka, Šumiac, Telgárt, Závadka nad Hronom (okres Brezno), Muráň, Muránska Huta, Muránska Lehota, Muránska Zdychava, Ratkovské Bystré (okres Revúca), Krokava a Tisovec (okres Rimavská Sobota).	13 003 ha
Zóny národného parku	Zóna A (piaty stupeň ochrany) Zóna B (štvrtý stupeň ochrany) ⁷ Zóna C (tretí stupeň ochrany) Zóna D (druhý stupeň ochrany)	7 621,94 ha 4 901,52 ha 5 987,79 ha 4,80 ha

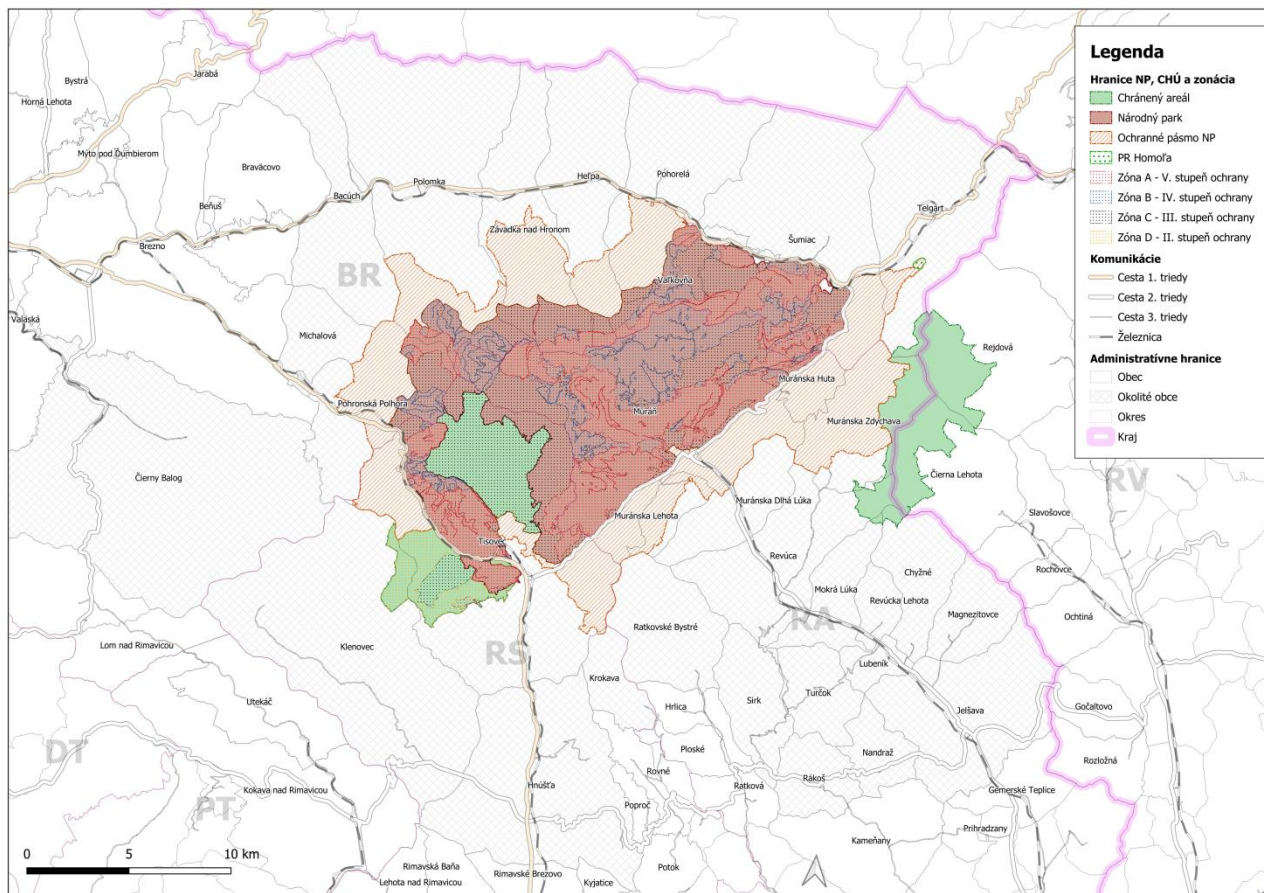
Zdroj: Nariadenie vlády SR č. 278/2022 Z.z..

Pri návrhu členenia územia Národného parku Muránska planina z hľadiska ochrany prírody a krajiny sa zohľadnila prítomnosť biotopov, ich zachovalosť a vzácnosť, výskyt a stav chránených druhov, ako aj potreby vykonávania niektorých hospodárskych činností.

⁶ Nariadením vlády č. 278/2022 Z. z. sa zrušilo Nariadenie vlády SR č. 259/1997 Z.z. ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina. Podľa pôvodného vymedzenia mal Národný park Muránska planina výmeru 20 317,80 ha a ochranné pásmo 21 697,96 ha.

⁷ Zóna B je rozdelená na podzónu B1, ktorá má výmeru 1 157,80 ha a podzónu B2, ktorá má výmeru 3 743,72 ha. Podzóna B1 sa stane súčasťou zóny A s piatym stupňom ochrany 1.1.2031(výmera zóny A bude 8 779,74 ha). Podzóna B2 sa stane súčasťou zóny A s piatym stupňom ochrany 1.1.2051 (výmera zóny A bude 12 523,46 ha).

Mapa 1: Obce na území Národného parku Muránska planina a v jeho ochrannom pásme a okolí

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Nariadenia vlády č. 278/2022, ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, jeho zóny a ochranné pásmo, 2023. Zdrojové dáta: © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

1.2 Záujmové územie rozvoja cestovného ruchu

Národný park Muránska planina sa nachádza na území dvoch destinácií Banskobystrického kraja⁸. Južná a juhovýchodná strana NPMP je súčasťou destinácie Gemer, ktorá pokrýva územie až troch okresov (Rimavská Sobota, Revúca a Rožňava v Košickom kraji). Destinácie usporiadanie vychádza z hraníc historického regiónu Gemer – Malohont. Severná a severozápadná časť NPMP je súčasťou Regiónu Horehronie, ktorý zahŕňa celý okres Brezno. Blízko Národného parku Nízke Tatry z obcí na severnej strane NPMP⁹ je vnímaná v kontexte tejto stratégie ako príležitosť rozvíjať udržateľné zázemie obcí vo vstupných bodoch do oboch chránených území, príležitosť riešiť manažment návštevníka a ďalšie možnosti spolupráce. Pre destináciu Gemer aj Horehronie a nimi spravované oblastné organizácie cestovného ruchu predstavuje NPMP rozvojový potenciál a spoločný subdestinačný celok.

Pre tvorbu produktu cestovného ruchu NPMP tvorí záujmové územie až 21 obcí Regiónu Gemer, pričom nejde o celé územie destinácie Gemer (len obce na severe okresov Rimavská Sobota a Revúca) a 11 obcí Regiónu Horehronie (vo východnej časti okresu Brezno). Vymedzenie záujmového územia rozvoja cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina identifikované katastrálnym územím 32 obcí nevychádza striktnie z ich prekrytia s hranicami národného parku a jeho ochranného pásma, ale berie do úvahy:

- **obce, pre ktoré predstavuje NPMP kľúčový rozvojový potenciál = územie nosného produktu národného parku.** Ide predovšetkým o obce, ktoré sú vstupnými bodmi do národného parku, t.j. vychádzajú z nich

⁸ V Banskobystrickom kraji je v súčasnosti 8 hlavných destinčných celkov, ktoré spravujú oblastné organizácie cestovného ruchu. NPMP je rozvojovým potenciál pre dve z týchto destinácií. Chránené územia

⁹ Obce majú katastrálne územia v NPMP aj v NAPANT.

priamo do vlastného územia národného parku pešie, turistické, cykloturistické, bežecké alebo konské trasy (vrátane plánovaných trás) a najbližšie obce na týchto trasách (6 obcí z Regiónu Gemer/Gemer-Malohont a 10 obcí z Regiónu Horehronie);

- **širšie okolie pre produkt národného parku**, ktoré tvoria vzdialenejšie obce od jadra NPMP. Sú však primerane časovo dopravne dostupné z obcí v najbližšom okolí NPMP a disponujú atraktivitami a lokalitami, ktorých návšteva môže prispieť k predlžovaniu dĺžky pobytu návštevníka NPMP (15 obcí z regiónu Gemer/Gemer-Malohont a 1 obec z Regiónu Horehronie).

Tabuľka 2: Záujmové územie rozvoja cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina (obce)

REGIÓN (destinácia)	ÚZEMIE NOSNÉHO PRODUKTU NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA	ŠIRŠIE OKOLIE PRE PRODUKT NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA (obce)
	Obce s priamymi vstupnými bodmi do NP → najbližšia obec spojená trasami s priamymi vstupnými bodmi do NP	
Región Gemer (Gemer – Malohont)	Muránska Dlhá Lúka Muránska Lehota* Muránska Zdychava* Muránska Huta* Muráň* Tisovec* (Sedlo Zbojská) Pohronská Polhora*	Ratkovské Bystré* Revúca, Revúcka Lehota, Jelšava, Chyžné, Mokrá Lúka, Klenovec, Krokava*, Hnúšťa, Lubeník, Rákoš, Magnezitovce, Sirk (Železník), Nandraž, Turčok
Región Horehronie	Michalová Bacúch Polomka* Závadka nad Hronom* Heľpa* Pohorelá* Valčkovňa* Telgárt* Šumiac*	Čierny Balog

Opis tabuľky: Obce sú uvedené v poradí od východnej hranice okresu Revúca smerom na západ Regiónom Gemer/Gemer-Malohont po mesto Tisovec, odkiaľ pokračujú v poradí obce v susediacom okrese Brezno okolo NPMP z jeho severnej strany až po obce Šumiac a Telgárt (späť na východnú hranicu Banskobystrického kraja). Medzi mestom Tisovec (Región Gemer/Gemer – Malohont) a obcou Pohronská Polhora (Región Horehronie) sa nachádza významná lokalita a vstupný bod do NPMP (lokalita Zbojská), ktorý zároveň prepája tieto dva regióny. Pri výbere širšieho okolia bola zohľadnená aj celistvosť záujmového územia. Dôvodom nezahrnutia väčšieho počtu obcí do záujmového územia rozvoja cestovného ruchu v NPMP bola najmä vzdialenosť od vlastného územia NPMP. V dlhodobom horizonte sa však predpokladá produktové prepájanie NPMP s NP Slovenský raj, NP Slovenský kras, ďalšími obcami a lokalitami NAPANTu a mestom Brezno).

* obce s katastrálnymi územiami, v ktorých je lokalizovaný Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo.

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2022.

V niektorých obciach je už v súčasnosti rozvíjaný pobytový cestovný ruch, ale stupeň jeho rozvoja je vo väčšine z nich nízky. V roku 2019 bolo na tomto území ubytovaných spolu viac ako 32 tis. návštevníkov, z ktorých až viac ako 80 % (26 tis. návštevníkov) bola ubytovaná v obciach na území nosného produktu národného parku. Okrem toho navštevujú národný park aj jednoduchí návštevníci. Podľa návštevníckeho prieskumu realizovaného OOCR Gemer a RABBSK, n.o. v roku 2018 tvoria jednoduchí návštevníci až jednu tretinu všetkých návštevníkov regiónu Gemer. Takýto pomer ubytovaných a jednoduchých návštevníkov sa predpokladá aj pre územie Národného parku Muránska planina.

2 STRATEGICKÝ A INŠTITUCIONÁLNY RÁMEC ROZVOJA UDRŽATEĽNÉHO CESTOVNÉHO RUCHU

2.1 Súlad stratégie s dokumentmi na národnej a regionálnej úrovni

Momentálne najkomplexnejší univerzálny strategický dokument na medzinárodnej úrovni na zabezpečenie udržateľného rozvoja je **Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj**. Prijala ju v roku 2015 Organizácia spojených národov (OSN). Je to akčný plán pre ľudí, planétu a spoločnosť rámcovo rozdelený do 17 cieľov udržateľného rozvoja, pri ktorých medzinárodné spoločenstvo uznalo, že riešia globálne výzvy a prispievajú k udržateľnej budúcnosti. Agenda 2030 predpokladá do roku 2030 úplnú integráciu princípov spoločenskej zodpovednosti, vrátane sociálnej a environmentálnej udržateľnosti do všetkých aktivít medzinárodných spoločenstiev, vlád aj jednotlivcov. Tento očakávaný (žiadúci) stav je základným predpokladom **transformácie na klimatickú neutralitu v roku 2050** (globálny cieľ Agendy 2050).

Environmentálne princípy sa v súčasnosti stávajú prierezovými prioritami pre všetky aktivity a oblasti sociálneho a hospodárskeho rozvoja. K plneniu Agendy 2030 sa zaviazali členské štáty, preto na ňu priamo nadväzujú aj strategické dokumenty na národnej úrovni a implementačné mechanizmy vrátane prostriedkov fondov EÚ.

Stratégia NPMP je navrhnutá tak, aby bola vo všetkých jej častiach v súlade s cieľmi pre napĺňanie Agendy 2030, princípmi Protokolu o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (ďalej Protokolu) a ďalšími medzinárodnými dohovormi a záväzkami. Protokol vymedzuje udržateľný cestovný ruch ako taký, ktorý,

- „zabezpečuje trvalo udržateľné využívanie environmentálnych zdrojov, predchádza vzniku hrozieb pre biologickú a krajinnú diverzitu, od ktorej je vnútorne závislý a minimalizuje nepriaznivé environmentálne, ekologické, kultúrne a sociálne vplyvy;
- poskytuje príležitosť pre vzdelávanie zvyšujúce poznanie a rešpektovanie prírodných ekosystémov a zdrojov;
- rešpektuje sociálno-kultúrnu autenticnosť hostiteľských komunít, pričom zachováva nimi vytvorené a živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty, prispieva k pochopeniu a tolerancii medzi kultúrami,
- prispieva k zabezpečeniu života schopných, dlhodobých ekonomických činností,
- poskytuje sociálno-ekonomické výhody všetkým zainteresovaným, ktoré sú spravodlivo rozdelené vrátane stabilných pracovných a zárobkových príležitostí a sociálnych služieb pre hostiteľské komunity, čím prispieva k zmierňovaniu chudoby“¹⁰.

Stratégia NPMP má formulovať predpoklady a strategické rámce rozvoja udržateľného cestovného ruchu. Týmto smerovaním je dokument priamo v súlade so **Stratégiou environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030** (Envirostratégia 2030)¹¹, ktorej zámerom je okrem podpory mäkkých foriem cestovného ruchu aj hľadanie spôsobov, ako by cestovný ruch mohol prispieť platbami na služby, ktoré poskytuje manažment krajiny.

Dokument je zároveň v súlade s **Koncepciou ochrany prírody a krajiny do roku 2030** a jeho operatívnym cieľom 4.2 Zefektívniť ochranu prírody, krajiny, biodiverzity a prírodných zdrojov prostredníctvom zlepšenia povedomia a znalostí o hodnotách a význame prírody, biodiverzity a krajiny ako aj prostredníctvom rozvíjania zručností pre praktickú ochranu prírody a krajiny a vhodnom manažmente prírody a krajiny. V tomto ciele boli formulované opatrenia relevantné aj v súvislosti s rozvojom prírodného cestovného ruchu, a to:

- vytvoriť systém podpory tvorby tzv. zelených pracovných miest v chránených územiach. Očakávané/merateľné výstupy sú zamerané na zvýšenie podielu zamestnancov v chránených územiach, ktorých práca je priamo naviazaná na ochranu prírody a krajiny, napr. sprievodcovia, informátori, pracovníci pre realizáciu manažmentových opatrení (napr. kosenie, pasenie, údržba chodníkov, údržba informačných zariadení) a pod., realizovaná podpora podnikania priamo naviazaná na ochranu prírody buď prostredníctvom manažmentových opatrení v chránených územiach alebo v rámci rozvoja tzv. jemných foriem cestovného ruchu (ekologický cestovný ruch) v dotknutých regiónoch;

10 Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (Karpatský dohovor). 2003. Ministerstvo životného prostredia SR. [online]. 2019. Dostupné na: <<https://www.minzp.sk/ochrana-prirody/medzinarodne-dohovory/karpatsky-dohovor/>>

11 Zelenšie Slovensko. Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030. Ministerstvo životného prostredia SR. [online]. 2019. Dostupné na: <<https://www.minzp.sk>>

- vybudovať a prevádzkovať zariadenia/infraštruktúru na realizáciu výchovy v ochrane prírody, biodiverzity a krajiny s cieľovým stavom porovnateľným so štandardom európskych krajín a tvorba nových vzdelávacích programov.

Tento dokument nadväzuje na **Víziu a stratégiu rozvoja Slovenska do roku 2030 (Slovensko 2030)**, ktorá má plniť úlohu základného implementačného nástroja Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj v SR aj úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR¹². Stratégia je v súlade s dokumentom Slovensko 2030¹³, Integrovaným rozvojovým programom 1. Ochrana a rozvoj zdrojov, a to **cieľom I.5 Zabezpečiť efektívny a udržateľný manažment prírodných zdrojov**, konkrétne:

- ochranu a zveľaďovanie prírodných zdrojov vrátane zabezpečenia stability a zdravia ekosystémov a ich služieb a premietnutie opatrení adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy do všetkých rezortných strategických dokumentov a dokumentov rozvoja obcí a regiónov ako nadradený verejný záujem (napr. v plánovaní dopravy, energetike, územnom plánovaní, vodnom hospodárstve, pôdohospodárstve, lesníctve, cestovnom ruchu, v celkovej starostlivosti o krajinu a iné);
- vytvoriť integrovaný koncept ochrany a tvorby sídelnej aj otvorenej krajiny na základe Európskeho dohovoru o krajine a konceptu ochrany ekosystémov a ekosystémových služieb;
- prehodnotiť a zjednodušiť systém chránených území a stupne ochrany a dopracovať zostávajúce programy starostlivosti pre chránené územia; zvýšiť rozlohy bez zásahových území, tvoriacich jadrovú zónu národných parkov do roku 2025 na 50 % a do roku 2030 na 75 % celkovej rozlohy každého národného parku;
- uprednostňovať prírode blízke adaptačné opatrenia, zásady hospodárenia v lesoch, a pod., ktoré reflektujú regionálne špecifiká a v dostatočnej miere reagujú na zmenu klímy.

Stratégia je v súlade s Integrovaným rozvojovým programom II. Udržateľné využívanie zdrojov, **cieľom II.1 Podporiť rozvoj silných inovačne založených regionálnych ekonomík** (bod: Využiť prevenciu a adaptáciu na zmenu klímy pre vývoj a výrobu nových produktov technológií, procesov a služieb v sektore pôdohospodárstva, priemyselnej výroby, či cestovného ruchu), **cieľom II.3 Zlepšiť udržateľnosť a odolnosť národnej a regionálnych ekonomík** (bod: Maximalizovať pokrytie domáceho dopytu po produktoch a službách vlastnou regionálnou produkciou, predovšetkým v oblasti potravinárskej produkcie, energetike, a oblasti služieb vrátane udržateľného cestovného ruchu a bod: Podporovať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu za účelom zabezpečenia udržateľného využívania zdrojov a ochrany životného prostredia).

Rámec pre spracovanie tohto strategického dokumentu na regionálnej úrovni tvorí Konceptia rozvoja prírodného cestovného ruchu v Banskobystrickom kraji do roku 2030, ktorá bola prijatá Krajskou organizáciou cestovného ruchu Banskobystrický kraj Turizmus a Rozvojovou agentúrou Banskobystrického samosprávneho kraja, n.o. v máji 2021.

2.2 Aktéri v rozvoji cestovného ruchu na území Národného parku Muránska planina

Na území NPMP a jeho ochrannom pásme, ako aj v ďalšom vymedzenom území, zabezpečuje úlohy na úseku ochrany prírody a krajiny v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny¹⁴ Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej (Správa NPMP). Správa NPMP je aj obhospodarovateľom lesa a správcom lesného majetku vo vlastníctve štátu v súlade s platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Z hľadiska destinačného usporiadania sa NP Muránska planina nachádza na území dvoch regiónov cestovného ruchu, kde pôsobia dve oblastné organizácie cestovného ruchu (OOCR). Severná časť (okres Brezno) je v regióne pôsobnosti OOCR Región Horehronie a južná časť (okres Rimavská Sobota a Revúca) patrí do historického regiónu Gemer-Malohont, kde pôsobí OOCR Gemer. Členské subjekty sú samosprávy, aktívni podnikatelia v území a ďalší aktéri.

Aktivity v regionálnom rozvoji zastrešujú aj 3 miestne akčné skupiny (MAS), a to MAS Partnerstvo Muránska planina - Čierny Hron a MAS Malohont, VSP Stredný Gemer v regióne Gemer-Malohont. Ich aktivity v regionálnom rozvoji

¹² Dostupné na: <https://www.mirri.gov.sk/>

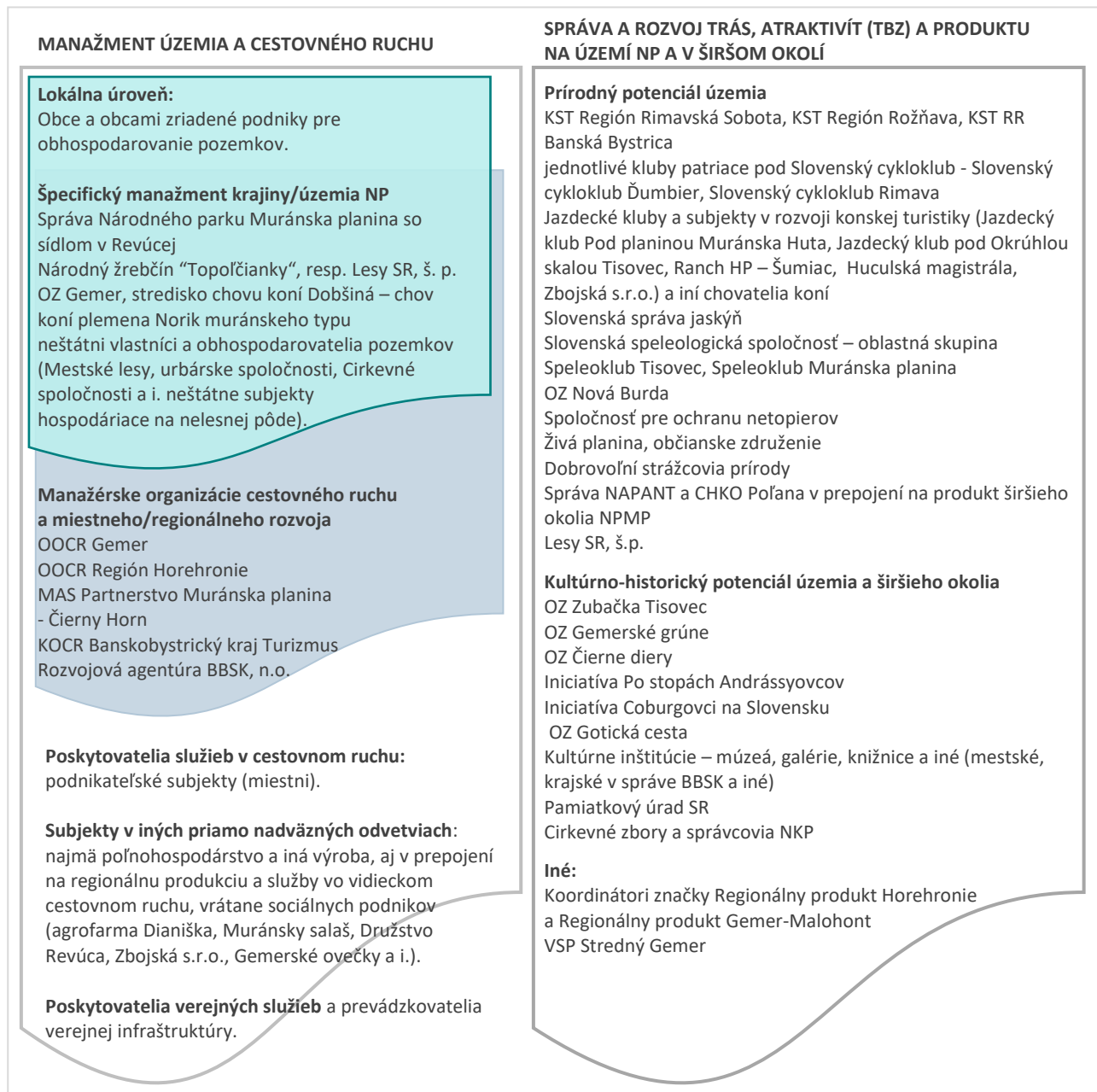
¹³ Návrh Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030. Bratislava, november 2020. Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. Dokument v MPK. [online]. 2019. Dostupné na: <<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2020-553>>

¹⁴ § 65b zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

zahŕňajú širšie územie ako územie obcí, kde je lokalizovaný národný park [Príloha 2 Členské samosprávy organizácií cestovného ruchu a miestnych akčných skupín].

Schéma 1: Aktéri v rozvoji cestovného ruchu na území NP Muránska planina

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2022.

SPRÁVA NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA SO SÍDLOM V REVÚCEJ

Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej (Správa NPMP) je odbornou organizáciou ochrany prírody a krajiny zriadenou Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky v súlade so zákonom č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Bola zriadená 31.3.2022 ako príspevková organizácia Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky. Do februára 2022 bola organizačnou jednotkou Štátnej ochrany prírody SR (ŠOPSR). Jej činnosť v súčasnosti upravuje Štatút Správy NPMP (príloha k rozhodnutiu ministra životného

prostredia SR č. 17/2022-1.11.1), ktorý vytvára priestor pre vykonávanie aktivít v oblasti rozvoja udržateľného cestovného ruchu¹⁵.

Z hľadiska poskytovania služieb pre návštevníkov sa súčasné aktivity Správy NPMP zameriavajú najmä na poskytovanie informácií (činnosť informačných stredísk a vydávanie propagačných a informačných materiálov), environmentálnu výchovu a vzdelávanie [Príloha 3 Informačné strediská v Národnom parku Muránska planina].

Služby informačného strediska¹⁶ → poskytovanie informácií, predaj suvenírov, tlačené informačné a propagačné materiály, mapy.	Polyfunkčné centrum Správy NP Muránska planina (Muráň č. 355, Muráň).
Environmentálna výchova a vzdelávanie → prednášky a iné vzdelávacie aktivity → zasadacia/seminárna miestnosť s kapacitou 35 – 40 miest na sedenie, → základné prezentačné vybavenie, → stála expozícia národného parku, ktorá nevyužíva inovatívne formy interpretácie prírodného dedičstva.	Základná infraštruktúra pre návštevníkov: → sociálne zariadenia, → parkovanie osobných motorových vozidiel v areáli objektu: 4 – 5 miest (len pre zamestnancov a ubytovaných hostí).
→ prednášky a vzdelávacie podujatia realizované vo vonkajších priestoroch (vrátane pozorovaní) v spolupráci s aktérmi v území (OZ Nová Burda).	Terénne informačné stredisko Burda (prevádzkuje OZ Nová Burda- turistická útulňa, základné občerstvenie, základná infraštruktúra pre staničenie koní a cykloturistiku-stojan).
→ sprevádzanie organizovaných skupín a poskytovanie odborného výkladu najmä na trase NCH Muránsky hrad a na lokalite sysľovisko Biele vody, prípadne inej lokalite a trase v závislosti od požiadavky záujmovej skupiny ¹⁷ .	
→ dobrovoľnícke vzdelávacie aktivity (čistenie rieky Muráň) v spolupráci s aktérmi v území a širšom okolí.	
Propagačné a informačné aktivity → vydávanie publikácií a informačných materiálov, → prevádzka webového sídla (http://nmpuranskaplanina.sopsr.sk/), facebookovej stránky Národný park Muránska planina (https://www.facebook.com/muranskaplaninangp), instagramovej stránky (https://www.instagram.com/narodny_park_muranska_planina/).	

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2022.

Pre koordináciu aktivít v cestovnom ruchu na území národného parku je kľúčové, že Správa NP Muránska planina nadobudla reformou národných parkov v roku 2022 a vyhlásením zón národného parku zásadné kompetencie, ktorými sú najmä právna subjektivita spojená aj s personálnym posilnením a nadobudnutie kompetencie správcu majetku vo vlastníctve štátu, teda na väčšine územia národného parku (86 % územia). Významne sa tým zvýšili inštitucionálne predpoklady pre vykonávanie rozvojových aktivít (vrátane vlastných podnikateľských a iných aktivít, súvisiacich so zabezpečovaním zdrojov na ochranu prírody a udržateľný rozvoj územia).

Napriek tomu Správa NPMP pre realizáciu konkrétnych rozvojových aktivít a pri organizovaní podujatí a iných verejných akcií vypracúva len odborné stanoviská, o ich schválení rozhoduje orgán ochrany prírody.

Vstupné do národného parku Správa NP Muránska planina v súčasnosti nevyberá.

¹⁵ Štatút Správy Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej (príloha k rozhodnutiu ministra životného prostredia SR č. 17/2022-1.11.1). Dostupné na: https://www.nmp.sk/wp-content/uploads/2022/04/statut_na_stiahnutie.pdf

¹⁶ Poskytované sezónne.

¹⁷ Poskytovanie sprievodcovských služieb realizuje Správa NP Muránska planina z dôvodu personálnej kapacity len obmedzene – so zameraním sa na sprevádzanie organizovaných skupín s dôrazom na **sprevádzanie žiakov a študentov základných a stredných škôl, detí sústredených v centrách voľného času, detské tábory**.

ANALYTICKÁ ČASŤ

3 NÁVŠTEVNOSŤ NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA

2.1 Súčasný stav rozvoja cestovného ruchu

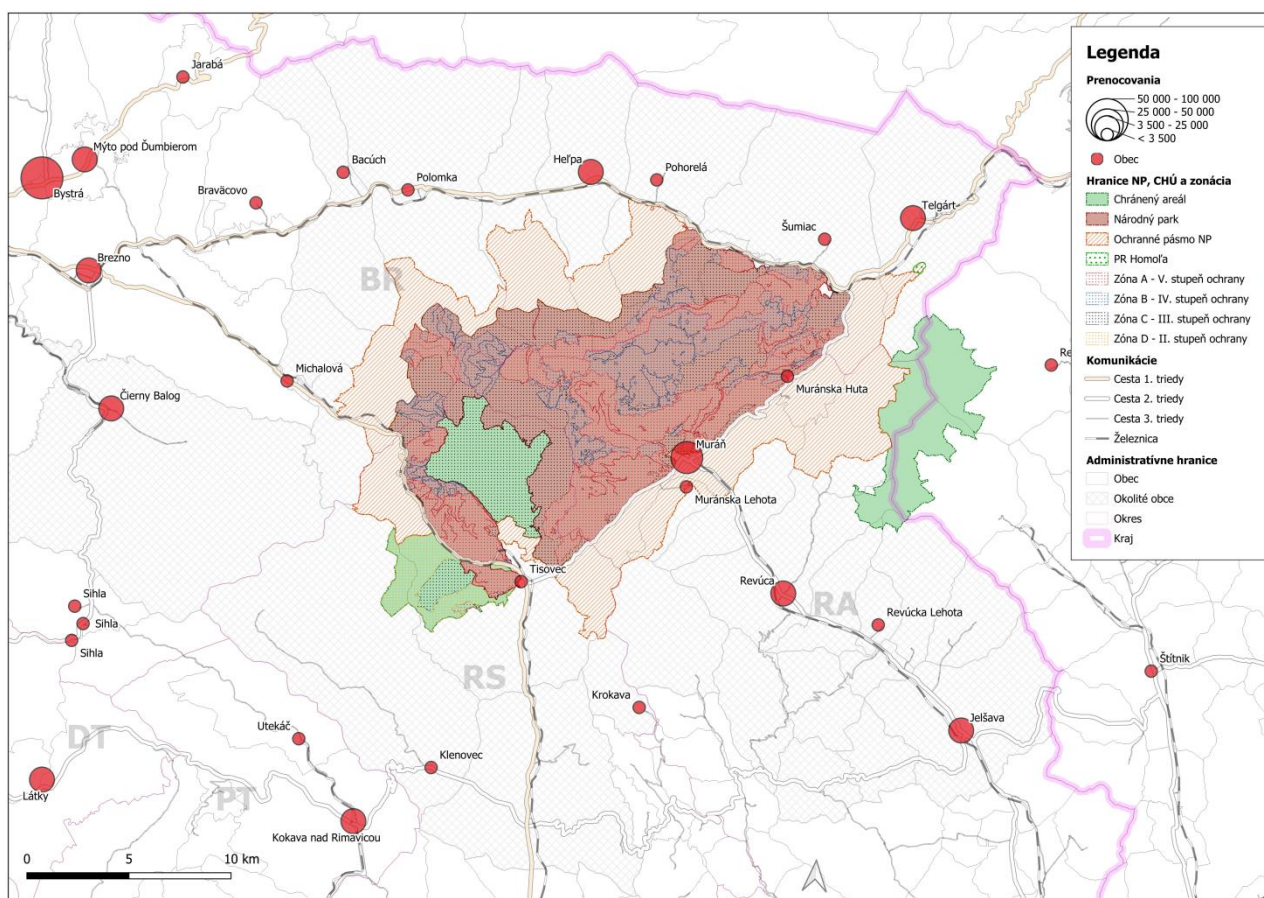
Historicky najvyššiu návštevnosť dosiahlo Slovensko aj Národný park Muránska planina v roku 2019. V obciach, na ktorých katastrálnom území je lokalizovaný národný park (územie nosného produktu Národného parku Muránska planina) bolo ubytovaných v roku 2019 spolu 26 240 návštevníkov, ktorí spolu zrealizovali takmer **64 tis. prenocovaní**. Ďalších **20 tis. prenocovaní** zrealizovali návštevníci ubytovaní v širšom okolí národného parku (Revúca, Revúcka Lehota, Jelšava, Klenovec, Krokava v regióne Gemer-Malohont a obci Čierny Balog v regióne Horehronie).

Pandémia ochorenia COVID-19 sa celosvetovo prejavila v poklese počtu prenocovaní, aj v NPMP a jeho okolí. Výkony zariadení klesali medziročne v roku 2020 aj 2021. V roku 2021 zaznamenali prenocovania na Slovensku 54 % pokles v porovnaní s rokom 2019. S týmito zmenami je spojený aj nedostatok dát pre záujmové územie NPMP, preto vychádza analytická časť Stratégie NPMP najmä z údajov za rok 2019, ktoré čiastočne dopĺňajú dostupné údaje za rok 2022.

INTENZITA PRENOCOVANÍ

Intenzita prenocovaní v záujmovom území NPMP je v súčasnosti nízka, pobytový cestovný ruch sa rozvíja najmä v obci Muráň, pričom ide o prenocovania v zariadeniach situovaných v katastri obce Muráň v ochrannom pásme NPMP. V ostatných okolitých obciach je intenzita prenocovaní veľmi nízka, čo v porovnaní s inými lokalitami podobného charakteru na Slovensku vytvára dobré podmienky pre rozvoj ubytovacích a ďalších doplnkových služieb v okolí NP.

Mapa 2: Intenzita prenocovaní v záujmovom území v prepočte na celé katastrálne územie obcí

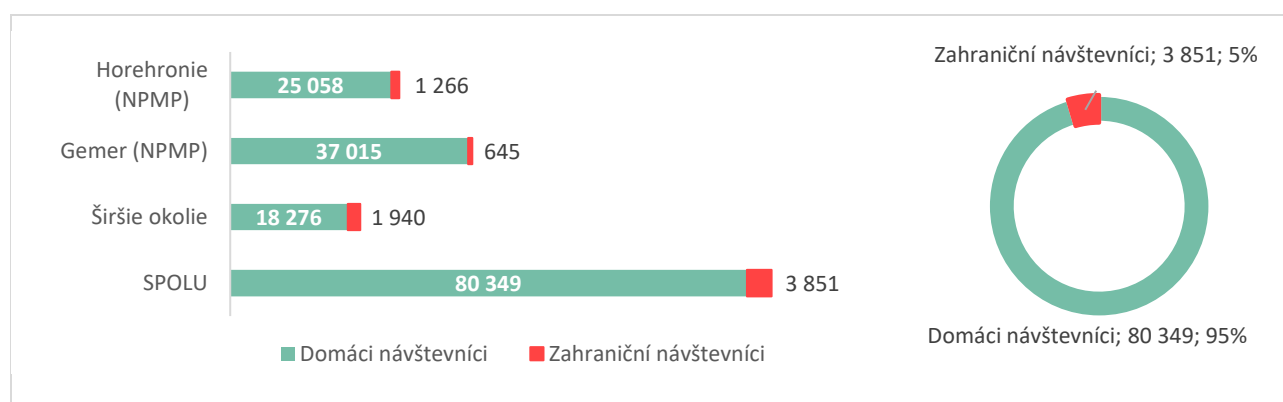

Zdroj: Rozvojová agentúra BBSK, n.o., 2023, Správa NP Muránska planina, 2023. Zdrojové dáta: ŠÚSR, 2019-2023 © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

Obec Muráň dosahuje dlhodobu najvyšší počet návštevníkov a ich prenocovaní, a to až 47 % všetkých prenocovaní územia NPMP, čo je dané aj vyššou kvalitou a širším rozsahom poskytovaných služieb v ubytovacích zariadeniach v lokalite Predná Hora, kde je lokalizovaných cca 80 % ubytovacích kapacít obce Muráň (tieto prenocovania zohľadňuje aj kruhová značka na mapovom podklade umiestnená v centre obce Muráň). Ďalej sa na prenocovaniach v národnom parku podieľajú najmä zariadenia v obci Telgárt a Heľpa. V širšom okolí, v meste Revúca a Jelšava a v obci Čierny Balog dosahuje ročný počet prenocovaní úroveň len od štyri do šesť tisíc ročne. V ďalších obciach bol počet prenocovaní na ešte nižšej, až zanedbateľnej úrovni (v priemere 1300 prenocovaní na obec)¹⁸ [Príloha 4: Tabuľka 61: Počet návštevníkov a prenocovaní v NPMP a jeho širšom okolí].

NPMP a jeho širšie okolie má v súčasnosti veľmi nízku zahraničnú návštevnosť. Na celkovom počte prenocovaní sa zahraniční návštevníci podieľajú len necelými 5 %. V porovnaní so zahraničnou návštevnosťou celého regiónu Gemer (okres Revúca, Rimavská Sobota a Rožňava s 85 % podielom domácich návštevníkov a 15 % zahraničných návštevníkov) je územie NPMP zahraničnými návštevníkmi podstatne menej navštevované¹⁹.

Graf 1: Prenocovania domácich a zahraničných návštevníkov v záujmovom území (2019)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR, 2020.

Aj napriek tomu, že má obec Muráň najvyšší počet návštevníkov, len 1 % prenocovaní tvoria zahraniční návštevníci. Z obcí, ktoré boli uvedené ako obce s relevantným počtom prenocovaní má významnejší podiel prenocovaní zahraničných návštevníkov len obec Telgárt (8,4 %), Revúca (9,4 %) a Jelšava [Príloha 4: Tabuľka 62: Počet prenocovaní domácich a zahraničných návštevníkov v NPMP a jeho širšom okolí].

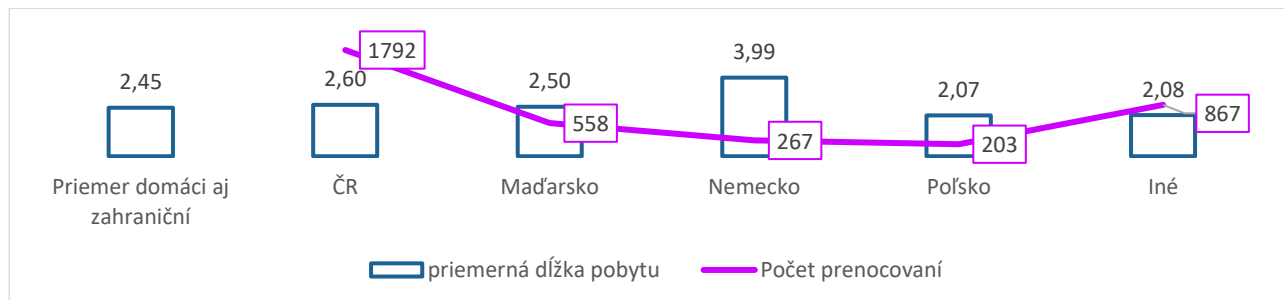
V priemere sú domáci aj zahraniční návštevníci v obciach na území národného parku a v jeho širšom okolí do 2,5 dňa. Na území NPMP v regióne Gemer - Malohont (Muráň, Muránska Huta, Muránska Lehota a Tisovec) je priemerná dĺžka pobytu 2,2 dňa. Najdlhší pobyt v širšom okolí národného parku dosahuje mesto Revúca (3,4 dňa), avšak absolútny počet prenocovaní je tu podstatne nižší ako v obci Muráň. Z Horehronskej strany národného parku je najvyššia priemerná dĺžka pobytu v obci Telgárt (3,3 dňa) a najnižšia v menej rozvinutých obciach (najmä v obci Bacúch a Michalová, v ktorých je zároveň zanedbateľný počet prenocovaní).

V priemere je dĺžka pobytu zahraničných návštevníkov približne rovnaká ako u domácich návštevníkov. Okolo 2,6 dňa sú v území ubytovaní **návštevníci z ČR, ktorí tvoria polovicu zo všetkých zahraničných návštevníkov**. Z hlavných zdrojových trhov Slovenska bolo v roku 2019 v národnom parku najmenej návštevníkov z Nemecka, avšak ich priemerná dĺžka pobytu je takmer 4 dni (títo návštevníci sa na území národného parku zdržali dlhšie ako v jeho širšom okolí).

¹⁸ Evidované výkony ubytovacích zariadení malo 11 obcí (Pohorelá, Bacúch, Michalová, Polomka, Šumiac, Muránska Huta, Muránska Lehota, Tisovec, Klenovec, Krokava, Revúcka Lehota). V piatich obciach na území NPMP (Muránska Dlhá Lúka, Muránska Zdychava, Valčkovňa, Závadka nad Hronom, Pohronská Polhora) a v desiatich obciach širšieho okolia (Ratkovské Bystré, Chyžné, Mokrá Lúka, Hnúšťa, Lubeník, Rákoš, Magnezitovce, Sirk, Nandraš, Turčok) neboli evidované výkony ubytovacích zariadení.

¹⁹ Podľa údajov z obdobia pred vypuknutím Pandémie ochorenia COVID-19 (z roku 2019, ktorý sa vyznačuje historicky najvyššou návštevnosťou).

Graf 2: Priemerná dĺžka pobytu v záujmovom území podľa krajiny pôvodu zahraničných návštevníkov (2019)

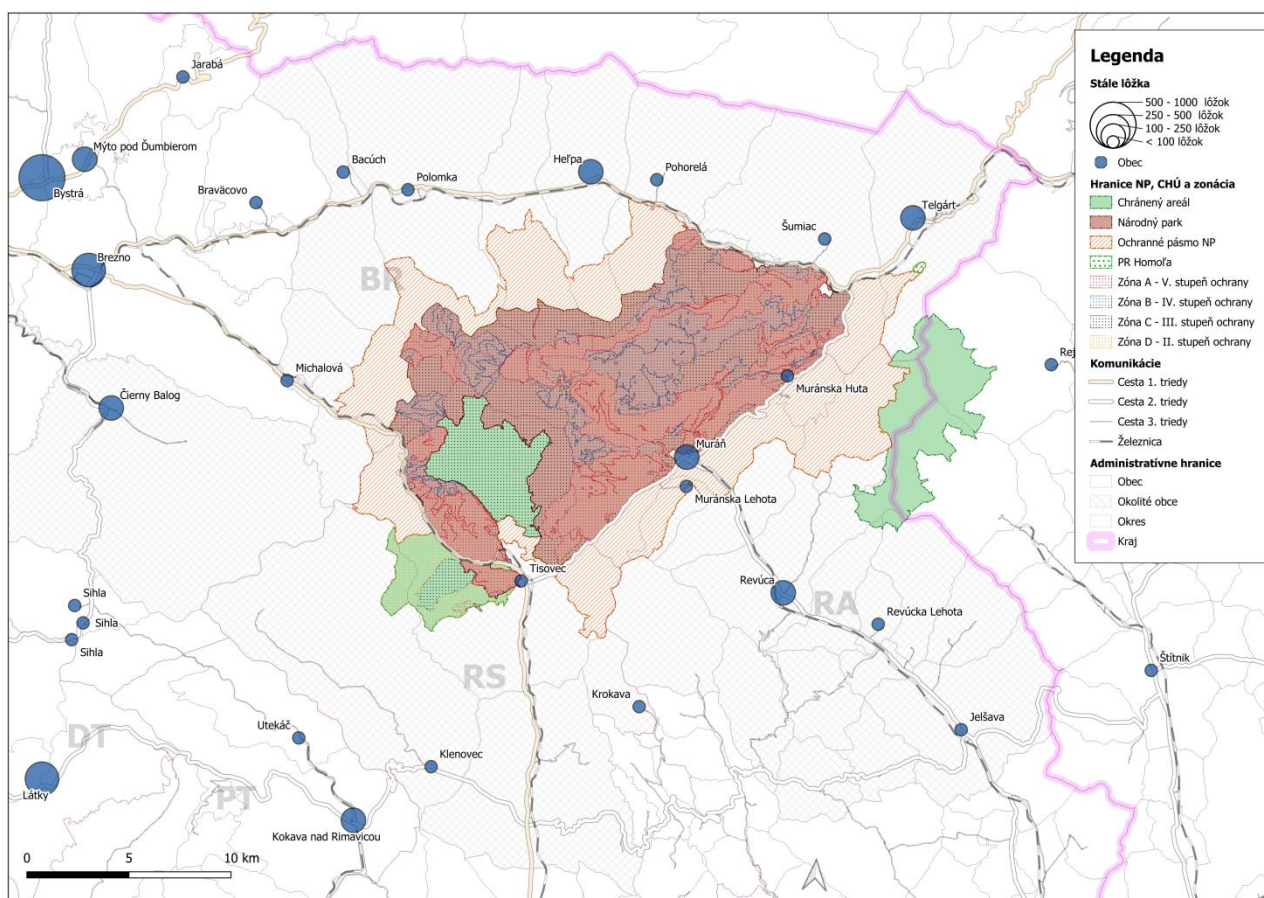

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR, 2020.

KAPACITA A HUSTOTA UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ

V obciach, na ktorých katastrálnom území je lokalizovaný národný park a jeho ochranné pásmo aj v najbližšom okolí sa nachádza 55 ubytovacích zariadení evidovaných v registri ŠÚSR s celkovým počtom stálych lôžok 1 330, z ktorých je 60 % v obciach nosného produktu NPMP.

Mapa 3: Ubytovacia kapacita v záujmovom území v prepočte na celé katastrálne územie obcí

Zdroj: Rozvojová agentúra BBSK, n.o., 2023, Správa NP Muránska planina, 2023. Zdrojové dáta: ŠÚSR © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

Najviac stálych lôžok sa nachádza v katastrálnom území obce Muráň (232 stálych lôžok v 4 registrovaných zariadeniach, z toho okolo 80 % v lokalite Predná Hora). Táto obec má aj najvyššie priemerné využitie ubytovacej kapacity.

Tabuľka 3: Počet a kapacita ubytovacích zariadení v NPMP a jeho širšom okolí (2022)

Územie	Obec	Počet ubytovacích zariadení	Počet stálych lôžok
Horehronie/ územie NPMP	Heľpa	3	153
	Pohorelá	3	28
	Telgárt	10	202
	Bacúch *	1	10
	Michalová *	2	25
	Polomka *	2	40
	Šumiac *	1	28
Gemer-Malohont/ územie NPMP	Muráň	4	232
	Muránska Huta *	2	20
	Muránska Lehota *	1	7
	Tisovec *	1	48
ÚZEMIE NPMP spolu		30	793
Gemer-Malohont/ širšie okolie NPMP	Revúca	5	182
	Jeľšava *	2	56
	Klenovec *	6	59
	Krokava *	1	64
	Revúcka Lehota *	2	31
Horehronie/ širšie okolie NPMP	Čierny Balog	9	145
Širšie okolie NPMP spolu		25	537
SPOLU		55	1 330

Pozn.: * Obce, v ktorých je počet ubytovacích zariadení evidovaný v registri ŠÚSR nižší ako 3, preto boli údaje získané pasportizáciou územia v roku 2020.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR, 2019-2023 a pasportizácie územia realizovanej OOCR Gemer a Rozvojovou agentúrou BBSK, n.o. v roku 2019.

Vo väčšine ubytovacích zariadení sa výrazne prejavuje sezónnosť, t.j. výkyvy v počte ubytovaných návštevníkov počas jednotlivých mesiacov roka. Zahraniční návštevníci prichádzajú do NPMP len počas letných mesiacov (najmä mesiaca august).

2.2 Príjmy z cestovného ruchu

Ročné príjmy ubytovacích zariadení boli v roku 2019 v obciach na území nosného produktu NPMP vo výške približne 1,7 mil. € (vrátane DPH), z toho až **73 %** (1,2 mil. €) generovali zariadenia v obci Muráň, čo je dané nielen vyššou kapacitou týchto zariadení (222 lôžok v roku 2019), ale aj vyššou kvalitou a rozsahom poskytovaných služieb, ktorá sa odzrkadlila aj vo vyššej priemernej tržbe na prenocovanie - 35,44 € (vyššia cena služieb a dostupnosť doplnkových služieb v zariadení).

V širšom okolí dosiahli ubytovacie zariadenia tržby vo výške približne 0,3 mil. €. Z nich približne jednu štvrtinu vygenerovali zariadenia v meste Revúca a približne rovnaký objem zariadenia v obci Čierny Balog. Priemerné tržby (okrem zariadení v obci Muráň) sú len na úrovni od 13 € do 17 € na prenocovanie, čo vyplýva práve z nedostatku zariadení vo vyššej kategórii a štandarde.

Tabuľka 4: Tržby ubytovacích zariadení v NPMP a jeho širšom okolí (2022)

Región/ Územie	Obec	Tržby ubytovacích zariadení 2019	Ø Tržby na prenocovanie Spolu	Ø Tržby na prenocovanie Domáci	Ø Tržby na prenocovanie Zahraniční
Horehronie/ územie NPMP	Heľpa	144 080 €	13,13 €	13,11 €	17,44 €
	Pohorelá	6 898 €	13,29 €	13,31 €	13,09 €
	Telgárt	191 661 €	17,14 €	17,00 €	18,64 €
	Bacúch, Michalová, Polomka, Šumiac *	52 930 €	n/a	n/a	n/a
Gemer-Malohont/ územie NPMP	Muráň	1 244 421 €	35,44 €	35,53 €	27,23 €
	Muránska Huta, Muránska Lehota, Tisovec*	37 322 €	n/a	n/a	n/a
ÚZEMIE NPMP spolu		1 677 312 €	n/a	n/a	n/a
Gemer- Malohont/ širšie okolie NPMP	Revúca	84 818 €	17,48 €	16,13 €	30,55 €
	Jelšava, Klenovec, Krokava, Revúcka Lehota*	159 848 €	n/a	n/a	n/a
Horehronie/ širšie okolie NPMP	Čierny Balog	86 256 €	n/a	n/a	n/a
Širšie okolie NPMP spolu		330 922 €	n/a	n/a	n/a
SPOLU		2 008 234 €	14,53 €	14,27 €	18,18 €

Pozn.: * Výška ročných tržieb v obciach s diskretnými údajmi (nedostupnými údajmi o výkonoch ubytovacích zariadení) bola určená na základe prepočtu priemerných tržieb na prenocovanie v území a počtu zrealizovaných prenocovaní.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR za rok 2019, 2023.

PRÍJMY OBCÍ Z VYBRANEJ DANE ZA UBYTOVANIE

Okrem príjmov z predaja služieb ubytovacích zariadení a z toho vyplývajúcich daňových príjmov štátu (napr. vo výške odvedenej dane z pridanej hodnoty) sa cestovný ruch podieľa aj na daňových príjmoch obcí prostredníctvom vybranej dane za ubytovanie, ktorú obec môže uložiť vo všeobecne záväznom nariadení (VZN) o miestnych daniach a poplatkoch. Všetky doteraz uvedené obce, v ktorých sú prevádzkované ubytovacie zariadenia vedené v registri ŠÚSR, ukladajú ubytovacím zariadeniam povinnosť vyberať od návštevníkov daň za ubytovanie (na osobu a prenocovanie). Okrem toho je táto sadzba už v súčasnosti ustanovená aj v rámci VZN niektorých ďalších obcí, ktoré z nej zatiaľ príjmy nemajú (Hnúšťa a Muránska Zdychava). Príjmy z tejto dane evidovala aj obec Pohronská Polhora a Závadka nad Hronom. Výška vybranej dane a teda výška ročných daňových príjmov obce z jej výberu je takmer vo všetkých obciach veľmi nízka, čo je dané nielen nízkou sadzbou dane, ale najmä nízkym počtom už zrealizovaných prenocovaní. Časť únikov príjmov sa predpokladá aj z rozvinutej šedej ekonomiky v cestovnom ruchu, ktorá je celoslovenským problémom.

Daňové príjmy obcí (DPO) z vybranej dane za ubytovanie tvorili v historicky najsilnejšom roku z hľadiska návštevnosti (v roku 2019) takmer 44 tis. € (0,2 % celkových daňových príjmov samospráv). V porovnaní s rokom 2018 sa tento podiel zvýšil najmä vďaka zvýšeniu DPO Muráň z dane za ubytovanie, ktoré boli v roku 2019 osem krát vyššie ako v roku 2018 (zvýšenie vybranej dane za ubytovanie z 2,8 tis. € na takmer 22 tis. € a s tým spojené zvýšenie podielu tejto dane na DPO Muráň z 0,48 % v roku 2018 na 3,48 % v roku 2019). To vyvolal nielen rast počtu prenocovaní, ale aj zmena sadzby dane za ubytovanie, ktorá je vyššia ako priemerná sadzba v ostatných obciach [Príloha 4: Tabuľka 62: Počet prenocovaní domácich a zahraničných návštevníkov v NPMP a jeho širšom okolí]. Počas pandémie ochorenia COVID-19 v roku 2021 dosahovali príjmy obcí z vybranej dane za ubytovanie na území NPMP a v širšom okolí necelých 31 tis. € [Príloha 4: Tabuľka 64: Vybraná daň za ubytovanie v obciach NPMP a jeho širšieho okolia v roku 2021 a 2022].

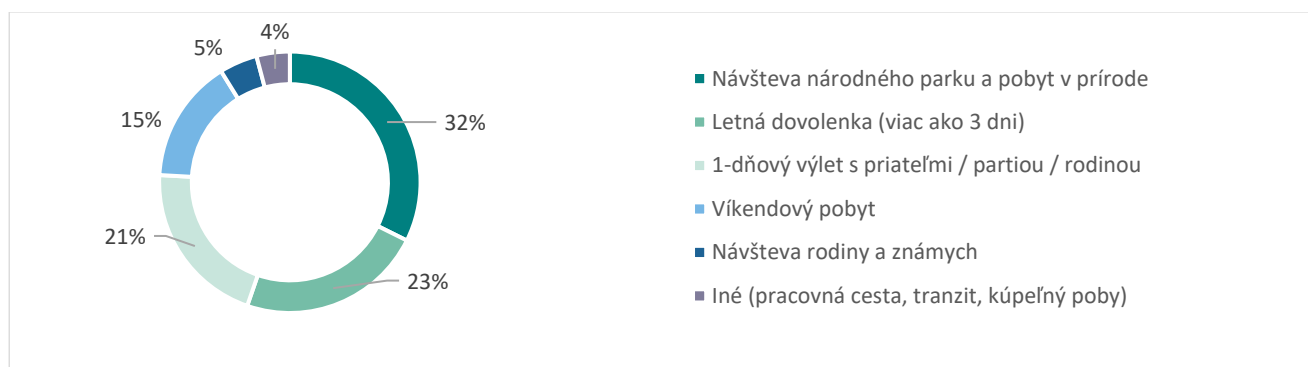
Nízke príjmy obcí z vybranej dane za ubytovanie (aj jej podiel na celkových daňových príjmoch obcí na tomto území naznačujú, že cestovný ruch v súčasnosti nie je hlavnou ekonomickou aktivitou a významnejším zdrojom príjmov tohto územia. Naznačujú však aj to, že potenciál tohto územia nie je dostatočne rozvinutý (kapacita trhu nie je naplnená) a preto tu vzniká priestor pre rozvoj nových podnikateľských aktivít. Vývoj počtu prenocovaní a z toho vyplývajúci aj rast podielu daňových príjmov obce z výberu dane za ubytovanie v obci Muráň tiež naznačuje, že cestovný ruch má potenciál stať sa perspektívnou rozvojovou aktivitou tohto územia.

2.3 Návštevník Národného parku Muránska planina

Napriek tomu, že je intenzita prenocovaní na území Národného parku Muránska planina v súčasnosti nižšia ako v iných národných parkoch (počet zrealizovaných prenocovaní), neznamená to, že je len výletným miestom. NPMP je vyhľadávaný aj ako miesto pre pobyt (najmä v lokalitách a zariadeniach, ktoré majú širší rozsah poskytovaných služieb). Priemerná dĺžka pobytu návštevníkov je 2,44 prenocovania, čo je porovnateľná dĺžka pobytu s lokalitami v iných chránených územiach, ktoré majú vybudované komplexné strediská letných a zimných športov. To možno vnímať ako pozitívne a naznačuje to, že potenciál pre rozvoj cestovného ruchu majú územia aj vtedy, keď ho zakladajú na jedinečnej atmosfére a prírodnom prostredí, nielen tematických atraktivitách a vybudovanej športovej infraštruktúre. Dôvodom je, že silným segmentom návštevníkov chránených území na Slovensku sú návštevníci na trasách a nie len návštevníci stredísk letných a zimných športov s vybudovanou infraštruktúrou.

Do prieskumu realizovaného počas letnej sezóny 2019 a 2020 v Národnom parku Muránska planina sa zapojilo 170 návštevníkov. Pre jednu tretinu z nich bola návšteva národného parku a pobyt v prírode hlavným motívom, prečo región navštívili. To naznačuje, že Národný park Muránska planina patrí medzi regionálne rozvojové póly cestovného ruchu. Na návštevnosti celého regiónu Gemer (okres Rožňava, Rimavská Sobota a Rožňava) sa toto územie v súčasnosti podieľa až jednou štvrtinou prenocovaní.

Graf 3: Hlavný motív návštevy regiónu návštevníka NPMP osloveného v prieskume

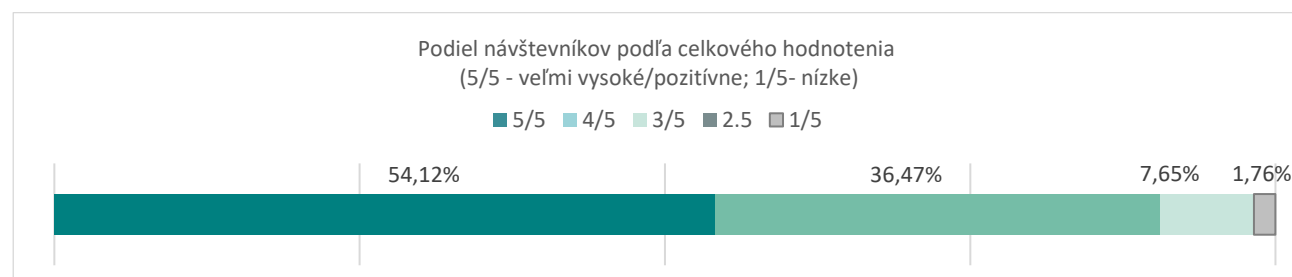

Zdroj: Výsledky prieskumu návštevníckeho správania v chránených územiach na Slovensku (Aevis, n.o.), 2021.

Pre väčšinu návštevníkov zapojených do prieskumu počas letnej turistickej sezóny 2019 a 2020 bola hlavnou vykonávanou aktivitou pešia turistika (až 60 %), ďalej pozorovanie rastlín a živočíchov (13 %) a cykloturistika (10 %), návšteva pamiatok v národnom parku a iné aktivity ako jazda na koni, športový tréning, vedecký výskum a pod. (spolu 17 %). Väčšina z nich (83 %) navštevuje chránené územia pravidelne viac krát do roka alebo do mesiaca, pričom Národný park Muránska planina navštívila necelá jedna polovica z nich prvý krát a 57 % návštevníkov tu bolo už opakované.

NPMP bol návštevníkmi zapojenými do prieskumu hodnotený pozitívne (v hodnotení mu udelilo 5 bodov z 5, alebo 4 body z 5) viac ako 90 % návštevníkov, neutrálne (3 body z 5) ho hodnotilo cca 8 % návštevníkov.

Graf 4: Celkové hodnotenie Národného parku Muránska planina návštevníkmi

Zdroj: Výsledky prieskumu návštevníckeho správania v chránených územiach na Slovensku (Aevis, n.o.), 2021.

Stratégia NPMP sa z dlhodobého hľadiska zameriava na tvorbu ponuky pre tri rámcové segmenty návštevníkov:

1. Aktívni návštevníci na trasách vrátane fyzicky menej zdatných návštevníkov. Výhodou NPMP je, že má vhodné podmienky aj pre menej náročnú turistiku a prechádzky. Umožňuje to relatívne jednoducho vytvárať ponuku aj pre návštevníkov, ktorí nevykonávajú vysokohorskú turistiku a počas pobytu v národnom parku kombinujú fyzickú aktivitu (pohyb) v prírode aj s návštevou iných zaujímavých lokalít vrátane najbližšieho okolia (kultúrno-poznávací cestovný ruch).
2. Pasívni návštevníci a návštevníci vo vývoji (deti, mládež aj rodiny s deťmi), ktorých môže osloviť zážitková ponuka, spojená s environmentálnym vzdelávaním a návštevou významných lokalít prírodného a kultúrneho dedičstva nielen na území NPMP ale aj v širšom okolí.
3. Najmenšiu skupinu, ale nemenej významnú, tvoria návštevníci vyhľadávajúci autentickú prírodu spojenú so sprevádzaním, výskumom a špecializovaným pozorovaním fauny a flóry, náročnejšími zážitkami/ dobrodružstvom v prírode.

4 PONUKA NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA

4.1 Možnosti pohybu návštevníka na trasách

Najhustejšia sieť trás v NPMP je sieť **peších turistických trás**, ktoré sú zároveň počas zimnej sezóny **trasami pre zimnú turistiku a rekreačné bežecké lyžovanie** (neupravované trasy, časť z nich je aj značená ako trasa pre bežecké lyžovanie). Kvalitu a priechodnosť turistických chodníkov hodnotili návštevníci zapojení do prieskumu veľmi dobre (88 % spokojných návštevníkov)²⁰.

Ďalej je v NPMP relatívne vysoká hustota **cykloturistických trás**. S kvalitou cyklotrás bolo nespokojných až necelých 30 % návštevníkov, ktorí túto aktivitu v Národnom parku Muránska planina počas letnej sezóny 2019 a 2020 vykonávali. Tu je potrebné uviesť, že toto hodnotenie bolo veľmi podobné hodnoteniu aj iných chránených území na Slovensku, ktoré cykloturisti v rámci prieskumu navštívili, a to aj v prípade chránených území s najrozvinutejšou sieťou a doplnkovou infraštruktúrou pre horskú cykloturistiku²¹. Je to spojené aj s rastúcim záujmom o cykloturistiku za posledných niekoľko rokov a teda aj požiadavkami návštevníkov na tieto trasy. Významne k tomu prispieva aj trend využívania elektrických bicyklov (e-bikov)²², ku ktorému sa začínajú systematicky stavať aj národné parky v zahraničí, kde s cieľom zabezpečenia dlhodobej udržateľnosti postupne vylučujú možnosti pohybu na bicykloch vo vybraných lokalitách, na vybraných trasách aj komplexne vo vnútri chráneného územia. Patrí to medzi základné princípy manažmentu návštevníka s cieľom zabezpečenia nielen súladu s ochranou prírody, ale aj bezpečnosti peších návštevníkov na trasách, pre ktorých pobyt sú primárne chránené územia určené (predchádzanie konfliktom v prípade postupného prehustovania trás cykloturistami). Do budúcnosti sa predpokladá, že výkonnosť elektrických bicyklov bude rásť, čo môže spôsobiť zvyšovanie tlaku na prostredie aj peších návštevníkov aj v NP Muránska planina.

Veľký potenciál má územie NPMP aj pre rozvoj konskej turistiky (aj v súvislosti s historickým vývojom chovu koní priamo na území národného parku ale aj v okolitých obciach). Do návštevníckeho prieskumu sa zapojil len zanedbateľný počet návštevníkov, ktorý sa v národnom parku pohybovali na koňoch. Preto neboli vyhodnotené atribúty **konských trás** (malý počet zapojených návštevníkov je daný aj v súčasnosti nerozvinutou sieťou konských trás a doplnkovou infraštruktúrou na týchto trasách).

Tabuľka 5: Dĺžka a hustota peších turistických a cykloturistických trás v Národnom parku Muránska planina

Národný park Muránska planina	Súčasná dĺžka trás	Súčasná hustota trás
Územie národného parku (NP a CHA)		
turistické trasy (KST)	212,96 km	84,035 km/100km ²
cykloturistické trasy (CTT)	105,83 km	41,756 km/100km ²
Ochranné pásmo národného parku (OP NP)		
turistické trasy (KST)	90,8 km	69,19 km/100km ²
cykloturistické trasy (CTT)	96,8 km	74,36 km/100km ²
Územie národného parku s ochranným pásmom (NP + OP + CHA)		
turistické trasy (KST)	303,78 km	78,97 km/100km ²
cykloturistické trasy (CTT)	203,41 km	52,88 km/100km ²
Najbližšie okolie národného parku (obalová zóna do 10 km od hranice ochranného pásma)		
turistické trasy (KST)	416,26 km	45,31 km/100km ²
cykloturistické trasy (CTT)	414,14 km	43,55 km/100km ²

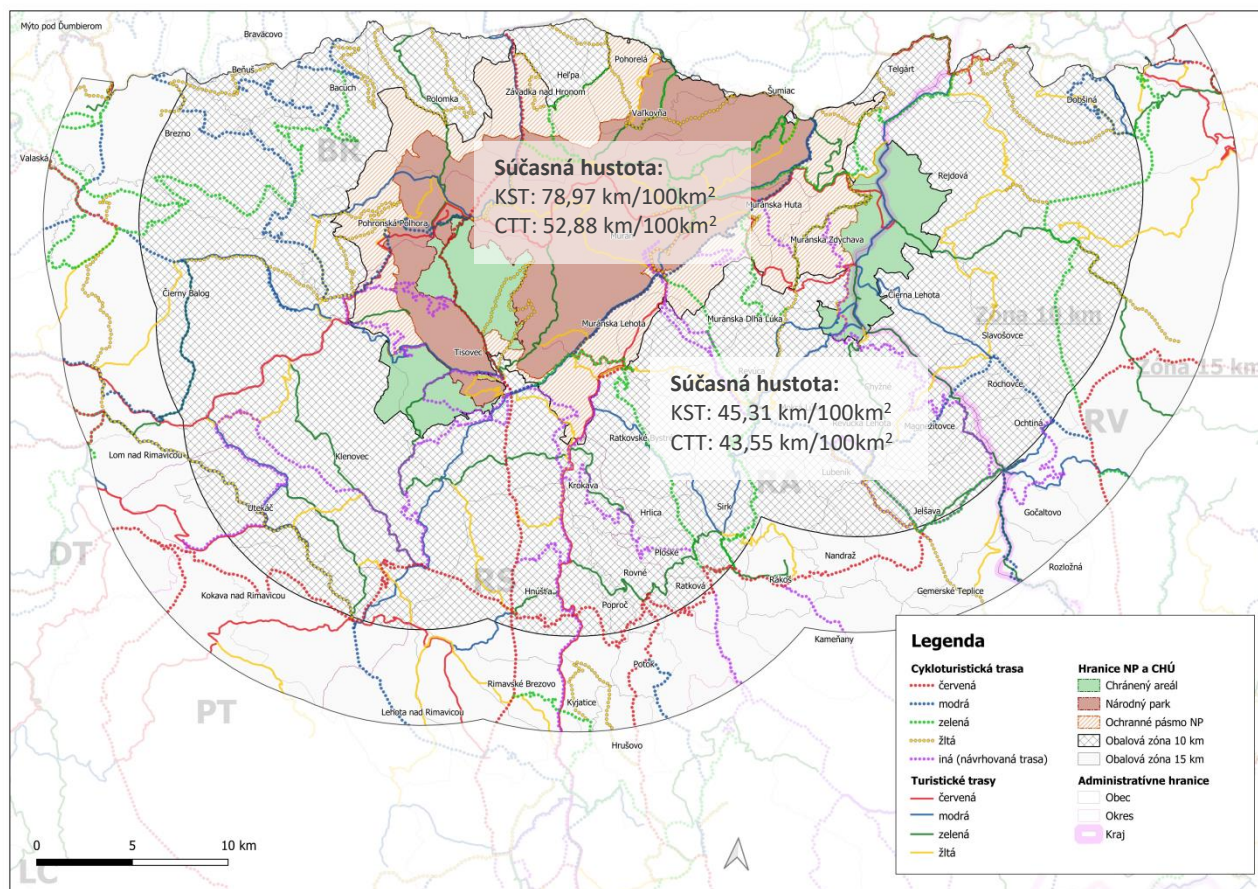
Zdroj: Vlastné spracovanie, 2021.

Mapa 4: Hustota turistických a cykloturistických trás na území Národného parku Muránska planina a v jeho okolí

²⁰ V porovnaní s inými chránenými územiami mala kvalita a priechodnosť turistických chodníkov vynikajúce hodnotenie (viac ako 94 % spokojných návštevníkov) napríklad v Národnom parku Veľká Fatra a Národnom parku Nízke Tatry. Rovnako mali tieto národné parky trochu lepšie hodnotenie aj navigačného systému na trasách, čo znamená priestor pre zlepšovanie možností pre pobyt návštevníka v Národnom parku Muránska planina.

²¹ V porovnaní s inými chránenými územiami bolo s kvalitou cyklotrás v NP Muránska planina nespokojných 29 % návštevníkov, v Národnom parku Veľká Fatra až 30 % návštevníkov a v Národnom parku Nízke Tatry až 31 % návštevníkov, a to aj napriek tomu, že tento národný park má najrozvinutejšiu sieť cykloturistických trás.

²² Elektrický bicykel (e-bike) je bicykel s pomocným motorčekom, ktorého najväčší menovitý výkon nesmie presiahnuť 0,25 kW, jeho výkon sa progresívne musí znižovať a nakoniec prerušiť vtedy, keď bicykel s pomocným motorčekom dosiahne rýchlosť 25 km · h⁻¹ alebo aj skôr, ak cyklista prestane šliapať do pedálov. Bicykel musí spĺňať technické požiadavky podľa § 30 a 31 Vyhlášky MDVSR č. 134/2018 Z. z.

Zdroj: Rozvojová agentúra BBSK, n.o., 2023, Správa NP Muránska planina, 2023 (výstupy pracovnej skupiny a stretnutí). Zdrojové dáta: © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

Stratégia obsahuje aj prvotnú identifikáciu potenciálu rozvoja nových trás (zokruhovania a prepojenia). Návrhy majú zohľadniť záujmy ochrany prírody aj odlišné záujmy jednotlivých skupín návštevníkov (najmä peších a cykloturistov, návštevníkov na koňoch a pod.). Osobitná pozornosť je venovaná plánovaniu rozvoja cykloturistických trás, tak, aby boli pomocou nich sprístupnené atraktivity v ochrannom pásme a najbližšom okolí národného parku. To je rovnako atraktívne pre návštevníka z hľadiska prírodného prostredia, ale zároveň ponúka možnosti spoznávania iných kultúrno-historických atraktivít (rozširuje produkt pre návštevníka národného parku).

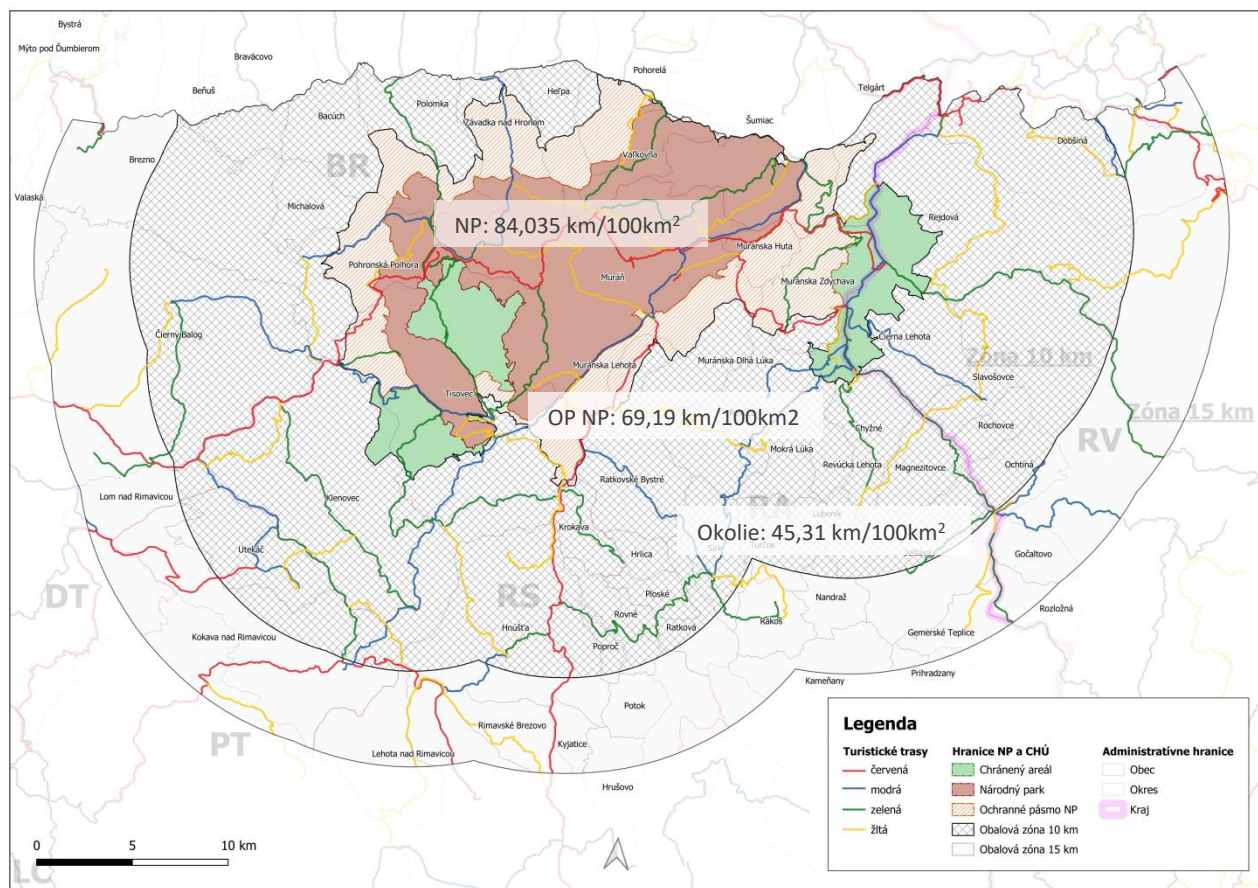
PEŠIA TURISTIKA

Z dynamických foriem turistiky sa v národnom parku najviac realizuje pešia turistika, ktorá môže byť spojená aj s bivačovaním a táborením v prírode. Pre jej účely slúži v súčasnosti 37 turistických trás s celkovou dĺžkou 213 km (vo vnútri územia zaradených do kategórie národného parku aj chráneného areálu) sprístupňujúce najzaujímavejšie a najatraktívnejšie miesta národného parku. Hustota siete turistických chodníkov v tomto území je pomerne vysoká, približne 0,84 km na 1 km².

Dĺžka turistických trás v ochrannom pásme národného parku je 90,8 km. V širšom okolí (do 10 km od hranice národného parku) je ich sieť stále relatívne hustá. Trasy tu prepájajú národný park aj s inými významnými lokalitami v regióne Gemer, Horehronie (vrátane najbližších národných parkov). Podľa významu a náročnosti sú turistické chodníky rozdelené do štyroch farebne odlišených skupín. Najvýznamnejšie trasy (magistrály) sú označené červenou farbou, trasy s regionálnym významom modrou a zelenou farbou. Trasy s miestnym významom a spojovacie trasy sú vyznačené žltou farbou. Najvýznamnejšou diaľkovou trasou je červeno značená „Rudná magistrála“, ktorá sprístupňuje hrebene Slovenského rudohoria a prechádza od západu na východ centrálnou časťou dnešného národného parku (od Zbojská, cez Kučelach, pod Fabovu hoľu, cez sedlo Burda, Nižnú Klákovú, Studňu, bralá Poludnice, Veľkú lúku až do sedla

Javoriny). Pešiu turistiku je možné na území NPMP a jeho ochranného pásma vykonávať celoročne [Príloha 5:Tabuľka 65: Turistické trasy v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme].

Mapa 5: Hustota turistických trás na území NP Muránska planina a v jeho najbližšom okolí

Zdroj: Rozvojová agentúra BBSK, n.o., 2023, Správa NP Muránska planina, 2023 (výstupy pracovnej skupiny a stretnutí). Zdrojové dáta: © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

Okrem turistických trás a náučných chodníkov boli na území národného parku vyhradené miesta pre voľný pohyb peších návštevníkov (Za Havraník, Sosninky, Biele vody, ústie Hrdzavej doliny, Hrby, dolina Rimavy, Slávča, Kačkava, Strieborné, Suché doly, Zbojská).

CYKLOTURISTIKA

Niektoré časti v NP Muránska planina dosiaľ nie sú sprístupnené cyklotrasami a neplánuje sa ani ich sprístupnenie napriek tomu, že lokalitami prechádzajú spevnené účelové komunikácie (lesné cesty). Dôvodom je ochrana mimoriadne vzácnych predmetov ochrany. Ide predovšetkým o lokality výskytu tetraťa hlucháňa. Z tohto dôvodu nie je možné niektoré trasy prepojiť alebo zokruhovať. Cykloturistické trasy na území NP Muránska planina majú vyššiu hustotu ako trasy v najbližšom okolí (do 10 km od hranice ochranného pásma) (najmä v južnej a juho-východnej časti v regióne Gemer-Malohont), ktoré je pre tento produkt rovnako atraktívne vzhľadom na jeho prírodný a kultúrno-historický potenciál aj rozvíjaný produkt.

- predchádzať rizikám spojeným s bezpečnosťou návštevníkov;
- zabezpečiť ochranu biotopov (vrátane prirodzeného usmerňovania návštevníckych tokov);
- vytvárať podmienky pre zvyšovanie návštevnosti lokalít a atraktivít v bezprostrednej blízkosti NP.

Strana 31 z 121

Zásady rozvoja cykloturistiky ako súčasti manažmentu návštevníka v Národnom parku Muránska planina:

- [1] rozvíjať nové trasy tak, aby boli dlhodobu udržateľné, riešiť v prvom rade dlhodobú udržateľnosť a vysokú kvalitu existujúcich trás (všetkých, nie len cykloturistických) najmä z hľadiska zabezpečenia starostlivosti, vrátane priechodnosti trás správcom trasy;
- [2] zabezpečiť, aby pri rozvoji cykloturistických trás nebol vo vnútri národného parku a chránených území v prvom rade obmedzovaný pohyb, bezpečnosť a záujmy peších návštevníkov (hlavný segment návštevníkov chránených území) a návštevníkov na koňoch (vysoko perspektívny segment návštevníkov z hľadiska konkurenčnej výhody územia na trhu cestovného ruchu);
- [3] zabezpečiť, aby bola pri rozvoji cykloturistických trás zabezpečená ochrana mimoriadne vzácných predmetov ochrany (napr. tetra hlučáňa, ale aj iných predmetov ochrany), a to nie len vo vnútri ale aj v okolí národného parku (maloplošných chránených území a iných lokalít);
- [4] zabezpečiť, aby cykloturistické, ale aj iné trasy pre pohyb návštevníkov neprechádzali koridormi pre pohyb a migráciu zvierat a nebola ohrozená bezpečnosť návštevníkov (predchádzanie rizík);
- [5] predchádzať rizikám budúceho poškodzovania predmetov ochrany najmä z dôvodu prehusťovania lokalít cykloturistami. Táto potreba je vyvolaná trendom využívania elektrických bicyklov, čo spôsobuje, že sa do lokalít dostáva nárazovo, počas víkendov a dovolení veľký počet návštevníkov, pretože prostredníctvom elektrických bicyklov sú prístupnejšie aj vzdialenejšie lokality v minulosti dostupné len pre zdatnejších návštevníkov –
 - prehodnotiť účel existujúcich aj plánovaných cykloturistických trás podľa využitého typu bicykla (vylúčenie vstupu pre návštevníkov na elektrických bicykloch do mimoriadne citlivých lokalít);
 - plánovať, ale aj umiestňovať doplnkovú cykloturistickú infraštruktúru na trasách, ale aj na vstupných bodoch (stojany a nabíjačky na elektrické bicykle a pod.) podľa vhodnosti tejto trasy pre konkrétne typy bicykla;
- [6] V blízkosti vstupných bodov, ktoré nie sú vstupnými bodmi pre cykloturistické trasy, aj keď ich cykloturisti vyhľadávajú nevytvárať podmienky pre cykloturistov, aby vedome alebo nevedome porušovali obmedzenia pre vstup na bicykli alebo elektrickom bicykli:
 - neumiestňovať doplnkovú cykloturistickú infraštruktúru (MDI) v lokalitách vstupných bodov, ktoré nie sú vstupnými bodmi pre cykloturistické trasy;
 - komunikovať vhodný rozsah poskytovania doplnkových služieb pre rozvoj cykloturistiky (napr. požičovni elektrických bicyklov) s poskytovateľmi služieb a miestnymi aktérmi.
- [7] Strategicky plánovať rozvoj cykloturistiky tak, aby boli sprístupnené cyklotrasami a doplnkovou infraštruktúrou lokality a kľúčové turistické body záujmu v širšom okolí (regionálne jedinečnosti), t.j. smerom „von“ z národného parku. Zámerom je prispieť k rozvoju lokálnej ekonomiky v obciach na okraji národného parku, ktoré sa tak stávajú križovatkou, nie len pre vstup do chráneného územia ale aj smerom do širšieho regiónu. Uplatňovanie tejto zásady zároveň prispieje k tomu, že vnútro chráneného územia bude počas letnej sezóny a mimo sezóny vytvárať v prvom rade podmienky pre pohyb peších návštevníkov a návštevníkov na koňoch, ale zároveň budú vytvorené podmienky pre aktivity návštevníkov, ktorí počas pobytu realizujú okrem pešej turistiky aj cykloturistiku spojenú so spoznávaním kultúrno-historického potenciálu a iných atraktivít (okruhovanie trás). **Okolie národného parku má v tomto smere nevyužitý potenciál, pretože hustota cykloturistických trás je aj v súčasnosti podstatne nižšia ako v jeho vnútri.**

Okrem prehľadu existujúcich cykloturistických trás bol v rámci prípravy tejto stratégie spracovaný predbežný návrh cykloturistických trás aj v nadväznosti na súbežne prebiehajúci proces spracovania Stratégie rozvoja cykloturistiky v regióne Gemer-Malohont²⁴. V prípadoch niektorých nových trás ide o predbežné návrhy, pričom v prípade niektorých bude mierne upresnené aj trasovanie podľa možností splnenia ďalších podmienok rozvoja cyklotrás (napr. súhlasov vlastníkov a pod.).

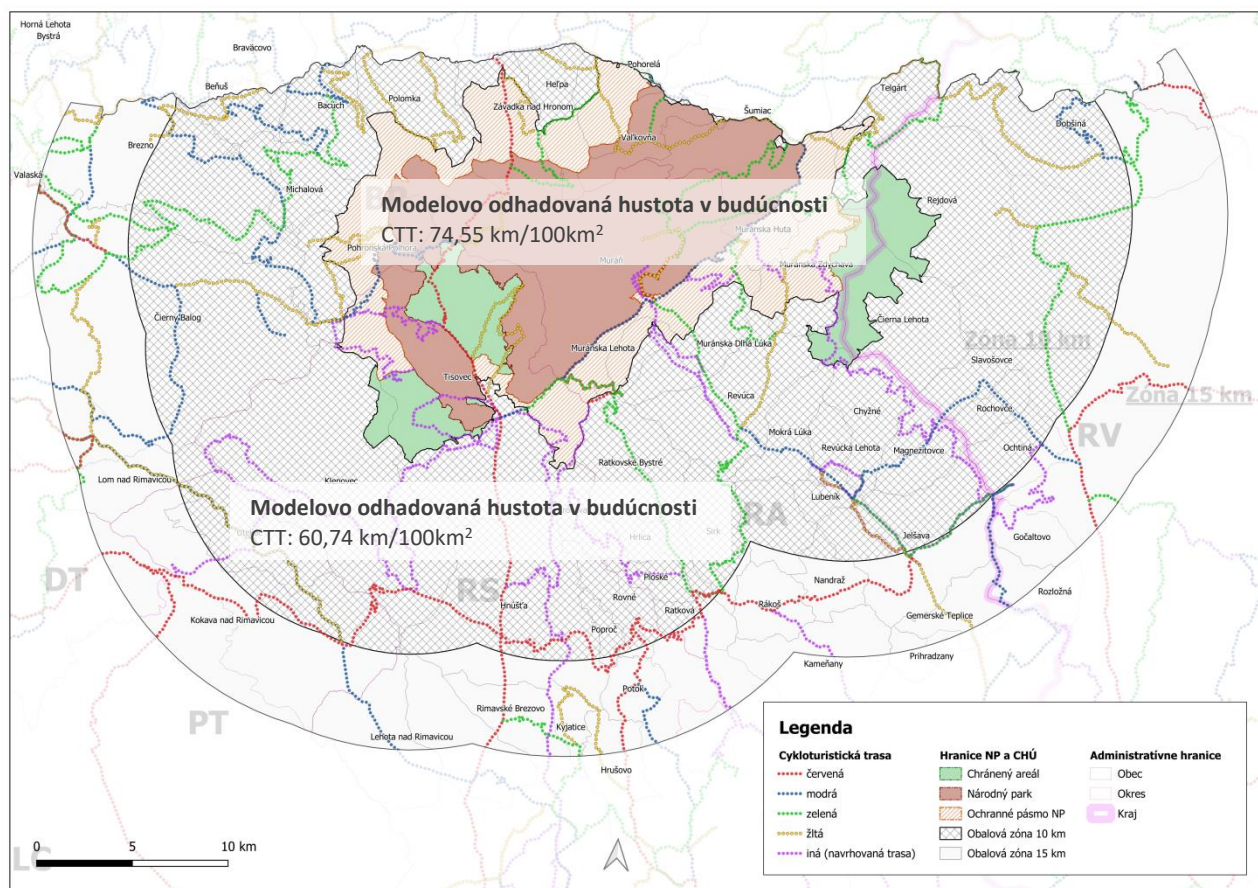
Zhodnotenie predbežných návrhov rozvoja cykloturistických trás do roku 2030

Najvyššia hustota cykloturistických trás je v súčasnosti, ale aj v prípade realizácie nových trás v ochrannom pásme národného parku [Príloha 5: Tabuľka 66: Vybrané cykloturistické trasy v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme]. Predbežný návrh predpokladá zvýšenie hustoty trás vo všetkých častiach, avšak zohľadňuje aj to, aby vo vnútri národného parku bola zachovaná vyššia hustota turistických trás, ako cykloturistických, ktoré majú vysoký potenciál v ochrannom pásme a zároveň v najbližšom okolí. V prípade realizácie návrhov sa zvýši hustota

²⁴ Spracované pre OOCR Gemer združením Pronatur, o.z. za participácie Slovenského cykloklubu, Správy Národného parku Muránska planina, OOCR Gemer a ďalších aktérov v regióne Gemer-Malohont. Návrh zohľadňuje aj napojenie trás a Národného parku Muránska planina na ďalšie kľúčové lokality v regióne.

cykloturistických trás nielen v národnom parku, jeho ochrannom pásme, ale aj v najbližšom okolí, a to o viac ako 40 %. Hustota cykloturistických trás v najbližšom okolí by mohla byť porovnateľná alebo vyššia ako hustota turistických trás.

Mapa 7: Modelovo odhadovaná hustota cykloturistických trás na území NP Muránska planina a v jeho najbližšom okolí v prípade realizácie predbežných návrhov cykloturistických trás (do roku 2030; príklad)

Zdroj: Rozvojová agentúra BBSK, n.o., 2023, Správa NP Muránska planina, 2023 (výstupy pracovnej skupiny a stretnutí).
Zdrojové dáta: © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

Tabuľka 6: Zhodnotenie predbežných návrhov rozvoja cykloturistických trás do roku 2030

STAV CYKLOTURISTICKÝCH TRÁS (CTT)	Dĺžka trás	Hustota trás
Územie národného parku (NP a CHA)		
súčasný stav CTT	105,83 km	41,76 km/100km ²
stav v prípade realizácie predbežných návrhov CTT	155,93 km	61,52 km/100km ²
zmena stavu rozvoja CTT	+ 51 km (↑ 47%)	+ 20 km/100km ² (↑ 47%)
Porovnanie so stavom turistických trás	212,96 km	84,035 km/100km ²
	Nižšia hustota CTT ako KST	
Ochranné pásmo národného parku (OP NP)		
súčasný stav CTT	96,80 km	74,36 km/100km ²
stav v prípade realizácie predbežných návrhov CTT	130,85 km	99,72 km/100km ²
zmena stavu rozvoja CTT	+ 33 km (↑ 34%)	+ 25 km/100km ² (↑ 34%)
Porovnanie so stavom turistických trás	90,8 km	69,19 km/100km ²
	Vyššia hustota CTT ako KST	

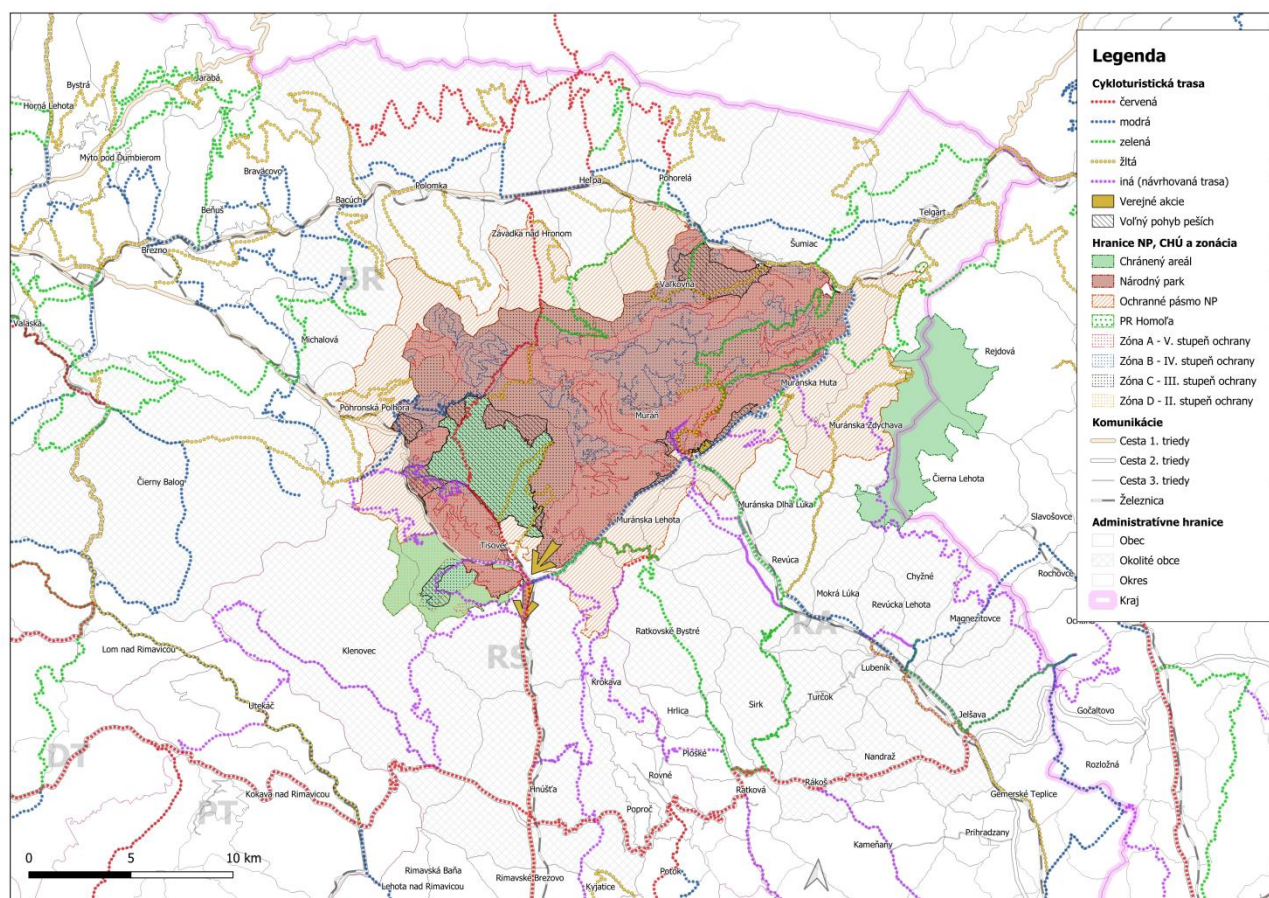
Pokračovanie Tabuľky 6: Zhodnotenie predbežných návrhov rozvoja cykloturistických trás do roku 2030

STAV CYKLOTURISTICKÝCH TRÁS (CTT)	Dĺžka trás	Hustota trás
Územie národného parku s ochranným pásmom		
súčasný stav CTT	203,41 km	52,88 km/100km ²
stav v prípade realizácie predbežných návrhov CTT	286,78 km	74,55 km/100km ²
zmena stavu rozvoja CTT	+ 83 km (↑ 41%)	+ 22 km/100km ² (↑ 41%)
Porovnanie so stavom turistických trás	303,78 km	78,97 km/100km ²
	Porovnateľná hustota CTT a KST	
Najbližšie okolie národného parku (obalová zóna do 10 km od hranice ochranného pásma)		
súčasný stav CTT	400,14 km	43,55 km/100km ²
stav v prípade realizácie predbežných návrhov CTT	557,74 km	60,71 km/100km ²
zmena stavu rozvoja CTT	+ 157 km (↑ 40 %)	+ 22 km/100km ² (↑ 41%)
Porovnanie so stavom turistických trás	416,26 km	45,31 km/100km ²
	Vyššia hustota CTT ako KST	

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2022.

Dlhodobý rozvoj cykloturistiky je plánovaný so zameraním na zabezpečenie kvality najmä existujúcich trás vo vnútri NPMP a na zvýšenie dĺžky cykloturistických trás v najbližšom okolí národného parku (do 10 km od ochranného pásma). Pri uplatňovaní týchto zásad zostane hustota trás vo vnútri NPMP vyššia ako v jeho najbližšom okolí. Aj preto, ale aj v súvislosti s ďalšími zásadami pohybu na trasách (bezpečnosti a vytvárania podmienok pre peších a návštevníkov na koňoch), sa nepredpokladá realizácia ďalších/ iných návrhov budovania nových cykloturistických trás vo vnútri NP.

Mapa 8: Existujúce a potenciálne cykloturistické trasy na území Národného parku Muránska planina a v najbližšom okolí

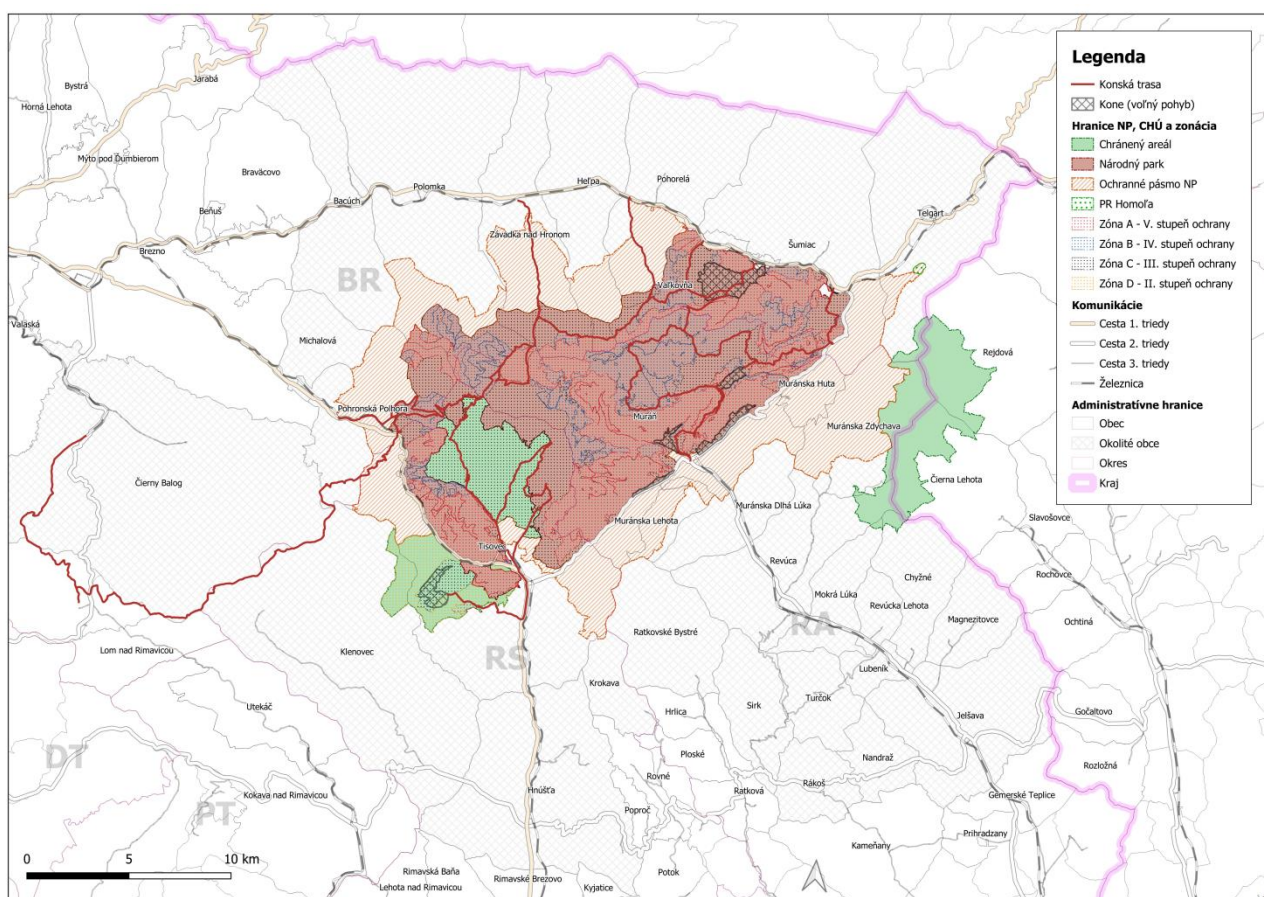
Zdroj: Rozvojová agentúra BBSK, n.o., 2023, Správa NP Muránska planina, 2023 (výstupy pracovnej skupiny a stretnutí). Zdrojové dáta: © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

KONSKÁ TURISTIKA

Vďaka viac ako šesťdesiatročnej tradícii chovu koní v hospodárskom dvore na Veľkej lúke (plemeno Norik muránskeho typu), patria kone k charakteristickým symbolom Muránskej planiny. V posledných rokoch prejavujú návštevníci národného parku záujem aj o konskú turistiku. Muránska planina poskytuje vynikajúce podmienky pre tento druh pohybovej aktivity, preto bolo pre turistiku na koni vyhradených 13 trás a 6 miest. **Na vyhradených miestach** – Biele vody, Hrby, Ústie Hrdzavej doliny a Suchý dol, Veľká lúka, Za Havraník je dovolený voľný pohyb na koni po celej oblasti, nie je teda viazaný na konkrétne značené trasy.

Konská turistika patrí medzi perspektívnu aktivitu v Národnom parku Muránska planina a preto je z dlhodobého hľadiska nevyhnutné riešenie legalizácie konských trás metodikou značenia turistických trás (štandardizovanými značkami) [Príloha 5: Tabuľka 67: Vybrané trasy vyhradené pre jazdu na koni v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme].

Mapa 9: Predbežný návrh konských trás na území Národného parku Muránska planina a ich napojenie na širšie okolie

Zdroj: Rozvojová agentúra BBSK, n.o., 2023, Správa NP Muránska planina, 2023 (výstupy pracovnej skupiny a stretnutí). Zdrojové dáta: © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

Niektoré z trás sú súčasťou tzv. **Huculskej magistrály**²⁵ (produkt cestovného ruchu zameraný na putovanie v sedle huculských koní na území regiónov Muránska planina – Čierny Hron). Trasy Huculskej magistrály, ktoré prechádzajú ochranným pásmom alebo vlastným územím národného parku sú nasledovné: Chlipavice – sedlo Zbojská – sedlo Burda; sedlo Zbojská – Pod Okružlou skalou – Tisovec; Tisovec – dolina Rimavy – Roveň – sedlo Burda.

²⁵ Huculská magistrála je projekt, ktorý rozvíja konské putovanie (trasy a infraštruktúru) so zameraním na región Muránska planina - Čierny Hron. Magistrála má v súčasnosti spolu 36 km trás, 9 nástupných alebo prestupných staníc alebo zastávok (<http://www.huculskamagistrala.sk/>), ktoré prepájajú lokality NPMP a CHKO Poľana (región Horehronie a Podpoľanie). Konskú turistiku rozvíja lokálne aj niekoľko poskytovateľov služieb (najmä klubov a občianskych združení). Konské trasy však nie sú zatiaľ na území regiónu označené.

V súvislosti s konskou turistikou boli v NP Muránska planina **vyhradené aj trasy pre dopravu záprahovým vozidlom (koč, sane)**. Kónský povoz sa môže pohybovať na trase Veľká lúka – Javoriny. Vo forme návrhu sú trasy: Zo Závadky nad Hornom – Dolinou Hronca – Stožky a späť; a na trase Závadka nad Hronom – sedlo Burda a späť, Veľká lúka – Chata pod hradom a na trase Veľká lúka – Maretkiná.

TURISTIKA NA LYŽIACH A BEŽECKÉ LYŽOVANIE

Analýza súčasného stavu návštevnosti naznačuje, že územie Národného parku Muránska planina zatiaľ využíva svoj potenciál pre rozvoj cestovného ruchu najmä počas letnej turistickej sezóny. Preto je nevyhnutné rozvíjať ponuku aj počas zimnej sezóny, napríklad v spojení s rozvojom zimnej turistiky a rekreačného bežeckého lyžovania. To zároveň vytvorí podmienky pre využitie ubytovacích kapacít v regióne aj počas zimnej sezóny a teda prispeje k ich ekonomickej udržateľnosti (vrátane zamestnanosti).

Vhodné podmienky pre čoraz populárnejšie rekreačné bežecké lyžovanie vytvára mierne až stredne zvlnený reliéf náhornej plošiny krasovej planiny tvoriacej centrálnu časť národného parku, ako aj reliéf priľahlých oblastí ležiacich v národnom parku a jeho ochrannom pásme. Pre túto rekreačno-športovú aktivitu je na Muránskej planine vyhradených viac ako 370 km trás zahŕňajúcich všetky turistické chodníky v národnom parku a jeho ochrannom pásme, ako aj ďalších šesť trás účelovo vyhradených pre bežecké lyžovanie. Vyznačené trasy nie sú upravované [Príloha 5: Tabuľka 68: Trasy vyhradené pre bežecké lyžovanie v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme].

Okrem trás vyhradených pre bežecké lyžovanie môžu návštevníci národného parku využiť na realizáciu tejto športovo-rekreačnej činnosti aj **tri vyhradené miesta pre bežecké lyžovanie**, a to Za Havraník, Sosninky a Suché doly. Pohyb na týchto miestach je voľný, nie je viazaný na konkrétne značené trasy.

4.2 Doplnková infraštruktúra na trasách

V súvislosti s rozvojom cestovného ruchu sa predpokladá aj údržba a rozvoj základnej doplnkovej infraštruktúry na trasách. Okrem značenia, informačných tabúľ a budovanie náučných chodníkov, odpočívadiel pre peších návštevníkov, ide aj o doplnkovú infraštruktúru pre návštevníkov na koňoch (miesta pre staničenie koní) a infraštruktúru pre cykloturistov.

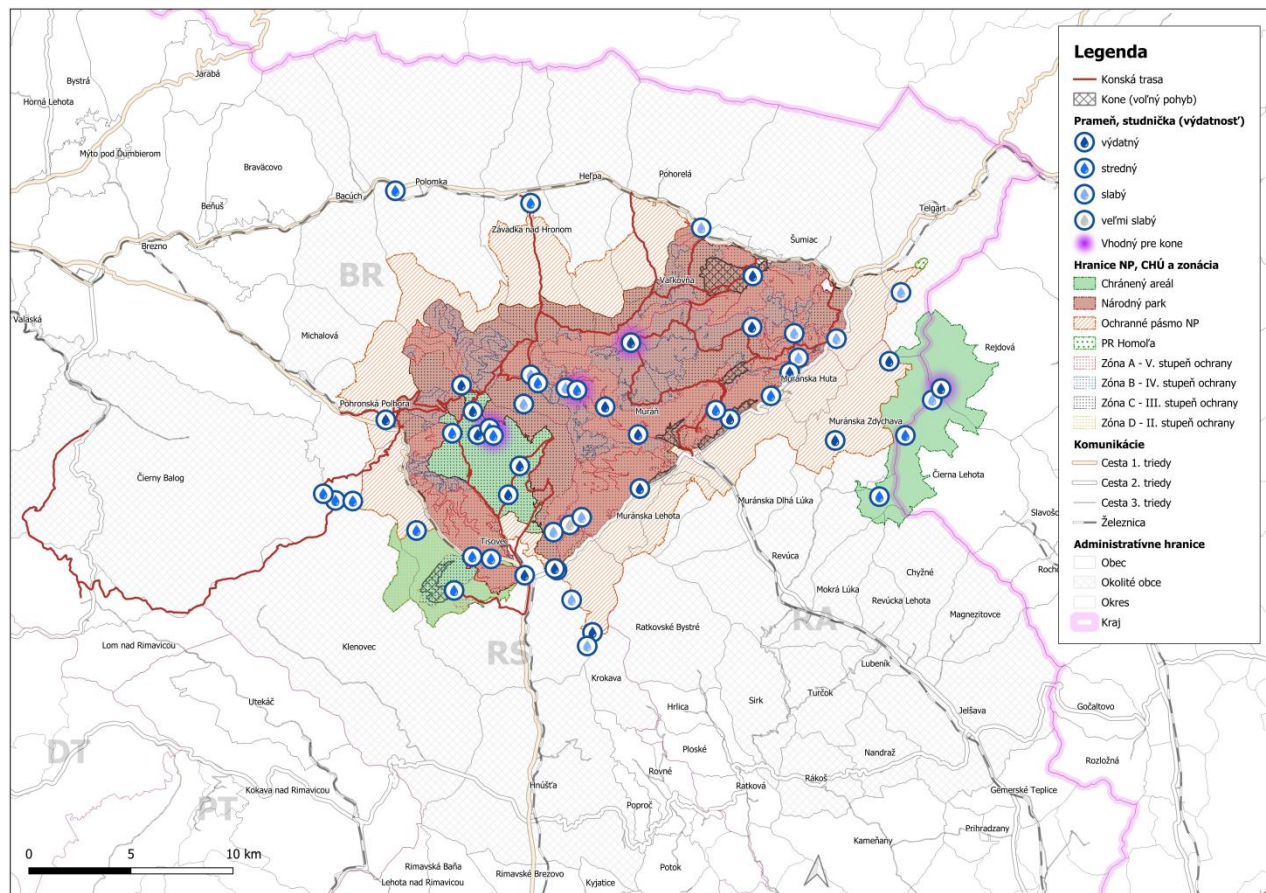
Podľa výsledkov návštevníckeho prieskumu bolo s kvalitou navigačného systému spokojných takmer 90 % návštevníkov a s kvalitou informačného servisu bolo spokojných 92 % návštevníkov Národného parku Muránska planina, ktorí sa zapojili do prieskumu realizovaného počas letnej turistickej sezóny 2019 a 2020. Značenie a doplnková infraštruktúra je v NPMP v súčasnosti vybudovaná najmä v rozsahu turistických značiek, turistických rázcestníkov, informačných tabúľ a oddychových miest (vrátane jednoduchých prístreškov) na trasách a v kľúčových lokalitách.

Najmenej rozvinutá je doplnková infraštruktúra pre rozvoj cykloturistiky a konskej turistiky, ktorá je v súčasnosti umiestnená len v sedle Burda (stojan pre odkladanie bicyklov, cykloturistický rázcestník, stojisko/prístrešok pre kone sa nachádza len v lokalite Burda).

STUDNIČKY

Priamo na území národného parku je 27 prameňov (z toho 25 prístupných na trasách alebo na miestach voľného pohybu turistov), v ochrannom pásme sa nachádza 13 prameňov a v najbližšom okolí sa ďalších 13 (vrátane turisticky atraktívnych lokalít). Pramene vyžadujú pravidelnú starostlivosť, vrátane kontroly kvality vody. Pramene majú rôznu výdatnosť a v súčasnosti nie sú usporiadané pre návštevníka na koni (ako napájadlá pre kone), čo je ale spojené s chýbajúcou doplnkovou infraštruktúrou pre túto formu turistiky všeobecne. Na väčšine/takmer všetkých existujúcich aj plánovaných trasách nie sú vybudované stojiská ani napájadlá ani ich prepojenie na trasy. Na území národného parku sa nachádzajú štyri pramene s výdatnosťou vhodnou pre napájadlá pre kone, z toho jeden („pod Kľakovou“) mimo značených trás.

Mapa 10: Studničky na území Národného parku Muránska planina a v najbližšom okolí

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa monitoringu studničiek Správou NPMP, 2021. Zdrojové dáta: © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

ČISTOTA NÁRODNÉHO PARKU

Na turistických a iných trasách nie je vhodné osádzať nádoby na odpad a to z edukačných dôvodov, ale najmä z dôvodu výskytu medveďa hnedého, ktorý by mohol koše vyhľadávať ako ľahko dostupný zdroj potravy. Dochádzalo by tak k lákaniu tejto šelmy k turisticky využívaným trasám a miestam, čím by sa zvýšilo riziko vzniku konfliktnej situácie.

S čistotou národného parku bolo spokojných 93 % návštevníkov zapojených do prieskumu. Na rozdiel od niektorých iných chránených území na Slovensku návštevníci NP Muránska planina neuvádzali v prieskume postrehy spojené so znečistením prostredia z dôvodu nedostatku toaliet. Napriek tomu je v súvislosti s ďalšími aktivitami v rozvoji cestovného ruchu nevyhnutné zabezpečenie aj tejto doplnkovej infraštruktúry. Toalety pre návštevníkov (tzv. suché toalety) sa vo vnútri národného parku v súčasnosti nachádzajú v lokalitách Nižná Kľaková, Muránsky hrad, sedlo pod Muránskym hradom, Veľká lúka – Piesok a pri chatách spravovaných Správou NPMP. Priority pre umiestňovanie toaliet v najbližšom období sú pre lokality: Trsteník z dôvodu, že ide o miesto vyhradené pre táborenie, v lokalite Biele vody (sýľovisko) a v lokalite Javoriny. Okrem toho sa predpokladá detailné zmapovanie potrieb v ďalších lokalitách a umiestnenie zariadení podľa vývoja stavu návštevníkov (napríklad na vstupných bodoch alebo významných križovatkách trás).

5 OSOBITNÉ POTREBY V ROZVOJI UDRŽATEĽNÉHO CESTOVNÉHO RUCHU

5.1 Ponuka v prírodnom cestovnom ruchu

Možnosti vykonávania aktivít na trasách rozširuje ponuka produktov v prírodnom cestovnom ruchu. Prioritou pre najbližšie obdobie by malo byť vybudovanie moderného návštevníckeho centra v jednom zo vstupných bodov do NPMP.

Zámerom je priblížiť sa kvalite národných parkov v zahraničí, kde sú **moderné návštevnícke centrá** vstupnými bránami do chránených území. Nejde len o základný informačný servis, ale o moderné priestory s inovatívnym environmentálnym vzdelávaním. Ich ponuka dokáže osloviť širokú skupinu návštevníkov s využitím rôznych interaktívnych prvkov, vrátane využívania moderných informačných technológií. Išlo by o jeden z pilotných projektov na Slovensku (v súčasnosti je v realizácii na Slovensku len jedno návštevnícke centrum – Ekocentrum Čunovo v Dunajských luhoch). Projektová príprava návštevníckych centier a stredísk environmentálnej výchovy prebieha v súčasnosti aj v ďalších chránených územiach na Slovensku.

Najlepší potenciál pre umiestnenie návštevníckeho centra NPMP majú vstupné body v obciach s dobrou dostupnosťou verejnou dopravou, vybudovanou základnou infraštruktúrou. NPMP má vstupné body z dvoch regiónov cestovného ruchu (Horehronie a Gemer).

Najperspektívnejšie lokality pre návštevnícke centrum NPMP:

- [1] Obec Muráň, ktorá je v súčasnosti najfrekventovanejším vstupným bodom s najrozvinutejším zázemím služieb pre návštevníkov (ubytovacích a stravovacích a ďalších služieb v cestovnom ruchu). Vytvorenie návštevníckeho centra s moderným environmentálnym vzdelávaním má potenciál prispieť k ekonomickej udržateľnosti služieb aj mimo hlavnej turistickej sezóny nielen v obci Muráň, ale aj ostatných pobytových obciach regiónu Gemer (Gemer-Malohont).
- [2] Mesto Tisovec, ktoré je rovnako vstupným bodom z regiónu Gemer. Nachádza sa uprostred dvoch najnavštevovanejších lokalít (Zbojská a Muráň) a má v porovnaní s ostatnými lokalitami NPMP lepšie napojenie verejnou dopravou (vrátane železničnej). Mesto má potenciál pre umiestnenie strediska environmentálnej výchovy (pobytové centrum pre deti a mládež).
- [3] Obec Šumiac, časť Červená Skala (podľa záujmu aktérov v území). Je križovatkou trás do NPMP aj NAPANT. Je vstupným bodom do rozvíjanej a v súčasnosti aj turisticky exponovanej lokality Kráľova hoľa v NAPANT. Zároveň je Červená skala na trase do Národného parku Slovenský raj. Umiestnenie návštevníckeho centra v časti Červená Skala (s dobrým napojením na verejnú železničnú dopravu) môže umožniť oživenie tohto historického centra služieb Horehronia, aj odľahčenie návštevnícky exponovaného centra obce Šumiac. Táto lokalita je perspektívnou lokalitou aj pre návštevnícke centrum NAPANT, resp. spoločné návštevnícke centrum (zázemie) pre oba národné parky. Môže uľahčiť reguláciu návštevnosti lokality Kráľova hoľa (NAPANT) usmernením návštevníkov do NPMP. Na vstupných bodoch do NPMP v regióne Horehronie sú aj ďalšie obce, ktorých zastavené územie nie je vzdialené od vlastného územia národného parku (napr. Pohorelá, Val'kovňa a iné). Tie sú súčasťou rozvíjanej kultúrnej trasy Coburgovskej železnej cesty, ktorá má potenciál vytvorenia návštevníckeho zázemia pre kultúrno-poznávací cestovný ruch.

NÁUČNÉ ZARIADENIA V PRÍRODE

Ponuku v prírodnom cestovnom ruchu majú dopĺňať aj menej náročné zážitkové programy. Tu plnia dôležitú úlohu náučné zariadenia v prírode (náučné chodníky a náučné lokality), ktoré sú dôležitou súčasťou trás pre pešiu turistiku, ale aj konskú turistiku. Na území národného parku a jeho ochranného pásma bolo do 1. decembra 2018 zriadených spolu šesť náučných chodníkov (NCH) a štyri náučné lokality (NL), ktoré slúžia na informovanie návštevníkov o prírodných hodnotách a zaujímavostiach národného parku. Najstaršie sú NCH k Muránskemu hradu a NCH Stožky, ktoré boli zriadené v roku 1983. NCH k Muránskemu hradu prešiel kompletnou rekonštrukciou v roku 2001 a po ďalších viac ako 20 rokoch aj v roku 2022.

Podrobný opis náučných chodníkov a náučných lokalít je súčasťou prílohy [Príloha 6 Opis náučných zariadení v prírode v Národnom parku Muránska planina].

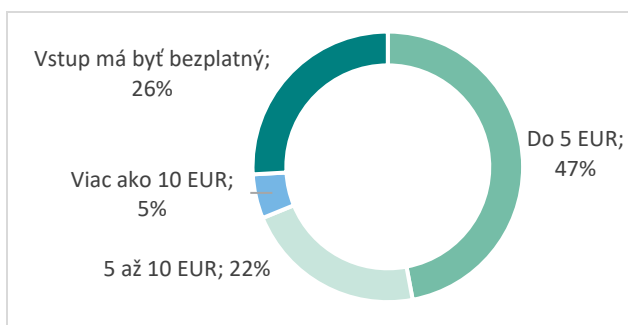
Vytvorenie ďalších zážitkových programov a služieb spoznávania prírody a lokálnych zaujímavostí pre pobytových aj jednoduchých návštevníkov s odborným výkladom, lektorom, sprievodcom a pod. v spolupráci so Správou NPMP, OOCR, miestnymi obyvateľmi, dobrovoľnými strážcami prírody, špecializovanými inštitúciami je otvorené návrhom aktérov v území. Možnosti rozvoja sú v návrhu Stratégie obsiahnuté aj v rámci zhodnotenia potenciálu jednotlivých lokalít (časť 6).

5.2 Vstup do národného parku

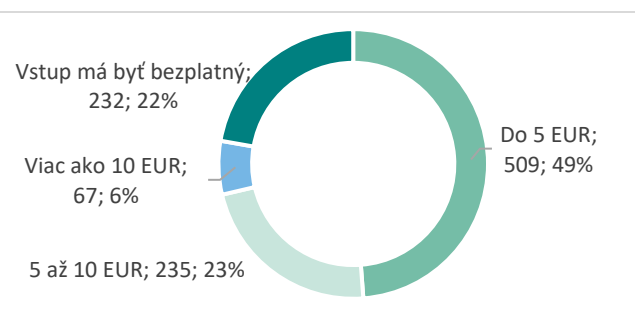
Vyberanie vstupného poplatku do národného parku je predmetom rozsiahlych diskusií na lokálnej aj národnej úrovni. Tento nástroj využívajú najmä národné parky v zahraničí. Nejde len o nástroj na zabezpečenie prostriedkov na ochranu prírody, ale predovšetkým o zdroj príjmov pre zabezpečenie starostlivosti o trasy a verejnosti prístupnú infraštruktúru (vrátane doplnkovej infraštruktúry). Zabezpečenie kvality a bezpečnosti môže byť založené aj na iných modeloch financovania. Výber vstupného od návštevníkov (nie domácich obyvateľov) má však na rozdiel od iných modelov viacero benefitov pre miestnych, organizácie aj aktérov v cestovnom ruchu.

Ide o stabilný zdroj financovania, ktorí odľahčí miestne podnikateľské subjekty, ktorých návštevníci (zákazníci) trasy v národnom parku využívajú. Generuje prostriedky na starostlivosť a skvalitňovanie infraštruktúry voľne prístupnej a využívanéj domácimi obyvateľmi, čím prispieva k zvyšovaniu kvality života domácich obyvateľov. V kombinácii s tým, že od návštevníkov vybrané prostriedky smerujú aj na ochranu prírody ide o poplatok, ktorí je väčšina návštevníkov ochotná zaplatiť.

Graf 5: Ochota návštevníkov platiť za vstup do Národného parku Muránska planina

Graf 6: Ochota návštevníkov platiť za vstup do chránených území na Slovensku

V zrealizovanom prieskume vyjadrilo až 74 % návštevníkov NPMP ochotu platiť za vstup do národného parku v prípade, že by prostriedky smerovali na zabezpečenie potrieb ochrany prírody.

Zdroj: Výsledky prieskumu návštevníckeho správania v chránených územiach na Slovensku (Aevis, n.o.), 2021.

V neposlednom rade môže byť výber vstupného do národného parku, od ktorého sú oslobodení miestni obyvatelia, účinným nástrojom zberu dát o návštevníkoch (počte a štruktúre, v závislosti od zvolenej formy a využitia moderných informačných technológií a SMART riešení napr. prostredníctvom mobilných operátorov a i.). To v konečnom dôsledku šetrí zdroje potrebné pre operatívne aj strategické plánovanie rozvojových potrieb v národnom parku.

Poplatok za vstup je už v súčasnosti zavedený v niektorých chránených územiach na Slovensku, najmä na trasách, ktoré vyžadujú osobitnú starostlivosť²⁶. Napriek tomu, je táto účinná a pre miestnych obyvateľov najlepšia forma financovania zabezpečenia kvalitného prostredia, predmetom dezinformácií v slovenských regiónoch v rámci procesov zonácie.

Do vnútra NPMP vedú trasy prostredníctvom 20 vstupných bodov, preto si vyžaduje výber vstupného komplexné nastavenie systému. Správa NPMP v krátkodobom horizonte o tomto poplatku neuvažuje. Prípadnému zavádzaniu bude predchádzať diskusia a zhoda aktérov v území.

²⁶ na Slovensku napríklad v Národnom parku Slovenský raj.

Predpoklady zavedenia vstupného do Národného parku Muránska planina pre návštevníkov:

- [1] identifikácia cieľových skupín pre výber vstupného do NP (**len návštevníkov, nie miestnych obyvateľov a obyvateľov, ktorí pochádzajú z regiónu, majú tu trvalý alebo prechodný pobyt, miesto výkonu práce alebo miesto narodenia**);
- [2] identifikácia miest fyzického výberu vstupného do NP aj sohľadom na zastavenia nepravidelnej (kyvadlovej/zokruhovanej) dopravy, parkovacie plochy, dopravné uzly privádzajúce návštevníkov do regiónu verejnou autobusovou a železničnou dopravou a turistické body záujmu (vrátane prevádzkovateľov) aj s ohľadom na prevádzkové výdavky fyzického výberu a zabezpečenie zariadení na výber vstupného;
- [3] návrh technických možností výberu vstupného do NP, vrátane vyžívania moderných informačných technológií (napr. zaplatenia formou sms alebo umiestnenia moderných samoobslužných zariadení v zabezpečených objektoch ako sú vlakové stanice vo významnejších uzloch, vybrané návštevnícke centrá, informačné strediská na vstupe národného parku a pod. s prepojením na poskytovanie informácií o národnom parku a širšom regióne; prostredníctvom návštevníckej karty pre ubytovaných hostí alebo inak priamo u ubytovateľov najmä pre zahraničných návštevníkov);
- [4] návrh cenovej politiky pri stanovení výšky vstupného do NP pre návštevníkov s prepojením na možnosti využívania kyvadlovej/zokruhovanej dopravy medzi vstupnými bodmi (balíčky kombinujúce vstup a dopravu s cieľom motivovať návštevníka k udržateľnej mobilite, podmienky pre poskytovateľov služieb, sprevádzaných produktov vrátane CK a CA a organizované skupiny),
- [5] návrh modelu kontroly zaplatenia vstupného do NP návštevníkmi a prepojenia so zberom údajov o návštevníkoch pre uplatňovanie manažmentu návštevníka, monitoring lokalít aj uplatňovanie marketingových nástrojov;
- [6] návrh modelu využitia príjmov zo vstupného pre návštevníkov národného parku v súvislosti s potrebami starostlivosti o územie národného parku (zásad hospodárenia, akčný plán).

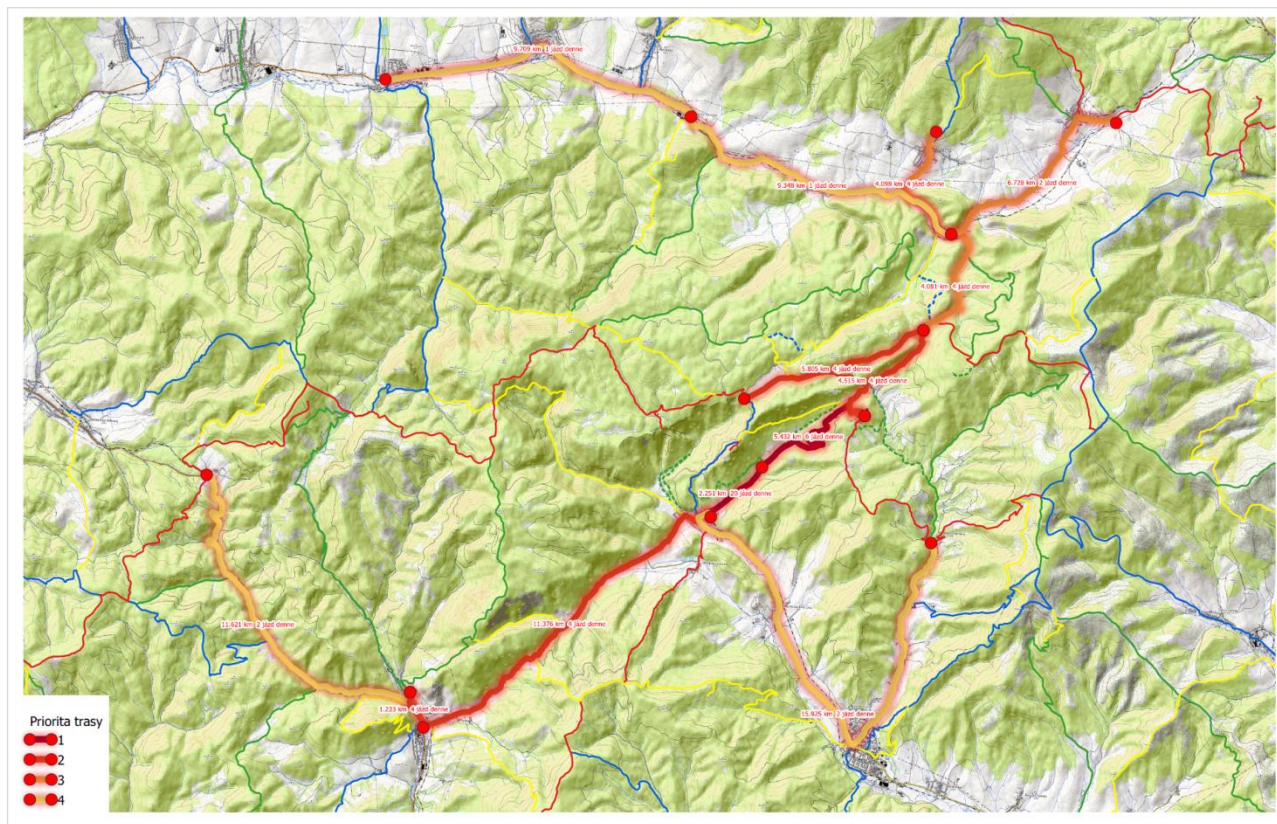
5.3 Dostupnosť národného parku a jeho atraktivít

Z konkrétnych atribútov národného parku²⁷ bola relatívne veľká časť návštevníkov zapojených do prieskumu nespokojná najmä **s dopravnou dostupnosťou lokalít, ktoré sú vstupnými bodmi do NP**, alebo sa nachádzajú na jeho okraji. Na Slovensku je zatiaľ táto potreba návštevníkov spojená najmä s hľadaním miest pre parkovanie osobných automobilov. Z hľadiska udržateľnosti a aj zachovania atraktivity územia je nevyhnutné dôkladne prehodnotiť budovanie parkovacích kapacít na vstupných bodoch do národného parku a pri turistických bodoch záujmu (lokalitách a atraktivitách dostupných automobilovou dopravou). Aj napriek tomu, že budovanie parkovacích kapacít v lokalitách vstupných bodov je „najrýchlejšie riešenie“, rozširovanie parkovacích kapacít ešte viac podporuje dochádzanie turistov vlastnými automobilmi a môže mať tak negatívny dopad na chránené územie aj jednotlivé lokality (najmä ich vzhľad, atmosféru, stav životného prostredia a ohrozenie ochrany prírodného a kultúrneho dedičstva). Okrem toho hrozí pri týchto aktivitách aj preťaženie ciest, ktoré nemajú rezervu na ďalšie skapacitnenie. Nekoordinované budovanie nových a rozširovanie existujúcich parkovacích kapacít zároveň komplikuje zábery uplatňovať v budúcnosti manažment návštevníka a teda nástroje, ktoré umožňujú regulovať nárazové zaťaženie lokalít návštevníkmi.

Z hľadiska udržateľnosti a aj zachovania atraktivity územia NP pre návštevníka, vrátane zabezpečenia jeho dopravnej dostupnosti je potrebné **po vzore národných parkov v zahraničí komplexne riešiť mobilitu návštevníkov** medzi vstupnými bodmi/dostupnosť vstupných bodov a najbližších obcí napríklad systémom nepravidelnej (kyvadlovej/zokruhovanej) dopravy najmä počas hlavných turistických sezón.

²⁷ Hodnotenie návštevníkov, ktorí danú službu využili (prišli s ňou do kontaktu počas pobytu).

Mapa 11: Pilotný návrh trás nepravidelnej turistickej dopravy v Národnom parku Muránska planina (príklad)

Zdroj: Vlastné spracovanie, Správa NPMP, 2022.

Potreby riešenia udržateľnej dostupnosti vstupných bodov pre návštevníka Národného parku Muránska planina:

- [1] identifikácia existujúcich prípadne vytvorenie nových ploch pre zastavenie nepravidelnej (kyvadlovej/ zokruhovanej) dopravy v konkrétnych lokalitách vstupných bodov do NP a pri turistických bodoch záujmu:
 - prenájom časti existujúcej vhodnej plochy alebo dohoda s vlastníkom (správcom) a/alebo
 - dlhodobý prenájom pozemkov Správou NPMP od súkromných vlastníkov (z dôvodu nevyhnutných investícií potrebných na terénne úpravy plochy na štandardy spevnenej parkovacej plochy);
- [2] identifikácia a realizácia parkovísk typu Park & Ride a Park & Pedal vo vybraných lokalitách, ktoré sú kľúčovým bodom zastavenia nepravidelnej (kyvadlovej dopravy) alebo je do týchto lokalít privedené dostatočné množstvo spojov verejnej dopravy:
 - k budovaniu iných parkovacích kapacít na území NP (vrátane ochranného pásma) by malo dochádzať len s ohľadom na kapacity ubytovacích a stravovacích zariadení, tam kde nie je zabezpečené prepojenie s komplexným systémom nepravidelnej dopravy, prípadne tam, kde nie je dostatočný potenciál na zavedenie iných nových pravidelných alebo sezónnych spojov verejnej dopravy;
 - po vzore národných parkov v zahraničí je potrebné zároveň prehodnotiť zákaz vstupu pre automobily vo vybraných lokalitách (okrem dopravnej obslužnosti²⁸).
- [3] nastavenie frekvencie nepravidelnej (kyvadlovej/ zokruhovanej) dopravy s ohľadom na:
 - spoje verejnej dopravy v hlavných uzloch železničnej a autobusovej dopravy, ktoré sprístupňujú región návštevníkom z celého Slovenska a presuny návštevníka v národnom parku na trasách a pri TBZ;
- [4] návrh systému prevádzky nepravidelnej (kyvadlovej/ zokruhovanej) dopravy najmä počas hlavných turistických sezón²⁹, vrátane identifikácie potrieb vybavenia miest zastavení dopravy a parkovísk itinerárom (zohľadnenia potrieb presunov so športovými potrebami ako sú bicykle, bežky a pod.).

²⁸ zahŕňa aj potreby miestnych obyvateľov (vlastníkov pozemkov).

²⁹ Okrem letnej turistickej sezóny aj počas zimnej sezóny v súvislosti s rozvojom zimnej turistiky a rekreačného bežeckého lyžovania, prípadne aj počas víkendov a sviatkov mimo hlavných sezón.

5.4 Podmienky pre pobyt návštevníka

S celkovou atmosférou a vzhľadom Národného parku Muránska planina bolo spokojných až 96 % návštevníkov, ktorí sa zapojili do prieskumu (spokojní boli návštevníci nie len s prostredím vo vlastnom území NP, ale aj s okolím, kde strávili pobyt). Pozitívne možno vnímať aj to, že v rámci hodnotenia sa neobjavovali niektoré často sa opakujúce negatívne dojmy návštevníkov z infraštruktúrne rozvinutejších a najmä „zastavanejších“ lokalít v iných chránených územiach na Slovensku. Komplexný pohľad návštevníkov na prostredie (zastavanosť, estetiku, čistotu a i. atribúty) možno vnímať ako dôležitý faktor aj v budúcnosti. Z tohto dôvodu je nevyhnutné pristúpiť aj k rozvoju zariadení v národnom parku, v jeho ochrannom pásme a v bezprostrednom okolí veľmi citlivo a koncepčne. Cieľom nie je obmedziť rozvoj zariadení, ale od začiatku ho nastaviť tak, aby vnímanie atmosféry parku a teda aj záujmu návštevníka o pobyt v tomto území v budúcnosti neovplyvnil nesúrodý a neprirodzený architektonický ráz (zastavanosť) a neutrpeli tým aj možnosti trávenia času a využívania služieb v obciach na vstupných bodoch do národného parku.

Na vlastnom území národného parku sú možnosti:

- A. poskytovať ubytovacie a iné doplnkové služby v existujúcich objektoch, pričom prípadné potrebné úpravy objektov na ubytovacie zariadenia (ale aj pre iné účely, vrátane súkromného užívania) sú možné pri zachovaní pôvodného rozmeru a zároveň pri zachovaní pôvodného (historického) architektonického vzhľadu objektu;
- B. prenocovať vo vnútri národného parku na miestach určených pre táborenie a bivačovanie,
 - na táborenie sú vyhradené lokality Nižná Kľaková s turistickou útulňou, táborisko Veľká lúka a dolina Trsteník (na týchto miestach je možné aj zakladať oheň);
 - bivačovanie (t.j. pobyt osôb prebývajúcich voľne, bez prístrešku alebo v stanoch max. 1 noc na jednom mieste bez možnosti rozloženia ohňa) je možné od súmraku (hodina pred západom slnka) do svitania (hodina po východe slnka) najviac do 100 m od vyznačeného turistického chodníka mimo zón so štvrtým a piatym stupňom ochrany, kde je bivačovanie zakázané.

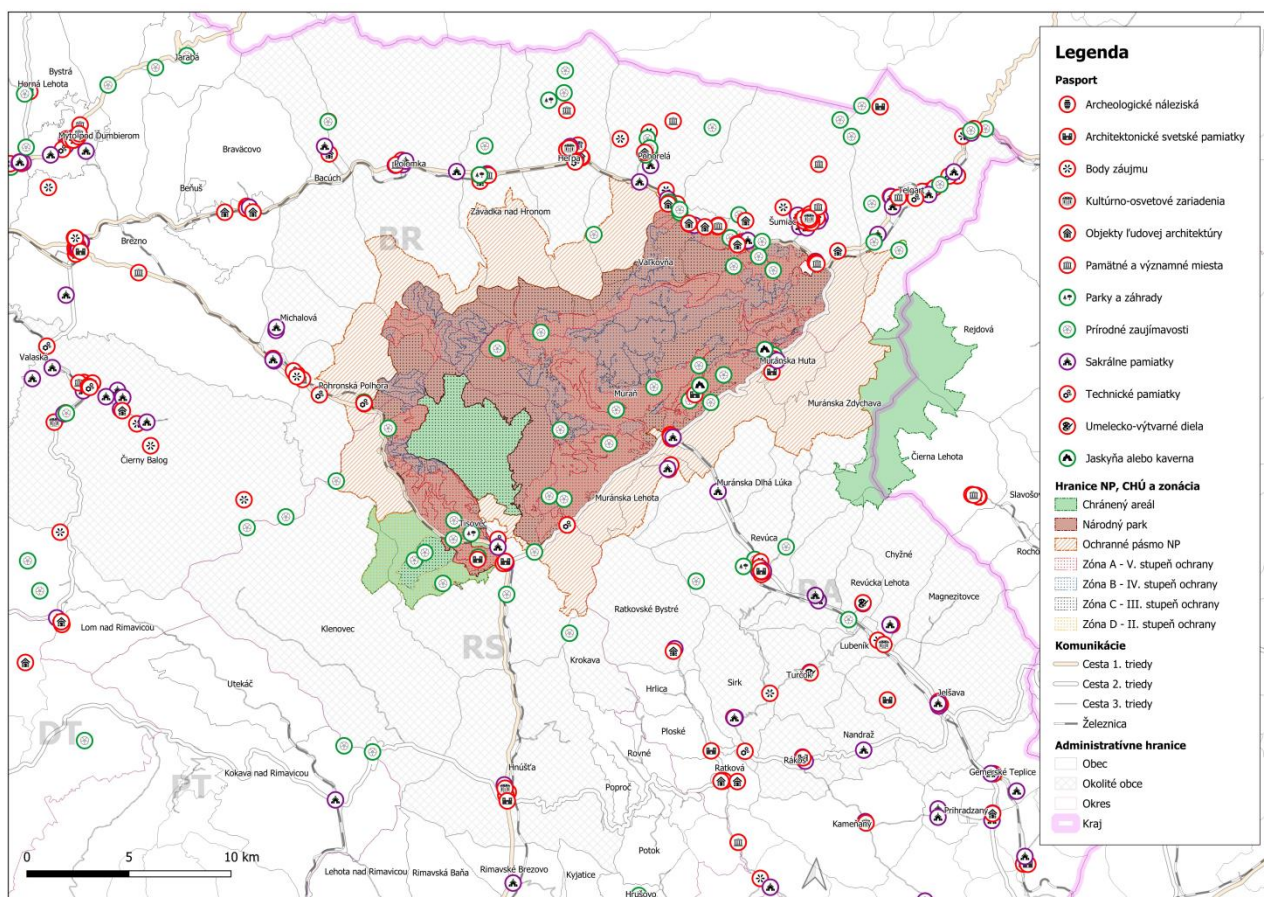
Zámerom je nezvyšovať zastavanosť vnútra (vlastného územia národného parku), pretože jeho prírodný charakter patrí medzi najviac oceňované atribúty destinačnej ponuky. Rozvoj služieb **vo vlastnom území národného parku** by sa mal sústreďovať na existujúce objekty a stavby, čo umožní zachovanie autenticity a zároveň esteticity, ktorá je a mala by byť aj v budúcnosti konkurenčnou výhodou tejto destinácie v porovnaní s inými zastavanými rekreačnými územiami.

Rozvoj zázemia pre pobyt návštevníka **v najbližšom okolí národného parku** má zároveň za cieľ vytvoriť podmienky pre aktivity návštevníka v širšom okolí. To má prispieť k predĺženiu pobytu (počtu prenocovaní) a k rozvoju lokálnej ekonomiky priamo v obciach na okraji národného parku. Tieto obce sa tak stávajú križovatkou vstupu do chráneného územia a trasami smerujúci do širšieho regiónu, ku kultúrno-historickému, prírodnému dedičstvu a iným turistickým bodom záujmu v okolitých obciach. Tento prístup, rozvíjať zázemie vo vstupných bodoch do chráneného územia, nie v jeho vlastnom území je zároveň v súlade so zásadami rozvoja cykloturistiky. Okolie národného parku má jedinečný kultúrno-historický potenciál, ktorý tak môže byť pre návštevníka ľahšie prístupný.

6 POTENCIÁL A POTREBY VÝZNAMNÝCH LOKALÍT

Vo vlastnom území národného parku je len niekoľko miest, kde v súčasnosti dochádza k intenzívnejšiemu sústreďovaniu návštevníkov a turistov. Najnavštevovanejšie miesta sú lokalita Zbojská, sysľovisko Biele vody a Muránsky hrad s príslušným náučným chodníkom a turistickými chodníkmi vedúcimi z obce Muráň a z Prednej Hory popri Chate pod hradom alebo zo sedla Javoriny a z Muránskej Hutý cez Veľkú lúku. Ďalšími navštevovanými miestami sú táborisko Nižná Kláková s turistickou útulňou, táborisko Veľká lúka, oblasť Suché doly, Roveň, Strieborná a sedlo Burda s chatárskou a chalupárskou rekreáciou. V ochrannom pásme národného parku je niekoľko miest sústredenej rekreácie mimo sídla obcí. Najväčšie sústredenie rekreačných a turistických aktivít je v súčasnosti v rekreačných zariadeniach v lokalitách Predná Hora (Lučanské), Zbojská. Potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v časti národného parku v regióne Gemer má i lokalita Bánovo (Tisovec), kde sú v súčasnosti sústredené iba objekty individuálnej rekreácie. Osobitne významný a doposiaľ nevyužitý potenciál pre rozvoj cestovného ruchu majú aj obce na vstupných bodoch do NP v severnej časti v regióne Horehronie. Majú dobré dopravné napojenie na železničnú dopravu a prepájajú NPMP s Národným parkom Nízke Tatry a Národným parkom Slovenský raj. Nachádzajú sa tu aj významné objekty kultúrno-historického potenciálu.

Mapa 12: Atraktivity na území Národného parku Muránska planina a v jeho okolí

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa passportu turistických bodov záujmu, RABBSK a Správa NPMP, 2023. Zdrojové dáta: © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.

Trasy na území národného parku sa na viacerých vstupných bodoch napájajú, resp. sú priamo spojené s existujúcimi alebo pripravovanými tematickými trasami, ktoré prechádzajú regiónmi Horehronie a Gemer, z ktorých najvýznamnejšie sú Huculská magistrála, ale aj Coburgovská železná cesta s možnosťami napojenia na „Železné srdce Gemera/Uhorska“, ktoré spája spoločná história. Rovnako sú tu aj iné zaujímavé tematické línie, ktoré sú v štádiu rozpracovania projektových zámerov alebo rozvojových tém a prepájajú nosný produkt národného parku so širším okolím (napr. cesta Márie Széchy, história SNP a vojenská história, objekty tradičnej ľudovej kultúry a architektúry a pod.).

6.1 Územie nosného produktu národného parku

Potenciál a potreby lokalít na území nosného produktu národného parku je identifikovaný s osobitným dôrazom na rozvoj udržateľného cestovného ruchu. Ide o lokality v 16 obciach dvoch dotknutých regiónov (Gemer a Horehronie), ktoré sú rozdelené do šiestich celkov (A až F).

Tabuľka 7: Obce nosného produktu Národného parku Muránska planina

ÚZEMIE NOSNÉHO PRODUKTU NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA		
Obce s priamymi vstupnými bodmi do NP (10 obcí)	→ najbližšia obec spojená trasami s priamymi vstupnými bodmi do NP (6 obcí)	REGIÓN (destinácia)
A. Muránska Huta Muráň	Muránska Dlhá Lúka Muránska Lehota Muránska Zdychava	Región Gemer (Gemer – Malohont)
B. Tisovec		
C. Pohronska Polhora	(Sedlo Zbojská) Michalová	Región Horehronie
F. Polomka Závadka nad Hronom	Bacúch	
E. Heľpa Pohorelá Vaľkovňa		
D. Šumiac	Telgárt	
Lokality v priamych vstupných bodoch do národného parku (20 vstupných bodov v 10 obciach). Ide o vstupné body do NP pre turistické, cykloturistické, konské alebo bežecké trasy. Väčšinou sú to už dnes často navštevované lokality. Vstupné body sú zároveň navzájom prepojené trasami, ktoré vedú najčastejšie po okraji NP. Niektoré sú menej využívané, prípadne menej dopravne dostupné, preto potreby zohľadňujú aj možnosti prepojenia s komplexným systémom udržateľnej mobility medzi vstupnými bodmi. Celky zahŕňajú aj významné lokality/atraktivity/TBZ vo vnútri vlastného územia NP, ktoré sú dostupné priamo zo vstupného bodu rôznymi trasami.		Lokality v najbližších obciach (6 ďalších obcí), z ktorých síce nevedie do vlastného územia NP priamy vstupný bod, ale tieto obce prepájajú práve priame vstupné body ďalšími trasami.

Celky A až F sú zoradené v postupnosti od obce Muráň a obcí regiónu Gemer (Gemer-Malohont) smerom k západnej hranici NP po obec Pohronska Polhora a Michalová (Horehronie) a následne od obce Šumiac a Telgárt na severozápadnú hranicu NPMP po obec Bacúch.

Prehľad lokalít v jednotlivých obciach nosného produktu NP (vrátane vnútra NP) podľa napojenia na vstupné body a trasy (vr. predbežne navrhovaných nových trás) uvádza Tabuľka 8.

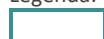
Tabuľka 8: Lokality v obciach nosného produktu Národného parku Muránska planina

Priamy vstupný bod do NP ↓	OBEC	Názov/lokalita priameho vstupného bodu alebo najbližšia obec prepojená so vstupným bodom trasami	Vstup pre trasy do národného parku:			
			turistické	cyklo-turistické	konské	samostatné bežkárské
A.	najbližšie obce prepojené trasami s priamymi vstupnými bodmi →	Muránska Zdychava	✓	✓	✓	X
		Muránska Dlhá Lúka	✓	✓	✓	X
		Muránska Lehota	X	✓	✓	X
	✓ Muránska Huta	Muránska Huta	✓	✓	✓	X
	✓ Muránska Huta	Predná Hora (sedlo)	✓	✓	X	X
	✓ Muránska Huta/ Muráň	Predná Hora (rekreačná oblasť)	✓	✓	✓	X
	✓ Muráň	Muráň	✓	✓	✓	✓
B.	✓ Tisovec	Tisovec	✓	✓	✓	X
	✓ Tisovec	Teplica (lokalita Suché doly)	✓	✓	✓	✓
	✓ Tisovec	Bánovo, dolina Pohorelá	✓	✓	X	X
C.	✓ Tisovec	Sedlo ZBOJSKÁ	✓	✓	✓	X
	✓ Pohronská Polhora	Pohronská Polhora – otočka	X	✓	✓	X
	✓ Pohronská Polhora (časť Rohozná)	Pohronská Polhora – centrum obce; vlak	✓	✓	X	X
	najbližšia obec prepojená trasami s priamymi vstupnými bodmi →	Michalová	X	✓	X	X
D.	✓ Šumiac	Javoriny	✓	✓	✓	✓
	✓ Šumiac	Červená skala	✓	✓	✓	X
	najbližšia obec prepojená trasami s priamymi vstupnými bodmi →	Telgárt	✓	✓	✓	X
E.	✓ Vaľkovňa	Zlatno	✓	✓	✓	✓
	✓ Vaľkovňa	Nová Maša	✓	✓	✓	X
	✓ Pohorelá	Pohorelská Maša	✓	X	X	X
	✓ Pohorelá	Rácovo	X	✓	✓	✓
	✓ Heľpa	Heľpa	X	✓	X	X
F.	✓ Závadka nad Hronom	Dolina Hronec	✓	✓	✓	X
	✓ Polomka	Polomka; vlak	✓	✓	X	X
	najbližšia obec prepojená trasami s priamymi vstupnými bodmi →	Bacúch	X	✓	X	X

Región Gemer – Malohont (Gemer)

Región Horehronie

Legenda:

Celok

Vstupný bod alebo obec bez priameho vstupného bodu, ale prepojená trasami s priamym vstupným bodom.

A. MURÁŇ- MURÁNSKA HUTA- MURÁNSKA ZDYCHAVA- MURÁNSKA DLHÁ LÚKA- MURÁNSKA LEHOTA

Priamy vstupný bod do NP			Významné lokality vo vnútri NP a lokality v najbližšom okolí vstupného bodu
✓	Muráň	Paseky	Martinova dolina
✓	Muráň	Muráň	Muránsky hrad a okolie, Veľká Lúka, Hrdzavá dolina, Maretkiná a vyhládka Poludnica, Studňa, Nižná Kľaková
✓	Muráň/ Muránska Huta	Predná Hora (rekreačná oblasť)	Syslia lúka Biele vody; /Muránsky hrad a okolie/
✓	Muránska Huta	Predná Hora (sedlo)	
✓	Muránska Huta	Muránska Huta	Tesná skala; /Veľká Lúka/
	→ najbližšie obce prepojené trasami s priamymi vstupnými bodmi	Muránska Zdychava	-
		Muránska Dlhá Lúka	-
		Muránska Lehota	-

Paseky

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy x cykloturistické x konské x bežkárské

Paseky sú vstupný bod pre peších turistov do Martinovej doliny, ktorá prechádza cez lokalitu Voniaca až do mesta Tisovec (vstupný bod na železničnej stanici).

Tabuľka 9: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (lokalita Paseky)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov): Potenciál vytvorenia malého parkoviska typu Park & Ride a Park & Pedal pre osobné automobily → zároveň bod zastavenia kyvadlovej/zokruhovanej dopravy.	Správa NPMP Obce Muráň Vlastníci pozemkov a nehnuteľností

Muráň (centrálna časť obce)

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✓ konské ✓ cyklotrasy ✓ bežkárské

Dostupnosť vstupného bodu verejnou dopravou:

- ✓ autobusová doprava (križovatka trás Pohronská Polhora, Muráň – Hnúšťa)
- ✓ vlaková doprava (prepojenie Pohronská polhora – Hnúšťa)

Je vstupným bodom Cesty Márie Széchy (turistickej trasy regionálneho významu), ktorá spája národný park s južnou hranicou regiónu Novohrad (Fiľakovo). Prechádza regiónom Gemer (okresmi Rimavská Sobota a Revúca) a začína/končí vo vlastnom území národného parku na Muránskom hrade³⁰. Súbežne je postupne budovaná aj cykloturistická trasa cesta Márie Széchy (časti jej úsekov sú obsiahnuté aj v návrhoch cykloturistických trás do roku 2030 - vid' časť 3.2 cykloturistika). Okrem toho vytvára táto téma ďalšie možnosti vytvorenia tematickej konskej turistickej trasy so zapojením klubov konskej turistiky a jazdeckých klubov v Národnom parku Muránska planina od Tisovca cez región Gemer s potenciálom prepojenia národného parku s Maďarskom (zámery v spolupráci s OOCR Gemer). Cesta Márie Széchy zatiaľ nie je rozvíjaná ako tematická kultúrno-poznávací trasa (produktovo), avšak má tento potenciál do budúcnosti a môže veľmi atraktívne prepájať Národný park Muránska planina so širším okolím aj celým regiónom Gemer a pre kultúrno-poznávací cestovný ruch.

Väčšina ubytovacích kapacít, ktoré sú evidované v obci Muráň sú lokalizované v lokalite Predná hora (rekreačná oblasť)³¹, kde je aj najvyššia koncentrácia ubytovaných návštevníkov zo všetkých lokalít národného parku aj jeho okolia.

³⁰ To je spojené s historickou osobnosťou Márie Széchy (Séči)- „Muránskej Venuše“ a históriou obce Muráň a najmä Muránskeho hradu.

³¹ Potenciál a potreby zhodnotené v samostatnej časti – Predná hora (rekreačná oblasť).

Tabuľka 10: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muráň, centrálna časť obce)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba vytvorenia parkovísk typu Park & Ride a Park & Pedal s kapacitou minimálne 200 parkovacích miest pre osobné automobily a dva autobusy v obci → zároveň body zastavenia kyvadlovej/zokruhovanej dopravy. Potreba realizácie investícií do verejnej infraštruktúry (napojenie parkovísk na cykloturistické trasy a pešie turistické trasy, vstup do centrálnej časti obce- chodníky, prechody pre chodcov a pod.).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Obec Muráň Vlastníci pozemkov a nehnuteľností
NÁVŠTEVNÍCKY SERVIS Poskytované služby informačných stredísk (súčasný Polyfunkčné centrum Správy NP Muránska planina) → poskytovanie informácií, predaj suvenírov, → tlačené informačné a propagačné materiály, mapy, → potreba modernizácie (zatraktívnenia) vstupného areálu informačného strediska a zvýšenie kapacity existujúceho informačného strediska s výhľadom do roku 2030, → potenciál umiestnenia moderného samoobslužného informačného kiosku v objekte polyfunkčného strediska s komplexnými informáciami o lokalitách (Muránsky hrad a prístupe k nemu, sysľovisko Biele vody, Veľká lúka a chove koní, Hrdzavej doline), ale aj o ostatných lokalitách v národnom parku, trasách a ich náročnosti, zariadeniach, prepravných možnostiach, spojoch vlakovej, ale aj autobusovej dopravy, kyvadlovej doprave a pod. s výhľadom do roku 2030.	Správa NPMP
PRODUKT Environmentálne vzdelávanie pre organizované skupiny (súčasný Polyfunkčné centrum Správy NP Muránska planina): → potenciál pre realizáciu vzdelávacích a interaktívnych workshopov, poskytovanie priestoru pre miestnych výrobcov, organizátorov menších stretnutí, podujatí, seminárov a školení → potreba zatraktívnenia priestorov (vybavenia pre organizátorov školení) a riešenie parkovacích kapacít pre organizované skupiny pri objekt (na druhej strane cesty) dohodou s vlastníkom. Potenciál pre vytvorenie moderného návštevníckeho centra ako vstupného bodu do Národného parku Muránska planina prevádzkovaného Správou NPMP vrátane: → moderných priestorov a inovatívneho vybavenia pre environmentálne vzdelávanie a výchovu s využitím SMART riešení; → informačného strediska (vrátane predaja suvenírov) → zázemia Správy NPMP a spolupracujúcich subjektov pre poskytovanie produktov v prírodnom cestovnom ruchu → administratívneho zázemia správy NPMP → priestorov pre usporadúvanie popularizačných podujatí pre potreby aj iných aktérov v destinácii (menších konferenčných priestorov a s tým súvisiaceho vybavenia); → potenciál aktívneho predaja a poskytovania zážitkov; → plochy pre parkovanie (garážovanie) prostriedku pre zabezpečenie kyvadlovej dopravy; → priestorov ďalšieho vybavenia pre realizáciu rozvojových aktivít (napr. úpravu bežeckých tratí a pod.); → iné podľa vzoru moderných návštevníckych centier v zahraničí.	Správa NPMP Vlastníci pozemkov a nehnuteľností (parkovanie)
ĎALŠIE SLUŽBY Potenciál pre rozvoj komplexných služieb pre rozvoj cykloturistiky najmä počas letnej turistickej sezóny, víkendov a sviatkov (požičovňa bicyklov a športového vybavenia pre cykloturistiku) → jedna z potenciálnych lokalít (centrum mesta, železničná stanica). Potenciál pre služby požičovne lezeckých setov (v nadväznosti na lokalitu Rozštiepená skala/Hrdzáva dolina vyhradenú pre skalolezenie) – možnosť spojiť s požičovňou cykloturistických potrieb – pre udržateľnosť je nevyhnutný rozvoj spolupráce s inštruktormi lezenia a poskytovania týchto služieb ako produktu (lezenia s inštruktorom). Potenciál rozvoja stravovacích služieb na zastavanom území obce (reštaurácie). Potenciál rozvoja ubytovacích služieb v ochrannom pásme národného parku najmä nízko-kapacitných zariadení rekonštrukciou existujúcich objektov (z hľadiska udržateľnosti a zachovania autenticity je dôležité zachovanie krajinného rázu).	Aktéri v rozvoji cykloturistiky Miestni poskytovatelia služieb. Miestni poskytovatelia služieb. Miestni aktéri/ poskytovatelia služieb.

Muránsky hrad a okolie

Jedna z najnavštevovanejších lokalít v Národnom parku, ale aj v regióne Gemer, ktorý je prístupný celoročne. Viedie k nemu existujúci NCH Muránsky hrad (Muráň – Muránsky hrad – Veľká Lúka), ktorý je jeden z dvoch najstarších chodníkov na území Muránskej planiny. Bol zriadený v roku 1983 a v roku 2001 prešiel kompletnou rekonštrukciou a jeho trasa sa predĺžila z obce Muráň. V tejto lokalite končí aj pešia turistická trasa Cesta Márie Széchy (zatiaľ nerozvinutá ako kultúrno-poznávacia trasa).

Tabuľka 11: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránsky hrad a okolie)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov pri Chate pod Muránskym hradom pre sprístupnenie Muránskeho hradu pre cykloturistov → uzamykateľný stojan na parkovanie bicyklov, servisný stojan a i..	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Obec Muráň Vlastník chaty
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba úpravy prístupovej cesty k Muránskemu hradu (nie asfaltová) → z hľadiska bezpečnosti návštevníkov je potrebné riešiť najmä posledný úsek prístupovej cesty medzi Chatou pod hradom a vstupnou bránou Muránskeho hradu, na ktorom boli osadené drevené schody (aj s ohľadom na cieľovú skupinu rodiny s deťmi).	Obec Muráň Správa NPMP
PRODUKT Muránsky hrad a jeho areál/ potreby: → realizácia rekonštrukčných a konzervačných prác, s ohľadom na existujúce prírodné hodnoty; → vyhladkové plošiny na Hrade (realizácia prác spojených s bezpečnostnými opatreniami), → úprava a ohradenie cisterny na vodu, → realizácia ďalších aktivít v rámci Koncepcie rozvoja Hradnej lokality.	Obec Muráň Správa NPMP
Potenciál zriadiť v areáli Muránskeho hradu „vonkajšiu expozíciu“, ktorá by previedla návštevníka históriou každého objektu a jeho využívania aj bez sprievodcu (označenie jednotlivých objektov s opisom a vizualizáciou ich pôvodného stavu na informačných tabuliach) a prepojenie areálu (expozície) s NCH Muránsky hrad: → NCH Muránsky hrad (Muráň – Muránsky hrad – Veľká Lúka): → kompletná rekonštrukcia prebehla v roku 2022, → Potenciál zatraktívnenia NCH ako komplexu s hradným areálom príbehom „Veľkej piesne z Veľkej Lúky na Muránsky hrad“ (na základe Piesne o Muránskom hrade, ktorá je najstaršou svetskou piesňou) aj zahrnutia virtuálnej alebo čiastočnej vizualizácie výťahu, prípadne témy spojené s osobnosťou Márie Széchy (v prípade komplexného rozvoja kultúrno-poznávacej trasy v budúcnosti) Potenciál pre sprevádzaný produkt → prehliadka Muránskeho hradu spojená s ukážkou a výkladom k faune (významná botanická lokalita).	Obec Muráň Správa NPMP OOCR Gemer Gemersko-Malohontské múzeum v Rimavskej Sobote Správa NPMP
ĎALŠIE SLUŽBY Chata pod Muránskym Hradom → potenciál pre poskytovanie ubytovacích služieb a zvyšovanie kvality stravovacích služieb, zvyšovanie energetickej efektívnosti a pod. (možnosti rekonštrukcie chaty v intenciách pôvodnej architektúry, zachovania vzhľadu a pôvodných rozmerov).	Vlastník/investor

Veľká Lúka

Lokalita má vysoký potenciál pre rozvoj udržateľného cestovného ruchu. prechádza cez ňu NCH z Muráňa na Muránsky hrad a je zároveň lokalitou vyhradenou pre táborenie. Prechádza cez ňu Rudná magistrála. Osobitne významný potenciál pre poskytovanie zážitkových služieb pre návštevníkov vytvára tradícia chovu koní plemena Norik muránskeho typu. Ide o celoročnú lokalitu s potenciálom pre rozvoj bežeckého lyžovania.

Tabuľka 12: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Veľká Lúka)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie infraštruktúry pre konské putovanie - staničenie koní na Huculskej magistrále (stajne, stanice pre kone, uskladnenie a manipulačný priestor pre konský voz) v/pri existujúcich objektoch hospodárskeho dvora Veľká Lúka.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba vyhradenia plochy na zastavenie kyvadlovej (zokruhovanej) dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov) a parkovanie počas verejných akcií organizovaných obcami-okrajová časť lokality Veľká lúka – Piesok smerom na NCH. Parkovacia plocha pre odstavenie autobusov pre organizované exkurzie a skupiny. Potreba umiestnenia mobilných kompostovacích ekologických sociálnych zariadení nezávislých na inžinierskych sieťach na okraji (v nadväznosti na lokalitu vyhradenú pre táborenie).	Správa NPMP Správa NPMP Správa NPMP, Obec Muráň, vlastníci pozemkov
PRODUKT Chov Norika muránskeho typu: → potenciál pre zriadenie tematického múzea/expozície zameraných na chov koní a históriu chovu Norika muránskeho typu so sociálnymi zariadeniami a jednoduchým občerstvením (<i>rekonštrukcia a iné úpravy existujúcich objektov v budúcnosti pri zachovaní pôvodných rozmerov a charakteru</i>). Potenciál pre poskytovanie zážitkových produktov: → relaxačné (nenáročné) jazdy na koni (v areáli hospodárskeho dvora Veľká lúka) → jazda na koči/voze/saniach (svadobné fotenie), zimné fotenie, → fotenie: kurzy fotenia, zimné fotenie koní pre profesionálov. Lokalita pozorovania hviezd. Vytvorenie ukážkovej včelnice s predajom včelích produktov. Potenciál pre rozvoj rekreačného bežeckého lyžovania: → navrhovaný bežkársky okruh Potenciál pre poskytovanie zážitkových produktov počas zimnej turistickej sezóny: → stopovanie zvierat (rozoznávanie stôp zvierat v snehu) na snežniciach alebo na bežkách (prepojenie na navrhovanú bežkársku trasu Javoriny – Veľká Lúka v PS).	Správa NPMP Správa NPMP iní poskytovatelia
ĎALŠIE SLUŽBY Vyhradené miesto pre táborenie.	Správa NPMP

Hrdzavá dolina

Tabuľka 13: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Hrdzavá dolina)

PRODUKT Rozštiepená skala - lokalita vyhradená pre klasické skalolezenie: Potenciál pre produkt lezenia s inštruktorom (služby požičovní lezeckých setov najmä v zariadeniach v obci Muráň a Muránska Huta)	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Miestni aktéri
---	---

Maretkiná a vyhliadka Poludnica

Tabuľka 14: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Maretkiná a vyhliadka Poludnica)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov na križovatke Maretkiná a cyklo smerovníku (uzamykateľný stojan na parkovanie bicyklov- pre sprístupnenie Vyhliadky Poludnica pre cykloturistov, servisný stojan a i.).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Obec Muráň Aktéri v rozvoji cykloturistiky
PRODUKT	

Potenciál zatraktívnenia lokality obnovou /inováciou NL Poludnica – Beňová	Správa NPMP
Potenciál pre poskytovanie zážitkových produktov: → Vyhliadka Poludnica → potenciál pre poskytovanie kurzov fotenia (atraktívne najmä pre panoramatické fotenie).	
ĎALŠIE SLUŽBY	
Poskytovanie ubytovacích služieb: Chata Maretkiná + ďalší 1 objekt (rekonštrukcia a iné úpravy v budúcnosti pri zachovaní pôvodných rozmerov a charakteru).	Správa NPMP

Studňa

Ide o relatívne tichú (menej navštevovanú) lokalitu vhodnú pre terénny výskum a špecializáciu na konkrétny segment návštevníkov vedecko-výskumných pracovníkov.

Tabuľka 15: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Studňa)

PRODUKT A ĎALŠIE SLUŽBY	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Potenciál pre vytvorenie terénneho pracoviska Správy NPMP s moderným vybavením pre prenocovanie vedeckovýskumných pracovníkov v prírodných vedách.	Vlastníci pozemkov = SR Správa NPMP
Potenciál pre poskytovanie produktu v prírodnom CR → pozorovanie prírodných procesov a výskum, → exkurzie pre študentov v prírodovedných odboroch.	Správa NPMP SR
ĎALŠIE SLUŽBY	
Poskytovanie ubytovacích služieb: Chata Studňa (rekonštrukcia a iné úpravy v budúcnosti pri zachovaní pôvodných rozmerov a charakteru).	Správa NPMP

Nižná Kľaková

Atraktívna lokalita vo vnútri národného parku, ktorá prepája severnú a južnú časť územia (región Horehronie s Gemerom). Je vyhradeným miestom pre táborenie s turistickou útulňou a pre prenocovanie návštevníkov je atraktívna aj preto, že je jedným z miest s najnižším svetelným smogom. Je vhodnou lokalitou aj pre konské putovanie.

Tabuľka 16: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Nižná Kľaková)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Potreba umiestnenia nevyhnutnej infraštruktúry pre konské putovanie → staničenie koní (jednoduché prístrešky).	Správa NPMP Správca útulne Aktéri v rozvoji konskej turistiky
ĎALŠIE SLUŽBY	
Miesto vyhradené pre táborenie. Potreba rekonštrukcie existujúcej turistickej útulne a umiestnenie ďalšej doplnkovej infraštruktúry k táborisku (lavice, stoly, ohnisko, suché toalety, úprava prameňa).	Správa NPMP Správca útulne

Syslia lúka Biele vody

Lokalita patrí v súčasnosti medzi najnavštevovanejšie body záujmu návštevníkov národného parku, preto je všetky rozvojové zámery aj potreby potrebné riešiť komplexne s ohľadom na prírodné prostredie a zachovanie estetickej a udržateľnosti lokality (atraktívnosti pre návštevníka), ktorú vytvára práve **ekosystémová služba**. Rizikami jej ďalšieho poskytovania už v blízkej budúcnosti je potenciálne nepochopenie podstaty ekosystémových služieb a potrieb udržateľnosti zo strany vlastníkov pozemkov, kde je služba poskytovaná, ale aj prieskum tejto zároveň archeologicky významnej lokality.

Tabuľka 17: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Syslia lúka Biele vody)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov (stojan na parkovanie bicyklov s nabíjacou stanicou pre e-biky a servisný stojan) na okraji plochy pre zastavenie navrhovanej verejnej alebo kyvadlovej/zokruhovanej dopravy (viď verejná infraštruktúra). Potreba umiestnenia mobilných kompostovacích ekologických sociálnych zariadení nezávislých na inžinierskych sieťach na okraji (potenciálne na okraji plochy pre zastavenie kyvadlovej dopravy v závislosti od dohody a návrhu komplexného projektu).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI vlastníci pozemkov, Obec Muráň, Správa NPMP, OOCR Gemer Aktéri v rozvoji cykloturistiky Správa NPMP, Obec Muráň, vlastníci pozemkov
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba vytvorenia plochy primárne na zastavenie kyvadlovej (zokruhovanej) dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov). <i>Navrhovaný mechanizmus:</i> → dlhodobý prenájom pozemkov prevádzkovateľom dopravy od súkromných vlastníkov (z dôvodu nevyhnutných investícií potrebných na terénne úpravy plochy na štandardy spevnenej parkovacej plochy).	Správa NPMP Obec Muráň Vlastníci pozemkov
PRODUKT Potenciál zriadenia NCH Muráň – Biele vody – Predná Hora – Muránska Huta. → potreba dobudovania lokality ako náučnej lokality (príp. ako lokality, ktorá je súčasťou navrhovaného NCH vrátane informačných panelov, oddychových miest (altánku) a pod.	Správa NPMP Obec Muráň
ĎALŠIE SLUŽBY Potreba vytvorenia základného informačného bodu s jednouchým občerstvením (nápojmi) a poskytovaním informácií (predpoklad ekonomickej udržateľnosti). → na pozemku sa nenachádza žiadna vhodná stavba ani základy, preto je tento zámer možné realizovať len v okrajovej časti mobilným zariadením v súlade s prírodným prostredím, ktoré by poskytovalo základné služby formou ambulantného predaja (prevádzkovateľ = obec).	Obec Muráň Prevádzkovateľ syslej lúky

Predná Hora (rekreačná oblasť)

Z dôvodu, že je zároveň významnou lokalitou so sústredenou rekreáciou³² je zároveň vstupným bodom do národného parku ubytovaných návštevníkov na pešie turistické a cykloturistické trasy (v rámci predbežných návrhov aj **konské**).

Rekreačná oblasť sa nachádza v katastrálnom území obce Muráň a je tu generovaných v súčasnosti najvyšší počet prenocovaní z celého územia národného parku, sú tu vytvorené podmienky pre pobyt návštevníkov počas celého roka, čo je dané aj komplexnosťou služieb (wellness, pivovar, stravovanie a pod.)³³.

Tabuľka 18: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Predná Hora, rekreačná oblasť)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba identifikácie existujúcej prípadne vytvorenia novej plochy na zastavenie kyvadlovej (zokruhovanej) dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov). Navrhovaný mechanizmus: → prenájom časti existujúcej parkovacej plochy alebo dohoda s vlastníkom (správcom) dlhodobý prenájom pozemkov Správou NPMP od súkromných vlastníkov (z dôvodu nevyhnutných investícií potrebných na terénne úpravy plochy na štandardy spevnenej parkovacej plochy);	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Obec Muráň/ /Muránska Huta Vlastníci pozemkov/ existujúcich parkovacích plôch
DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov (stojan na parkovanie bicyklov s nabíjacou stanicou pre e-biky a servisný stojan).	Aktéri v rozvoji cykloturistiky OOCR Gemer poskytovatelia služieb

³² Lokalita Predná hora prechádza k.ú. obce Muráň (rekreačná oblasť), ale aj k.ú. obce Muránska Huta odkiaľ vedie do **sedla Predná hora**, ktoré je významnou križovatkou trás s cestnou sieťou a je aj ďalším vstupným bodom do národného parku.

³³ v obci Muráň je evidovaných ŠÚSR 222 lôžok, z toho až 80 % je v lokalite Predná Hora.

→ Potreba vytvorenia informačného bodu s mapou a súhrnnými informáciami o zaujímavých trasách a miestach v okolí, ktoré môžu návštevníci navštíviť → Potenciál umiestnenia informačného bodu s prístreškom na mieste zastávky kyvadlovej dopravy (viď verejná infraštruktúra).	Správa NPMP
PRODUKT Potenciál pre presun vytvorenie nového systóvka. Lokalita pozorovania hviezd.	Prevádzkovateľ systéjú lúky Vlastníci pozemkov Správa NPMP
ĎALŠIE SLUŽBY V prípade rozširovania kapacít a doplnkových služieb je nevyhnutné zohľadniť aj kapacitu vodných zdrojov, aby neboli obmedzené možnosti rozvoja nízko-kapacitných zariadená v obci Muráň.	

Predná Hora (sedlo)

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✓ cykloturistické ✗ konské ✗ bežkárské

Tabuľka 19: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Predná Hora, sedlo)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Obec Muráň/ Muránska Huta
Potreba vytvorenia parkoviska typu Park & Ride a/alebo Park & Pedal.	Správa NPMP Obec Muráň/Muránska Huta, vlastníci pozemkov a nehnuteľností

Muránska Huta

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✓ cykloturistické ✓ konské ✗ bežkárské

V časti obce, ktorá sa nachádza v ochrannom pásme národného parku je dobrý potenciál pre rozvoj agroturistiky a konskej turistiky (pôsobenie aktérov v rozvoji konskej turistiky a napojenie na trasu Červená Skala – **dolina Trsteník – Javoriny** – Ploštiny – Veľká Lúka v súčasnosti vyhradenú pre pohyb na koni). Vstupným bodom prechádza turistická trasa regionálneho významu, Rudná magistrála³⁴, ktorá prechádza vlastným územím národného parku a končí na vrchu Stolica. Najbližšou lokalitou na tejto trase vo vnútri národného parku je Veľká Lúka s miestom určeným pre táborenie (cca 1h pešej chôdze) bez ubytovacích kapacít, preto môže byť vhodným miestom pre rozvoj pobytového zázemia pre návštevníkov na Rudnej magistrále na zastavanom území obce (Muránska Huta a Muránska Zdychava sú poslednými obcami pre tvorbu zázemia pre peších turistov na tejto trase).

Tabuľka 20: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránska Huta)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál rozvoja infraštruktúry pre konské putovanie - staničenie koní (prístrešok/stajne) v/pri existujúcich objektoch (areáloch).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Miestni aktéri v rozvoji konskej turistiky
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov).	Správa NPMP Obec Muránska Huta, správca existujúcich zastávok
NÁVŠTEVNÍCKY SERVIS Potenciál zriadenia sezónneho informačného – vstupného bodu do národného parku v objekte oproti vodopádu Bobačka, prípadne ako viac-účelový objekt s ďalšími službami (napríklad turistickej útulne a pod.).	OOCR Gemer Obec Muránska Huta

³⁴ Rudná magistrála je turistická magistrála na strednom Slovensku, ktorá spája Zlaté Moravce, Banskú Štiavnicu, Detvu s územím národného parku Muránska planina a končí na vrchu Stolica.

PRODUKT	Miestni aktéri v rozvoji konskej turistiky
Jazdecký klub pod Planinou	
ĎALŠIE SLUŽBY	Miestni aktéri/ poskytovatelia služieb.
Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = do 20 lôžok (dve menšie zariadenia). Potenciál rozvoja ubytovacích služieb v ochrannom pásme národného parku na zastavanom území obce (najmä nízko-kapacitných zariadení rekonštrukciou existujúcich objektov) a zariadení rozvíjajúcich agroturistiku.	
Potenciál pre služby požičovni lezeckých setov (v nadväznosti na lokalitu Tesná skala vyhradenú pre skalolezenie) – pre udržateľnosť je nevyhnutný rozvoj spolupráce s inštruktormi lezenia a poskytovania týchto služieb ako produktu (lezenia s inštruktorom).	Miestni aktéri/ poskytovatelia služieb.

Tesná skala

Tabuľka 21: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tesná skala)

PRODUKT	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Tesná skala - lokalita vyhradená pre klasické skalolezenie: Potenciál pre produkt lezenia s inštruktorom (potenciál pre služby požičovni lezeckých setov najmä v obci Muránska Huta).	Správa NPMP

Muránska Zdychava

Obec je križovatkou trás. Trasy sa napájajú na vstupné body do vlastného územia národného parku Predná Hora (rekreačná oblasť) a Predná Hora (Sedlo), ale aj na ďalšie dva vstupné body do vlastného územia národného parku v obci Šumiac, a to Javoriny a Červená Skala/Trsteník (dostupná cez Dolinu Strateník). Rudnou magistrálou prepája Muránsku Hutu a vlastné územie národného parku s chráneným areálom Stolica. Je vstupným bodom do chráneného areálu Stolica, nie len pre turistické, ale aj cykloturistické trasy.

Cykloturistické trasy, ktoré spájajú mesto **Revúca** s rekreačnou oblasťou **Predná Hora**, ale aj obcou Šumiac a Telgárt. V súvislosti s rozvojom cykloturistiky a navrhovanou trasou (Karafová - **Ochtinská jaskyňa** – Ochtiná), ktorá na úseku Karafová – sedlo Kohúta vedie okrajom chráneného areálu Stolica a chráneného vtáčieho územia Muránska planina - Stolica, bude v budúcnosti potrebné riešiť obmedzenia pre elektrické bicykle z dôvodu ochrany vzácných prírodných hodnôt.

Obec má dobrý potenciál pre rozvoj zázemia pre pobyt návštevníka, pretože je križovatkou trás a spája národný park Muránska planina s kultúrno-historickým potenciálom širšieho regiónu (Revúca, Jelšava) aj Národným parkom Slovenský kras a jeho lokalitami UNESCO.

Obec má veľmi dobré podmienky pre poľnohospodárske aktivity spojené s rozvojom **agroturistiky a konskej turistiky** v prepojení na susediacu obec Muránska Huta a konské trasy vo vlastnom území národného parku (najmä trasu Červená Skala – **dolina Trsteník** – **Javoriny** – Ploštiny – Veľká Lúka v súčasnosti vyhradenú pre pohyb na koni).

Tabuľka 22: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránska Zdychava)

PRODUKT	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Potenciál rozvoja jazdeckej turistiky/konského putovania a agroturistiky.	Miestni aktéri v rozvoji konskej turistiky a agroturistiky
ĎALŠIE SLUŽBY	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri
Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = 0 lôžok Potenciál rozvoja nových ubytovacích služieb najmä v prepojení na rozvoj agroturistiky (v ochrannom pásme národného parku).	
ĎALŠIE SLUŽBY/ PRODUKCIA	Miestni aktéri v poľnohospodárstve
Potenciál rozvoja poľnohospodárskych činností.	

Muránska Dlhá Lúka

Obcou neprechádza pešia turistická trasa smerom do národného parku Muránska planina, ale nachádza sa priamo medzi obcou Muráň a Revúcou, čím sa stáva prepojením medzi národným parkom a atraktivitami kultúrno-historického potenciálu/ atraktivitami širšieho regiónu (Revúca, Jelšava). Obec má preto dobrý potenciál pre rozvoj zázemia pre pobyt návštevníka národného parku.

Z hľadiska rozvoja cykloturistiky sa obce týkajú rovnaké zámery ako obce Muránska Lehota s výhľadom do roku 2030.

Tabuľka 23: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránska Dlhá Lúka)

ĎALŠIE SLUŽBY	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = 0 lôžok Potenciál rozvoja nových ubytovacích služieb ³⁵ .	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

Muránska Lehota

Obcou prechádza pešia turistická trasa Cesta Márie Széchy (30 minút k vstupnému bodu do národného parku v centrálnej časti obce Muráň). V blízkosti je dostupná miestnymi komunikáciami aj cyklocesta M. Széchy.

Z hľadiska rozvoja cykloturistiky prechádza obcou viacero rozpracovaných rozvojových zámerov s výhľadom do roku 2030 (viď časť 4.2), najmä preložka cyklo-turistickej trasy EVČ 5575 (Revúca - Muránska Dlhá Lúka - Muránska Lehota – Muráň, ktorá v súčasnosti prechádza z Revúcej do obce Muráň po ceste II. triedy č. 532) alebo tematická cykloturistická trasa v telese nedostavanej železnice Tisovec – Revúca, rovnako s výhľadom do roku 2030.

Obec má dobrý potenciál pre rozvoj zázemia pre pobyt návštevníka národného parku (v ochrannom pásme).

Tabuľka 24: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránska Lehota)

ĎALŠIE SLUŽBY	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = do 10 lôžok Potenciál rozvoja nových ubytovacích služieb → potenciál pre vybudovanie kempingu ³⁶ .	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

³⁵ v prípade rozvoja ubytovacích kapacít v obci je z dlhodobého hľadiska potrebné zohľadniť napojenie spojení verejnej dopravy z Revúcej do Muráňa, ktoré zastavujú v obci Muránska Dlhá Lúka tak, aby sa napojilo na zastavenie kyvadlovej/zokruhovanej dopravy v obci Muráň.

³⁶ v prípade budúcej realizácie kempingu je obec dobre dostupná aj pre prípadné zastavenie kyvadlovej/zokruhovanej dopravy.

B. TISOVEC

Priamy vstupný bod do národného parku			Významné lokality vo vnútri národného parku * a lokality v najbližšom okolí vstupného bodu
✓	Tisovec	Tisovec (mesto)	Rejkovo, Hradová, Roveň, Dielik, Trstie
✓	Tisovec	Teplica (lokalita Suché doly)	Suché Doly
✓	Tisovec	Bánovo, Dolina Pohorelá	-

* okrem lokality Zbojská

Tisovec (mesto)

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✓ konské ✓ cyklotrasy

Dostupnosť vstupného bodu verejnou dopravou:

- ✓ autobusová doprava (križovatka trás Pohronská Polhora, Muráň – Hnúšťa)
- ✓ vlaková doprava (prepojenie Pohronská polhora – Hnúšťa)

Tabuľka 25: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tisovec, centrum)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov (stojan na parkovanie bicyklov s nabíjacou stanicou pre e-biky a servisný stojan) v nadväznosti na poskytované služby (viď návštevnícky servis a produkt).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Mesto Tisovec OOCR Gemer Aktéri v rozvoji cykloturistiky
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba vytvorenia parkoviska typu Park & Ride a Park & Pedal → zároveň východiskový bod kyvadlovej/zokruhovanej dopravy.	Správa NPMP Mesto Tisovec Vlastníci pozemkov a nehnuteľností
NÁVŠTEVNÍCKY SERVIS Potenciál vytvorenia moderného informačného strediska s komplexnými službami v prepojení na poskytované služby v kultúrno-poznávacom a prírodnom cestovnom ruchu (viď produkt). → Informačné služby spojené s predajom suvenírov a regionálnych produktov.	Mesto Tisovec OOCR Gemer Správa NPMP Výrobcovia regionálnych produktov
PRODUKT Potenciál pre realizáciu vzdelávacích a interaktívnych workshopov v prepojení na kultúrny potenciál spojený so železnou históriou regiónu, ale aj tradíciu kováčstva a iných remesiel (vrátane prepojenia na komunitný rozvoj a zapojenia znevýhodnených skupín) potenciál aktívneho predaja a poskytovania zážitkov.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Mesto Tisovec OOCR Gemer KOCR BBKT Výrobcovia regionálnych produktov
Potenciál pre vytvorenie Strediska environmentálnej výchovy (pobytové centrum pre deti a mládež) prevádzkovaného Správou NPMP (v projektovej príprave).	Správa NPMP
PRODUKT (kultúrno-historický potenciál) Múzeum hutníctva a spracovania železnej rudy potreba zatriktívnenia priestorov na modernú kultúrnu inštitúciu vrátane využitia moderných informačných technológií.	Mesto Tisovec OOCR Gemer SOŠ Tisovec
ĎALŠIE SLUŽBY Potenciál pre rozvoj komplexných služieb pre rozvoj cykloturistiky najmä počas letnej turistickej sezóny, víkendov a sviatkov (požičovňa bicyklov a športového vybavenia pre cykloturistiku) → jedna z potenciálnych lokalít (centrum mesta, železničná stanica). Potenciál rozvoja stravovacích služieb (reštaurácie).	Aktéri v rozvoji cykloturistiky Miestni poskytovatelia služieb.

Tabuľka 26: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tisovec, železničná stanica)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov (stojan na parkovanie bicyklov s nabíjacou stanicou pre e-biky a servisný stojan) pre návštevníkov, ktorí sa privezú s bicyklami do regiónu vlakom.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Železnice SR OOCR Gemer
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potenciál vytvorenia parkoviska typu Park & Ride a Park & Pedal na železničnej stanici: → potreba komplexných úprav parkovania na železničnej stanici a napojenia parkovacích miest s ďalšou verejnou infraštruktúrou pre pohyb v meste Tisovec, napojenie na trasy, → potenciál využitia plochy pre zastavenie kyvadlovej/zokruhovanej dopravy po dohode so správcom/vlastníkom.	Železnice SR Mesto Tisovec Správa NPMP
NÁVŠTEVNÍCKY SERVIS Potreba poskytovania informačných služieb pre návštevníkov, ktorí prídu do regiónu vlakom alebo využijú parkovanie na vlakovej stanici. → Potenciál umiestnenia moderného samoobslužného informačného kiosku v zabezpečených priestoroch objektu stanice s komplexnými informáciami o národnom parku a širšom regióne, trasách, zariadeniach, prepravných možnostiach, spojoch vlakovej, ale aj autobusovej dopravy, kyvadlovej doprave.	Železnice SR Obec Tisovec OOCR Gemer Správa NPMP
PRODUKT Múzeum Zubačky – železničná stanica → potenciál pre realizáciu vzdelávacích a interaktívnych workshopov v prepojení na kultúrny potenciál spojený so železničnou históriou regiónu (v krajskej produktovej línii „zážitkové vlaky“); → potreba zatriaktívnenia priestorov železničnej stanice (napr. historické fotografie spojené so železničnou históriou a pod.).	OZ Zubačka KOCR BBKT OOCR Gemer Mesto Tisovec Železnice SR
ĎALŠIE SLUŽBY Najmä počas letnej turistickej sezóny, víkendov a sviatkov: Potenciál pre rozvoj komplexných služieb pre rozvoj cykloturistiky (požičovňa bicyklov a športového vybavenia pre cykloturistiku- jedna z potenciálnych lokalít okrem centra mesta napríklad). Potenciál pre poskytovanie občerstvenia. Potenciál pre predaj regionálnych produktov prípadne prepojenie s poskytovaním informačných služieb.	Aktéri v rozvoji cykloturistiky Miestni poskytovatelia služieb Železnice SR

Tabuľka 27: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tisovec, Minerálny prameň Tisovská Šťavica)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Oddychové miesto pre cykloturistov: Potenciál pre umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov (stojan na parkovanie bicyklov s nabíjacou stanicou pre e-biky a servisný stojan).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Mesto Tisovec OOCR Gemer Aktéri v rozvoji cykloturistiky
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov): → potenciál využitia časti parkovacej plochy v lokalite Tisovská Šťavica v smere do Tisovca od obce Muráň po dohode so správcom; → potreba riešenia verejnej infraštruktúry medzi zastávkami (prechod pre chodcov).	Správa NPMP Mesto Tisovec Slovenská správa ciest

Rejkovo

Lokalita s potenciálom pre rozvoj agroturistiky, vzdelávacích aktivít v prírode, ale aj inú produkciu (ovčiarstvo a salašníctvo) - rekonštrukcie a iné úpravy objektov v budúcnosti sú možné pri zachovaní pôvodných rozmerov a charakteru a v súlade s územným plánom mesta Tisovec.

Tabuľka 28: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Rejkovo)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie nevyhnutnej infraštruktúry pre konské putovanie - staničenie koní (prístrešok/stajne) v/pri existujúcich objektoch starých stajní a príslušných pozemkov vo vlastníctve ECAV a i..	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP ECAV Miestni aktéri v poľnohospodárstve a chove koní
PRODUKT Jazdecký klub pod Okružlou skalou → poskytované služby – jazdenie na koni, tábory a i.; Potenciál rozvoja aj ďalších produktov agroturistiky v prepojení na poľnohospodárske aktivity v lokalite.	Miestni poskytovatelia služieb, miestni aktéri v poľnohospodárstve a chove koní a rozvoji konskej turistiky
Potenciál pre vybudovanie školy v prírode.	Správa NPMP
Syslia lúka Podhrad Potreba nastavenia na menej komerčné aktivity ako na Bielych vodách; Potenciál pre produkty spojené s fotografovaním: kurzy fotenia (syst. zachovávané si prirodzenú plachosť)	
ĎALŠIE SLUŽBY/ PRODUKCIA Lúky a pasienky (v súčasnosti spásané). Potenciál pre ovčiarstvo a salašníctvo. + potenciál pre doplnenie ďalších rozvojových aktivít podľa UPD Tisovec	Miestni aktéri v poľnohospodárstve Mesto Tisovec

Hradová

Turistický bod záujmu s potenciálom rozvoja produktu pravdepodobne až po roku 2030.

Tabuľka 29: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Hradová)

PRODUKT/ turistický bod záujmu Zručanina hradu Tisovec → pre zachovanie zvyškov hradných múrov potreba rekonštrukčných a konzervačných prác, starostlivosť o okolie. → nevyhnutné presné zameranie lokality, ktorá je v súčasnosti zaradená v 5. stupni ochrany v rámci porastov.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI KPU SR Správa NPMP Mesto Tisovec
--	---

Roveň

Lokalita s potenciálom pre rozvoj agroturistiky - rekonštrukcie a iné úpravy objektov v budúcnosti sú možné pri zachovaní pôvodných rozmerov a charakteru. Je to osobitne významná lokalita, ktorou prechádza pešia turistická, cykloturistická aj konská trasa a zároveň je to lokalita vyhradená pre voľný pohyb peších.

Tabuľka 30: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Roveň)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Osobitne významná lokalita (prechádza pešia turistická, cykloturistická aj konská trasa, lokalita vyhradená pre voľný pohyb peších).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP vlastníci a správcovia pozemkov, miestni aktéri v rozvoji konskej turistiky
PRODUKT Lokalita vyhradená pre voľný pohyb peších Potenciál pre rozvoj agroturistiky (s alebo bez existujúceho ubytovacieho zariadenia) → pobyt na farme spojený s prípravou regionálnych produktov.	Správa NPMP vlastníci/investori miestni aktéri v poľnohospodárstve
ĎALŠIE SLUŽBY/ PRODUKCIA Lúky a pasienky (v súčasnosti spásané)	Miestni aktéri v poľnohospodárstve

Dielik

Tabuľka 31: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Sedlo Dielik)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov): → potenciál využitia časti parkovacej plochy v smere do obce Muráň od mesta Tisovec po dohode so správcom.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Mesto Tisovec
PRODUKT NL Dielik – bojisko SNP (časť v k.ú. Múráň) → potenciál pre organizáciu tematických podujatí spojených s históriou SNP v spolupráci s obcou Muráň a Tisovec.	OZ Gemerské grúne OOCR Gemer Mesto Tisovec Obec Muráň

Tŕstie

V lokalite sa nachádza **PR Tŕstie** a je situovaná na okraji katastrálneho územia mesta Tisovec a susediacej obce Krokava. Do lokality vedie z mesta Tisovec **Náučný chodník Tŕstie**. Je významnou križovatkou peších turistických trás, prepája vstupné body do národného parku v meste Tisovec aj Muráň so širším okolím, konkrétne s obcou Krokava, Rimavská Píla aj mestom Hnúšťa Cestou Márie Széchy. Na cestu Márie Széchy sa v blízkosti tejto lokality pripája aj pešia turistická trasa z Ratkovského Bystrého a Sirku (rovnako obci s významným kultúrno-historickým potenciálom regiónu Gemer).

Tabuľka 32: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tŕstie)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Osobitne významná lokalita (prechádza ňou viaceré pešie turistické trasy vrátane tematickej trasy Cesty Márie Széchy, na ktorú nadväzuje návrh cykloturistickej trasy Márie Széchy a konská trasa spájajúca Tisovec s obcou Muráň/Muránskou Lehotou). Potreba umiestnenia ekologických kompostovateľných toaliet pre návštevníkov na trasách aj náučnom chodníku.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Vlastníci a správcovia pozemkov
PRODUKT NCH Tŕstie → potenciál pre sprevádzaný produkt priamo z mesta Tisovec (prípadne priamo z navrhovaného návštevníckeho centra).	Správa NPMP Mesto Tisovec KST
ĎALŠIE SLUŽBY V roku 2022 bola vybudovaná turistická útulňa Sláviček pri chate Tŕstie.	Správa NPMP Vlastníci a správcovia pozemkov

Teplica

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✓ cykloturisticke ✓ konské ✓ bežkárské

Vstupný bod Teplica sprístupňuje **lokalitu Suché doly**. Lokalita Suché doly má významný potenciál pre rozvoj agroturistiky. Rekonštrukcie a iné úpravy objektov v budúcnosti sú možné pri zachovaní pôvodných rozmerov a charakteru. Prechádza ňou pešia turistická, cykloturistická aj konská trasa a zároveň je to lokalita vyhradená pre voľný pohyb peších s potenciálom pre rozvoj bežeckého lyžovania.

Suché doly

Tabuľka 33: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Suché doly)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Osobitne významná lokalita (prechádza pešia turistická, cykloturistická aj konská trasa, lokalita vyhradená pre voľný pohyb peších s potenciálom pre rozvoj bežeckého lyžovania). Potenciál pre umiestnenie nevyhnutnej infraštruktúry pre konské putovanie - staničenie koní (prístrešok/stajne) v/pri existujúcich objektoch (areáloch).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Vlastníci a správcovia pozemkov Miestni aktéri v rozvoji konskej turistiky
PRODUKT Potenciál pre rozvoj agroturistiky (s alebo bez existujúceho ubytovacieho zariadenia) → pobyt na farme spojený s prípravou regionálnych produktov.	Správa NPMP Vlastníci a správcovia pozemkov Miestni aktéri v poľnohospodárstve

Bánovo

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✗ cykloturistické ✗ konské ✗ bežkárské ✓ voľný pohyb peších

Je vstupným bodom pre pešiu turistickú trasu do sedla Bánovo, kadiaľ prechádza Rudná magistrála a zároveň trasa smerom do Doliny Pohorelá.

Tabuľka 34: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Bánovo)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP mesto Tisovec
ĎALŠIE SLUŽBY Oblasť sústredenej chatovej rekreácie a voľný pohyb peších.	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

C. ZBOJSKÁ (TISOVEC/POHRONSKÁ POLHORA) – POHRONSKÁ POLHORA - MICHALOVÁ

Priamy vstupný bod do národného parku			Významné lokality vo vnútri národného parku a lokality v najbližšom okolí vstupného bodu
✓	Pohronská Polhora Tisovec	Sedlo ZBOJSKÁ	Sedlo Zbojská, Čertova dolina, Burda
✓	Pohronská Polhora (časť Rohozná)	Pohronská Polhora – otočka	-
✓	Pohronská Polhora	Pohronská Polhora – centrum obce; vlak	-
	najbližšia obec prepojená trasami s priamymi vstupnými bodmi →	Michalová	-

Sedlo Zbojská (Tisovec/Pohronská Polhora)

Vstupný bod pre trasy: ✓ voľný pohyb peších ✓ turistické trasy ✓ cykloturistické ✓ konské ✗ bežkárske

Dostupnosť vstupného bodu verejnou dopravou:

- ✓ autobusové zastávky v oboch smeroch
- ✓ vlaková zastávka Zbojská/Pred Kopačno

Tabuľka 35: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Sedlo Zbojská)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Potenciál pre umiestnenie nevyhnutnej infraštruktúry pre konské putovanie - staničenie koní (prístrešky, stanice pre kone, napájadlá) u existujúcich/nových poskytovateľov služieb.	OOCR Gemer Aktéri v rozvoji konskej turistiky
Potenciál pre rozvoj komplexných služieb pre rozvoj cykloturistiky a umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov (nabíjacie stanice na e-biky a i.).	OOCR Gemer Aktéri v rozvoji cykloturistiky
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	
Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy.	Správa NPMP Obec Pohronská Polhora/ mesto Tisovec
Potreba skvalitnenia existujúcich parkovacích kapacít pre návštevníkov existujúcich zariadení (s ohľadom na kapacitu zariadení pre ubytovaných hostí a hostí stravovacích zariadení) bez výrazného navyšovania kapacít, ktoré ovplyvnia charakter krajiny.	Prevádzkovateľ zariadení v lokalite
NÁVŠTEVNÍCKY SERVIS	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Potreba poskytovanie informačných služieb (existujúce informačné centrum prevádzkované poskytovateľom služieb).	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri
PRODUKT	
Rozvoj sprevádzaných produktov na náučnom chodníku Jakuba Surovca. Lokalita pozorovania hviezd	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri
ĎALŠIE SLUŽBY	
Potenciál prevádzky požičovne lezeckých setov najmä pre deti do 12 rokov pre ferratu v lokalite Čertova Dolina.	
Potenciál pre rozvoj ubytovacích služieb vyššej kategórie s komplexnými doplnkovými službami. Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb v existujúcich objektoch (na existujúcich základoch objektov) bez rozširovania ich rozmerov a zastavanosti územia.	Vlastníci pozemkov/ investori Správa NPMP

Čertova dolina

S lokalitou Zbojská ju spája náučný chodník Jakuba Surovca.

Tabuľka 36: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Čertova dolina)

PRODUKT	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Ponuka sprevádzaných produktov v prírode (NCH Jakuba Surovca). Ferrata Čertova dolina (schodná aj bez inštruktora).	Miestni poskytovatelia služieb OOCR Gemer MAS Muránska planina-Čierny Hron

Burda

Lokalita vo vnútri národného parku, ktorá je pokračovaním Rudnej magistrály (spája Národný park Muránska planina s Veporskými vrchmi cez sedlo Zbojská). Lokalita je významná aj z hľadiska rozvoja cykloturistiky (prepája 3 vstupné body – Zbojská, Tisovec, Závadka nad Hronom).

Tabuľka 37: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Terénne informačné stredisko Burda)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Pre rozvoj cykloturistiky → potreba umiestnenia samoobslužného servisného miesta Rozvoj konského putovania → prístrešok pre kone (výbudovaný). Potreba umiestnenia ekologických kompostovateľných toaliet pre návštevníkov v prepojení na objekt informačného strediska.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Správca objektu Správa NPMP Správca objektu
NÁVŠTEVNÍCKY SERVIS Poskytovanie základných informačných služieb (existujúce služby) → potenciál skvalitňovania.	Správa NPMP Správca objektu
PRODUKT Environmentálne vzdelávanie (realizované služby) → potenciál pre skvalitnenie vybavenia.	Správa NPMP Správca objektu
ĎALŠIE SLUŽBY Poskytovanie základného občerstvenia (existujúce služby). Potenciál pre zriadenie kontrolovaného tábora v prepojení na objekt informačného strediska a poskytovanie environmentálneho vzdelávania (<i>rekonštrukcia a iné úpravy v budúcnosti pri zachovaní pôvodných rozmerov a charakteru</i>).	Správa NPMP Správca objektu

Pohronská Polhora (centrum obce)

Vstupné body pre trasy:

- Pohronská Polhora/ centrum obce, vlak ✓ turistické trasy ✓ cykloturistické ✗ konské ✗ bežkárské
- Pohronská Polhora otočka ✗ turistické trasy ✓ cykloturistické ✓ konské ✗ bežkárské

Tabuľka 38: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Pohronská Polhora, centrum obce)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba vytvorenia parkovísk typu Park & Ride a Park & Pedal → zároveň body zastavenia kyvadlovej/zokruhovanej dopravy.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Obec Pohronská Polhora Vlastníci pozemkov a nehnuteľností
ĎALŠIE SLUŽBY Pohronská Polhora /časť Rohozná/ - existujúci ubytovacie zariadenie kemping/apartmány Sedliacky dvor. Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb (mimo územia národného parku a ochranného pásma).	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

* okrem lokality Zbojská (samostatný vstupný bod).

Michalová

Je najbližšia obec od mesta Brezno v rámci územia nosného produktu Národného parku a preto má dobré podmienky pre tvorbu zázemia pre pobyt návštevníka národného parku. Verejnou infraštruktúrou je priamo spojená s obcou Pohronská Polhora a jej vstupnými bodmi. Cykloturistickou trasou je priamo prepojená so vstupným bodom Sedlo Zbojská (cez sedlo Diel). Cykloturistickými trasami je obec Michalová prepojená aj s obcou Beňuš, Bravčovo (NAPANT) a mestom Brezno.

Tabuľka 39: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Michalová)

PRODUKT (kultúrno-historický potenciál)	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Potenciál obnovy Luštiarne Michalová (NKP) – tvorba ponuky kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu	Obec Michalová
ĎALŠIE SLUŽBY Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = 25 lôžok Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb (mimo územia národného parku a ochranného pásma).	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

D. ŠUMIAC – TELGÁRT

Priamy vstupný bod do národného parku			Významné lokality vo vnútri národného parku a lokality v najbližšom okolí vstupného bodu
✓	Šumiac	Javoriny	-
✓	Šumiac	Červená skala	Trsteník
	najbližšia obec prepojená trasami s priamymi vstupnými bodmi →	Telgárt	-

Javoriny

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✓ cyklotrasy ✓ konské ✓ bežkárské

= významný vstupný bod a zároveň lokalita pre rozvoj bežeckého lyžovania

Vstupný bod sprístupňuje vo vlastnom území národného parku modrou turistickou značkou a cykloturistickou trasou lokalitu Veľká lúka. Prechádza cez neho aj Rudná magistrála, ktorá vedie okrajom národného parku do vstupného bodu Muránska Huta. Vstupný bod (vrátane jeho okolia v ochrannom pásme) má veľmi dobrý potenciál pre rozvoj bežeckého lyžovania aj v prepojení na zázemie v obci Telgárt. Z hľadiska podpory rozvoja celoročnej návštevnosti je nevyhnutná aj zimná úprava trás (vrátane ich presahu do okolia mimo vlastného územia národného parku).

Vstupný bod je súčasťou navrhovanej konskej trasy Červená Skala – dolina Trsteník – **Javoriny** – Ploštiny – Veľká Lúka v súčasnosti vyhradená pre pohyb na koni (prepojenie na zázemie v obci Muránska Huta a Muránska Zdychava).

Tabuľka 40: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Javoriny)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Potreba riešenia parkovania pre návštevníkov (najmä kvôli bežkárom v zime).	Správa NPMP Obec Šumiac
Potreba identifikácie existujúcej prípadne vytvorenia novej plochy na zastavenie kyvadlovej (zokruhovanej) dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov) a spevnenie plochy pre parkovanie osobných automobilov.	Správa NPMP Obec Šumiac
PRODUKT	NAVRHOVANÍ AKTÉRI
Bežecké lyžovanie	
→ potenciál pre rozvoj rekreačného bežeckého lyžovania vo vlastnom území národného parku (návrh bežkárскеj trasy Javoriny – Veľká Lúka/neupravovaná), ale aj mimo vlastného územia národného parku v prepojení na najbližšie okolie (Šumiacka priehyba, Telgártska priehyba, Harová, Skalica).	Správa NPMP Vlastníci pozemkov Správcovia trás OOCR Gemer
→ Potenciál pre zimnú úpravu trás - úprava trás potenciálne realizovaná Správou NPMP.	
Potenciál pre poskytovanie produktu v prírodnom cestovnom ruchu	
→ stopovanie zvierat (rozoznávajúce stôp zvierat v snehu) na snežniciach alebo na bežkách po trase smerom na Veľkú Lúku.	
Konská turistika	Vlastníci pozemkov Správcovia trás OOCR Gemer Aktéri v rozvoji konskej turistiky.
→ potenciál pre rozvoj rekreačnej jazdy na koni aj mimo vlastného územia národného parku a jeho ochranného pásma (v prepojení na najbližšie okolie smerom na Muránsku Hutu) = potreba doznačenia trás a na koči ťahanom koňmi (smerom na Veľkú Lúku).	

Červená skala

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✓ cyklotrasy ✓ konské ✗ bežkárské

Červená skala ako časť obce Šumiac je dobre dostupná verejnou železničnou dopravou. Je vstupným bodom do vlastného územia NPMP pre pešie turistické trasy, cykloturistické trasy aj navrhovanú konskú trasu (**Červená Skala – dolina Trsteník** – Javoriny – Ploštiny – Veľká Lúka v súčasnosti vyhradená pre pohyb na koni).

Zastavané územie obce Šumiac/mimo vlastného územia národného parku/ má dobré podmienky pre rozvoj zázemia pre pobyt návštevníka. Cykloturistickými trasami prepája NPMP a NAPANT aj s obcou Telgárt. Časť obce Šumiac – Červená Skala je zároveň zastávkou Coburgovskej železnej cesty (Rodný dom Kláry Jarúnkovej- prebieha obnova od roku 2017).

Centrálna časť obce Šumiac sa nachádza v ochrannom pásme NAPANT a je východiskovým bodom na Kráľovu Hoľu (jednu z dominánt regiónu Horehronie). Obec disponuje aj ďalším jedinečným kultúrno-historickým potenciálom, ktorý je už v súčasnosti postupne rozvíjaný (Šumiacka izba, historická Šumiacka sauna; Múzeum zvoncov a spiežovcov/centrálna časť obce Šumiac; Chamkova Stodola/smer Tégart). Vzhľadom na to, že v súčasnosti dochádza k prehŕšťovaniu centrálnej časti obce návštevníkmi smerom do Národného parku Nízke Tatry (najmä cykloturistickej trasy na Kráľovu hoľu) je potrebné koordinovať rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu aj verejnej infraštruktúry v celej obci Šumiac aj s NAPANT a ďalšími aktérmi³⁷. Rozvoj zázemia v časti obce Šumiac - Červená Skala sa javí ako vhodný bod pre odľahčenie centra obce a miestnych obyvateľov.

Tabuľka 41: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Červená skala)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov (stojan na parkovanie bicyklov a servisný stojan) pre návštevníkov, ktorí sa privezú s bicyklami do regiónu vlakom (železničná stanica a priľahlé miesta).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Železnice SR Obec Šumiac OOCR Horehronie
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA → potreba riešenia parkovacích kapacít (záchytných parkovísk) a miesta pre zastavenie kyvadlovej dopravy, → potreba riešenia sociálnych zariadení pre návštevníkov.	Železnice SR Obec Šumiac Správa NPMP
NÁVŠTEVNÍCKY SERVIS → potreba poskytovanie základných informačných služieb → potenciál aj v centrálnej časti obce Šumiac v prepojení na vstupné body do NAPANT a lokality Kráľova hoľa.	Správa NPMP Správca objektu
PRODUKT Potenciál pre vytvorenie moderného návštevníckeho centra alebo moderného informačného strediska (polyfunkčného objektu) ako vstupného bodu do NAPANT (lokalita Kráľova hoľa) a NPMP; blízkosť vstupu do Národného parku Slovenský raj vrátane: → moderných priestorov a inovatívneho vybavenia pre environmentálne vzdelávanie a výchovu s využitím SMART riešení; → informačného strediska s priestrannou klientskou zónou; vrátane osobitného vybavenia pre produkt cykloturistiky- stojanov (aj servisných, zabezpečených) v prípade záujmu navštíviť atraktivity v obci, predaja suvenírov, občerstvenia a i.; → priestorov pre usporadúvanie popularizačných podujatí pre potreby aj iných aktérov v destinácii (menších konferenčných priestorov a s tým súvisiaceho vybavenia); → potenciál aktívneho predaja a poskytovania zážitkov; → iné podľa vzoru moderných návštevníckych centier v zahraničí; → potenciál pre vytvorenie administratívneho zázemia pre Správy národných parkov (jednej z nich alebo viacerých).	Správa NPMP Správa NAPANT Správa Národný park Slovenský raj Obec Šumiac Vlastníci pozemkov a nehnuteľností
PRODUKT (kultúrno-historický potenciál) Rodný dom Kláry Jarúnkovej → zámer v rozvoji Spolkom pre obnovu dediny (postupná obnova objektu od roku 2017, organizácia workshopov a komunitný rozvoj) – tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu.	Obec Šumiac Spolok pre obnovu dediny /miestni aktéri OOCR Horehronie Lesy SR (vlastníctvo)
ĎALŠIE SLUŽBY Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = okolo 30 lôžok Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb na zastavanom území obce (mimo územia národného parku a ochranného pásma): Rodnom dome Kláry Jarúnkovej (Spolok pre obnovu dediny); objekt bývalej ubytovne železničiarov (vlastníctvo Železnice SR) - nutná rekonštrukcia; objekty vo vlastníctve Lesov SR; rozostavaný objekt horského hotela v časti obce smerom na Kráľovu hoľu (pot. kapacita cca 30 lôžok) a iné na zastavanom území obce Šumiac, nie len v časti Červená skala mimo vlastného územia oboch národných parkov.	Poskytovatelia služieb/ Spolok pre obnovu dediny /miestni aktéri Lesy SR Železnice SR Obec Šumiac

³⁷ aktérmi sú obec, Správa NAPANT, Správa Národného parku Muránska planina, OOCR Horehronie, BBSK, miestni poskytovatelia služieb v oblasti cykloturistiky a i. v nadväznosti na pripravovaný Akčný plán pre manažment územia okolo Kráľovej hole v súčasnosti spracúvaný Banskobystrickým samosprávnym krajom.

Trsteník

Dolinou Trsteník prechádza navrhovaná konská trasa (Červená Skala – **dolina Trsteník** – Javoriny – Ploštiny – Veľká Lúka v súčasnosti vyhradená pre pohyb na koni), cykloturistická aj pešia turistická trasa.

Tabuľka 42: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Trsteník)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potreba umiestnenia ekologických kompostovateľných toaliet pre návštevníkov v prepojení na miesto vyhradené pre táborenie. Potenciál vybudovanie prístrešku k miestu vyhradenému pre táborenie.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP
ĎALŠIE SLUŽBY Miesto vyhradené pre táborenie.	Správa NPMP

Telgárt

Obec sa nachádza na rozhraní troch národných parkov, a to Národným parkom Muránska planina, Národný park Nízke Tatry a Národný park Slovenský raj. Obec má rozvinuté zázemie pre pobyt návštevníka, vyžaduje však zázemie pre poskytovanie kvalitného návštevníckeho servisu. Lokalita je atraktívna aj meandrami Hrona (časť NAPANT) a z hľadiska kultúrno-historického potenciálu je dominantou Chamkova stodola.

Pre vstup do vlastného územia Národného parku Muránska planina je z obce Telgárt najbližším bodom Červená skala/Trsteník a Javoriny. Toto územie medzi obcou Telgárt a vstupným bodom Javoriny (k.ú. Šumiac) má osobitne významný potenciál pre rozvoj bežeckého lyžovania, aj na upravovaných tratiach.

Tabuľka 43: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Telgárt)

PRODUKT Potenciál pre vytvorenie moderného informačného strediska (polyfunkčného objektu) ako vstupného bodu do Národného parku Muránska planina, NAPANT a Národného parku Slovenský raj vrátane: → informačného strediska (vrátane predaja suvenírov) → potenciál aktívneho predaja a poskytovania zážitkov a modernej klientskej zóny; → priestorov pre usporadúvanie popularizačných podujatí pre potreby aj iných aktérov v destinácii (menších konferenčných priestorov a s tým súvisiaceho vybavenia); → moderných priestorov a inovatívneho vybavenia pre environmentálne vzdelávanie a výchovu s využitím SMART riešení a pod.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Správa NAPANT Správa Národný park Slovenský raj Obec Telgárt Vlastníci pozemkov a nehnuteľností
Bežecké lyžovanie → potenciál pre rozvoj rekreačného bežeckého lyžovania v tejto lokalite smerom na Javoriny/ mimo vlastného územia národného parku (Šumiacka priehyba, Telgártska priehyba, Harová, Skalica).	Správa NPMP Vlastníci pozemkov Správcovia trás OOCR Gemer
ĎALŠIE SLUŽBY Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = okolo 170 lôžok Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb na zastavanom území obce (mimo územia národného parku a ochranného pásma). Potenciál pre služby požičovni športového vybavenia pre rozvoj bežeckého lyžovania (v nadväznosti na lokalitu Tesná skala vyhradenú pre skalolezenie).	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri Miestni aktéri/ poskytovatelia služieb.

E. VAĽKOVŇA – POHORELÁ - HEĽPA

Priamy vstupný bod do národného parku			Významné lokality vo vnútri národného parku a lokality v najbližšom okolí vstupného bodu
✓	Vaľkovňa	Zlatno	Havraník /Za Havraník/
✓	Vaľkovňa	Nová Maša	-
✓	Pohorelá	Pohorelská Maša	-
✓	Pohorelá	Rácovo	-
✓	Heľpa	Heľpa	-

Zlatno

Vstupný bod pre trasy: ✓ voľný pohyb peších ✗ turistické trasy ✓ cykloturistické ✓ konské ✓ bežkárské

Zlatno – časť obce Vaľkovňa je dostupné verejnou autobusovou dopravou. Je vstupným bodom k lokalite **Havraník**, ktorá má veľmi dobrý potenciál pre rozvoj agroturistiky, konskej turistiky a bežeckého lyžovania. Do vnútra národného parku vedie cykloturistická trasa.

Časť obce Zlatno má veľmi dobrý potenciál pre rozvoj kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu, nachádza sa tu viacero bodov Coburgovskej železnej cesty a unikátne stodoly.

Tabuľka 44: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Zlatno)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy → miesto mimo cesty 66 (medzi križovatkou smerom k západnému vstupu do lokality Havraník pre voľný pohyb peších návštevníkov/trasu pre bežecké lyžovanie a križovatkou vo východnej časti Zlatna pri budove Hámra pri vstupe cykloturistickej trasy zo Šumiaca smerom do vlastného územia národného parku.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Obec Vaľkovňa Správa NPMP
PRODUKT (kultúrno-historický potenciál) Objekty Coburgovskej železnej cesty (budova pôvodného Hámra/v súkromnom vlastníctve; pôvodné hámornícke domy v súkromnom vlastníctve) → tematická trasa v štádiu spracovania štúdie – tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu.	Obec Vaľkovňa Coburgovci na Slovensku/ miestni aktéri OOCR Horehronie
ĎALŠIE SLUŽBY Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = 0 lôžok Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb na zastavanom území obce (mimo územia národného parku a ochranného pásma). Potenciál pre služby požičovni športového vybavenia pre rozvoj bežeckého lyžovania (v nadväznosti na lokalitu Havraník).	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri Miestni aktéri/ poskytovatelia služieb.

Havraník

Tabuľka 45: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Havraník)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie nevyhnutnej infraštruktúry pre konské putovanie - staničenie koní (prístrešok/stajne) v/pri existujúcich objektoch starých stodôl a iných existujúcich objektoch.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Miestni aktéri v poľnohospodárstve a chove koní a rozvoji konskej turistiky
PRODUKT Lokalita vyhradená pre voľný pohyb peších. Potenciál rozvoja produktov agroturistiky v prepojení na poľnohospodárske aktivity v lokalite (s alebo bez existujúceho ubytovacieho zariadenia)- pobyt na farme spojený s prípravou regionálnych produktov (rekonštrukcia a iné úpravy v budúcnosti pri zachovaní pôvodných rozmerov a charakteru). Potenciál pre poskytovanie zážitkových produktov:	Miestni poskytovatelia služieb, miestni aktéri v poľnohospodárstve a chove koní a rozvoji konskej turistiky

→ jazda na koni, → fotenie: kurzy fotenia, zimné fotenie koní pre profesionálov.	
Potenciál pre rozvoj rekreačného bežeckého lyžovania: → lokalita vyhradená pre bežecké lyžovanie – → Potenciál pre zimnú úpravu trás v lokalite vyhradenej pre bežecké lyžovanie- Úprava trás potenciálne realizovaná Správou NPMP	
Potenciál pre poskytovanie zážitkových produktov počas zimnej turistickej sezóny: → stopovanie zvierat (rozoznávanie stôp zvierat v snehu) na snežniciach alebo na bežkách.	
ĎALŠIE SLUŽBY	
Potenciál pre poskytovanie stravovacích služieb (existujúci ranč).	Miestni poskytovatelia služieb
ĎALŠIE SLUŽBY/ PRODUKCIA Lúky a pasienky (v súčasnosti spásané). Potenciál pre chov koní (existujúce zámary) a ovčiarstvo a salašníctvo.	Miestni aktéri v poľnohospodárstve a chove koní

Nová Maša

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✓ cykloturistické ✓ konské ✗ bežkárské
✓ vyhradené miesto pre bežky

V lokalite Nová Maša – časť obce Vaľkovňa je jeden vstupný bod pre pešiu turistickú, cykloturistickú trasu aj navrhovanú konskú trasu, ktorá sa vo vlastnom území národného parku ďalej napája na trasu vedúcu zo Závadky nad Hronom cez sedlo Burda na Zbojskú. Zároveň je tu vyhradené miesto pre rozvoj bežeckého lyžovania, ktoré spája túto časť obce Vaľkovňa s časťou Zlatno (Havraník).

V lokalite sú viaceré objekty navrhovanej Coburgovskej železnej cesty (ruina Ferdinandovej huty a okolité objekty, o.i. aj obytný hámornícky dom – Šaľanda).

Tabuľka 46: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Nová Maša)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Obec Vaľkovňa Správa NPMP
PRODUKT (kultúrno-historický potenciál) Objekty Coburgovskej železnej cesty (ruina Ferdinandovej huty/nutné zakonzervovanie), hneď pri autobusovej zastávke → tematická trasa v štádiu spracovania štúdie – tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu.	Obec Vaľkovňa OZ Coburgovci na Slovensku, miestni aktéri OOCR Horehronie
ĎALŠIE SLUŽBY Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = 0 lôžok Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb na zastavanom území obce (mimo územia národného parku a ochranného pásma).	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

Pohorelská Maša

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✗ cykloturistické ✗ konské ✗ bežkárské

Pohorelská Maša – časť obce Pohorelá má dobrý potenciál pre rozvoj zázemia pre pobyt návštevníka nie len národného parku Muránska planina ale aj Národného parku Nízke Tatry (s výhľadom do roku 2030). Je vstupným bodom do vlastného územia národného parku Muránska planina len pre pešiu turistickú trasu (smer Studňa), ale cez lokalitu prechádza cykloturistická trasa zo Šumiaca do Pohorelej ochranným pásmom Národného parku Nízke Tatry.

V lokalite sú najvýznamnejšie objekty navrhovanej Coburgovskej železnej cesty (Coburgovská kúria – dom správcu fideikomisu/NKP, sídlo Coburgovcov; rozsiahly historický Coburgovský park so súkromnou železničnou zastávkou a liatinový pamätník Coburgovcov).

Tabuľka 47: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Pohorelská Maša)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy v obci (v časti Pohorelská Maša aj Pohorelá)	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Obec Pohorelá Správa NPMP
PRODUKT (kultúrno-historický potenciál) Objekty Coburgovskej železnej cesty (Coburgovská kúria – dom správcu fideikomisu/NKP, sídlo Coburgovcov; rozsiahly historický Coburgovský park so súkromnou železničnou zastávkou a liatinový pamätník Coburgovcov, pri všetkých nutná obnova) → tematická trasa v štádiu spracovania štúdie – tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu.	Obec Vaľkovňa Coburgovci na Slovensku/miestni aktéri OOCR Horehronie
ĎALŠIE SLUŽBY Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení v obci Pohorelá = 35 lôžok Potenciál obnovy nevyužívaného kempingu vo vlastnom území národného parku okolo ktorého priamo prechádza zelená turistická značka/nutná rekonštrukcia - v ochrannom pásme (potenciál cca 80 miest). Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb na zastavanom území obce (mimo územia národného parku): → Coburgovská kúria/ nutná rekonštrukcia (pot. kapacita cca 20 lôžok), → Areál fabriky Strojsmalt (wellness, chatky, hotel, cca 50 lôžok).	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

Rácovo

Vstupný bod pre trasy: **X** turistické trasy **✓** cykloturistické **✓** konské **✓** bežkárské

Vstupný bod je lokalizovaný na konci katastrálneho územia obce Pohorelá smerom na Heľpu a je priamo napojený na cykloturistickú trasu z obce Heľpa. Prepája viaceré cykloturistické trasy, ktoré vedú po okraji národného parku aj do vnútra vlastného územia národného parku. Je vstupom pre bežkársku trasu, ktorá končí/začína v Zlatne.

Heľpa

Vstupný bod pre trasy: **X** turistické trasy **✓** cykloturistické **X** konské **X** bežkárské

Vstupný bod sa nachádza medzi obcou Závadka nad Hronom a Heľpa (v k.ú. obce Heľpa- vstup pre trasu 8650 Vakešová).

Obec Heľpa má už v súčasnosti rozvinuté zázemie pre pobyt návštevníka, a to najmä pre návštevníka Národného parku Nízke Tatry (na zastavanom území obce/ mimo vlastného územia národných parkov). Obec prepája cykloturistickými trasami územie Národného parku Nízke Tatry a Národného parku Muránska planina, resp. ich okrajové časti a vstupné body.

Do vlastného územia Národného parku Muránska planina vedú len cykloturistické trasy z tejto obce (okrem Vakešovej aj Rácovo v k.ú. obce Pohorelá). Do Národného parku Nízke Tatry vedú z centrálnej časti obce aj pešie turistické trasy. Obec je významná kultúrno-historickým potenciálom spojeným s tradičnou ľudovou kultúrou (živými tradíciami a folklórom).

Tabuľka 48: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Heľpa)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba riešenia plochy pre zastavenie kyvadlovej/ zokruhovanej dopravy v centrálnej časti obce pre návštevníkov ubytovaných v obci.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Obec Heľpa Správca existujúcich zastávok Správa NPMP
ĎALŠIE SLUŽBY Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení v obci Heľpa = 153 lôžok Rozvinuté služby v cykloturistike (servis bicyklov). Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb na zastavanom území obce (mimo územia národných parkov).	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

F. ZÁVADKA NAD HRONOM – POLOMKA – BACÚCH

Priamy vstupný bod do národného parku			Významné lokality vo vnútri národného parku a lokality v najbližšom okolí vstupného bodu
✓	Závadka nad Hronom	Dolina Hronec	Stožky
✓	Polomka	Polomka	-
	najbližšia obec prepojená trasami s priamymi vstupnými bodmi →	Bacúch	-

Závadka nad Hronom/Dolina Hronec

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy ✓ cyklotrasy ✓ konské ✗ bežkárské

Osobitne významný vstupný bod pretože pre cykloturistov aj návštevníkov na koňoch prepája región Horehronie s regiónom Gemer-Malohont (sedlo Burda prepája obec Závadka nad Hronom s lokalitou Zbojská a lokalitami v meste Tisovec). Obec má potenciál pre rozvoj konskej turistiky ako jednej z nosných aktivít cestovného ruchu NPMP. Predpokladom je existencia doplnkovej infraštruktúry (miest pre staničenie koní) napr. u existujúcich chovateľov koní. Zo Závadky nad Hronom vedie priama konská trasa cez sedlo Burda do lokality Rejkovo a Suché doly (Tisovec) rovnako s veľmi dobrým potenciálom pre rozvoj konskej turistiky.

Vstupný bod prepája NPMP aj NAPANT s obcou Bacúch (ale aj Beňuš a Bravčovo), ktoré nedisponujú v porovnaní s inými obcami osobitne významným kultúrno-historickým potenciálom, ale v ich okolí je viacero cykloturistických trás.

Tabuľka 49: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Dolina Hronec)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potenciál pre umiestnenie nevyhnutnej infraštruktúry pre konské putovanie - staničenie koní (prístrešok/stajne) u existujúcich/nových poskytovateľov služieb konskej turistiky (v ochrannom pásme národného parku; v Doline Hronca -nie sú žiadne potenciálne objekty). Potenciál pre umiestnenie doplnkovej infraštruktúry pre cyklistov (stojan na parkovanie bicyklov a servisný stojan) pre návštevníkov, ktorí sa privezú s bicyklami do regiónu vlakom (železničná stanica).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Aktéri v rozvoji konskej turistiky OOCR Horehronie Železnice SR Obec Závadka nad Hronom OOCR Horehronie
VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba vytvorenia parkoviska typu Park & Ride a Park & Pedal → zároveň bod kyvadlovej/zokruhovanej dopravy.	Správa NPMP Vlastníci pozemkov a nehnuteľností Obec Závadka nad Hronom
NÁVŠTEVNÍCKY SERVIS Potreba vytvorenia moderného informačného strediska s komplexnými službami (poskytovaním informácií pre návštevníkov oboch národných parkov). → Informačné služby spojené s predajom suvenírov a regionálnych produktov.	Obec Závadka nad Hronom OOCR Horehronie Správa NPMP Správa NAPANT Výrobcovia regionálnych produktov
PRODUKT Chov historického plemena Uhorský arab. Potenciál pre poskytovanie zážitkových produktov: → jazda na koni a konské putovanie Potenciál rozvoja produktov agroturistiky mimo vlastného územia národného parku.	Miestni poskytovatelia služieb, miestni aktéri v poľnohospodárstve, chove koní a rozvoji konskej turistiky
ĎALŠIE SLUŽBY Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb na zastavanom území obce/ mimo územia národného parku a ochranného pásma.	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

Stožky

Tabuľka 50: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Stožky)

DOPLNKOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA TRASÁCH Potreba umiestnenia ekologických kompostovateľných toaliet pre návštevníkov v blízkosti existujúcich objektov.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP
PRODUKT Veľký Tajch a okolie (potenciál obnovy objektov a okolia - rekonštrukcie a iné úpravy v budúcnosti pri zachovaní pôvodných rozmerov a charakteru): → potreba kompletnej rekonštrukcie tajchu, ktorý je v zlom technickom stave (len umiestnená informačná tabuľa), → horárne a okolitých existujúcich objektov pre účely realizácie vzdelávacích aktivít a chov včiel/pstruhov, → vybudovanie dreveného mosta, ktorý umožní prístup k pstruhovej liahni. Potenciál vytvorenia NL: → vonkajšia expozícia približujúca návštevníkovi funkciu jednotlivých objektov v minulosti (pstruhová liahň, tajch).	Správa NPMP Vlastníci objektov/ správcovia

Polomka

Vstupný bod pre trasy: ✓ turistické trasy x konské x cyklotrasy x bežkárské

Obec je vstupným bodom len pre turistickú trasu (smerom do Sedla Burda), ale je cykloturistickými trasami spojená s obcou Heľpa, ale aj najbližšou obcou, z ktorej nevedú priame vstupné body do vlastného územia národného parku, a to Bacúch (ale aj obcami Beňuš a Bravčovo, ktoré destinačne prislúchajú bližšie k NAPANT).

Tabuľka 51: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Polomka)

VEREJNÁ INFRAŠTRUKTÚRA Potreba identifikácie existujúcej prípadne vytvorenia novej plochy na zastavenie kyvadlovej (zokruhovanej) dopravy (najmä počas hlavnej turistickej sezóny/víkendov). Navrhovaný mechanizmus: → prenájom časti existujúcej parkovacej plochy alebo dohoda s vlastníkom (správcom) → dlhodobý prenájom pozemkov Správou NPMP od súkromných vlastníkov (z dôvodu nevyhnutných investícií potrebných na terénne úpravy plochy na štandardy spevnenej parkovacej plochy).	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Správa NPMP Obec Polomka Vlastníci pozemkov/ existujúcich parkovacích plôch Správcovia existujúcich zastávok
ĎALŠIE SLUŽBY Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb na zastavanom území obce/ mimo územia národného parku a ochranného pásma.	Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri

Bacúch

Tabuľka 52: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Bacúch)

PRODUKT Potenciál revitalizácie Bacúšskeho tajchu ako oddychového miesta a súčasť tematického produktu/okruhu pre rozvoj cykloturistiky. ĎALŠIE SLUŽBY Súčasná kapacita registrovaných ubytovacích zariadení = cca 10 lôžok Potenciál rozvoja nových ubytovacích a iných doplnkových služieb na zastavanom území obce/ mimo územia národného parku a ochranného pásma.	NAVRHOVANÍ AKTÉRI Obec Bacúch, miestni aktéri NAVRHOVANÍ AKTÉRI Poskytovatelia služieb/ miestni aktéri
--	--

6.2 Širšie okolie národného parku

ZHRNUTIE PREPOJENIA PRODUKTU NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA NA ŠIRŠÍ REGIÓN (VRÁTANE POTENCIÁLNYCH/EXISTUJÚCICH ROZVOJOVÝCH PROJEKTOV)

Región (destinácia)	Územie nosného produktu národného parku	ŠIRŠIE OKOLIE PRE PRODUKT NÁRODNÉHO PARKU
Gemer (Gemer- Malohont)	Muráň - Muránska Huta – Muránska Zdychava – Muránska Dlhá Lúka - Muránska Lehota	Tematická rozvojová línia Literárna cesta Gemerom: obnova Petrivaldského vily, Hnúšťa (NKP); Littera - Dom knihy Revúca a nadväzné zámery v meste Revúca.
	Tisovec	Tematická rozvojová línia/kultúrna trasa: železná cesta Gemerom/železné srdce Gemera: rozvojové zámery (ponuka) v lokalite Sirk; Coburgovský kaštieľ v Jelšave a iné.
	ZBOJSKÁ (Tisovec/Pohronska Polhora) Pohronska Polhora – Michalová	Tematická kultúrna trasa Gotická cesta (Ratkovské Bystré a i.). Iné lokality a produkty zamerané na tradičnú remeselnú regionálnu výrobu v regióne Gemer (Kyjatice a iné).
Horehronie	Závadka nad Hronom - Polomka - Bacúch	Slovenský kras (Ochtiná/ Ochtinská aragonitová jaskyňa) Železničná história regiónu Gemer aj Horehronie.
	Vaľkovňa – Pohorelá – Heľpa	Tematická trasa Huculská magistrála a konské putovanie prepájajúca región Podpoľanie, Horehronie, ale aj Gemer a Národný park Muránska planina aj s produktami v Kokave nad Rimavicou (apiturstika - Včelý kRaj).
	Šumiac – Telgárt	Tematická rozvojová línia tradičná výroba a architektúra: Luštiareň Michalová (NKP), Roštárov dom – najstarší mangel, Brezno (NKP), Horehronské múzeum v Brezne, Stodoly Šumiac a iné.
		Iné lokality a produkty zamerané na tradičnú remeselnú regionálnu výrobu v regióne Horehronie.
		Kultúrna trasa v rozvoji Coburgovská železná cesta (Coburgovci na Slovensku),
		Národný park Nízke Tatry.
		Národný park Slovenský raj.

STRATEGICKÁ A IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ

7. STRATEGICKÝ RÁMEC ROZVOJA UDRŽATEĽNÉHO CESTOVNÉHO RUCHU V NÁRODNOM PARKU MURÁNSKA PLANINA

Stratégia rozvoja udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina do roku 2030 bola spracovaná preto, aby detailne identifikovala aktivity, vďaka ktorým bude cestovný ruch zdrojom tvorby regionálnej pridanej hodnoty a pracovných miest, pri súčasnom rešpektovaní potrieb ochrany prírody.

Strategický rámec však reaguje aj na ďalšie výzvy, ktorým čelia všetky regióny bez ohľadu na stupeň ich rozvinutosti. Po čiastočnom vysporiadaní sa s dopadmi pandémie COVID-19 sa v dôsledku nestabilnej geopolitickej situácie spojenjej s vojnou na Ukrajine prejavila energetická kríza. Jej dopady spolu s rastom cien potravín, stavebných materiálov a služieb a i. (rast inflácie) na život obyvateľov, činnosť podnikateľských subjektov, rozvojové aktivity aj činnosť samospráv pri výkone základných kompetencií je náročné predvídať. Čoraz častejšie sa prejavujú nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, ako sú privalové dažde a iné krízové situácie. Aj z uvedených dôvodov dáva strategický rámec do popredia potrebu zvyšovania odolnosti a realizáciu dlhodobu udržateľných aktivít. Strategický rámec bol tvorený s ohľadom na klimatické ciele a znižovanie zraniteľnosti regiónu na nepriaznivé prejavy zmeny klímy.

Hlavná výzva, na ktorú strategický rámec reaguje je prostredníctvom rozvoja udržateľného cestovného ruchu zvýšiť ekonomickú, sociálnu a environmentálnu odolnosť Národného parku Muránska planina a vytvárať podmienky na kvalitný život v obciach na jeho území aj v širšom okolí.

Lepšie podmienky pre život sú spojené s rastom socio-ekonomickej úrovne (vrátane zamestnanosti mladých ľudí a ľudí v produktívnom veku v regióne), vyrovnávaním regionálnych rozdielov, ale aj starostlivosťou o životné prostredie, ktoré je hlavným atribútom kvalitného života. Udržateľný cestovný ruch má k tomuto cieľu prispieť v kombinácii s činnosťami v ďalších sektoroch.

V množstve destinácií na Slovensku, bez ohľadu na to, či ide o prírodné alebo mestské, bol (je) rozmer udržateľnosti doposiaľ zanedbávaný, prípadne naň nebol kladený dostatočný dôraz už v prvých fázach rozvoja cestovného ruchu. To vo viacerých prípadoch spôsobilo nekoordinovanú zastavanosť prostredia, zmenu štruktúry ubytovacích kapacít v neprospech rozvoja lokálnej ekonomiky (výstavba apartmánových domov na prechodné bývanie ako rýchle investičné príležitosti na úkor poskytovania ubytovacích služieb v zariadeniach cestovného ruchu, ktoré udržateľne rozvíjajú lokálnu ekonomiku) a následne aj zníženie atraktivity územia pre návštevníka, prípadne stratu lokálnej identity. Rovnako nie sú v množstve destinácií vyriešené základné predpoklady komfortného a bezpečného pohybu návštevníka v destinácii (dostupnosti národného parku), naliehavosti rozvoja verejnej infraštruktúry a s tým súvisiacim potrebám čelia mnohé slovenské destinácie, najmä ak sa im význam začne pripisovať až v neskorších štádiách rozvoja cestovného ruchu.

Strategický rámec poukazuje na to, že opatrenia zamerané na adaptáciu na zmenu klímy (vrátane zrealizovanej zonácie NPMP) majú v kombinácii s koncepcne uchopenými aktivitami potenciál formovať Národný park Muránska planina ako konkurencieschopnú aj udržateľnú turistickú destináciu.

Aplikovanie zásad udržateľnosti cestovného ruchu postaveného najmä na rekreácii pri poznávaní prírody a krajiny a vzdelávacej ponuke pre návštevníka je dlhodobým zámerom tejto stratégie.

Dlhodobou víziou je, že Národný park Muránska planina bude do roku 2030 konkurencieschopná a odolná prírodná destinácia:

- ✓ spravovaná v súlade s princípmi udržateľného rozvoja, vďaka spolupráci a súdržnosti pripravená flexibilne reagovať na zmeny vo vonkajšom prostredí (vrátane zmeny klímy, bezpečnosti a i.),
- ✓ atraktívna pre návštevníka vďaka zachovanému prírodnému charakteru vlastného územia národného parku, ale aj estetickému zázemiu v centrách rozvoja a v okolí vstupných bodov do národného parku,
- ✓ s vyriešenými kľúčovými potrebami z hľadiska udržateľnosti verejnej infraštruktúry, ktorá vytvára príležitosti pre rozvoj lokálnej ekonomiky, ale aj širšieho okolia Regiónov Gemer a Horehronie.

CIELE V ROZVOJI UDRŽATEĽNÉHO CESTOVNÉHO RUCHU V NÁRODNOM PARKU MURÁNSKA PLANINA

K naplneniu vízie môžu prispieť aktéri na lokálnej aj regionálnej úrovni. Aktivity, ktoré majú prispieť k naplneniu vízie a dlhodobého cieľa sú tematicky zoskupené do 5 strategických cieľov (oblastí rozvoja).

Schéma 2: Ciele v rozvoji udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina

1.
DESTINAČNÝ
MANAŽMENT

Strategický cieľ:

Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu udržateľného cestovného ruchu pre spravovanie Národného parku Muránska planina.

Špecifické ciele:

- 1.1 Zavádzanie a uplatňovanie strategického plánovania a riadenia cestovného ruchu za účelom rozvoja NPMP ako environmentálne, ekonomicky a sociálne udržateľnej destinácie CR.
- 1.2 Rozvoj spolupráce a partnerstiev pre správne spravovanie NPMP v súlade s princípmi rozvoja udržateľného cestovného ruchu.
- 1.3 Zlepšovanie schopnosti územia flexibilne reagovať na rýchlo sa meniace prostredie a trendy v rozvoji udržateľných prírodných destinácií prostredníctvom komunikačných a vzdelávacích aktivít v spravovaní.

2.
PONUKA ZALOŽENÁ
NA PRÍRODNOM
A KULTÚRNOM
DEDIČSTVE

Strategický cieľ:

Vytváranie ponuky produktov v prírodnom cestovnom ruchu založenej na spoznávaní prírody a kultúrnych tradícií Národného parku Muránska planina.

Špecifické ciele:

- 2.1 Tvorba zázemia a ponuku produktov NPMP v prírodnom cestovnom ruchu.
- 2.2 Udržateľné sprístupňovanie prírodných lokalít a TBZ v NPMP a širšom okolí prostredníctvom peších turistických, konškých trás a trás pre rekreačné bežecké lyžovanie.
- 2.3 Ochrana, obnova a sprístupnenie kultúrneho dedičstva na území NPMP a jeho prepojenie na ponuku v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu v širšom regióne.

3.
DOSTUPNOSŤ
NÁRODNÉHO PARKU

Strategický cieľ:

Vytváranie podmienok pre udržateľnú dostupnosť Národného parku Muránska planina a jeho napojenie na širšie okolie.

Špecifické ciele:

- 3.1 Udržateľný rozvoj cykloturistiky s dôrazom na prepájanie NPMP s turistickými bodmi záujmu a atraktivitami v širšom okolí národného parku.
- 3.2 Zlepšenie dopravnej dostupnosti a s tým súvisiacej verejnej infraštruktúry vstupných bodov do NPMP.
- 3.3 Zabezpečenie návštevníckeho servisu v miestach prvého kontaktu a informačnej dostupnosti NPMP v súlade s destinačnými trendmi.

4.
VÝKONNOSŤ
A INOVAČNÝ
POTENCIÁL V CR

Strategický cieľ:

Zvýšenie výkonnosti a inovačného potenciálu produktov a služieb v Národnom parku Muránska planina za rešpektovania prírodných a kultúrnych hodnôt a autenticity prostredia.

Špecifické ciele:

- 4.1 Formovanie dlhodobej atraktivity územia NPMP a širšieho okolia založenej na zachovaní prírodných a kultúrnych hodnôt a autenticity prostredia
- 4.2 Udržateľný rozvoj ponuky služieb v cestovnom ruchu pre jednodňových aj pobytových návštevníkov, s dôrazom na zachovanie autenticity prostredia a zabezpečenie obslužnosti územia.
- 4.3 Zaradenie regionálnej produkcie, výroby a nadväzných odvetví do destinačnej ponuky NPMP.

5.
MARKETINGOVÝ
MANAŽMENT

Strategický cieľ:

Zavedenie marketingového manažmentu Národného parku Muránska planina.

Špecifické ciele:

- 5.1 Vytváranie podmienok pre marketingové plánovanie v NPMP.
- 5.2 Vytvorenie a budovanie značky NPMP ako subdestinácie regiónov Gemer a Horehronie.
- 5.3 Zavedenie a uplatňovanie tradičných foriem destinačného marketingu NPMP.
- 5.4 Zavedenie a uplatňovanie moderných a digitálnych foriem destinačného marketingu.
- 5.5 Uplatňovanie produktového marketingu NPMP.

Strategické ciele sú prevzaté aj do programu Starostlivosti o Národný park Muránska planina. V Stratégii NPMP sú rozpracované na úroveň špecifických cieľov a opatrení, ktoré obsahujú konkrétne typové aktivity.

7.1 Manažment cestovného ruchu

Strategický cieľ 1	Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu udržateľného cestovného ruchu pre spravovanie Národného parku Muránska planina.
Špecifický cieľ 1.1	Zavádzanie a uplatňovanie strategického plánovania a riadenia cestovného ruchu za účelom rozvoja Národného parku Muránska planina ako environmentálne, ekonomicky a sociálne udržateľnej destinácie cestovného ruchu.
Špecifický cieľ 1.2	Rozvoj spolupráce a partnerstiev pre správne spravovanie NPMP v súlade s princípmi rozvoja udržateľného cestovného ruchu.
Špecifický cieľ 1.3	Zlepšovanie schopnosti územia flexibilne reagovať na rýchlo sa meniace prostredie a trendy v rozvoji udržateľných prírodných destinácií prostredníctvom komunikačných a vzdelávacích aktivít v spravovaní.

Cieľ sa zameriava na uplatňovanie manažmentu cestovného ruchu NPMP ako subdestinácie regiónov Gemer a Horehronie. Je založený na rozvoji spolupráce a stabilných partnerstvách pre všetky oblasti implementácie tejto stratégie a udržateľný rozvoj územia.

STRATEGICKÉ PLÁNOVANIE A RIADENIE CESTOVNÉHO RUCHU

Špecifický cieľ 1.1	Zavádzanie a uplatňovanie strategického plánovania a riadenia cestovného ruchu za účelom rozvoja Národného parku Muránska planina ako environmentálne, ekonomicky a sociálne udržateľnej destinácie cestovného ruchu.
Opatrenie 1.1.1	Riadenie cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina a zavádzanie manažmentu návštevníka Národného parku Muránska planina
Opatrenie 1.1.2	Zber a vyhodnocovanie dát potrebných pre rozhodovanie v cestovnom ruchu.
Opatrenie 1.1.3	Vytvorenie udržateľného systému (mechanizmov) financovania potrieb Národného parku Muránska planina ako súčasti manažmentu územia.

Opatrenie 1.1.1 Riadenie cestovného ruchu (vrátane manažmentu návštevníka)

- Aktivita:**
- Posilnenie personálnych kapacít pre riadenie cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina (realizáciu cieľov stratégie, manažmentu návštevníka vrátane tvorby produktu Správou NPMP).
 - Posilnenie koordinačnej úlohy Správy NPMP v rozvoji cestovného ruchu na území NPMP - realizácia pravidelných koordinačných stretnutí/diskusí (napr. formou pracovných skupín) o možnostiach/špecifických potrebách rozvoja udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina medzi Správou NPMP, OOCR Gemer, OOCR Horehronie a ďalšími organizáciami v regionálnom rozvoji a cestovnom ruchu pôsobiacimi na lokálnej úrovni.
 - Zavádzanie manažmentu návštevníka Národného parku Muránska planina: koordinácia aktivít zameraných na rozvoj cestovného ruchu a aktivít spojených so zabezpečením ochrany prírody, usmerňovanie návštevníckych tokov medzi lokalitami, opatrenia zamerané na znižovanie „masovosti“ návštevníkov (znižovanie preťaženia lokalít a rozptyl návštevníkov).
 - Zosúladovanie rozvojových aktivít v cestovnom ruchu s rámcami priestorovej ekologickej stability územia, so záväznou dokumentáciou regionálneho územného systému ekologickej stability, tak aby bol rozvoj trás a iných aktivít v súlade s ochranou biotopov v procese plánovania, ale aj rozvoja.
 - Zohľadnenie/zahrnutie krajinného, krajinnno-ekologického plánovania ako východiska strategických plánov aj investičných aktivít najmä v zaťažovaných lokalitách s dopadmi na sociálne a prírodné prostredie.

Opatrenie 1.1.2 Dáta pre správne rozhodovanie

- Aktivita:**
- Návrh systému pravidelného zberu a vyhodnocovania dát pre meranie dopadov rozvoja cestovného ruchu na území Národného parku Muránska planina ako súčasti manažmentu návštevníka s dôrazom na vykonávané aktivity v cestovnom ruchu na území národného parku, v konkrétnych lokalitách, na vstupných bodoch, v okolí národného parku (cykloturistika, turistika, konská turistika a pod.).
 - Nákup vybavenia vrátane softvéru pre meranie návštevnosti na území Národného parku Muránska planina (v nástupných bodoch a lokalitách vo vlastnom území národného parku).
 - V spolupráci s externými odborníkmi návrh metodiky a pilotné testovanie sledovania únosnosti lokalít z hľadiska dennej, týždennej, mesačnej, prípadne sezónnej/ročnej návštevnosti s ohľadom na predmety ochrany v jednotlivých lokalitách a rozvíjané aktivity a vyhodnocovanie údajov a dopadových indikátorov (napr. stupeň degradácie biotopov, hluk, znečistenie lokalít pod vplyvom rozvoja konkrétnych aktivít a pod.).
 - Spolupráca pri zbere a vyhodnocovaní kľúčových regionálnych dát v cestovnom ruchu v informačných centrách Správy Národného parku Muránska planina (Muráň a i.) realizovanom OOCR Gemer a OOCR Horehronie a na krajskej úrovni.
 - Zdieľanie údajov o návštevnosti národného parku pre potreby strategického rozhodovania (vrátane marketingového plánovania) aktérov na lokálnej a regionálnej úrovni v destináciách Gemer, Horehronie a na krajskej úrovni.
 - V spolupráci s odborníkmi po vzore národných parkov v zahraničí preskúmať možnosti zavedenia, prípadne pilotne zaviesť model merania prínosov rozvoja cestovného ruchu (ekonomických dopadov napr. prostredníctvom Input-output modelov alebo iných modelov).
 - Pravidelný monitoring a vyhodnocovanie implementácie stratégie a jej aktualizácia pre ďalšie obdobia aj s ohľadom na meniace sa prostredie (vrátane priameho zapojenia miestnych aktérov a relevantných odborníkov).

Opatrenie 1.1.3 Mechanizmy a modely financovania starostlivosti o národný park

- Aktivita:**
- Návrh a zavedenie modelov získavania vlastných príjmov z podnikateľskej a inej činnosti Správy Národného parku Muránska planina pre zabezpečenie čiastočného financovania prevádzky ekosystémových služieb/ ochrany prírody.
 - Hľadanie riešení/modelov ekonomickej udržateľnosti trás, atraktivít a lokalít v Národnom parku Muránska planina, ich údržby a správy s aktívnym zapojením všetkých aktérov vrátane obcí a podnikateľských subjektov.
 - V spolupráci s externými subjektmi a partnermi v území preskúmať možnosti zavedenia osobitného poplatku za vstup do Národného parku Muránska planina pre návštevníkov a spôsobov jeho použitia Správou Národného parku Muránska planina na zabezpečenie starostlivosti o národný park.

SPOLUPRÁCA A PARTNERSTVÁ V UDRŽATEĽNOM CESTOVNOM RUCHU

- Špecifický cieľ 1.2 Rozvoj spolupráce a partnerstiev pre správne spravovanie NPMP v súlade s princípmi rozvoja udržateľného cestovného ruchu.
- Opatrenie 1.2.1 Silné partnerstvo s organizáciami zriadenými za účelom rozvoja cestovného ruchu na regionálnej a krajskej úrovni.
- Opatrenie 1.2.2 Prehľbovanie spolupráce Správy NPMP s obcami, MAS (VSP) a inými lokálnymi aktérmi v cestovnom ruchu a nadväzných oblastiach pri plánovaní a realizácii udržateľných rozvojových projektov a aktivít.
- Opatrenie 1.2.3 Rozvoj spolupráce so vzdelávacími a výskumnými inštitúciami zo SR aj zahraničia vo výskumných, vzdelávacích aj rozvojových aktivitách.
- Opatrenie 1.2.4 Rozvoj spolupráce s odbornými organizáciami na regionálnej, národnej aj medzinárodnej úrovni.

Opatrenie 1.2.1 Strategické partnerstvo Správy NPMP s organizáciami cestovného ruchu

- Aktivita:**
- Vytvorenie strategického partnerstva Správy NPMP s organizáciami cestovného ruchu pôsobiacimi v regiónoch Gemer a Horehronie a na krajskej úrovni.
 - Prehľbovanie spolupráce Správy NPMP s OOCR Gemer a OOCR Horehronie pri prepájaní NPMP cykloturistickými, pešími turistickými, konskými, bežeckými a inými trasami so širším územím regiónov Horehronie a Gemer, pri rozvoji tematických trás a produktových línií zameraných na sprístupnenie prírodného a kultúrneho dedičstva a uchovávanie tradícií; v destinačnom marketingu, v aktivitách spojených s rozvojom infraštruktúry a strategických projektov (napr. rozvoj lokality Šumiac- Červená skala, ktorá má strategický význam pre manažment návštevníka NPMP aj lokality Kráľova Hoľa v NAPANTE; vrátane spolupráce s NAPANT v tejto lokalite).
 - Prehľbovanie spolupráce s RABBSK, n.o. a BBSK v súvislosti s prípravou a implementáciou strategických a koncepčných dokumentov na krajskej úrovni, najmä Koncepcie rozvoja prírodného cestovného ruchu V Banskobystrickom kraji do roku 2030, Envirostratégie BBSK do roku 2030, Integrovannej územnej stratégie BBSK 2021 – 2027 (PHSR BBSK a i.), Regionálny plán udržateľnej mobility BBSK³⁸ a i.
 - Rozvoj spolupráce s KOCR Banskobystrický kraj Turizmus pri implementácii nástrojov a aktivít v rozvoji udržateľného cestovného ruchu, prírodného cestovného ruchu a jeho produktov v chránených územiach v nadväznosti na Koncepciu rozvoja prírodného cestovného ruchu v Banskobystrickom kraji do roku 2030 (s priamym zapojením/prostredníctvom OOCR Gemer a OOCR Horehronie).

Opatrenie 1.2.2 Spolupráca pri plánovaní a realizácii rozvojových projektov a aktivít s aktérmi na lokálnej úrovni

- Aktivita:**
- Nadviazanie užšej spolupráce s MAS Muránska Planina – Čierny Hron, MAS Horehron a MAS Malohont pri vyhodnotení plnenia Stratégie CLLD 2014-2020 a pri identifikácii rozvojových potrieb územia počas prípravy Stratégie miestneho rozvoja na programové obdobie 2022 – 2027.
 - Nadviazanie a rozvoj spolupráce s Jazdecký klub Pod planinou Muránska Huta, Jazdeckým klubom pod Okružlou skalou, zariadením Ranch HP – Šumiac, Salašom Zbojská, Huculskou magistrálou, Štátnymi lesmi SR, chovateľmi koní a ďalšími aktérmi v súvislosti s rozvojom konskej turistiky ako udržateľnej aktivity v prírodnom prostredí a produktu Národného parku Muránska planina.
 - Prehľbovanie spolupráce s miestnymi cykloklubmi s cieľom zvyšovania povedomia o význame ochrany prírody na území národného parku a rozvoja cykloturistiky a ďalšej cykloturistickej infraštruktúry v súlade so „Zásadami rozvoja cykloturistiky ako súčasti manažmentu návštevníka v Národnom parku Muránska planina“ (viď časť 4.2) vrátane diskusie o ďalších možnostiach rozvoja cykloturistiky mimo lokalít s vysokým stupňom ochrany, ktoré prispievajú k tvorbe produktu v rámci širšieho okolia národného parku.
 - Prehľbovanie spolupráce s Klubom slovenských turistov a ich miestnymi organizačnými zložkami (KST RS, KST Dúbrava, turistický oddiel KST Tisovec, KOS Rimavská Dolina a i.).
 - Spolupráca pri rozvoji infraštruktúry cestovného ruchu a verejnej infraštruktúry, tematických trás a iných produktov na území NPMP zameraných na udržateľné sprístupnenie prírodného a kultúrneho dedičstva, prepájanie NPMP so širším okolím cykloturistickými, pešími, konskými a inými trasami (vrátane konkrétnych foriem spolupráce s obcami na území NPMP).
 - Návrh a zavedenie konkrétnych pilotných foriem spolupráce v rozvojových aktivitách so štátnymi a neštátnymi vlastníkmi a inými správcami území a lokalít na území NPMP (vrátane spolupráce so Štátnymi lesmi SR, organizačnými zložkami MPRV SR na regionálnej úrovni, Mestskými lesmi Tisovec).

Opatrenie 1.2.3 Výskum a kreatívne riešenia rozvojových potrieb

- Aktivita:**
- Rozvoj spolupráce s fakultou prírodných vied UMB v Banskej Bystrici, Technickou Univerzitou vo Zvolene, Ústavom ekológie lesa SAV; Botanickým ústavom SAV a ďalšími výskumnými a vzdelávacími inštitúciami, pracovníkmi vo vede a výskume a kreatívnymi pracovníkmi.

³⁸ Regionálny plán udržateľnej mobility Banskobystrického samosprávneho kraja (v príprave; dostupné na: <https://www.bbsk.sk/>).

- Návrh a zavedenie konkrétnych pilotných foriem spolupráce vo výskumných aj rozvojových aktivitách v udržateľnom cestovnom ruchu.
- Rozvoj zázemia pre cieľové skupiny výskumníkov.

Opatrenie 1.2.4 Výmena skúseností a spolupráca na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni

- Aktivity:**
- Rozvoj spolupráce so správami okolitých (najbližších) chránených území (najmä NP Slovenský raj, NP Slovenský Kras, NAPANT, CHKO Poľana, CHKO Cerová Vrchovina aj prostredníctvom OOCR Gemer a OOCR Región Horehronie pri analýze návštevnosti chránených území v cestovnom ruchu v regióne Gemer a Horehronie (vrátane presunov a mobility návštevníkov do jednotlivých chránených území počas pobytu v regiónoch).
 - Rozvoj spolupráce so správami chránených území a inými odbornými organizáciami v Banskobystrickom kraji, SR a zahraničí s cieľom výmeny skúseností v oblasti rozvoja cestovného ruchu ako súčasti manažmentu krajiny/chránených území, skúseností v rozvoji udržateľného cestovného ruchu, produktov a služieb v prírodnom cestovnom ruchu a iných potrieb udržateľného rozvoja (napr. udržateľnej mobility a dostupnosti územia a pod.).
 - Rozvoj spolupráce pri presadzovaní lepších podmienok pre rozvoj udržateľného cestovného ruchu a nástrojov spravovania chránených území (vrátane spolupráce pri identifikácii problémových oblastí a potrieb, pri formulácii návrhov legislatívnych zmien a úprav – napr. kompetencií správ CHÚ a pod.);
 - Rozvoj spolupráce s partnermi na národnej úrovni pri presadzovaní lepších podmienok v oblasti prístupnosti k dátam potrebným pre rozhodovanie v rámci manažmentu Národného parku Muránska planina (napr. prístupu k dátam zbieraným a vyhodnocovaným NLC a inými inštitúciami verejného sektora).
 - Rozvoj spolupráce a výmena skúseností s inými odbornými organizáciami na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni.

TRENDY V SPRÁVOVANÍ ODOLNÝCH DESTINÁCIÍ

- Špecifický cieľ 1.3 Zlepšovanie schopnosti územia flexibilne reagovať na rýchlo sa meniace prostredie a trendy v rozvoji udržateľných prírodných destinácií prostredníctvom komunikačných a vzdelávacích aktivít v spravovaní.
- Opatrenie 1.3.1 Uplatňovanie princípov otvoreného spravovania v komunikácii so širokou verejnosťou miestnych obyvateľov.
- Opatrenie 1.3.3 Zvyšovanie povedomia a znalostí subjektov zainteresovaných na rozvoji cestovného ruchu o trendoch v rôznych oblastiach udržateľného cestovného ruchu.

Opatrenie 1.3.1 Komunikácia so širokou verejnosťou miestnych obyvateľov

- Aktivity:**
- Prehľbovanie dialógu s miestnymi obyvateľmi a aktérmi v území aj prostredníctvom Rady Národného parku Muránska planina.
 - Organizácia diskusií s miestnymi obyvateľmi v rôznych oblastiach udržateľného cestovného ruchu na území Národného parku Muránska planina a iných informačných stretnutí (vrátane angažovania odborníkov).
 - Realizácia osvetových aktivít pre širokú verejnosť zameraných na zvyšovanie povedomia v rôznych oblastiach globálnej transformácie smerom k udržateľnosti a spoločenskej zodpovednosti.

Opatrenie 1.3.2 Zvyšovanie znalostí pre spravovanie

- Aktivity:**
- Zvyšovanie znalostí a kompetencií Správy NPMP v rôznych oblastiach rozvoja a manažmentu udržateľného cestovného ruchu (s dôrazom na trendy v riadení prírodných destinácií) a výmena skúseností na regionálnej, národnej aj medzinárodnej úrovni.

- Participácia na odborných diskusiách, seminároch a konferenciách na aktuálne témy udržateľnosti cestovného ruchu a chránených území.
- Zapojenie do národných a medzinárodných projektov spolupráce zameraných na zvyšovanie odbornosti v rozvoji udržateľného cestovného ruchu v chránených územiach, výmenu skúseností a príkladov dobrej praxe (vrátane projektov spolupracujúcich subjektov neziskového a verejného sektora, sociálnych inovácií a i.).

7.2 Ponuka založená na významnom prírodnom a kultúrnom dedičstve.

Strategický cieľ 2	Vytváranie ponuky produktov v prírodnom cestovnom ruchu založenej na spoznávaní prírody a kultúrnych tradícií Národného parku Muránska planina.
Špecifický cieľ 2.1	Tvorba zázemia a ponuky produktov Národného parku Muránska planina v prírodnom cestovnom ruchu.
Špecifický cieľ 2.2	Udržateľné sprístupňovanie prírodných lokalít a turistických bodov záujmu v Národnom parku Muránska planina a širšom okolí prostredníctvom peších turistických, konských trás a trás pre rekreačné bežecké lyžovanie.
Špecifický cieľ 2.3	Ochrana, obnova a sprístupnenie kultúrneho dedičstva na území Národného parku Muránska planina a jeho prepojenie na ponuku v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu v širšom regióne.

PONUKA V PRÍRODNOM CESTOVNOM RUCHU

- Špecifický cieľ 2.1 Tvorba zázemia a ponuky produktov Národného parku Muránska planina v prírodnom cestovnom ruchu.
- Opatrenie 2.1.1 Vybudovanie zázemia pre tvorbu ponuky v prírodnom cestovnom ruchu prostredníctvom moderných „návštevníckych centier“ Správy Národného parku Muránska planina a nadväzných pracovísk poskytujúcich environmentálne vzdelávanie.
- Opatrenie 2.1.2 Rozvoj udržateľnej malej drobnej infraštruktúry a vybavenia pre zážitkové formy spoznávania prírody s dôrazom na súlad so zásadami ochrany prírody a krajiny a zároveň krajinným a architektonickým rázom prostredia.
- Opatrenie 2.1.3 Tvorba a realizácia projektov/programov spoznávania prírody.
- Opatrenie 2.1.4 Popularizácia produktov prírodného cestovného ruchu a aktivít spojených so starostlivosťou o prírodné prostredie a kultúrno-historický potenciál v prírode s priamym zapojením miestnych obyvateľov aj návštevníkov.

Opatrenie 2.1.1 Zázemie pre moderné a inovatívne environmentálne vzdelávanie

- Aktivita:
- Vybudovanie návštevníckeho centra Správy Národného parku Muránska planina s moderným vybavením pre inovatívne environmentálne vzdelávanie atraktívne pre širokú skupinu návštevníkov.
 - Vybudovanie strediska environmentálnej výchovy (pobytového centra pre deti a mládež) prevádzkovaného Správou NPMP.
 - Iniciovanie diskusie s partnermi na lokálnej, regionálnej, ale aj národnej úrovni o možnostiach prevádzkovania/fungovania spoločného návštevníckeho zázemia pre Národný park Muránska planina, Národný park Nízke Tatry (lokalitu Kráľova Hoľa a manažment návštevníka tejto lokality) v obci Šumiac – časť Červená Skala s výhľadom po roku 2030.
 - Zatraktívnenia priestorov a vybavenia pre realizáciu environmentálneho vzdelávania, ale aj pre organizáciu iných školiacich, vzdelávacích aktivít pre menšie skupiny (workshopov, seminárov a i.) v objekte Polyfunkčného centra Správy Národného parku Muráň vrátane riešenia vstupného areálu a parkovacích kapacít.
 - Spolupráca a koordinácia aktivít zameraných na environmentálne vzdelávanie v rámci konceptu krajských envirocentier BBSK.
 - Sieťovanie partnerov pre rozvoj prírodného cestovného ruchu (v spolupráci s OOCR a KOOCR).

Opatrenie 2.1.2 Náučné zariadenia v prírode

- Aktivita:**
- Návrh a vybudovanie nových náučných zariadení v prírode - náučných chodníkov (NCH), náučných lokalít (NL) a náučných bodov v súlade so zásadami budovania náučných zariadení.
 - Citlivé/vhodné umiestnenie doplnkových objektov a infraštruktúry (prístreškov, odpočinkových miest s lavičkami, 3D modelov a interaktívnych zariadení, ktoré plnia doplnkovú funkciu k NCH a NL).
 - Údržba, obnova, modernizácia existujúcich náučných zariadení v prírode (náučných chodníkov a náučných lokalít a doplnkových objektov a malej drobnej infraštruktúry, ktorá plní doplnkovú funkciu k NCH a NL).
 - Zatraktívnenie lokalít a bodov záujmu (vrátane vnútorného vybavenia objektov) vybavením a doplnkovou infraštruktúrou priamo využiteľnou v produkte prírodného cestovného ruchu bez zvyšovania zastavanosti územia a v súlade s prírodným charakterom prostredia ³⁹.

Opatrenie 2.1.3 Programy spoznávania prírody

- Aktivita:**
- Realizácia konkrétnych projektov/zážitkových programov spoznávania prírody a zároveň kultúrno-historického potenciálu v prírode s odborným výkladom, lektorom, sprievodcom a pod. v spolupráci so Správou NPMP, OOCR, KOOCR, Lesmi SR, miestnymi obyvateľmi, dobrovoľnými strážcami prírody, špecializovanými kultúrnymi inštitúciami v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK a inými špecializovanými inštitúciami so zameraním na produkty s menším počtom účastníkov.
 - Návrh a realizácia pilotných produktov v prírodnom cestovnom ruchu Správou Národného parku Muránska planina špecializovaných na segment vedeckovýskumných pracovníkov v prírodných vedách, sprevádzanie divočinou a pod.
 - Rozvoj a realizácia iných sprievodcovských a edukačných služieb v prírodnom cestovnom ruchu Správou Národného parku Muránska planina a inými aktérmi (vrátane podpory pri sprostredkovaní služieb).

Opatrenie 2.1.4 Popularizácia prírodného cestovného ruchu

- Aktivita:**
- Popularizácia produktov prírodného cestovného ruchu prostredníctvom podujatí/materiálov a pravidelne organizovaných akcií pre verejnosť aj v nadväznosti na svetové a medzinárodné environmentálne dni, realizácia teambuildingových a skupinových aktivít spojených so starostlivosťou o prostredie, jeho ochranou a zachovaním druhov (flóry a fauny – vtáctva a i.) v spolupráci s odborníkmi v oblasti ochrany prírody a vzdelávania.
 - Zabezpečenie pravidelnej a systematickej starostlivosti o prírodné lokality v Národnom parku Muránska planina (vrátane chránených areálov) zameranej na obnovu a zachovanie prírodných hodnôt a kultúrno-historického potenciálu so zapojením samospráv a iných subjektov (kosenie a pod.).

³⁹ Zahŕňa citlivé budovanie doplnkovej infraštruktúry na trasách, ktorá nie je súčasťou náučných zariadení a neplní len funkciu skrášlenia prostredia, ale je priamo využiteľná v produkte v prírodnom cestovnom ruchu - napr. pozorovateľní, miest pre pozorovanie nočnej oblohy a i. (nepatria tu vyhliadkové veže), formou obnovy existujúcich objektov vo vlastnom území národného parku bez zvyšovania zastavanosti územia.

TRASY V NÁRODNOM PARKU

Špecifický cieľ 2.2 Udržateľné sprístupňovanie prírodných lokalít a turistických bodov záujmu v Národnom parku Muránska planina a širšom okolí prostredníctvom peších turistických, konských trás a trás pre rekreačné bežecké lyžovanie.

Opatrenie 2.2.1 Rozvoj peších turistických trás v súlade s identifikovaným potenciálom a potrebami v časti 4.1 a 6.1).

Opatrenie 2.2.2 Vytváranie podmienok pre rozvoj konskej turistiky/putovania (vrátane infraštruktúry) v súlade s identifikovaným potenciálom a potrebami v časti 4.3 a 6.1).

Opatrenie 2.2.3 Vytváranie podmienok pre rozvoj rekreačného bežeckého lyžovania.

Opatrenie 2.2.4 Starostlivosť o trasy a doplnkovú infraštruktúru na trasách a ich udržateľnosť.

Opatrenie 2.2.1 Pešia turistika

- Aktivita:
- Údržba priechodnosti trás a citlivé budovanie drobnej doplnkovej infraštruktúry pre turistov na trasách (informačné panely, oddychové miesta s lavičkami, upravené studničky, zábradlia, mostíky, toalety na najfrekventovanejších trasách a miestach).
 - Vytvorenie nových turistických trás sprístupňujúcich TBZ v národnom parku z centier rozvoja cestovného ruchu a turistických okruhov v okolí centier rozvoja sprístupňujúce menej známe atraktivity v širšom okolí národného parku.

Opatrenie 2.2.2 Konská turistika/putovanie

- Aktivita:
- Mapovanie podmienok a možností rozvoja konskej turistiky/putovania v spolupráci s partnermi na lokálnej a regionálnej úrovni.
 - Realizácia nových trás a skvalitnenie existujúcich trás v nadväznosti na identifikovaný potenciál (legalizácia trás značením).
 - Budovanie doplnkovej infraštruktúry pre rozvoj konskej turistiky (miesta pre staničenie koní, stojiská pre kone, napájadlá priamo na konských trasách alebo v lokalite vyhradenej pre staničenie koní/vyhradených na pohyb na koni, ktorou existujúca konská trasa prechádza).

Opatrenie 2.2.3 Rekreačné bežecké lyžovanie

- Aktivita:
- Obnova existujúcich a realizácia nových trás (vrátane značenia) pre rekreačné bežecké lyžovanie na **neupravovaných trasách** vo vlastnom území národného parku.
 - Realizácia nových okruhov pre bežecké lyžovanie **na upravených trasách** v lokalite Havraník a Veľký Lúka (vo vlastnom území národného parku) a vo vybraných lokalitách, ktoré prepájajú Národný park Muránska planina so širším okolím - Javoriny, Šumiacka priehyba, Telgartska priehyba, Harova skalica (ochranné pásmo národného parku).
 - Návrh mechanizmu zimnej úpravy vybraných trás (okruhov) pre bežecké lyžovanie Správou Národného parku Muránska planina pri dodržiavaní zásad ochrany prírody a jeho realizácia (vrátane nákupu vybavenia).

Opatrenie 2.2.4 Správa a údržba trás

- Aktivita:
- V spolupráci s partnermi vytvorenie systému pravidelného dohľadu nad čistotou a údržbou trás a doplnkovej infraštruktúry na trasách (vrátane pravidelného monitoringu stavu opotrebovanosti).
 - V spolupráci s aktérmi pilotné zavedenie systému pravidelnej údržby a čistenia trás od odpadkov, nelegálnych skládok odpadu, konárov po ťažbe, vyžínania náletov a kosenie v okolí prírodných lokalít a pod. v súlade so zásadami ochrany prírody.
 - V spolupráci s partnermi vytvorenie systému pravidelného dohľadu nad čistotou a údržbou trás a doplnkovej infraštruktúry na trasách (vrátane pravidelného monitoringu stavu opotrebovanosti).

SPRÍSTUPŇOVANIE KULTÚRNEHO DEDIČSTVA A TRADIÍ

Špecifický cieľ 2.3 Ochrana, obnova a sprístupnenie kultúrneho dedičstva na území Národného parku Muránska planina a jeho prepojenie na ponuku v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu v širšom regióne.

Opatrenie 2.3.1 Zatraktívnenie kultúrno-historického potenciálu pre tvorbu ponuky na území Národného parku Muránska planina v spolupráci s partnermi v území (najmä obcami, OOCR Gemer a OOCR Horehronie, KOČR, RABBSK, n.o., MAS, špecializovanými/tematickými občianskymi združeniami, kultúrnymi inštitúciami v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK a inými aktérmi).

Opatrenie 2.3.2 Prepájanie produktu Národného parku Muránska planina s kultúrno-historickým potenciálom v širšom okolí v spolupráci s partnermi v území (najmä OOCR Gemer a OOCR Horehronie, KOČR, RABBSK, n.o., MAS, špecializovanými/tematickými občianskymi združeniami, kultúrnymi inštitúciami v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK, obcami a inými aktérmi).

Opatrenie 2.3.1 Sprístupnenie kultúrneho dedičstva národného parku

- Aktivita:**
- Realizácia konzervačných a záchranných prác významného kultúrneho dedičstva vo vlastnom území Národného parku Muránska planina a s tým súvisiacich aktivít:
 - Muránsky hrad a jeho areál
 - Zrúcanina hradu Tisovec (Hradová)
 - Coburgovský park (Pohorelá),
 - Stodoly (Šumiac) a i.
 - Obnova NKP, miestnych pamätihodností objektov, kultúrnej infraštruktúry a iných významných objektov a príslušných areálov (vrátane vybavenia), ktoré rozvíjajú tematické produktové línie destinácií Gemer a Horehronie založené na histórii a kultúre regiónov:
 - **vo vlastnom území** Národného parku Muránska planina (napríklad: lokalita Dielik spojená s históriou SNP; Muránsky hrad a jeho areál; múzea/zážitkových služieb spojených s históriou chovu koní v lokalite Veľká Lúka- podľa záujmu aktérov; Stodoly Šumiac a i.)
 - **na ostatnom území nosného produktu národného parku/** vo vstupných bodoch a v príslušných obciach vstupných bodov do národného parku/ (napr. objektov a lokalít Coburgovskej železnej cesty Horehroním, iných spojených s tradičnou výrobou a architektúrou, napr. Luštiareň Michalová; históriou hutníctva v Tisovci; železničnou históriou regiónov, literárnu históriu a i).
 - Spolupráca aktérov pri hľadaní vhodných a atraktívnych foriem sprístupnenia kultúrno-historického potenciálu pre návštevníkov v rámci manažmentu návštevníka Národného parku Muránska planina.
 - Spolupráca pri hľadaní možností mobility návštevníkov medzi turistickými bodmi záujmu (z centier rozvoja cestovného ruchu k atraktivitám/ produktom v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu aj možností presunov na tematických kultúrnych trasách v okolí národného parku).

Opatrenie 2.3.2 Kultúrne dedičstvo národného parku v produktových líniách regiónov

- Aktivita:**
- Rozvoj spolupráce pri mapovaní podmienok a možností rozvoja významných tematických kultúrno-poznávacích trás regionálneho a nadregionálneho významu a iných produktov v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu v súlade s rozvojovými líniami destinácie Gemer a Horehronie.
 - Aktívna ponuka produktov kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu v širšom okolí národného parku Muránska planina (v destináciách Gemer a Horehronie identifikovaných v časti 6.2) a spolupráca pri hľadaní vhodných foriem ich sprístupnenia návštevníkom Národného parku Muránska planina.

7.3 Dostupnosť národného parku

Strategický cieľ 3	Vytváranie podmienok pre udržateľnú dostupnosť Národného parku Muránska planina a jeho napojenie na širšie okolie.
Špecifický cieľ 3.1	Udržateľný rozvoj cykloturistiky s dôrazom na prepájanie Národného parku Muránska planina s turistickými bodmi záujmu a atrakcivami v širšom okolí národného parku ⁴⁰ .
Špecifický cieľ 3.2	Zlepšenie dopravnej dostupnosti a s tým súvisiacej verejnej infraštruktúry vstupných bodov do Národného parku Muránska planina.
Špecifický cieľ 3.3	Zabezpečenie návštevníckeho servisu v miestach prvého kontaktu a informačnej dostupnosti Národného parku Muránska planina v súlade s destinačnými trendmi.

UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ CYKLOTURISTIKY

- Špecifický cieľ 3.1 Udržateľný rozvoj cykloturistiky s dôrazom na prepájanie Národného parku Muránska planina s turistickými bodmi záujmu a atrakcivami v širšom okolí národného parku⁴¹.
- Opatrenie 3.1.1 Koordinovaný rozvoj cykloturistiky v súlade so zásadami jej udržateľného rozvoja v Národnom parku Muránska planina.
- Opatrenie 3.1.2 Rozvoj cykloturistických trás a doplnkovej infraštruktúry v Národnom parku Muránska planina v súlade s identifikovaným potenciálom a potrebami v časti 4.2 a 6.1).
- Opatrenie 3.1.3 Prepájanie národného parku Muránska planina so širším okolím (regiónom) v spolupráci s partnermi na lokálnej, regionálnej aj krajskej úrovni.

Opatrenie 3.1.1 Koordinácia rozvoja cykloturistiky

- Aktivita:**
- Koordinovať nové zámery rozvoja cykloturistiky so zámermi v oblasti pešej turistiky a konskej turistiky (bezpečnosti peších návštevníkov a návštevníkov na koňoch) a so zámermi ochrany prírody na území Národného parku Muránska planina.
 - Priebežne prehodnocovať účel existujúcich aj plánovaných cykloturistických trás podľa využitého typu bicykla (vylúčenie vstupu pre návštevníkov na elektrických bicykloch do mimoriadne citlivých lokalít z hľadiska bezpečnosti peších návštevníkov aj predmetov ochrany).
 - Rozvíjať spoluprácu a pravidelnú komunikáciu všetkých aktérov v rozvoji cykloturistiky na lokálnej, regionálnej a krajskej úrovni (Správy Národného parku Muránska planina, cykloklubov, OOCR, KOČR, RABBSK, n.o., poskytovateľov doplnkových služieb v cykloturistike a i. partnerov v území) pri zabezpečovaní zásad a princípov udržateľného rozvoja cykloturistiky v Národnom parku Muránska planina.

Opatrenie 3.1.2 Kvalitné cykloturistické trasy

- Aktivita:**
- Skvalitnenie existujúcich cykloturistických trás (doznačenie a preznačenie vybraných trás v teréne, ktoré nie sú v súlade s legalizovaným značením);
 - Citlivé budovanie doplnkovej infraštruktúry na cykloturistických trasách s osobitným dôrazom na potreby a možnosti vstupných bodov a lokalít vo vnútri národného parku (stojany na bicykle, nabíjačky a i.) vrátane zohľadnenia vhodnosti/prístupnosti trás pre konkrétne typy bicykla.
 - Realizácia nových cykloturistických trás s prioritným zameraním na vytváranie tematických okruhov prepájajúcich turistické body záujmu a zázemie služieb v ochrannom pásme národného parku.

⁴⁰ v súlade so zásadami udržateľného rozvoja cykloturistiky – vid' časť 4.2.

⁴¹ v súlade so zásadami udržateľného rozvoja cykloturistiky – vid' časť 4.2.

Opatrenie 3.1.3 Prepojenie národného parku cykloturistickými trasami so širším okolím

- Aktivita:**
- Sprístupňovanie významných turistických bodov záujmu v širšom okolí národného parku (vrátane atraktivít kultúrno-historického potenciálu, produktov a tematických kultúrno-poznávacích trás) prostredníctvom cykloturistických trás a tematických okruhov.
 - Zosúladňovanie zámerov v rozvoji cykloturistiky (vrátane nových trás) so zámermi rozvoja diaľkovej cyklistickej dopravy, kostrovej siete cyklotrás na území Banskobystrického kraja a ostatnými aktivitami v rozvoji udržateľnej mobility v spolupráci s krajským cyklo-koordinátorom BBSK.

DOPRAVNÁ DOSTUPNOSŤ NÁRODNÉHO PARKU A VSTUPNÝCH BODOV

Špecifický cieľ 3.2 Zlepšenie dopravnej dostupnosti a s tým súvisiacej verejnej infraštruktúry vstupných bodov do Národného parku Muránska planina.

Opatrenie 3.2.1 Vytváranie podmienok pre udržateľnú mobilitu medzi vstupnými bodmi do národného parku.

Opatrenie 3.2.2 Zlepšenie napojenia Národného parku Muránska planina na existujúcu sieť autobusovej a vlakovej dopravy.

Opatrenie 3.2.1 Podmienky pre udržateľnú mobilitu medzi vstupnými bodmi do NP a TBZ

- Aktivita:**
- Príprava komplexných riešení mobility návštevníkov najmä počas hlavných turistických sezón systémom **turistickej (nepravidelnej/kyvadlovej) dopravy** pokrývajúcej viaceré vstupné body okolo národného parku:
 - mapovanie možností a identifikácia potrieb a partnerov (Správa Národného parku Muránska planina, OOCR, obce, podnikateľské subjekty a i.),
 - identifikácia existujúcich prípadne vytvorenie nových plôch pre zastavenie turistickej (nepravidelnej/kyvadlovej dopravy) v konkrétnych lokalitách vstupných bodov do národného parku a pri turistických bodoch záujmu,
 - identifikácia parkovísk (vrátane nových veľkokapacitných a typu Park & Ride a/alebo Park & Pedal) vo vybraných lokalitách strategického významu a lokalitách s privedeným dostatočným množstvom spojov verejnej osobnej dopravy,
 - mapovanie potrieb verejnej a informačnej infraštruktúry v lokalitách zastavenia turistickej (nepravidelnej/kyvadlovej) dopravy, vrátane potrieb na parkoviskách a v uzloch a zastaveniach verejnej osobnej dopravy (prístrešky na zastaveniach/zastávky, napojenie na chodníky, značenie, informačné panely a iné objekty a prvky pre zlepšenie obslužnosti lokalít),
 - nastavenie itinerára (trás, frekvencie) a kapacity turistickej (nepravidelnej/kyvadlovej) dopravy s ohľadom na spoje verejnej dopravy v hlavných uzloch železničnej a autobusovej dopravy a presuny návštevníka na trasách v národnom parku a pri TBZ.
 - Identifikácia potrieb partnerov v území pre zabezpečenie nepravidelných presunov organizovaných skupín návštevníkov podľa potrieb ubytovateľov počas víkendov mimo hlavných turistických sezón, tvorbou produktov OOCR, KOCR a iných partnerov v území.
 - Hľadanie a nastavenie modelov ekonomickej udržateľnosti kvalitnej verejnej infraštruktúry súvisiacej so zabezpečením mobility (v miestach zastavení kyvadlovej dopravy, parkovísk, v okolí staníc verejnej autobusovej a železničnej dopravy), ich údržby a správy s aktívnym zapojením všetkých aktérov vrátane správcov, obcí a podnikateľských subjektov.
 - Realizácia parkovísk v lokalitách strategického významu, ich zázemia a inej verejnej infraštruktúry pre zabezpečenie udržateľnej mobility medzi vstupnými bodmi do národného parku.
 - Budovanie kapacít pre prevádzku turistickej (nepravidelnej/kyvadlovej) dopravy, vybavenia nízko-emisnými dopravnými prostriedkami s možnosťami presunu návštevníkov so športovými potrebami (bicykle, bežky) a súvisiacimi informačnými technológiami.
 - Realizácia turistickej (nepravidelnej/kyvadlovej dopravy) najmä počas hlavných turistických sezón (medzi vybranými TBZ podľa možností aktérov a identifikovaných priorít alebo komplexného systému podľa aktuálnej situácie).

- V spolupráci s partnermi v regióne a kraji popularizácia udržateľnej mobility medzi návštevníkmi aj domácimi obyvateľmi (osveta), vrátane zakomponovania možností prepravy turistickou (nepravidelnou/kyvadlovou) dopravou do balíkov služieb ubytovateľov a iných poskytovateľov služieb v Národnom parku Muránska planina (Správa Národného parku Muránska planina v spolupráci s OOCR Gemer a OOCR región Horehronie).

Opatrenie 3.2.1 Využitie pravidelnej verejnej osobnej dopravy návštevníkmi

Aktivity:

- Mapovanie a návrh úpravy cestovných poriadkov verejnej autobusovej a železničnej dopravy.
- Príprava návrhu na posilňovanie spojov verejnej dopravy najmä cez víkendy, voľné dni a prázdniny.
- Návrh a realizácia nových zastavení verejnej osobnej dopravy na existujúcich trasách vo frekventovaných lokalitách podľa aktuálnych potrieb (v spolupráci s aktérmi v území, najmä samosprávami).
- V spolupráci s partnermi v území (OOCR a i.) komunikácia potrieb vybavenia prostriedkov verejnej dopravy pre návštevníkov (vybavenia pomôckami ako sú nosiče na bicykle, bežky a i.).

INFORMAČNÁ DOSTUPNOSŤ

Špecifický cieľ 3.3 Zabezpečenie návštevníckeho servisu v miestach prvého kontaktu a informačnej dostupnosti Národného parku Muránska planina v súlade s destinačnými trendmi.

Opatrenie 3.3.1 Modernizácia/dobudovanie existujúcich informačných centier v Národnom parku Muránska planina na moderné informačné centrá.

Opatrenie 3.3.2 Vytvorenie udržateľnej siete informačných bodov pre poskytovanie základného návštevníckeho servisu menej náročnou formou v ostatných turistických bodoch záujmu a uzloch verejnej autobusovej a železničnej dopravy v spolupráci s OOCR Gemer, OOCR Región Horehronie, obcami a poskytovateľmi služieb.

Opatrenie 3.3.3 Dobudovanie turistického informačného a navigačného systému (TINS) v spolupráci s partnermi.

Opatrenie 3.3.1 Informačné centrá

Aktivity:

- Vybudovanie moderného návštevníckeho centra Národného parku Muránska planina v Muráni, vnútorného a vonkajšieho vybavenia, technológií, vrátane klientskej zóny, prístupu k objektu a nadväznej verejnej infraštruktúry (parkovacie plochy, sociálne zariadenia a iná obslužná infraštruktúra) (v nadväznosti na aktivity 2.1.1).
- Podpora budovania nových informačných centier do Národného parku Muránska planina ako viacúčelových objektov poskytujúcich okrem informačných služieb pre návštevníkov vo vybraných lokalitách, najmä na vstupných bodoch do Národného parku (vstupných brán) v spolupráci s OOCR:
 - v existujúcich objektoch v obci Muránska Huta, Tisovec, v lokalite Zbojská,
 - v jednej z obcí rozvoja Coburgovskej železnej cesty Horehroním aj v súvislosti s rozvojom a tvorbou produktu tejto tematickej kultúrno-poznávacej trasy;
 - v Šumiaci (časť Červená Skala), v prepojení na vstupné body do Národného parku Nízke Tatry (lokalita Kráľova Hoľa) (potenciál širšieho koncipovania na návštevnícke centrum – opatrenie 2.1.1);
 - v iných obciach (podľa priebežne identifikovaného potenciálu, potrieb a trendov).
- Modernizácia (zatraktívnenie) informačného strediska v Muráni, vnútorného a vonkajšieho vybavenia, technológií, vrátane rozšírenia klientskej zóny, prístupu k objektu a nadväznej verejnej infraštruktúry (parkovacie plochy, sociálne zariadenia a iná obslužná infraštruktúra) (v nadväznosti na aktivity 2.1.1).

Opatrenie 3.3.2 Informačné body

- Aktivita:
- Vytvorenie základných informačných bodov v kľúčových TBZ vrátane uzlov verejnej dopravy (vybavenia, informačných materiálov) - predbežne návrh Javoriny, Predná Hora, Biele vody, Tisovec (železničná stanica), Závadka nad Hronom (železničná stanica) a i.;
 - Zlepšovanie vzájomnej informovanosti poskytovateľov produktov a služieb v Národnom parku Muránska planina a širšom okolí.
 - Zabezpečenie náležitého a aktuálneho informačného servisu v turistických bodoch záujmu (vrátane využitia moderných informačných technológií).

Opatrenie 3.3.3 Turistický informačný a navigačný systém

- Aktivita:
- Zrealizovať audit existujúceho značenia a navigačných prvkov (vrátane informačných tabúľ, máp a hnedých tabúľ) v spolupráci s OOCR.
 - Postupné budovanie estetického fyzického informačného a navigačného systému k turistickým bodom záujmu a ich označení v súlade s budovaním identity Národného parku Muránska planina, identity destinácií Gemer a Horehronie, zosúladovanie s postupným budovaním značenia na tematických kultúrnych trasách (aj v prepojení na aktivity v oblasti marketingu a umiestňovania vonkajšej reklamy).
 - Využitie mobilných aplikácií pri vytváraní navigačného a informačného systému.

7.4 Výkonnosť a inovačný potenciál v cestovnom ruchu

Strategický cieľ 4	Zvýšenie výkonnosti a inovačného potenciálu produktov a služieb v Národnom parku Muránska planina za rešpektovania prírodných a kultúrnych hodnôt a autenticity prostredia.
Špecifický cieľ 4.1	Formovanie dlhodobej atraktivity územia Národného parku Muránska planina a širšieho okolia založenej na zachovaní prírodných a kultúrnych hodnôt a autenticity prostredia.
Špecifický cieľ 4.2	Udržateľný rozvoj ponuky služieb v cestovnom ruchu pre jednodňových aj pobytových návštevníkov, s dôrazom na zachovanie autenticity prostredia a zabezpečenie obslužnosti územia.
Špecifický cieľ 4.3	Zaradenie regionálnej produkcie, výroby a nadväzných odvetví do destinačnej ponuky Národného parku Muránska planina.
Špecifický cieľ 4.4	Kontinuálne zvyšovanie konkurencieschopnosti Národného parku Muránska planina z hľadiska kvality poskytovaných služieb.

AUTENTICKÉ A ESTETICKÉ PROSTREDIE

- Špecifický cieľ 4.1 Formovanie dlhodobej atraktivity územia Národného parku Muránska planina a širšieho okolia založenej na zachovaní prírodných a kultúrnych hodnôt a autenticity prostredia.
- Opatrenie 4.1.1 Manažment rozvoja nových a existujúcich turistických bodov záujmu na území Národného parku Muránska planina
- Opatrenie 4.1.2 Formovanie autenticity územia Národného parku Muránska planina z hľadiska zachovanej miestnej pôvodnej architektúry prostredníctvom uplatňovania technických požiadaviek pri realizácii stavebných úprav (v spolupráci s odborníkmi).

Opatrenie 4.1.1 Manažment nových TBZ

- Aktivita:**
- Monitorovanie stavu objektov a priestranstiev s identifikovaným potenciálom pre využitie v cestovnom ruchu ako súčasť komplexného mapovania objektov na území Národného parku Muránska planina podľa vykonávaných činností v jednotlivých lokalitách, vstupných bodoch a na trasách.
 - Mapovanie projektov rozvoja turistických bodov záujmu a ich aktuálneho stavu na území Národného parku Muránska planina.
 - V spolupráci s OOCR a samosprávami participácia na návrhu spoločných integrovaných investičných projektov v obciach na území Národného parku Muránska planina.
 - Poradenstvo/usmernenie pri realizácii projektov rozvoja cestovného ruchu na území Národného parku Muránska planina a v jeho ochrannom pásme v súlade s podmienkami Programu starostlivosti najmä pri umiestňovaní nových stavieb na území národného parku, čo je možné len na pozemkoch (miestach) s existujúcimi základmi alebo pozostatkami po starých stavbách a pri zväčšovaní existujúcich stavieb v urbanizovanom území.

Opatrenie 4.1.2 Zachovanie pôvodnej architektúry

- Aktivita:**
- Zmapovať pôvodné objekty miestnej architektúry so zameraním na vytvorenie dokumentácie – prehľadu rozmiestnenia objektov v rámci národného parku, použitie stavebných materiálov jednotlivých objektov, prehľad architektonického vzhľadu jednotlivých objektov hospodárskych budov (stajňa, humno, chlievik, kurín, senník, stodola), objekty slúžiace na bývanie (chýžky).
 - V spolupráci s expertmi formulovať zásady, ktoré budú na príkladoch (napr. dobových fotografií a nákresoch konkrétnych objektov) vymedzovať technické požiadavky na zachovanie miestnej pôvodnej architektúry stavieb/objektov na území Národného parku a budú mať zároveň odporúčací charakter pre stavby/objekty mimo ochranného pásma národného parku s cieľom príspevku k zachovaniu autentického prostredia v destinácii (širšom regióne).
 - Sieťovanie partnerov pre konzultácie pri realizácii stavebných úprav objektov na území Národného parku Muránska planina (KPÚ SR, architekti, archivári, Správa Národného parku Muránska planina, vlastníci a iní aktéri).

UDRŽATEĽNÉ SLUŽBY V CESTOVNOM RUCHU

- Špecifický cieľ 4.2 Udržateľný rozvoj ponuky služieb v cestovnom ruchu pre jednodňových aj pobytových návštevníkov, s dôrazom na zachovanie autenticity prostredia a zabezpečenie obslužnosti územia.
- Opatrenie 4.2.1 Zvyšovanie ponuky služieb v cestovnom ruchu **vo vlastnom území národného parku** v súlade so zásadami programu starostlivosti a ochrany a identifikovaným potenciálom v časti 6.1.
- Opatrenie 4.2.2 Rozvoj služieb v cestovnom ruchu, TBZ a inej infraštruktúry v centrách rozvoja cestovného ruchu (mimo vlastného územia národného parku) so zameraním na rozvoj lokálnej ekonomiky a estetického a funkčného zázemia pre pobyt návštevníka NPMP.
- Opatrenie 4.2.3 Kontinuálne zvyšovanie konkurencieschopnosti NPMP z hľadiska kvality poskytovaných služieb.

Opatrenie 4.2.1 Služby vo vlastnom území národného parku

Aktivity:

- Vytváranie podmienok pre prenocovanie a ich zakotvenie v návštevnom poriadku NPMP.
- Realizácia základnej infraštruktúry pre zabezpečenie prenocovania návštevníkov **vo vlastnom území** Národného parku Muránska planina v miestach pre táborenie a turistických útulniach (vrátane doplnkovej infraštruktúry).
- Údržba miest vyhradených pre táborenie (Nižná Kľaková, Trsteník, Veľká Lúka- Piesok).
- Rozvoj služieb pre návštevníkov v existujúcich objektoch pri zachovaní pôvodného/tradičného charakteru existujúcich objektov (vrátane ponuky v prepojení na agroturistiku):
 - Veľká Lúka, Chata pod Muránskym hradom
 - Maretkiná, Studňa, Havranie, Priehalina
 - Zbojská
 - Stožky
 - Burda
 - Nižná Kľaková
 - Roveň
 - Zlatno (Stodoly a agro).
- Rozvoj ponuky služieb v cestovnom ruchu vo vlastnom území národného parku v existujúcich objektoch pri zachovaní pôvodného/tradičného charakteru existujúcich objektov (vrátane prepájania služieb v cestovnom ruchu s návštevníckym servisom/prevádzkou informačného centra v polyfunkčných objektoch najmä na vstupných bodoch do národného parku).

Opatrenie 4.2.2 Služby a zázemie v centrách rozvoja (mimo vlastného územia národného parku)

Aktivity:

- Obnova a budovanie infraštruktúry v zastavaných územiach obcí, ktorá vytvára kvalitné a bezpečné zázemie pre pobyt návštevníka a zlepšuje podmienky pre rozvoj služieb (prístupové chodníky, prvky zelenej a modrej infraštruktúry a iné v kompetencii samospráv; v súlade s podmienkami Programu starostlivosti).
- V spolupráci s partnermi identifikácia miest pre rozvoj kempingového ubytovania (predbežne identifikovaný potenciál napr. v obci Muránska Lehota).
- Realizácia prieskumu potenciálu územia pre poskytovanie služieb v cestovnom ruchu (rozvoja podnikania, záujmu aktérov, potrieb v oblasti vzdelávania a zvyšovania kompetencií, bariér začiatku podnikania).
- Realizácia aktivít zameraných na rozvoj podnikania v cestovnom ruchu (napr. legislatívne aspekty spojené so začiatkom podnikania, prevádzkovania ubytovania v súkromí a iných nízko-kapacitných ubytovacích zariadení, poskytovanie iných služieb a pod.) v spolupráci s partnermi v území (najmä OOCR).

Opatrenie 4.2.3 Rozvoj ľudských zdrojov v rôznych oblastiach destinačných trendov

- Aktivita:**
- Rozvoj/budovanie kapacít pre poskytovanie atraktívnych a kvalitných produktov v prírodnom cestovnom v Národnom parku Muránska planina:
 - identifikácia potrieb v oblasti zvyšovania kvalifikácie ľudských zdrojov (záujmu zo strany subjektov pôsobiacich v území o zapojenie do poskytovania služieb v prírodnom cestovnom ruchu
 - realizácia vzdelávacích programov a iných edukačných aktivít zameraných na zvyšovanie kvalifikácie a kompetencií miestnych na poskytovanie služieb v prírodnom cestovnom ruchu (vrátane programov realizovaných v spolupráci s partnermi).
 - Zapojenie do aktivít OOCR a iných partnerov v území zameraných na rozvoj ľudských zdrojov v rôznych oblastiach destinačných trendov (najmä služieb):
 - v zariadeniach poskytujúcich služby v cestovnom ruchu (vrátane zručností na prácu s rôznymi cieľovými skupinami, manažérskych zručností, produktových a procesných inovácií a i.),
 - zvyšovanie kompetencií zamestnancov poskytujúcich základný návštevnícky servis vrátane komunikačných, jazykových, IKT zručností a i. (najmä v miestach prvého kontaktu),
 - spolupráca pri hodnotení kvality služieb (vrátane zavádzania systému pravidelného hodnotenia kvality služieb a destinačnej ponuky zo strany návštevníkov).

REGIONÁLNA PRODUKCIA A VÝROBA V DESTINAČNEJ PONUKE

Špecifický cieľ 4.3 Zaradenie regionálnej produkcie, výroby a nadväzných odvetví do destinačnej ponuky NPMP.

Opatrenie 4.3.1 Uchovávanie a rozvoj činností tradičných pre región prostredníctvom zážitkových programov ich spoznávania návštevníkmi.

Opatrenie 4.3.2 Podpora odbytu regionálnych produktov a výrobkov návštevníkmi a poskytovateľmi služieb.

Opatrenie 4.3.1 Uchovávanie činností tradičných pre región

- Aktivita:**
- Tvorba edukačných a zážitkových foriem spoznávania remeselných tradícií, výroby lokálnych produktov a tradičných receptúr.
 - Tvorba edukačných a zážitkových foriem spoznávania regionálnej poľnohospodárskej produkcie a miestnej potravinárskej výroby, tradičného chovu zvierat.
 - Rozvoj aktivít súvisiacich so spoznávaním prírody blízkeho hospodárenia v lesoch (napríklad sprevádzané exkurzie do ukážkových lesov s výkladom poskytovaným priamo realizátormi činností).
 - Rozvojom vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky.

Opatrenie 4.3.2 Odbyt regionálnych produktov návštevníkmi a poskytovateľmi služieb

- Aktivita:**
- Prostredníctvom OOCR Región Horehronie a OOCR Gemer rozvoj systémov regionálneho značenia (Regionálny produkt Horehronie a Regionálny produkt Gemer-Malohont).
 - Sieťovanie regionálnych producentov a výrobcov s poskytovateľmi služieb cestovného ruchu (najmä zariadení cestovného ruchu).
 - Podpora odbytu regionálnej produkcie stravovacími prevádzkami - využívanie čerstvých a kvalitných regionálnych surovín v modernej, ale aj v tradičnej gastronómii spojenej s prezentáciou tradičných receptúr (vytváranie krátkych spotrebiteľských reťazcov).
 - Vytváranie miest priameho predaja regionálnych produktov návštevníkom v turistických bodoch záujmu (TBZ) a návštevníckych centrách prostredníctvom "regionálnych pultov" a miest predaja produktov s regionálnou značkou (Regionálny produkt Horehronie a Regionálny produkt Gemer-Malohont).
 - Realizácia podujatí zameraných na odbyt regionálnych produktov a výrobkov a na prezentáciu s nimi spojených zvykov a tradícií.
 - Realizácia iných aktivít zameraných na podporu odbytu výrobkov s pôvodom v regióne (výroba suvenírov a pod.).

7.5 Efektívny marketingový manažment

Strategický cieľ 5 Zavedenie marketingového manažmentu Národného parku Muránska planina.

Špecifický cieľ 5.1 Vytváranie podmienok pre marketingové plánovanie v Národnom parku Muránska planina.

Špecifický cieľ 5.2 Vytvorenie a budovanie značky Národného parku Muránska planina ako subdestinácie regiónov Gemer a Horehronie.

Špecifický cieľ 5.3 Zavedenie a uplatňovanie tradičných foriem destinačného marketingu Národného parku Muránska planina.

Špecifický cieľ 5.4 Zavedenie a uplatňovanie moderných a digitálnych foriem destinačného marketingu Národného parku Muránska planina.

Špecifický cieľ 5.5 Uplatňovanie produktového marketingu Národného parku Muránska planina.

Cieľ sa zameriava na zavedenie a uplatňovanie marketingového manažmentu NPMP ako subdestinácie regiónov Gemer a Horehronie (vrátane marketingového plánovania a uplatňovania inovatívnych marketingových nástrojov). Špecifické opatrenia v tomto ciele má detailne rozpracovať marketingová stratégia (vrátane špecifikácie cieľových skupín a komunikačných nástrojov).

MARKETINGOVÉ PLÁNOVANIE

Špecifický cieľ 5.1 Vytváranie podmienok pre marketingové plánovanie v Národnom parku Muránska planina.

Zameranie opatrení a aktivít:

- Podieľanie sa na zbere marketingových dát o návštevníkoch regiónov Gemer a Horehronie, ktorých je Národný park Muránska planina súčasťou realizovaných OOCR Gemer, OOCR Región Horehronie, KOČR BBKT, RABBSK, n.o. príp. inými organizáciami a zapájanie sa do vyhodnotenia týchto údajov za územie Národného parku Muránska planina ako subdestinácie týchto regiónov za účelom marketingového plánovania.
- Zapájanie sa do programov vzdelávania v marketingových zručnostiach realizovaných OOCR Gemer, OOCR Región Horehronie, RABBSK, n.o., KOČR BBKT a inými partnermi.
- Vypracovanie marketingovej stratégie Národného parku Muránska planina ako samostatnej subdestinácie a jej pravidelné vyhodnocovanie.

DESTINAČNÁ ZNAČKA

Špecifický cieľ 5.2 Vytvorenie a budovanie značky Národného parku Muránska planina ako subdestinácie regiónov Gemer a Horehronie.

Zameranie opatrení a aktivít:

- Vytvorenie kreatívneho konceptu značky Muránska planina (vrátane vizuálnej identity), ktorý bude zohľadňovať špecifiká tohto chráneného územia z hľadiska hodnôt, prístupu k rozvoju udržateľného cestovného ruchu, ale aj jeho príslušnosti k destináciám Gemer a Horehronie.
- budovanie povedomia o značke Národného parku Muránska planina (vrátane profesionálnej práce s dizajnmanuálom k tejto značke).
- Produkcia vlastných reklamných predmetov v spolupráci s lokálnymi výrobcami s cieľom podporení brandingu Národného parku Muránska planina, ale aj lokálnych výrobcov, producentov, prípadne kreatívnych umelcov.

TRADIČNÉ FORMY DESTINAČNÉHO MARKETINGU

Špecifický cieľ 5.3 Zavedenie a uplatňovanie tradičných foriem destinačného marketingu Národného parku Muránska planina.

Zameranie opatrení a aktivít:

- Citlivé umiestnenie vonkajšej reklamy pri vybraných najnavštevovanejších turistických bodoch záujmu v ochrannom pásme Národného parku Muránska planina (vrátane informačných bodov).
- V spolupráci s odborníkmi na destinačný marketing a partnermi hľadanie/návrh inovatívnych a kreatívnych foriem vonkajšej reklamy, ktoré nie sú v rozpore s prírodným prostredím, pôvodným architektonickým vzhľadom a estetickým cítením pre potreby jej realizácie aj inými aktérmi na území príslušných obcí Národného parku Muránska planina.
- Tvorba a manažment obsahu marketingovej komunikácie (budovanie imidžovej fotobanky, databanky a videobanky a i.).
- Zavedenie mediálneho servisu destinácie – pravidelné vydávanie tlačových správ a iné.
- Tvorba propagačných materiálov s osobitným zameraním na produkty v prírodnom cestovnom ruchu, tlačných tematických (produktových) máp vrátane turistických, cykloturistických máp a tvorba atraktívnych informačných materiálov popularizujúcich zodpovedné správanie návštevníkov v Národnom parku Muránska planina.
- Organizácia kreatívnych informačných ciest pre novinárov (presstripov) a pre cestovné kancelárie, cestovné agentúry a touroperátorov (famtripov) s osobitným zameraním na produkty v prírodnom cestovnom ruchu v spolupráci s OOCR Región Horehronie, OOCR Gemer, KOČR BBKT.
- Využitie cezhraničných partnerstiev na prezentáciu Národného parku Muránska planina (napr. partnerstiev a spoluprác s inými CHÚ v zahraničí- napr. NP Šumava a pod.).
- Účasť na veľtrhoch a výstavách cestovného ruchu na Slovensku a na cieľových zahraničných trhoch (Maďarsko, Česká republika) v spolupráci s OOCR a KOČR BBKT.
- Prezentácia na TOP tematických podujatiach formou vlastného propagačného stánku alebo v spolupráci s OOCR a KOČR BBKT.

MODERNÉ A DIGITÁLNE FORMY DESTINAČNÉHO MARKETINGU

Špecifický cieľ 5.4 Zavedenie a uplatňovanie moderných a digitálnych foriem destinačného marketingu Národného parku Muránska planina.

Zameranie opatrení a aktivít:

- Vytvorenie destinačného portálu Národného parku Muránska planina v súlade s kreatívnym konceptom značky „Muránska planina“, jeho naplnenie a pravidelná aktualizácia.
- Využitie destinačného portálu OOCR Gemer a OOCR Región Horehronie na prezentáciu Národného parku Muránska planina/Muránska planina ako ich samostatnej subdestinácie formou zdieľania aktuálnych a správnych informácií.
- Aktívne využitie sociálnych sietí na prezentáciu Národného parku Muránska planina ako destinácie.
- Organizácia informačných ciest pre vloggerov, bloggerov, influencerov do Národného parku Muránska planina s osobitným zameraním na produkty v prírodnom cestovnom ruchu a ich aktívne využitie pre marketing národného parku (v spolupráci s OOCR Gemer, OOCR Región Horehronie, KOČR BBKT).
- Zapojenie do projektov tvorby mobilných aplikácií a odkazov na aplikáciu formou QR kódov na sprevádzanie návštevníka po tematických trasách regiónov Horehronie a Gemer, prípadne realizácia vlastných projektov/aplikácií v súvislosti s rozvojom doplnkovej infraštruktúry vo vnútri Národného parku Muránska planina.

PRODUKTOVÝ MARKETING

Špecifický cieľ 5.5 Uplatňovanie produktového marketingu Národného parku Muránska planina.

Zameranie opatrení a aktivít:

- Využitie tradičných a digitálnych foriem marketingu pre marketing produktov Národného parku Muránska planina s osobitným dôrazom na produkty v prírodnom cestovnom ruchu.
- Využívanie kreatívneho konceptu a značky Národného parku Muránska planina/Muránska planina v produktovom marketingu destinácie.
- Tvorba vlastných produktov v prírodnom cestovnom ruchu a environmentálnom vzdelávaní Národného parku Muránska planina, ich marketing a predaj.
- Zapojenie do aktivít OOCR Región Horehronie, OOCR Gemer, KOCR BBKT a iných subjektov zameraných na propagáciu tematických trás napojených na územie Národného parku Muránska planina (Coburgovská železná cesta Horehroním, Huculská magistrála a iné).
- Využitie regionálnych produktov pod značkou "Regionálny produkt Gemer - Malohont" a „Regionálny produkt Horehronie“ z územia Národného parku Muránska planina a jeho najbližšieho okolia pri propagácii Národného parku Muránska planina (Muránske bučty a iné).

8. IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE

8.1 Subjekty zapojené do implementácie a zdroje financovania

Stratégia rozvoja udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina do roku 2030 je dokument, ktorý v nadväznosti na destinačné trendy aj proces transformácie identifikoval potenciál a rozvojové potreby Národného parku Muránska planina. Rozvojové potreby sú tematicky zoskupené do piatich navzájom súvisiacich strategických cieľov. **Opatrenia Stratégie NPMP špecifikujú aktivity v kompetencii rôznych subjektov** aj z dôvodu, že rozvoj udržateľného cestovného ruchu si vyžaduje vytváranie podmienok vo viacerých oblastiach (verejnej infraštruktúry, služieb a i.). Strategický rámec rozpracovaný po úroveň zamerania aktivít má podporiť, prípadne usmerniť aktérov v území na prioritizáciu projektov, vďaka ktorým sa môže NPMP priblížiť vízií konkurencieschopnej a odolnej prírodnej destinácie v roku 2030. Preto môžu implementáciu Stratégie NPMP v rámci svojich možností a aktivít podporiť široké skupiny aktérov v cestovnom ruchu v území.

Správa NPMP je subjekt s hlavnou zodpovednosťou za implementáciu Stratégie NPMP (koordinátor implementácie). Úlohou Správy NPMP je v spolupráci s manažérskymi organizáciami v cestovnom ruchu koordinovať rozvoj cestovného ruchu tak, aby Národný park Muránska planina čo najlepšie plnil funkciu rozvojového pólu regiónov Gemer, Horehronie a Banskobystrického kraja. Zároveň sú tieto organizácie spolu so samosprávami na dotknutom území a ďalšími aktérmi realizátormi rozvojových projektov.

Zdrojom financovania aktivít obsiahnutých v strategickom rámci môžu byť okrem vlastných zdrojov aktérov v území aj prostriedky Fondov Európskej únie, štátne a iné zdroje.

Tabuľka 53: Externé zdroje financovania implementácie Stratégie NPMP (výber)

Schéma (zdroj financovania)	Priority a ciele schémy, s ktorými sú aktivity Stratégie NPMP v súlade:
Plán obnovy a odolnosti SR	→ Komponent 5: Adaptácia na zmenu klímy; Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na zadržiavanie vody, ochranu prírody a rozvoj biodiverzity (hlavný zdroj financovania implementácie Stratégie NPMP s koordinovanými rozvojovými zámermi), → iné komponenty a investície.
Program Slovensko	→ viaceré politické ciele, najmä priority a opatrenia cieľa Politiky 5 (v rámci integrovaných územných investícií) a cieľa Politiky 2.
Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko	→ prioritná os 1 Zelené spolupráce: špecifický cieľ SO1.2 Ochrana a zachovanie prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry (Intervencia 1.2.1 - Ochrana prírodného kapitálu ⁴²), → prioritná os 2 Sociálne spolupráce: špecifický cieľ SO2.4 Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v hospodárskom rozvoji (Intervencia 2.4.1 - Zachovanie miestneho dedičstva, Intervencia 2.4.2 - Komplexný rozvoj turistických destinácií), → Fond malých projektov a iné opatrenia.
Interreg Central Europe	→ viaceré prioritné osi a ciele.
Plán rozvoja najmenej rozvinutého okresu Revúca 2022 – 2026	→ všetky aktivity plánu rozvoja NRO Revúca, najmä aktivita B. Udržateľný cestovný ruch (v súvisiacich odvetviach aj aktivity A. Sociálna ekonomika a C. Ekonomika, podnikanie a inovácie)
Plán rozvoja najmenej rozvinutého okresu Rimavská Sobota 2022 – 2026	→ všetky aktivity plánu rozvoja NRO Rimavská Sobota, najmä aktivita B. Cestovný ruch (v súvisiacich odvetviach aj aktivity A. Zamestnanosť, podnikanie a inovácie a C. Sociálna ekonomika).
VZN BBSK č. 38/2019 o poskytovaní dotácií z vlastných príjmov BBSK účelovo určených na regionálny rozvoj a rozvoj cestovného ruchu v Banskobystrickom kraji	→ všetky prioritné oblasti (oblasť rozvoja cestovného ruchu, ochrany životného prostredia, ochrany kultúrneho dedičstva, podpory regionálnych producentov, podpory iných aktivít pre regionálny rozvoj).

⁴² Opatrenia v tomto ciele okrem iného podporujú cezhraničné iniciatívy, ktoré: posilňujú pestovanie a chov pôvodných druhov rastlín a zvierat ako aj nové a inovatívne formy – napr. agrolesníctvo; podporujú agrolesníctvo a činnosti významnou mierou prispievajúce k zamedzeniu degradácie pôdy a zachovávanju jej funkcie; podporujú prírodu blízke obhospodarovanie lesov; zvyšujú environmentálne povedomie spoločnosti o biotopoch a biodiverzite a rozširujú sieť zariadení s takými vzdelávacími aktivitami v prírodnom prostredí a iné aktivity identifikované v rámci Stratégie NPMP (Program Interreg Maďarsko-Slovensko, dostupné na: <https://www.skhu.eu/>).

Aktivity Stratégie NPMP sú oprávnené pre financovanie aj z iných ako uvedených schém (vrátane v súčasnosti končiacich operačných programov). Rizikom je však nedostatok zdrojov pre projektovú prípravu a chýbajúce kapacity v území.

ROZVOJOVÉ PROJEKTY TRANSFORMÁCIE REGIÓNU NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA

Hlavný zdroj financovania stratégie je mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a jeho prostriedky alokované na transformáciu Národného parku Muránska planina v Pláne obnovy a odolnosti SR. Výzvu pre žiadateľov rozvojových projektov vyhlásilo **Ministerstvo životného prostredia SR**⁴³ v roku 2022. Jej vyhláseniu predchádzali konzultácie v území. Výzva bola uzavretá a vyhodnotená v tom istom roku. V procese prípravy projektov samosprávy a ostatní aktéri v území spoločne diskutovali o príspevku k napĺňaniu cieľov stratégie aj pripravenosti zámerov, schopnosti zrealizovať ich do roku prvého kvartálu roku 2026 a následnej udržateľnosti výstupov. Podporených bolo 14 rozvojových zámerov s príspevkom k planeniu Stratégie NPMP, ktorých začiatok realizácie je v roku 2023. Ďalšie dva schválené projekty s príspevkom k Stratégii NPMP boli zaradené do rezervného zoznamu z dôvodu vyčerpania sumy alokovanej vo výzve.

Tabuľka 54: Projekty podporené v rámci Výzvy pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina⁴³, ktoré prispievajú k plneniu Stratégie NPMP

Kód projektu ⁴⁴	Prijímateľ (realizátor projektu)	P.č. ⁴⁵	Názov projektu	Schválené prostriedky ⁴⁶
05I01000031	Lesmír, o.z.	1.	Podpora rozvoja prírodného turizmu na Muránskej planine	319 016,58 €
05I01000053	Mesto Tisovec	2.	Bezpečne na náučný chodník Hradová	197 948,22 €
05I01000044	Obec Muráň	3.	Čiastočná revitalizácia a obnova ruiny hradu Muráň	52 875,13 €
05I01000045	Obec Muráň	4.	Zlepšenie turistickej infraštruktúry v obci Muráň	381 216,00 €
05I01000048	Obec Muránska Huta	5.	Vytvorenie cyklotrasy ako vstupnej brány do NP Muránska Planina a turistického informačného centra v historickej budove Klinčiarne v obci Muránska Huta	691 921,85 €
05I01000009	Obec Polomka	6.	Zvýšenie atraktivity regiónu Muránska planina	919 271,25
05I01000027	OOCR Gemer	7.	Tvorba a budovanie značky Národného parku Muránska planina	273 744,00 €
05I01000058	Partnerstvo Muránska planina – Čierny Hron	8.	Jazdecký turizmus v NP Muránska planina	271 350,00 €
05I01000022	RABBSK, n.o.	9.	Revitalizácia historického Coburgovského parku v Pohorelej Maši	845 387,50 €
05I01000034	RABBSK, n.o.	10.	Udržateľný rozvoj cykloturistiky v Národnom parku Muránska Planina	434 272,04 €
05I01000010	Slovak Development Institute, n.o.	11.	Propagácia turistického potenciálu regiónu Národného parku Muránska planina prostredníctvom audiovizuálnej tvorby	192 073,60 €
05I01000057	Správa NPMP	12.	Vytvorenie kľúčových podmienok rozvoja prírodného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina	3 338 075,16 €
05I01000007	Správa NPMP (žiadateľ Lesy SR štátny podnik)	13.	Revitalizácia chovu Norika muránskeho typu na hospodárskom dvore Veľká Lúka	429 931,00 €
05I01000024	TEAM WORKS, s.r.o.	14.	Organická pastva pre oči	152 158,70 €

⁴³ Výzva pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina; kód výzvy: [05I01-18-V01](#); Komponent: 5 Adaptácia na zmenu klímy Investícia: 1 Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na zadržiavanie vody, ochranu prírody a rozvoj biodiverzity (výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie prostriedkov mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti SR vyhlásená Ministerstvom životného prostredia SR ako Vykonávateľom časti Plánu obnovy a odolnosti SR).

⁴⁴ Kód projektu v rámci Výzvy pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina (výzva č. [05I01-18-V01](#); výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie prostriedkov mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti SR).

⁴⁵ Zoradenie projektov v abecednom poradí podľa prijímateľa prostriedkov mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (realizátora projektu) – poradie výlučne pre účely Stratégie NPMP.

⁴⁶ poskytnutie prostriedkov mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

Kód projektu ⁴⁴	Prijímateľ (realizátor projektu)	P.č. ⁴⁵	Názov projektu	Schválené prostriedky ⁴⁶
Ďalšie schválené žiadosti s príspevkom k napĺňaniu Stratégie NPMP - zaradené do rezervného zoznamu ⁴⁷				
05I01000049	Mesto Tisovec	-	Revitalizácia "Tisovskej Šťavice"	494 484,75 €
05I01000039	Obec Bacúch	-	Revitalizácia Bacúšskeho tajchu ako oddychového miesta a súčasti tematického produktu/okruhu pre rozvoj cykloturistiky	745 560,00 €

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa [Ministerstva životného prostredia SR](#), 2023.

Proces spracovania Stratégie NPMP vytvoril dobré predpoklady na jej implementáciu, vrátane rozvinutia spolupráce pri príprave rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina. Po dohode aktérov v území, prehodnotení stupňa pripravenosti na realizáciu do roku 2026 a najmä alokácie na výzvu neboli v rámci výzvy predložené všetky perspektívne projekty s príspevkom k napĺňaniu Stratégie NPMP. Predpokladá sa, že budú realizované z iného zdroja.

Tabuľka 55: Príspevok projektov podporených v rámci Výzvy pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina⁴⁸ k plneniu cieľov Stratégie NPMP

CIELE A OPATRENIA STRATÉGIE NPMP	Realizátor projektu podporeného z POO (aktivít s príspevkom k opatreniu Stratégie NPMP)
Strategický cieľ 1 Manažment cestovného ruchu	
1.1 Strategické plánovanie a riadenie cestovného ruchu	
1.1.1 Riadenie cestovného ruchu (vrátane manažmentu návštevníka)	Správa NPMP
1.1.2 Dáta pre správne rozhodovanie	Správa NPMP
1.1.3 Mechanizmy a modely financovania starostlivosti o národný park	
1.2 Spolupráca a partnerstvá v udržateľnom cestovnom ruchu	
1.2.1 Strategické partnerstvo Správy NPMP s organizáciami CR	Správa NPMP + organizácie CR + samosprávy + iní realizátori projektov
1.2.2 Spolupráca pri plánovaní a realizácii rozvojových projektov a aktivít s aktérmi na lokálnej úrovni	
1.2.3 Výskum a kreatívne riešenia rozvojových potrieb	
1.2.4 Výmena skúseností na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni	
1.3 Trendy v spravovaní odolných destinácií	
1.3.1 Komunikácia so širokou verejnosťou miestnych obyvateľov	Správa NPMP
1.3.2 Zvyšovanie znalostí pre spravovanie	Správa NPMP
Strategický cieľ 2 Ponuka založená na významnom prírodnom a kultúrnom dedičstve	
2.1 Ponuka v prírodnom cestovnom ruchu	
2.1.1 Zázemie pre moderné a inovatívne environmentálne vzdelávanie	Správa NPMP
2.1.2 Náučné zariadenia v prírode	
2.1.3 Programy spoznávania prírody	Správa NPMP; Lesmír, o.z.; OOCR Gemer
2.1.4 Popularizácia prírodného cestovného ruchu	Správa NPMP; Lesmír, o.z.; RABBSK, n.o.
2.2 Trasy v národnom parku	
2.2.1 Pešia turistika	Partnerstvo MP - ČH
2.2.2 Kónská turistika/putovanie	Správa NPMP
2.2.3 Rekreačné bežecké lyžovanie	Správa NPMP; Partnerstvo MP - ČH
2.2.4 Správa a údržba trás	
2.3 Sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a tradícií	
2.3.1 Sprístupnenie kultúrneho dedičstva národného parku	Obec Muráň; RABBSK, n.o.
2.3.2 Kultúrne dedičstvo národného parku v produktových líniách regiónov	Obec Muráň; RABBSK, n.o.
Strategický cieľ 3 Dostupnosť národného parku	
3.1 Udržateľný rozvoj cykloturistiky	
3.1.1 Koordinácia rozvoja cykloturistiky	RABBSK, n.o.

⁴⁷ Dostupné na: [4.zoznam-schvalenych-ziadosti-ppm-narodny-park-muranska-planina-rezervny-zoznam.pdf \(minzp.sk\)](#)

⁴⁸ Výzva pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina; kód výzvy: [05I01-18-V01](#); Komponent: 5 Adaptácia na zmenu klímy Investícia: 1 Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na zadržiavanie vody, ochranu prírody a rozvoj biodiverzity (výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie prostriedkov mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti SR vyhlásená Ministerstvom životného prostredia SR ako Vykonávateľom časti Plánu obnovy a odolnosti SR).

CIELE A OPATRENIA STRATÉGIE NPMP	Realizátor projektu podporeného z POO (aktivít s príspevkom k opatreniu Stratégie NPMP)
3.1.2 Kvalitné cykloturistické trasy	RABBSK, n.o.; Obec Muránska Huta; Obec Polomka; Správa NPMP
3.1.3 Prepojenie NP cykloturistickými trasami so širším okolím	RABBSK, n.o.; Obec Muránska Huta;
3.2 Dopravná dostupnosť národného parku a vstupných bodov	
3.2.1 Podmienky pre udržateľnú mobilitu medzi vstupnými bodmi do NP a TBZ	Správa NPMP; Obec Polomka, Obec Muráň
3.2.2 Využívanie pravidelnej verejnej osobnej dopravy návštevníkmi	
3.3 Informačná dostupnosť	
3.3.1 Turistické informačné centrá	Obec Muránska Huta; Správa NPMP
3.3.2 Informačné body	
3.3.3 Turistický informačný a navigačný systém	
Strategický cieľ 4 Výkonnosť a inovačný potenciál v cestovnom ruchu	
4.1 Autentické a estetické prostredie	
4.1.1 Manažment nových TBZ	
4.1.2 Zachovanie pôvodnej architektúry	
4.2 Udržateľné služby v cestovnom ruchu	
4.2.1 Služby vo vlastnom území národného parku	Správa NPMP;
4.2.2 Služby a zázemie v centrách rozvoja (mimo vlastného územia národného parku)	Mesto Tisovec, Obec Muráň; Obec Polomka; Správa NPMP; RABBSK, n.o.
4.2.3 Rozvoj ľudských zdrojov v rôznych oblastiach destinačných trendov	Správa NPMP; Lesmír, o.z.
4.3 Regionálna produkcia a výroba v destinačnej ponuke	
4.3.1 Uchovávanie činností tradičných pre región	Správa NPMP
4.3.2 Odbyt regionálnych produktov návštevníkmi a poskytovateľmi služieb	OOCR Gemer
Strategický cieľ 5 Efektívny marketingový manažment	
5.1 Marketingové plánovanie	OOCR Gemer
5.2 Destinačná značka	OOCR Gemer
5.3 Tradičné formy destinačného marketingu	OOCR Gemer
5.4 Moderné a digitálne formy destinačného marketingu	OOCR Gemer; Slovak Dev. Institute, n.o.
5.5 Produktový marketing	OOCR Gemer

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa [Centrálneho registra zmlúv](#), 2023.

Riadenie rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina zabezpečujú priamo prijímatelia (ako súčasť podporených zámerov). Koordinácia všetkých aktivít je predmetom projektu Správy NPMP zameraného na vytvorenie kľúčových podmienok rozvoja prírodného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina. Začiatok realizácie projektov je v roku 2023 a ukončenie najneskôr v prvom kvartáli 2026⁴⁹. Výstupom projektov je aj počet priamo alebo nepriamo vytvorených pracovných miest v regióne, vrátane pracovných miest udržaných po fyzickej realizácii projektu.

Okrem uvedených projektov financovaných z mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (POO) bude prebiehať realizácia aj ďalších aktivít Stratégie NPMP z iných zdrojov, ktoré bude v rámci koordinačnej úlohy monitorovať Správa NPMP.

⁴⁹ Aktivita týchto projektov plnia zároveň funkciu **akčného plánu** Stratégie NPMP v prvej etape realizácie.

8.2 Harmonogram implementácie a monitoring výstupov

Obdobie implementácie Stratégie NPMP je od roku 2023 do roku 2030. Osem ročné obdobie je rozdelené do etáp:

- **1. etapa implementácie v období od roku 2023 do roku 2026.** Viaz sa k implementácii rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska planina⁵⁰ (všetky projekty musia byť ukončené najneskôr do tretieho kvartálu 2026). Zároveň sa očakáva, že v tomto období budú zrealizované aj ďalšie aktivity Stratégie NPMP, vrátane tých, ktoré riešia systémové opatrenia (viaceré z nich sú už v priebehu roka 2023 v príprave, resp. v realizácii z iných zdrojov). Po vyhodnotení výsledkov dosiahnutých počas prvej etapy, môže byť Stratégia NPMP prehodnotená (otvorená úpravám, ktoré nebudú mať zásadný vplyv na dlhodobé ciele a víziu), a to na základe odporúčacieho stanoviska Rady NPMP.
- **2. etapa implementácie v období od roku 2027 do roku 2030 (vrátane).** Viaz sa k dobe udržateľnosti výsledkov zrealizovaných rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska planina⁵⁰. Počas tohto obdobia sa predpokladá výraznejšie naviazanie na zrealizované a začaté aktivity v prvej etape. Druhou etapou končí plánované obdobie implementácie Stratégie NPMP. S jej priebežným vyhodnotením súvisí aj príprava nového strategického dokumentu pre ďalšie obdobie, ktorý môže v závislosti od dosiahnutých výsledkov, ale najmä nových vonkajších okolností a problémových oblastí v rôznej miere nadviazať na súčasný dokument. Príprava nového dokumentu je plánovaná v roku 2031. Predpokladá sa, že táto Stratégia NPMP bude mať v niektorých jej strategických cieľoch presah aj na obdobie po roku 2030, s čím súvisí aj možnosť predĺženia jej implementácie na ďalšiu etapu, a to na základe odporúčacieho stanoviska Rady NPMP.

Ku konci obdobia každej etapy budú vyhodnotené monitorovacie ukazovatele na úrovni opatrení. Na konci druhej etapy, ktorou končí aj implementačné obdobie (ku koncu roka 2030) budú vyhodnotené aj ukazovatele na úrovni strategických cieľov.

Tabuľka 56: Etapy implementácie Stratégie NPMP a monitoring výstupov

Etapa implementácie	Obdobie	Monitoring Stratégie NPMP	Poznámka
1. etapa (4 roky)	01/2023 – 12/2026	Stav ukazovateľov na úrovni opatrení k 31.12.2026 (priebežná monitorovacia správa najneskôr v treťom kvartáli 2027)	Možnosť otvorenia Stratégie NPMP na základe dosiahnutých výsledkov a odporúčania Rady NPMP (len úpravám, ktoré nebudú mať zásadný vplyv na dlhodobé ciele a víziu).
2. etapa (4 roky)	01/2027 – 12/2030	Stav ukazovateľov opatrení a strategických cieľov k 31.12.2030 (záverečná monitorovacia správa najneskôr v treťom kvartáli 2031)	Príprava strategického rámca pre ďalšie obdobie po roku 2030. Možnosť predĺženia implementácie Stratégie NPMP o ďalšiu etapu na základe dosiahnutých výsledkov, vonkajších okolností a odporúčania Rady NPMP.

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2023.

MONITOROVACIE UKAZOVATELE

Ukazovatele plnenia Stratégie NPMP budú vyhodnocované Správou NPMP v rámci koordinačných úloh. Navrhnuté indikátory môžu byť v procese monitoringu upravené alebo doplnené podľa aktuálnych projektových schém. Ich výber (vrátane opisu metodiky) je súčasťou monitorovacej správy. Ukazovatele by mali byť v čo najväčšej miere v súlade s ukazovateľmi strategických dokumentov a finančných mechanizmov na národnej a medzinárodnej úrovni⁵¹, z ktorých

⁵⁰ Výzva pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina; kód výzvy: 05I01-18-V01; Komponent: 5 Adaptácia na zmenu klímy Investícia: 1 Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na zadržiavanie vody, ochranu prírody a rozvoj biodiverzity (výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie prostriedkov mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti SR vyhlásená Ministerstvom životného prostredia SR ako Vykonávateľom časti Plánu obnovy a odolnosti SR).

⁵¹ Napr. Program Slovensko 2021 – 2027. Jednotný metodický dokument tvorby merateľných ukazovateľov a dimenzií intervencií. Príloha 2 Národné definície merateľných ukazovateľov; SWD(2021) 198 final: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT - Performance, monitoring and evaluation of the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund and the Just Transition Fund in 2021-2027 a i.

sú financované, aby sa predchádzalo zvyšovaniu administratívnej náročnosti v procese monitoringu. Príklad výberu ukazovateľov na úrovni opatrení na základe projektov plánovaných na realizáciu do roku 2026 uvádza Tabuľka 57.

Tabuľka 57: Monitorovacie ukazovatele na úrovni opatrení

CIELE A OPATRENIA	Ukazovateľ [hodnota ukazovateľa v roku 2026]
Strategický cieľ 1 Manažment cestovného ruchu	
1.1 Strategické plánovanie a riadenie cestovného ruchu	
1.1.1 Riadenie cestovného ruchu	Počet zrealizovaných koordinačných stretnutí [TBD]
1.1.2 Dáta pre správne rozhodovanie	SMART riešenia/nové dátové nástroje [1]
1.1.3 Mechanizmy a modely financovania starostlivosti o NP	SMART prvky/nová infraštruktúra [10]
1.2 Spolupráca a partnerstvá v udržateľnom cestovnom ruchu	
1.2.1 Strategické partnerstvo Správy NPMP s organizáciami CR	Strategické partnerstvo [1] / počet partnerov
1.2.2 Spolupráca pri plánovaní a realizácii rozvojových projektov	
1.2.3 Výskum a kreatívne riešenia rozvojových potrieb	
1.2.4 Výmena skúseností	
1.3 Trendy v spravovaní odolných destinácií	
1.3.1 Komunikácia so širokou verejnosťou miestnych obyvateľov	Informačné aktivity [TBD]
1.3.2 Zvyšovanie znalostí pre spravovanie	
Strategický cieľ 2 Ponuka založená na významnom prírodnom a kultúrnom dedičstve	
2.1 Ponuka v prírodnom cestovnom ruchu	
2.1.1 Zázemie pre moderné a inovatívne environmentálne vzdelávanie	Projektová dokumentácia v stupni pre stavebné povolenie na realizáciu návštevníckeho centra [1] Programy environmentálneho vzdelávania [3] Popularizačné aktivity [TBD]
2.1.2 Náučné zariadenia v prírode	
2.1.3 Programy spoznávania prírody	
2.1.4 Popularizácia prírodného cestovného ruchu	
2.2 Trasy v národnom parku	
2.2.1 Pešia turistika	Vyznačené a zlegalizované jazdecké trasy [150 km] Prvky drobnej jazdeckej infraštruktúry [3] Sprievodca a mapa jazdeckej turistiky [1] Navigačná aplikácia pre konské putovanie [1] Trasy pre rekreačné bežecké lyžovanie [12 km]
2.2.2 Konská turistika/putovanie	
2.2.3 Rekreačné bežecké lyžovanie	
2.2.4 Správa a údržba trás	
2.3 Sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a tradícií	
2.3.1 Sprístupnenie kultúrneho dedičstva národného parku	Sprístupnené objekty/lokality kultúrneho dedičstva so zlepšeným stavebno-technickým stavom [2]
2.3.2 Kultúrne dedičstvo NP v produktových líniách regiónov	
Strategický cieľ 3 Dostupnosť národného parku	
3.1 Udržateľný rozvoj cykloturistiky	
3.1.1 Koordinácia rozvoja cykloturistiky	Značené, monitorované a udržiavané CTT [400 km] Nové prvky doplnkovej infraštruktúry na CTT [26] Koordinačné stretnutia v rozvoji cykloturistiky [TBD]
3.1.2 Kvalitné cykloturistické trasy	
3.1.3 Prepojenie NP cykloturistickými trasami so širším okolím	
3.2 Dopravná dostupnosť národného parku a vstupných bodov	
3.2.1 Podmienky pre udržateľnú mobilitu medzi vstupnými bodmi do NP a TBZ	Zrealizované parkoviská pre zabezpečenie udržateľnej mobility v súlade so stratégiou [3]
3.2.2 Využívanie pravidelnej verejnej osobnej dopravy návštevníkmi	
3.3 Informačná dostupnosť	
3.3.1 Turistické informačné centrá	Nové informačné strediská [1]
3.3.2 Informačné body	
3.3.3 Turistický informačný a navigačný systém	
Strategický cieľ 4 Výkonnosť a inovačný potenciál v cestovnom ruchu	
4.1 Autentické a estetické prostredie	
4.1.1 Manažment nových TBZ	Zrealizované projekty verejnej infraštruktúry [3] Vzdelávacie aktivity a počet účastníkov [TBD]
4.1.2 Zachovanie pôvodnej architektúry	
4.2 Udržateľné služby v cestovnom ruchu	
4.2.1 Služby vo vlastnom území národného parku	Zrealizované projekty verejnej infraštruktúry [3] Vzdelávacie aktivity a počet účastníkov [TBD]
4.2.2 Služby a zázemie v centrách rozvoja (mimo vlastného úz. NP)	
4.2.3 Rozvoj ľudských zdrojov	

CIELE A OPATRENIA		Ukazovateľ [hodnota ukazovateľa v roku 2026]
4.3 Regionálna produkcia a výroba v destinačnej ponuke		
4.3.1 Uchovávanie činností tradičných pre región		Zrealizované projekty [1]
4.3.2 Odbyt regionálnych produktov návštevníkmi a poskytovateľmi služieb		
Strategický cieľ 5 Efektívny marketingový manažment		
5.1 Marketingové plánovanie		Vytvorená a implementovaná marketingová stratégia [1]
5.2 Destinačná značka		Kreatívny koncept značky a vizuálnej identity [1] Počet mediálnych výstupov [TBD]
5.3 Tradičné formy destinačného marketingu		Vytvorený a spravovaný destinačný web [1]
5.4 Moderné a digitálne formy destinačného marketingu		Počet návštevníkov destinačného webu [TBD] Vytvorené audio-vizuálne diela [4]
5.5 Produktový marketing		Vytvorené aplikácie [2] a počet používateľov [TBD]

Tabuľka 58: Monitorovacie ukazovatele na úrovni strategických cieľov

Cieľ	Návrh ukazovateľov
MANAŽMENT CESTOVNÉHO RUCHU	
Strategický cieľ 1: Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu udržateľného cestovného ruchu pre spravovanie Národného parku Muránska planina.	→ Počet zamestnancov Správy NPMP a spolupracujúcich organizácií cestovného ruchu s pracovnou náplňou zameranou na rozvoj udržateľného cestovného ruchu v NPMP (vrátane koordinačných aktivít).
PONUKA ZALOŽENÁ NA PRÍRODNOM A KULTÚRNOM DEDIČSTVE	
Strategický cieľ 2: Vytváranie ponuky produktov v prírodnom cestovnom ruchu založenej na spoznávaní prírody a kultúrnych tradícií Národného parku Muránska planina.	→ Počet produktov realizovaných v NPMP v prírodnom a kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu v destinačnej ponuke (počet nových a udržiavaných spolu ku koncu monitorovacieho obdobia). → Počet návštevníkov vlastného územia NP (vyhodnotenie v závislosti od rozsahu prijatých opatrení monitorovania vstupu do NP).
DOSTUPNOSŤ NÁRODNÉHO PARKU	
Strategický cieľ 3: Vytváranie podmienok pre udržateľnú dostupnosť Národného parku Muránska planina a jeho napojenie na širšie okolie.	→ Počet zrealizovaných projektov, ktoré vytvárajú podmienky pre udržateľnú mobilitu medzi vstupnými bodmi do NPMP.
VÝKONNOSŤ A INOVAČNÝ POTENCIÁL V CESTOVNOM RUCHU	
Strategický cieľ 4: Zvýšenie výkonnosti a inovačného potenciálu produktov a služieb v Národnom parku Muránska planina za rešpektovania prírodných a kultúrnych hodnôt a autenticity prostredia.	→ Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach a prenocovaní: – spolu za rok, – počas zimnej sezóny a mimosezóny, – z toho podiel domácich a zahraničných návštevníkov.
EFEKTÍVNY MARKETINGOVÝ MANAŽMENT	
Strategický cieľ 5: Zavedenie marketingového manažmentu Národného parku Muránska planina.	→ Počet návštevníkov destinačného webu → Počet mediálnych výstupov

Ukazovateľom na úrovni plnenia dlhodobého cieľa stratégie môže byť aj spokojnosť návštevníkov s ponukou, službami, prostredím a infraštruktúrou národného parku. Vyhodnotenie týchto atribútov závisí od zdrojov a kapacít na realizáciu návštevníckeho prieskumu⁵².

⁵² Návštevnícky prieskum môže dopĺňať prieskum medzi poskytovateľmi služieb a inými aktérmi v cestovnom ruchu, príp. prieskum vnímania rozvoja cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina širokou verejnosť miestnych obyvateľov.

ZOZNAM TABULIEK A ILUSTRÁCIÍ

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1: Územie Národného parku Muránska planina	13
Tabuľka 2: Záujmové územie rozvoja cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina (obce)	15
Tabuľka 3: Počet a kapacita ubytovacích zariadení v NPMP a jeho širšom okolí (2022)	24
Tabuľka 4: Tržby ubytovacích zariadení v NPMP a jeho širšom okolí (2022)	25
Tabuľka 5: Dĺžka a hustota peších turistických a cykloturistických trás v Národnom parku Muránska planina	28
Tabuľka 6: Zhodnotenie predbežných návrhov rozvoja cykloturistických trás do roku 2030	33
Tabuľka 7: Obce nosného produktu Národného parku Muránska planina	44
Tabuľka 8: Lokality v obciach nosného produktu Národného parku Muránska planina	45
Tabuľka 9: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (lokalita Paseky)	46
Tabuľka 10: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muráň, centrálna časť obce)	47
Tabuľka 11: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránsky hrad a okolie)	48
Tabuľka 12: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Veľká Lúka)	49
Tabuľka 13: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Hrdzavá dolina)	49
Tabuľka 14: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Maretkiná a vyhládka Poludnica)	49
Tabuľka 15: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Studňa)	50
Tabuľka 16: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Nižná Kľaková)	50
Tabuľka 17: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Syslia lúka Biele vody)	51
Tabuľka 18: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Predná Hora, rekreačná oblasť)	51
Tabuľka 19: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Predná Hora, sedlo)	52
Tabuľka 20: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránska Huta)	52
Tabuľka 21: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tesná skala)	53
Tabuľka 22: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránska Zdychava)	53
Tabuľka 23: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránska Dlhá Lúka)	54
Tabuľka 24: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Muránska Lehota)	54
Tabuľka 25: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tisovec, centrum)	55
Tabuľka 26: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tisovec, železničná stanica)	56
Tabuľka 27: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tisovec, Minerálny prameň Tisovská Šťavica)	56
Tabuľka 28: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Rejkovo)	57
Tabuľka 29: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Hradová)	57
Tabuľka 30: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Roveň)	57
Tabuľka 31: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Sedlo Dielik)	58
Tabuľka 32: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Tírstie)	58
Tabuľka 33: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Suché doly)	59
Tabuľka 34: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Bánovo)	59
Tabuľka 35: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Sedlo Zbojská)	60
Tabuľka 36: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Čertova dolina)	61
Tabuľka 37: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Terénne informačné stredisko Burda)	61
Tabuľka 38: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Pohronská Polhora, centrum obce)	61
Tabuľka 39: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Michalová)	62
Tabuľka 40: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Javoriny)	63
Tabuľka 41: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Červená skala)	64
Tabuľka 42: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Trsteník)	65
Tabuľka 43: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Telgárt)	65
Tabuľka 44: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Zlatno)	66
Tabuľka 45: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Havraník)	66
Tabuľka 46: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Nová Maša)	67
Tabuľka 47: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Pohorelská Maša)	68
Tabuľka 48: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Heľpa)	68
Tabuľka 49: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Dolina Hronec)	69
Tabuľka 50: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Stožky)	70
Tabuľka 51: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Polomka)	70
Tabuľka 52: Potenciál a súvisiace rozvojové potreby (Bacúch)	70
Tabuľka 53: Externé zdroje financovania implementácie Stratégie NPMP (výber)	94
Tabuľka 54: Projekty podporené v rámci Výzvy pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina ⁴³ , ktoré prispievajú k plneniu Stratégie NPMP	95

Tabuľka 55: Príspevok projektov podporených v rámci Výzvy pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska Planina k plneniu cieľov Stratégie NPMP	96
Tabuľka 56: Etapy implementácie Stratégie NPMP a monitoring výstupov	98
Tabuľka 57: Monitorovacie ukazovatele na úrovni opatrení	99
Tabuľka 58: Monitorovacie ukazovatele na úrovni strategických cieľov	100
Tabuľka 59: Členské samosprávy OOCR pôsobiach na území Národného parku Muránska planina	105
Tabuľka 60: Členské samosprávy miestnych akčných skupín pôsobiach na území Národného parku Muránska planina	105
Tabuľka 61: Počet návštevníkov a prenocovaní v NPMP a jeho širšom okolí (2019)	107
Tabuľka 62: Počet prenocovaní domácich a zahraničných návštevníkov v NPMP a jeho širšom okolí (2019)	107
Tabuľka 63: Vybraná daň za ubytovanie v obciach NPMP a jeho širšieho okolia v roku 2018 a 2019	110
Tabuľka 64: Vybraná daň za ubytovanie v obciach NPMP a jeho širšieho okolia v roku 2021 a 2022	111
Tabuľka 65: Turistické trasy v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme	112
Tabuľka 66: Vybrané cykloturistické trasy v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme	114
Tabuľka 67: Vybrané trasy vyhradené pre jazdu na koni v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme	116
Tabuľka 68: Trasy vyhradené pre bežecké lyžovanie v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme	116
Tabuľka 69: Náučné chodníky v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme	117
Tabuľka 70: Náučné lokality v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme	119

ZOZNAM MÁP

Mapa 1: Obce na území Národného parku Muránska planina a v jeho ochrannom pásme a okolí	14
Mapa 2: Intenzita prenocovaní v záujmovom území v prepočte na celé katastrálne územie obcí	21
Mapa 3: Ubytovacia kapacita v záujmovom území v prepočte na celé katastrálne územie obcí	23
Mapa 4: Hustota turistických a cykloturistických trás na území Národného parku Muránska planina a v jeho okolí	28
Mapa 5: Hustota turistických trás na území NP Muránska planina a v jeho najbližšom okolí	30
Mapa 6: Turistické trasy na území Národného parku Muránska planina a ich napojenie na širšie okolie	31
Mapa 7: Modelovo odhadovaná hustota cykloturistických trás na území NP Muránska planina a v jeho najbližšom okolí v prípade realizácie predbežných návrhov cykloturistických trás (do roku 2030; príklad)	33
Mapa 8: Existujúce a potenciálne cykloturistické trasy na území Národného parku Muránska planina a v najbližšom okolí	34
Mapa 9: Predbežný návrh konských trás na území Národného parku Muránska planina a ich napojenie na širšie okolie	35
Mapa 10: Studničky na území Národného parku Muránska planina a v najbližšom okolí	37
Mapa 11: Pilotný návrh trás nepravidelnej turistickej dopravy v Národnom parku Muránska planina (príklad)	41
Mapa 12: Atraktivity na území Národného parku Muránska planina a v jeho okolí	43
Mapa 13: Poradie obcí (celkov) pre analýzu potenciálu obcí nosného produktu Národného parku Muránska planina	121

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1: Prenocovania domácich a zahraničných návštevníkov v záujmovom území (2019)	22
Graf 2: Priemerná dĺžka pobytu v záujmovom území podľa krajiny pôvodu zahraničných návštevníkov (2019)	23
Graf 3: Hlavný motív návštevy regiónu návštevníka NPMP osloveného v prieskume	26
Graf 4: Celkové hodnotenie Národného parku Muránska planina návštevníkmi	26
Graf 5: Ochota návštevníkov platiť za vstup do Národného parku Muránska planina	39
Graf 6: Ochota návštevníkov platiť za vstup do chránených území na Slovensku	39
Graf 7: Počet prenocovaní a priemerná dĺžka pobytu návštevníkov v NPMP a jeho širšom okolí (2019)	108
Graf 8: Prenocovania domácich a zahraničných návštevníkov v NPMP a jeho širšom okolí počas roka (2019)	108
Graf 9: Prenocovania návštevníkov na území vybraných obcí NPMP a v jeho širšom okolí počas roka (2019)	109
Graf 10: Priemerné využitie ubytovacej kapacity na území vybraných obcí NPMP a v jeho širšom okolí počas roka (2019)	109

ZOZNAM SCHÉM

Schéma 1: Aktéri v rozvoji cestovného ruchu na území NP Muránska planina	18
Schéma 2: Ciele v rozvoji udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina	74

PRÍLOHY

Príloha 1 Metodika zberu a spracovania dát

Analytická časť dokumentu sa zameriava na zhodnotenie súčasného stavu rozvoja cestovného ruchu a na analýzu potenciálu Národného parku Muránska planina a s ním spojené potreby/potenciál ďalšieho rozvoja.

Súčasný stav rozvoja cestovného ruchu zhodnocuje návštevnosť národného parku na základe údajov o zrealizovaných prenocovaniach (rozvoji pobytového cestovného ruchu) v obciach s katastrálnym územím vo vnútri národného parku a v jeho ochrannom pásme, ale aj ďalších obciach v jeho okolí, najmä v tých, pre ktoré by mohol predstavovať produkt národného parku založený na mäkkých formách cestovného ruchu zdroj návštevnosti a generovania príjmov. Dáta sú analyzované na základe údajov Štatistického úradu SR (ďalej ŠÚSR), ktorý vedie register ubytovacích zariadení⁵³. V niektorých častiach dokument vychádza aj z údajov obcí o vybranej dani za ubytovanie evidovanej podľa rozpočtového výkazu FIN 1-12⁵⁴ (Ministerstvo financií SR). Vzhľadom na to, že na Slovensku zatiaľ nie je vyriešený súlad pri zbere údajov o cestovnom ruchu z rôznych úrovní, môže dochádzať k odchýlkam (napr. nie všetky zariadenia sú prihlásené v registri ŠÚSR a nie všetky zariadenia pravdepodobne platia daň za ubytovanie bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú vedené v registri ŠÚSR⁵⁵).

Analýzu čiastočne dopĺňajú aj **výsledky dotazníkového prieskumu medzi návštevníkmi** národného parku zrealizovaného počas letnej turistickej sezóny 2019 a 2020 v rámci medzinárodného projektu „Menej bariér pre viac úžitku z prírody, ktorý realizuje Aevis n.o. v spolupráci s VIA IURIS (SR), Linking Tourism & Conservation (Nórsko) a Frankfurt Zoological Society (Nemecko). Do prieskumu sa počas letnej turistickej sezóny zapojilo 170 návštevníkov Národného parku Muránska planina a ďalších 873 návštevníkov iných veľkoplošných chránených území na Slovensku (najmä v Banskobystrickom kraji). Celková veľkosť vzorky prieskumu bola 1 044 návštevníkov chránených území.

Možnosti pohybu návštevníka na trasách v národnom parku: analýza vychádza z existujúcej a navrhovanej siete turistických, cykloturistických, bežeckých a konských trás a miest pre vykonávanie týchto ale aj iných športovo-rekreačných aktivít (vyhradené miesta pre voľný pohyb peších návštevníkov, bežecké lyžovanie a jazdu na koni, trasy a miesta vyhradené na organizovanie verejných podujatí rôzneho charakteru a i.). Predpokladá sa aj rozvoj doplnkovej infraštruktúry pre vykonávanie aktivít (malej drobnej infraštruktúry).

Osobitné potreby v rozvoji udržateľného cestovného ruchu: časť sa venuje možnostiam rozvoja prírodného cestovného ruchu (vrátane potrieb súvisiacich s výberom vstupného do národného parku), potreby zabezpečenia udržateľnej mobility a podmienkam pre pobyt návštevníka v národnom parku.

Potenciál a potreby významných lokalít sa osobitne venuje územiu 18 obcí, ktoré sú záujmovým územím pre produkt Národného parku Muránska planina.

Vstupné body do národného parku, ich dostupnosť a napojenie na širšie okolie: analýza hodnotí potenciál vstupných bodov v nadväznosti na trasy vo vnútri národného parku a napojenie na produkt cestovného ruchu (atraktivity a trasy) širšieho okolia, hodnotí stav verejnej infraštruktúry na vstupných bodoch a potreby z hľadiska dopravnej dostupnosti, ktoré zohľadňujú trendy v oblasti udržateľnej mobility.

Kľúčové lokality vo vnútri národného parku (turistické body záujmu a infraštruktúra v lokalitách): analýza existujúcich atraktivít, ktoré sú hlavným motívom návštevy národného parku okrem motívu vykonávania turistiky, cykloturistiky, konskej turistiky a bežeckého lyžovania a potenciálu pre rozvoj nových produktov národného parku so zameraním na produkty v prírodnom cestovnom ruchu. Turistický bod záujmu je bod, kvôli ktorému návštevník do tejto lokality príde, pričom jeho návštevu môže/nemusi spojiť s motívom turistiky.

⁵³ Register je vedený podľa zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike. Do registra sa zapisujú údaje o ubytovacích zariadeniach, ktoré poskytujú prechodné ubytovanie osôb a údaje o ekonomických subjektoch, ktoré ich prevádzkujú - podnikatelia bez ohľadu na počet zamestnancov a hlavnú činnosť; ktorí poskytovali prechodné ubytovanie návštevníkom v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu. Údaje sú zisťované na základe mesačného zisťovania CR 1-12 (mesačný výkaz o činnosti ubytovacieho zariadenia).

⁵⁴ Rozpočtový výkaz FIN 1-12 je predkladaný samosprávou za účelom hodnotenia plnenia rozpočtu subjektu verejnej správy. Z pohľadu cestovného ruchu obsahuje údaje o vybranej dani za ubytovanie, ktoré priznali prevádzkovatelia ubytovacích zariadení bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú vedení (prihlásení) v registri ubytovacích zariadení ŠÚSR.

⁵⁵ Napr. v obci Pohronská Polhora eviduje obec prenocovania na základe odvedenej dane za ubytovanie ale v registri ŠÚSR nie je evidované ani jedno ubytovacie zariadenie, preto absentujú detailné informácie o výkonoch týchto zariadení (počet ubytovaných návštevníkov, počet prenocovaní, počet zariadení, miest na voľnej ploche, lôžok, tržby zariadení a priemerné využitie ubytovacej kapacity).

Príloha 2 Členské samosprávy organizácií cestovného ruchu a miestnych akčných skupín

Tabuľka 59: Členské samosprávy OOCR pôsobiach na území Národného parku Muránska planina

OOCR Gemer členské samosprávy: Muráň, Muránska Huta, Tisovec, Hnúšťa, Jelšava, Magnezitovce, Rákoš, Revúca, Sirk (ďalšie mimo Národného parku Muránska planina a jeho okolia: Betliar, Drienčany, Jesenské, Nižná Slaná, Ochtná, Rimavská Baňa, Rožňava, Tornaľa, Včelince, Veľké Teriakovce).
OOCR Horehronie členské samosprávy: Polomka, Šumiac, Telgárt, Čierny Balog (ďalšie mimo NP Muránska planina a jeho najbližšieho okolia: Brezno, Mýto pod Ďumbierom, Bystrá, Horná Lehota, Predajná, Lom nad Rimavicou, Brusno, Jasenie, Nemecká, Valaská).

Tabuľka 60: Členské samosprávy miestnych akčných skupín pôsobiach na území Národného parku Muránska planina

Partnerstvo Muránska planina – Čierny Hron členské samosprávy: Muráň, Muránska Dlhá Lúka, Muránska Huta, Muránska Lehota, Pohronská Polhora, Tisovec, Michalová, Čierny Balog (ďalšie mimo Národného parku Muránska planina a jeho najbližšieho okolia: Čierny Balog, Drábsko, Hronec, Osrblie, Sihla, Valaská, Lom nad Rimavicou).
MAS Malohont členské samosprávy: Klenovec, Hnúšťa (ďalšie mimo Národného parku Muránska planina a jeho najbližšieho okolia: Lukovišťa, Selce, Utekáč, Kokava nad Rimavicou, Rimavské Zalužany, Veľké Teriakovce, Lipovec, Drienčany, Hrnčiarska Ves, Hrachovo, Hrušovo, Rimavská Baňa, Kružno, Rimavské Brezovo, Hrnčiarske Zalužany, Ožďany, Šoltýska, Kociha, Babinec, Čerenčany, Vyšný Skálnik, Dražice, Potok, Zacharovce, Nižný Skálnik, Lehota nad Rimavicou, Teplý Vrch, Veľký Blh, Slizké, Kraskovo, Sušany, Hostišovce, Kyjatice, Horné Zahorany, Poproč, Rovné, Budikovany, Chvalová, Španie Pole, Ďubákovo, Padarovce).
VSP Stredný Gemer členské samosprávy: Muránska Zdychava, Krokava, Revúca, Jelšava, Revúcka Lehota, Lubeník, Magnezitovce, Rákoš, Ratkovské Bystré, Sirk, (ďalšie mimo Národného parku Muránska planina a jeho najbližšieho okolia: Držkovce, Gemer, Gemerská Ves, Gemerské Teplice, Gemerský Sad, Hucín, Chyžné, Leváre, Levkuška, Licince, Mokrý Lúka, Nandraž, Otročok, Polina, Prihradzany, Rašice, Ratková, Ratkovská Lehota, Ratkovská Suchá, Sása, Skerešovo, Šivetice, Turčok, Žiar).
VSP Horehron členské samosprávy: Heľpa, Pohorelá, Polomka, Šumiac, Telgárt, Vaľkovňa, Závadka nad Hronom, Bacúch, (ďalšie mimo Národného parku Muránska planina a jeho najbližšieho okolia: Beňuš, Bravčovo).

Príloha 3 Informačné strediská v Národnom parku Muránska planina

Obrázok 2: Informačné stredisko Muráň

Zdroj: Správa NPMP, 2023. Dostupné na: <https://www.npmuranskaplanina.sk/navstevnici/informacne-strediska/informacne-stredisko-muran/>

Obrázok 3: Terénne informačné stredisko Burda

Zdroj: Správa NPMP, 2023. Dostupné na: <https://www.npmuranskaplanina.sk/navstevnici/informacne-strediska/is-burda/>

Príloha 4 Výkony ubytovacích zariadení v obciach na území Národného parku Muránska planina

Tabuľka 61: Počet návštevníkov a prenocovaní v NPMP a jeho širšom okolí (2019)

Región/ Územie	Obec	Počet návštevníkov	Podiel (územie)	Počet prenocovaní	Podiel (územie)	Podiel_ Domáci	Podiel_ Zahraniční
Horehronie/ územie NPMP	Heľpa	4 174	12,2 %	10 977	13,0 %	99,6 %	0,4 %
	Pohorelá	189	0,6 %	519	0,6 %	91,7 %	8,3 %
	Telgárt	3 390	9,9 %	11 184	13,3 %	91,6 %	8,4 %
	Bacúch, Michalová, Polomka, Šumiac	1 392	4,1 %	3 644	4,3 %	93,5 %	6,5 %
Gemer-Malohont/ územie NPMP	Muráň	15 932	46,6 %	35 115	41,7 %	98,9 %	1,1 %
	Muránska Huta, Muránska Lehota, Tisovec	1 163	3,4 %	2 545	3,0 %	89,9 %	10,1 %
ÚZEMIE NPMP spolu		26 240	76,7 %	63 984	76,0 %	97,0 %	3,0 %
Gemer-Malohont/ širšie okolie NPMP	Revúca	1 411	4,1 %	4 851	5,8 %	90,6 %	9,4 %
	Jelšava, Klenovec, Krokava, Revúcka Lehota	4 826	14,1 %	10 840	12,9 %	87,8 %	12,2 %
Horehronie/ širšie okolie NPMP	Čierny Balog	1 720	5,0 %	4 525	5,4 %	96,4 %	3,6 %
Širšie okolie NPMP spolu		7 957	23,3 %	20 216	24,0 %	90,4 %	9,6 %
SPOLU		34 197	100,0 %	84 200	100,0 %	95,4 %	4,6 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR, 2020 a pasportu (2020).

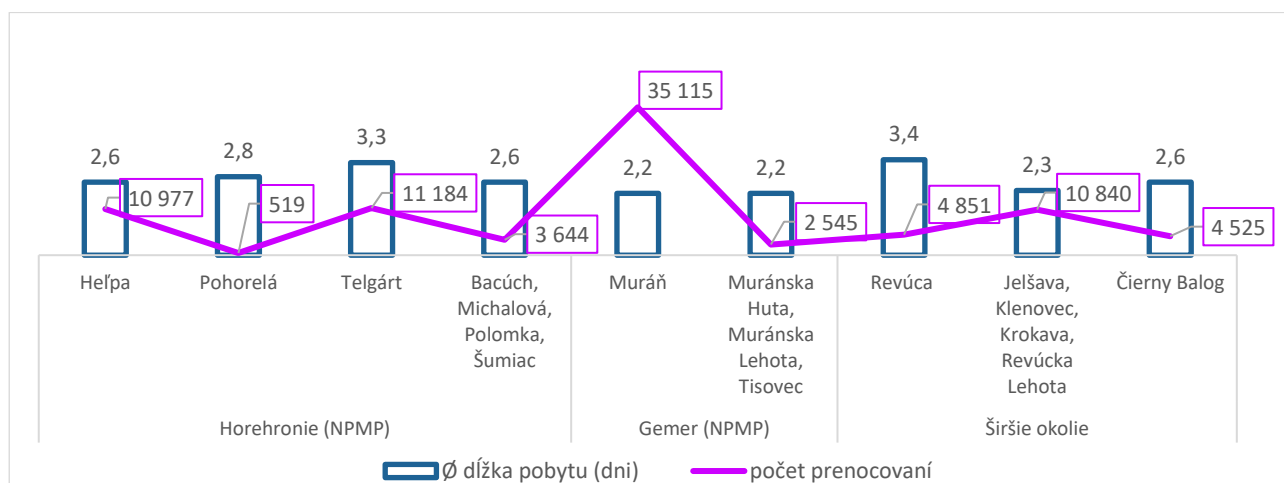
Tabuľka 62: Počet prenocovaní domácich a zahraničných návštevníkov v NPMP a jeho širšom okolí (2019)

Región/ Územie	Obec	Ø dĺžka pobytu (dni)	Domáci návštevníci			Zahraniční návštevníci		
			počet prenocovaní	podiel územie	Ø dĺžka pobytu (dni)	počet prenocovaní	podiel územie	Ø dĺžka pobytu (dni)
Horehronie/ územie NPMP	Heľpa	2,63	10 934	13,0 %	2,63	43	0,1 %	3,91
	Pohorelá	2,75	476	0,6 %	2,67	43	0,1 %	3,91
	Telgárt	3,30	10 242	12,2 %	3,36	942	1,1 %	2,74
	Bacúch, Michalová, Polomka, Šumiac	2,62	3 406	4,0 %	2,66	238	0,3 %	2,12
Gemer-Malohont/ územie NPMP	Muráň	2,20	34 727	41,2 %	2,21	388	0,5 %	2,04
	Muránska Huta, Muránska Lehota, Tisovec	2,19	2 288	2,7 %	2,19	257	0,3 %	2,18
ÚZEMIE NPMP spolu		2,44	62 073	73,7 %	2,44	1 911	2,3 %	2,43

Región/ Územie	Obec	Ø dĺžka pobytu (dni)	Domáci návštevníci			Zahraniční návštevníci		
			počet prenocovaní	podiel územie	Ø dĺžka pobytu (dni)	počet prenocovaní	podiel územie	Ø dĺžka pobytu (dni)
Gemer-Malohont/ širšie okolie NPMP	Revúca	3,44	4 395	5,2 %	3,63	456	0,5 %	2,27
	Jelšava, Klenovec, Krokava, Revúcka Lehota	2,25	9 520	11,3 %	2,20	1 320	1,6 %	2,60
Horehronie/ širšie okolie NPMP	Čierny Balog	2,63	4 361	5,2 %	2,64	164	0,2 %	2,41
Širšie okolie NPMP spolu		2,54	18 267	21,7 %	2,55	1 940	2,3 %	2,50
SPOLU		2,46	80 349	95,4 %	2,46	3 851	4,6 %	2,46

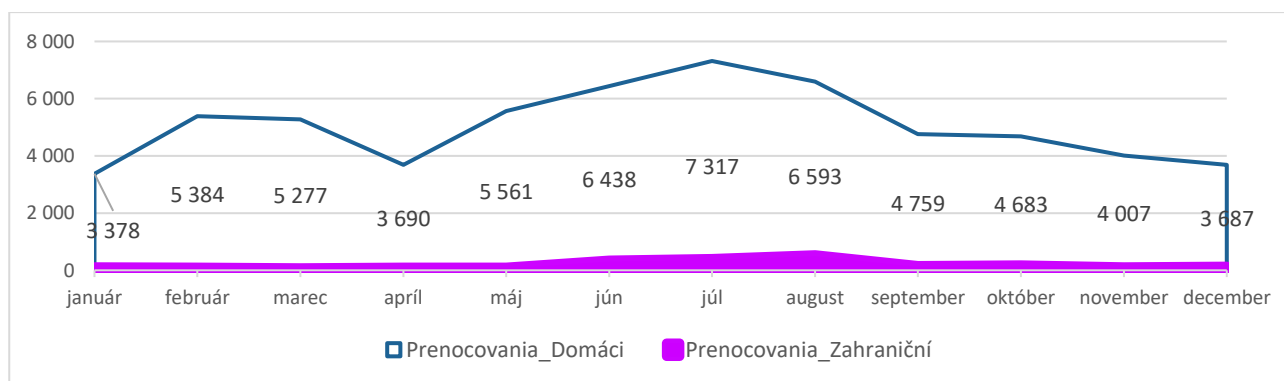
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR, 2020.

Graf 7: Počet prenocovaní a priemerná dĺžka pobytu návštevníkov v NPMP a jeho širšom okolí (2019)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR, 2020.

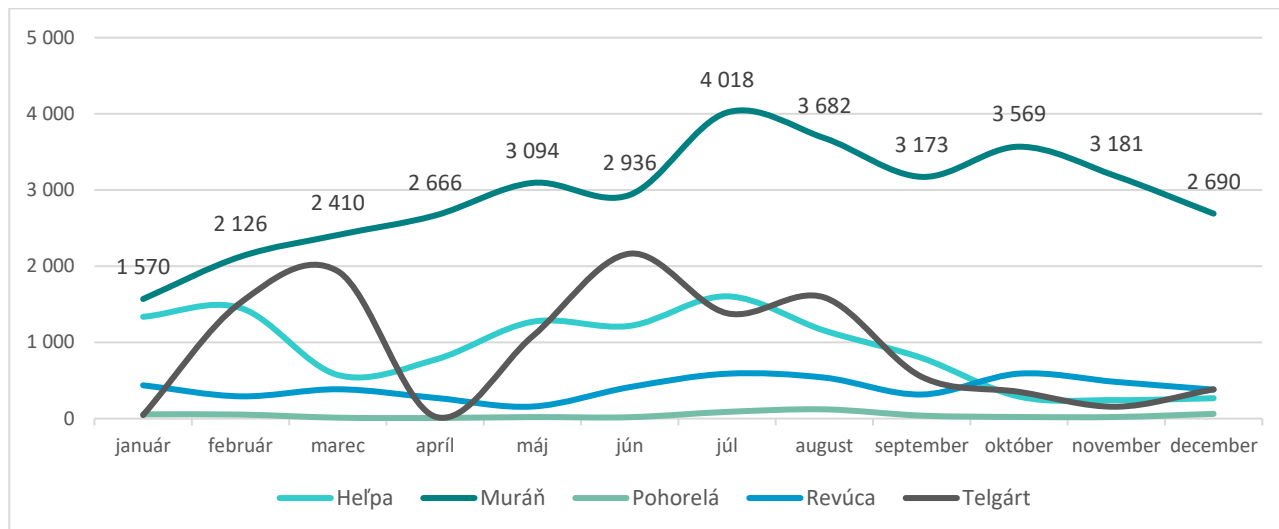
Graf 8: Prenocovania domácich a zahraničných návštevníkov v NPMP a jeho širšom okolí počas roka (2019)

Pozn.: vybrané obce s dostupnými údajmi podľa ŠÚSR (Muráň, Heľpa, Pohorelá, Telgárt, Revúca).

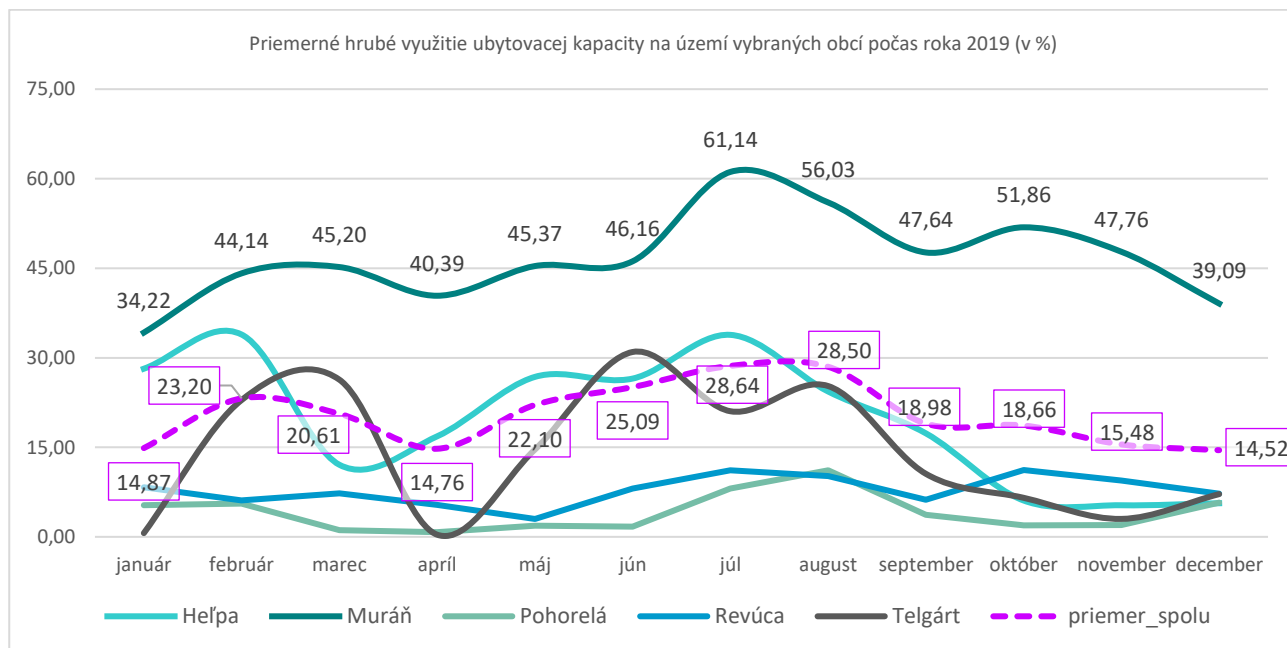
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR za rok 2019, 2023.

Graf 9: Prenocovania návštevníkov na území vybraných obcí NPMP a v jeho širšom okolí počas roka (2019)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR, 2020.

Graf 10: Priemerné využitie ubytovacej kapacity na území vybraných obcí NPMP a v jeho širšom okolí počas roka (2019)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR, 2020.

Tabuľka 63: Vybraná daň za ubytovanie v obciach NPMP a jeho širšieho okolia v roku 2018 a 2019

Územie	Obec	Vybraná daň za ubytovanie		Vybraná daň za ubytovanie		Sadzba dane na osobu/ prenocovanie	Zdroj (číslo VZN obce a i.)
		2019	podiel na DPO	2018	podiel na DPO		
Horehronie/ územie NPMP	Heľpa	2 465 €	0,21 %	1 587 €	0,15 %	0,200 €	2019, 2018(návrh)
	Pohorelá	112 €	0,01 %	199 €	0,03 %	0,200 €	4/2019
	Telgárt	5 090 €	0,81 %	2 660 €	0,46 %	0,330 €	2/2017
	Bacúch	56 €	0,01 %	70 €	0,02 %	0,331 €	1/2014
	Michalová	85 €	0,02 %	90 €	0,02 %	0,700 €	2/2015
	Polomka	-	-	-	-	neukladá daň	68/2019
	Šumiac	0 €	-	178 €	0,03 %	0,500 €	3/2014 v zn. dodatku 1/2019
	Pohronska Polhora	169 €	0,02 %	2 €	0,00 %	0,500 €	3/2015 = 0,15 € lôžko
	Vaľkovňa	-	-	-	-	neukladá daň	1/2012
	Závadka nad Hronom	268 €	0,03 %	411 €	0,05 %	0,300 €	1/2014
Gemer- Malohont/ územie NPMP	Muráň	21 926,14	3,48 %	2 749,73	0,48 %	0,800 €	2019, 2020
	Muránska Huta	431 €	0,57 %	290 €	0,41 %	0,600 €	2/2019
	Muránska Lehota	5 €	0,01 %	13 €	0,02 %	0,200 €	2/2019
	Tisovec	773 €	0,04 %	348 €	0,02 %	0,500 €	7/2019 (návrh)
	Muránska Dlhá Lúka	-	-	-	-	neukladá daň	2/2009
	Muránska Zdychava	-	-	0 €	-	0,332 €	VZN 2015
ÚZEMIE NPMP spolu		32 666,87	0,32 %	9 837,53	0,09 %	0,433 €	priemer sadzby
Gemer- Malohont/ širšie okolie	Revúca	5 254 €	0,10 %	5 301 €	0,10 %	1,000 €	144/2019
	Jelšava	2 919 €	0,21 %	1 825 €	0,14 %	0,400 €	233/2019
	Klenovec	266 €	0,02 %	338 €	0,03 %	0,330 €	7/2012
	Krokava	528 €	2,82 %	0 €	-	n/a	n/a
	Revúcka Lehota	912 €	1,05 %	955 €	1,18 %	0,500 €	1/2019
	Hnúšťa	-	-	-	-	1,000 €	2019 (návrh)
	Chyžné	-	-	-	-	neukladá daň	2/2016
	Lubeník	-	-	-	-	neukladá daň	3/2019
	Magnezitovce	-	-	-	-	neukladá daň	2/2016
	Mokrý Lúka	-	-	-	-	neukladá daň	1/2019
	Rákoš	-	-	-	-	neukladá daň	1/2019 (návrh)
	Ratkovské Bystré	-	-	-	-	neukladá daň	1/2019
	Sirk (Železník)	-	-	-	-	n/a	n/a
	Nandraš	-	-	-	-	n/a	n/a
	Turčok	-	-	-	-	n/a	n/a
Horehronie/ širšie okolie	Čierny Balog	1 160 €	0,05 %	1 306 €	0,07 %	0,500 €	VZN 5/2012
Širšie okolie NPMP spolu		11 039 €	0,08 %	9 726 €	0,08 %	0,646 €	priemer sadzby
SPOLU		43 706 €	0,19 %	19 593 €	0,08 %	0,486 €	priemer sadzby

Pozn.: DPO – daňové príjmy obce.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Ministerstva financií SR, záverečných účtov obcí a Všeobecne záväzných nariadení obcí, 2023.

Tabuľka 64: Vybraná daň za ubytovanie v obciach NPMP a jeho širšieho okolia v roku 2021 a 2022

Územie	Obec	Vybraná daň za ubytovanie		Vybraná daň za ubytovanie		Sadzba dane na osobu/ prenocovanie	Zdroj (číslo VZN obce a i.)
		2022	podiel na DPO	2021	podiel na DPO		
Horehronie/ územie NP Muránska planina	Heľpa	1 464 €	0,11 %	385 €	0,03 %	0,200 €	VZN 2/2021
	Pohorelá	95 €	0,01 %	157 €	0,02 %	0,200 €	VZN 4/2021
	Telgárt	n/a	n/a	n/a	n/a	0,500 €	VZN 4/2021
	Bacúch	n/a	n/a	n/a	n/a	0,331 €	VZN 4/2015
	Michalová	n/a	n/a	44 €	n/a	0,700 €	VZN 1/2020
	Polomka	-	-	-	-	neukladá daň	VZN 68/2019
	Šumiac	847 €	0,14 %	2 051 €	0,30 %	0,550 €	VZN 1/2021
	Pohronska Polhora	n/a	n/a	506 €	0,06 %	0,500 €	VZN 7/2019
	Vaľkovňa	n/a	n/a	n/a	n/a	0,500 €	VZN 1/2007
	Závadka nad Hronom	543 €	0,05 %	179 €	0,02 %	0,400 €	VZN 5/2020
Gemer-Malohont/ územie NPMP	Muráň	n/a	n/a	17 637 €	2,94 %	0,800 €	VZN 1/2020
	Muránska Huta	n/a	n/a	190 €	0,24 %	0,800 €	VZN 1/2021
	Muránska Lehota	n/a	n/a	n/a	n/a	0,300 €	VZN 3/2020
	Tisovec	n/a	n/a	2 604 €	0,14 %	0,500 €	VZN 7/2019
	Muránska Dlhá Lúka	-	-	-	-	neukladá daň	VZN 2/2009
	Muránska Zdychava	n/a	n/a	n/a	n/a	0,332 €	VZN 2015
ÚZEMIE NPMP spolu		2 947 €	-	23 753 €	-	0,472 €	priemer sadzby
Gemer-Malohont/ širšie okolie	Revúca	3 996 €	0,07 %	3 278 €	0,68 %	1,000 €	VZN 149/2020
	Jelšava	n/a	n/a	1 679 €	0,12 %	0,500 €	VZN 3/2020
	Klenovec	n/a	n/a	672 €	0,06 %	0,330 €	VZN 7/2012
	Krokava	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Revúcka Lehota	768 €	0,77 %	1 018 €	1,18 %	0,500 €	VZN 1/2019
	Hnúšťa	n/a	n/a	585	0,64 %	1,000 €	VZN 147/2019
	Chyžné	-	-	-	-	neukladá daň	VZN 2/2016
	Lubeník	-	-	-	-	neukladá daň	VZN 3/2019
	Magnezitovce	-	-	-	-	neukladá daň	VZN 2/2016
	Mokrú Lúku	-	-	-	-	neukladá daň	VZN 3/2022
	Rákoš	-	-	-	-	neukladá daň	VZN 1/2019
	Ratkovské Bystré	-	-	-	-	neukladá daň	VZN 1/2019
	Sirk (Železník)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Nandraš	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Turčok	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Horehronie/ širšie okolie	Čierny Balog	2 922 €	0,12 %	n/a	n/a	0,500 €	VZN 5/2012
Širšie okolie NPMP spolu		7 686 €	-	7 232 €	-	0,638 €	priemer sadzby
SPOLU		10 633 €	-	30 985 €	-	0,555 €	priemer sadzby

Pozn.: DPO – daňové príjmy obce.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Ministerstva financií SR, záverečných účtov obcí a Všeobecne záväzných nariadení obcí, 2023.

Príloha 5 Trasy v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme

Tabuľka 65: Turistické trasy v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme

	Opis trasy	Označenie trasy
1.	Tlstý javor – Zbojská (časť trasy) sedlo Bánovo – sedlo Diel – sedlo Zbojská – Zbojská	červeno značená trasa č. 0804/K
2.	Zbojská – Studňa na Muránskej planine Zbojská – Pred Kopačnom – Kučelach – Fabova hoľa (Tri kopce) – sedlo Burda – Pod Vysokým vrchom – Siváková – Nižná Kláková – Studňa	červeno značená trasa č. 0804I
3.	Studňa na Muránskej planine – Stolica Studňa – Maretkiná – Jaskova muka – Veľká Lúka, Piesky – Veľká lúka – Pod Skalou – Muránska Huta – Pod Javorinkou – sedlo Javorinka – sedlo Šumiacka Priehyba – sedlo Severná lúka – chata Janka – Slanské sedlo – sedlo Harová – Stolica	červeno značená trasa č. 0913
4.	Maretkiná – Poludnica	červeno značená trasa č. 0913V
5.	Chata pod Muránskym hradom – Trstie chata pod Muránskym hradom – Muráň – Muránska Lehota – Čierťaž – Nemcová, chata – Tri chotáre – sedlo Korimovo – Trstie	červeno značená trasa č. 0914
6.	Chata pod Muránskym hradom – Muránsky hrad	červeno značená trasa č. 0914Z
7.	Sedlo Predná Hora – Faltenovo sedlo Sedlo Predná Hora – Predná Hora, liečebňa – Predná Hora, rekr. Areál – Orlová – Muránska Zdychava – Skalica, poľov. Chata – Faltenovo sedlo	červeno značená trasa č. 0917
8.	Tisovec, stanica – sedlo Bánovo Tisovec – Teplica – Jasenina – Roveň – Martalúška – sedlo Bánovo	modro značená trasa č. 2643
9.	Kokava nad Rimavicou – sedlo Dielik (časť trasy) Tisovec – sedlo Dielik	modro značená trasa č. 2640
10.	Červená Skala – sedlo Dielik Červená Skala – dolina Strateník – sedlo Javorinka – Pod Javorinkou – Pod Skalou – Veľká lúka – Veľká lúka, Piesky – chata pod Muránskym hradom – Muráň – Paseky – sedlo Dielik	modro značená trasa č. 2831
11.	Stará Čuntava – Slavošovce (časť trasy) Čuntava – Trsteník – Priehybka – Kyprov – Slanské sedlo – Stolica – Harová – Faltenovo sedlo – pomník SNP – Tri zvony – Čierna Lehota	modro značená trasa č. 2835
12.	Pohronska Polhora – Závadka nad Hronom Pohronska Polhora – Podpoľana – Lešník – Javoriny – Fabova hoľa – Tri kopce – sedlo Burda – Pod Vysokým vrchom – Randavica – Nad Mišárovou – horáreň Stožky – horáreň Päťina – horáreň Klátna – dolina Hronca – Závadka nad Hronom	modro značená trasa č. 2611
13.	Tisovec, stanica – Siváková Tisovec – Ľavkovo – Voniaca – Šarkanica – Ostrica – Siváková	zeleno značená trasa č. 5480
14.	Polomka, stanica – Fabova hoľa Polomka – Pravdová – dolina Petríkovo – Fabova hoľa	zeleno značená trasa č. 5422a
15.	Fabova hoľa – Tisovec Fabova hoľa – Tri kopce – Kučelach – sedlo Burda – Roveň – Spuzlô – Tisovec	zeleno značená trasa č. 5422b
16.	Stolica – Jelšava (časť trasy) Stolica – sedlo Harová – Faltenovo sedlo – Kohút – sedlo Kohúta – Ostrý vrch	zeleno značená trasa č. 5721b
17.	Pohorelská Maša – Studňa na Muránskej planine Pohorelská Maša – horáreň Lapinka – sedlo Sitárovo – Studňa	zeleno značená trasa č. 5421
18.	Červená Skala – Studňa na Muránskej planine Červená Skala – dolina Trsteník – Salašná – Fiľová – Lopušno – Šindliarka – Brnovo – Havrané – Studňa	zeleno značená trasa č. 5737
19.	Červená Skala – Muránska Zdychava Červená Skala – dolina Strateník – sedlo Šumiacka priehyba – sedlo Severná lúka – chata Janka – horáreň Karaťová – Muránska Zdychava	zeleno značená trasa č. 5739
20.	Teplica – Krokava, rekr. Stred. (časť trasy) Teplica – Suché doly – Tisovská Poľana	zeleno značená trasa č. 5481
21.	Tisovec, Bánovo – sedlo Bánovo	zeleno značená trasa č. 5482
22.	Revúca – sedlo Dielik Revúca – Bodnárka, Serov prieloh – Nemcová, chata – Tri chotáre – Sedlo Dielik	žlto značená trasa č. 8755

	Opis trasy	Označenie trasy
23.	Sedlo Dielik – Voniaca Sedlo Dielik – Paseky – Martinova dolina – Voniaca	žlto značená trasa č. 8482
24.	Tisovec, nám. – Tisovec, stanica Tisovec, nám. – Pod Hradovou, vyhl. Skala – Hradová – Pod Okružlou skalou – Kordove lúčky – Tisovec, stanica	žlto značená trasa č. 8483
25.	Tisovec, nám. – Hačava, zast. (časť trasy) Tisovec, nám. – Pasiečky – Pomník Václava Vraného – Trstie	žlto značená trasa č. 8484
26.	Nižná Kľaková, útulňa – Muráň Nižná Kľaková, útulňa – Hrdzavá dolina, robot. Ubytov. – Muráň	žlto značená trasa č. 8751
27.	Zbojská – Nižná Kľaková, útulňa Zbojská – Pred Kopačnom – Pekárove jamy – Javoriny – Fabova hoľa – Tri kopce – sedlo Burda – Pod Vysokým vrchom – Randavica – horáreň Stožky – pod Skalnou bránou – Nižná Kľaková, útulňa	žlto značená trasa č. 8425
28.	Pod Skalnou bránou – Skalná brána	žlto značená trasa č. 8425I
29.	Chata pod Muránskym hradom – sedlo Predná Hora	žlto značená trasa č. 8757
30.	Sedlo Severná lúka – Priehybka	žlto značená trasa č. 8754
31.	Červená Skala – Šindliarka Červená Skala – dolina Trsteník – Salašná – Veľká Lúka – Šindliarka	žlto značená trasa č. 8753
32.	Veľká lúka, hor. – Veľká lúka	žlto značená trasa č. 8753I
33.	Horáreň Klatná – Studňa na Muránskej planine Horáreň Klatná – Dolina za Nehovým – sedlo Sitárovo – Studňa	žlto značená trasa č. 8450
34.	Jaskova muka – Studňa na Muránskej planine Jaskova muka – poľana Bodolová – Veľký Cigán – Studňa	žlto značená trasa č. 8759
35.	Pohronska Polhora – sedlo Machniarka Pohronska Polhora – Krátke – Chlpavice – sedlo Machniarka	žlto značená trasa č. 8422
36.	Pohorelská Maša – horáreň Lapinka Pohorelská Maša – pod Gindurou – Strundžaník – horáreň Lapinka	žlto značená trasa č. 8446
37.	Pod Gindurou – Gindura	žlto značená trasa č. 8446V
NÁVRH A POTENCIÁL NOVÝCH TRÁS		
NT-01	Muránska Huta – Muránska Zdychava (5,29 km)	Návrh na vytvorenie trasy
NT-02	Muránska Huta - Predná Hora (ústav) - prepojka trasy na NT – 01 (1,09 km)	Návrh na vytvorenie trasy
NT-03	Šumiacka priehyba – Čelo (0,83 km)	Návrh na vytvorenie trasy
	Preložka trasy 2831 modrá /Javoriny – Červená Skala/ (3,58 km) – potreba riešenia vedenia turistickú trasy mimo hlavnú cestu	Návrh na vytvorenie trasy
	Biele Vody – Predná Hora – Biele vody Vytvorenie krátkeho okruhu turistického chodníka (doplnková infraštruktúra)	Návrh na vytvorenie trasy
	Muráň – Biele vody – (prepojenie na žltú trasu smerom na Veľkú Lúku)	v štádiu návrhu
	Pod Okružlou skalou (Hradová) – Suché doly	v štádiu návrhu

Zdroj: Prehľad turistických chodníkov v NP Muránska planina a jeho ochrannom pásme schválených Vyhláškou KÚ ŽP v Banskej Bystrici č. 2/2006 o Návštevnom poriadku NP Muránska planina a jeho ochranného pásma a rozhodnutiami orgánov ochrany prírody k 1.12.2018, doplnenie na základe výstupov pracovnej skupiny, 2022.

Tabuľka 66: Vybrané cykloturistické trasy v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme

Číslo	Názov trasy Povrch a náročnosť	Dĺžka Farba	Správca značenia
40	40 - Cyklomagistrála Liptov - Horehronie – Gemer MTB SPORT; povrch: asfalt, lesná cesta	64,08 km červená	SCK Ďumbier Brezno, SCK Piešťany
49	49 - Cesta Márie Széchy – 1 časť MTB SPORT; povrch: asfalt, lesná cesta	22,05 km červená	n/a
2570	2570 - Sedlo Burda - Krátke - Rohozná – Bujakovo povrch: asfalt, lesná cesta, spevnená cesta; MTB SPORT	40,70 km modrá	SCK Ďumbier Brezno
2571	2571 - Boldiška - Jilemnického horáraň	3,34 km modrá	SCK Ďumbier Brezno
2577	2577 - Tisovec- Červená skala povrch: asfalt, spevnená cesta; C SPORT	26,16 km modrá	SCK Ďumbier Brezno
5575	5575 - Cez Železník MTB SPORT; povrch: asfalt, lesná cesta, poľná cesta	51,64 km zelená	SCK Ďumbier Brezno
5576	5576 - Červená Skala- Muránska planina MTB SPORT; povrch: asfalt, lesná cesta	66,27 km zelená	SCK Ďumbier Brezno
5581	5581 - Frntuľová – Pohorelá MTB rekrea	14,99 km zelená	SCK Ďumbier Brezno
5581_za Gindurou	5581_za Gindurou MTB rekrea	7,57 km zelená	
5582	5582 - Predná Hora - Muránska Zdychava povrch: asfalt, lesná cesta, štrková cesta, spevnená cesta; MTB rekrea	10,25 km zelená	SCK Ďumbier Brezno
8583	8583 - Dobroč - Pohronska Polhora MTB rekrea	24,88 km žltá	SCK Ďumbier Brezno
8592	8592 - sedlo Besník- Heľpa MTB rekrea	33,43 km žltá	SCK Ďumbier Brezno
8593	8593 - Sedlo Severná lúka – Revúca MTB rekrea; asfalt, lesná cesta	17,35 km žltá	SCK Ďumbier Brezno
8606	8606 - Okolo Prednej Hory MTB rekrea; povrch: asfalt, lesná cesta	2,11 km žltá	SCK Ďumbier Brezno
8607	8607 - Muráň – Maretkina MTB SPORT; povrch: asfalt, lesná cesta	9,37 km žltá	SCK Ďumbier Brezno
8610	8610 Popod Šarkanicu (potreba komunikovať nesprávne značenie niektorým prevádzkovateľom online aplikácií)	14,244 km žltá	SCK Ďumbier Brezno
8644	8644 - Hronček – Černákov vrch MTB rekrea; povrch: lesná cesta	5,3 km žltá	SCK Ďumbier Brezno
8646	8646 - Randavica - Burda MTB rekrea; povrch: lesná cesta/ značenie v realizácii	5,59 km žltá	SCK Ďumbier Brezno
8650	8650 – Vakešová MTB rekrea	3,64 km žltá	SCK Ďumbier Brezno
	POTENCIÁL NOVÝCH TRÁS (vrátane napojenia na najbližšie okolie)		
	Muráň - Suchý dol – Muráň	6,95 km žltá	-
	Okolo Hradovej	cca 8,07 km n/a	-
	049 - Cesta Márie Széchy (prepojenie existujúcej tematickej trasy prechádzajúcej územím národného parku s jej južnými časťami; predbežné trasovanie s predpokladanými úpravami okolo lokality Tástie)	70,69 km červená	-
	Spojka Lučanské	5,91 km žltá	-

Číslo	Názov trasy Povrch a náročnosť	Dĺžka Farba	Správca značenia
	Karafová - Ochtinská jaskyňa – Ochtiná Návrh na vylúčenia e-bajkov na úseku Karafová - Slavošovský tunel v zmysle zásad plánovania rozvoja cykloturistiky.	45,78 km Žltá	-
	Kokava - Háj - Klenovec - Tisovec - Paseka - Krokava - Hámor	75,96 zelená	-
	Hutský potok	4,07 km žltá	-
	Jelšava - Lubeník - Revúcka Lehota (predĺženie EVČ 8706)	8,84 km Žltá	-
	Polom - Mútnik	4,84 km Žltá	-
	Dolina Pohorelá – sedlo Diel - Spuzlô	23,32 km n/a	-
	Revúcka Lehota - Chyžné (PRETRASOVANIE)	3,17 km n/a	-
	Cyklochodník Revúca - Muráň	7,89 km n/a	-
	Revúca - Muránska dlhá lúka - Muránska Lehota - Muráň (preložka EVČ 5575) 002	10,45 km zelená	-
	Tematická cyklotrasa v telese nedostavanej železnice Tisovec- Revúca	n/a	-

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa prehľadu cyklotrás v NPMP a jeho ochrannom pásme schválených Vyhláškou KÚ ŽP v Banskej Bystrici č. 2/2006 o Návštevnom poriadku NP Muránska planina a jeho ochranného pásma a rozhodnutiami orgánov ochrany prírody k 1.12.2018, podkladov pri spracovaní Stratégie rozvoja cykloturistiky v regióne Gemer-Malohont a výstupov pracovnej skupiny, 2023.

Tabuľka 67: Vybrané trasy vyhradené pre jazdu na koni v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme

	Opis trasy (z dlhodobého hľadiska potrebné riešenie značenia trás)
1.	Muráň – Veľká Lúka – chata pod Muránskym hradom
2.	Veľká Lúka – Maretkiná – Studňa – Havranie
3.	Zlatno – Za Havraník – Predná Polianka – Týždňová – Havranie
4.	Červená Skala – dolina Trsteník – Javoriny – Ploštiny – Veľká Lúka
5.	Veľká Lúka – Strapačka – Lopusno – Brnovo – Uhliareň – Havranie
6.	Závadka nad Hronom – dolina Hronca – Klatná – Pätina – sedlo Burda – Zbojská
7.	Klatná – dolina Za Nehovým – sedlo Sitárovo – Rácov potok – Lapinka – Strundžaník – Sosninky – Pohorelská Maša
8.	Tisovec – dolina Rimavy – Závadská cesta – Roveň – sedlo Burda (súčasť Huculskej magistrály)
9.	Tisovec – dolina Rimavy – Kačkava – chata pod Grúňom – Pred Hrdzavom – dolina Slávča – Tisovec
10.	Tisovec – Rejkovo – Suché doly
11.	Pätina – Stožky – Randavica – Burda
12.	Pohorelská Maša – Sosninky – Strundžaník – Lapinka – Rácov potok – Pohorelá
13.	Pohorelská Maša – Sosninky – Široká – Havraník – Zlatno
POTENCIÁL NOVÝCH ZNAČENÝCH KONSÝCH TRÁS	
14.	Veľká Lúka – Nemecké lúčky – Javoriny – Šumiacka Priehyba – Karafová – Muránska Zdychava, - Muránska Huta – Predná Hora - Muránska Dlhá Lúka
15.	Muráň – Hrdzavá – Nižná Kľaková – Siváková – sedlo Burda – Zbojská, Kačkava – Javor
16.	Muráň – X - Trstie, Muráň – X - Tisovec
17.	Tisovec – X - Trstie
18.	Tisovec – Podhrad – Suché doly – Javorina – Ohrablo
19.	Podhrad – Dolinky
19.	Podhrad – Dolinky
20.	Muránska Huta (okolie), Muránska Zdychava
21.	Tisovec (okolie)
22.	Závadka nad Hronom/ podľa záujmu aktérov v území
23.	Iné/ podľa záujmu aktérov v území

Zdroj: Prehľad trás vyhradených pre jazdu na koni v NP Muránska planina a jeho ochrannom pásme schválených Vyhláškou KÚ ŽP v Banskej Bystrici č. 2/2006 o Návštevnom poriadku NP Muránska planina a jeho ochranného pásma a rozhodnutiami orgánov ochrany prírody k 1.12.2018, doplnenie na základe výstupov pracovnej skupiny, 2022.

Tabuľka 68: Trasy vyhradené pre bežecké lyžovanie v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme

	Opis trasy	Označenie trasy; dĺžka	Poznámka
1.	Všetky turistické chodníky v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme, chránených areáloch	303,78 km	Vyznačenie KST
2.	Muráň – Suchý dol – Muráň	Bez čísla a značky; trasa vyhradená v návštevnom poriadku pre bežecké lyžovanie; 7 km	V teréne nevyznačená
3.	Pod Javorinkou – Ploštiny – Belková – Strapačka – Lopusno – Šindliarka – Brnovo – Havrané – Studňa – Nižná Kľaková, útulňa – Hrdzavá dolina – Muráň, - V úseku „Veľká Maratinka – Mochnatá – Zadné hory – Les mladých hutníkov – Vyšný Kľak“ bola trasa v roku 2018 pretrasovaná a vedie zo Studne na Nižnú Kľakovú po existujúcej červeno značenej turistickej trase č. 0804I.	červeno značená trasa; č. 0951L; 20 km	V teréne vyznačená.
4.	Sedlo Javorinka – Šumiacka Priehyba – Priehybka – sedlo Severná lúka – Severná lúka – chata Janka – Kyprovo – Slánske sedlo – Skalica, poľovnícka chata – Karafová, horáreň	červeno značená trasa; č. 0950L; 18 km	V teréne vyznačená
5.	Muráň – Brestová – Smrekovica – Mátožná – Košariská – Siváková – Nižná Kľaková, útulňa	modro značená trasa; č. 2851L; 15 km	V teréne vyznačená
6.	Zlatno – Za Havraník – Strundžaník – Lapinka – Rácov potok	Bez čísla a značky; trasa vyhradená v návštevnom poriadku pre bežecké lyžovanie	V teréne nevyznačená

Zdroj: Prehľad trás vyhradených pre bežecké lyžovanie v NP Muránska planina a jeho ochrannom pásme schválených Vyhláškou KÚ ŽP v Banskej Bystrici č. 2/2006 o Návštevnom poriadku NP Muránska planina a jeho ochranného pásma a rozhodnutiami orgánov ochrany prírody.

Príloha 6 Opis náučných zariadení v prírode v Národnom parku Muránska planina

Tabuľka 69: Náučné chodníky v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme

	Názov náučného chodníka a opis	Zriaďovateľ
1.	NÁUČNÝ CHODNÍK MURÁNSKY HRAD ○ Muráň – Muránsky hrad – Veľká Lúka ○ červeno značená trasa č. 0914 a č. 0914Z a modro značená trasa č. 2831. Opis: jeden z dvoch najstarších chodníkov na území Muránskej planiny, bol zriadený v roku 1983 a pôvodne viedol z Veľkej lúky na Muránsky hrad. V roku 2001 prešiel kompletnou rekonštrukciou a jeho trasa sa predĺžila. V súčasnosti vedie z obce Muráň na Muránsky hrad a Veľkú lúku. Má dĺžku 6,5 km a celkové prevýšenie 530 m. Jeho trasa je stredne náročná a vedie súbežne s červeno a modro značenou turistickou trasou. Pri jej zdolávaní sa prostredníctvom 14 panelov a 2 informačných bodov návštevník oboznámi s prírodnými krásami a zaujímavosťami Národného parku Muránska planina, ako aj s históriou Muránskeho hradu. Skalné bralo Cigánka poskytne návštevníkovi impozantný výhľad na široké okolie.	Správa NPMP
2.	NÁUČNÝ CHODNÍK STOŽKY ○ Závadka nad Hronom – horáreň Pätina – Stožky – Randavica – horáreň Pätina ○ modro značená trasa č. 2611. Opis: jeden z dvoch najstarších chodníkov na území Muránskej planiny, bol zriadený v roku 1983 a pôvodne viedol od horárne Pätina Chotárnu dolinou pomedzi národné prírodné rezervácie Veľká a Malá Stožka k tajchu a horárni Stožky, odtiaľ do sedla Randavica, cez Mišárovú späť do doliny Hronca. V roku 2006 prešiel kompletnou rekonštrukciou. Jeho trasa dnes začína v obci Závadka nad Hronom a vedie dolinou Hronec súbežne s modro značeným turistickým chodníkom až pod masív Veľkej a Malej Stožky, ktoré patria k najkrajším národným prírodným rezerváciám Muránskej planiny. Pri horárni Pätina sa napája na pôvodný náučný chodník. Má dĺžku 13,5 km s maximálnym prevýšením 150 m. Dolina Hronec je predurčená na pešiu turistiku a cykloturistiku. Kedysi monotematický chodník zameraný na les a lesníctvo dnes približuje návštevníkovi informácie o prírodných krásach, zaujímavostiach a histórii doliny, spojenú najmä s pasienkarstvom a lesníctvom. Súčasťou NCH je aj zrekonštruovaný železničný vozeň umiestnený neďaleko horárne Pätina, ktorý je prípomienkou malej lesnej železničky prepravujúcej drevo dolinou Hronec v prvej polovici minulého storočia. Súčasťou NCH je aj pozostatok tajchu a pstruhová liaheň – oba objekty by bolo potrebné obnoviť.	Správa NPMP
3.	NÁUČNÝ CHODNÍK HRADOVÁ ○ Tisovec, stred. Odbor. Škola – Pod Hradovou, vyhl. Skala – Hradová ○ žltá značená trasa č. 8483. Opis: NCH Hradová pribudol v roku 2007. Tento náučný chodník priblíži návštevníkovi prírodné krásy, zaujímavosti a históriu Hradovej, týčiacej sa nad mestom Tisovec. Tisovská Hradová (887 m n. m.) predstavuje jednu z najvýraznejších krajinných dominant okolia Tisovca. Tento mohutný a rozložitý vrch z vápencových brál s početnými jaskyňami poskytoval ľuďom bezpečné bývanie už od mladšej doby kamennej. Stopy po pravekom osídlení dodnes nachádzame takmer po celom hrebeni. Vrchol Hradovej ukrýva aj zvyšky stredovekého hradu, opradeného množstvom legiend a povestí. Pre svoje nesporné prírodné hodnoty bola vyhlásená za národnú prírodnú rezerváciu. Trasa náučného chodníka, dlhá približne 3,12 km, vedie z mesta Tisovec a serpentínovite zdoláva juhovýchodný svah Hradovej, súbežne so žltou značenou turistickou trasou. Jej hrebeň poskytuje návštevníkovi impozantný výhľad na široké okolie. Trasa náučného chodníka je stredne náročná – s prevýšením 475 m.	Mesto Tisovec
4.	NÁUČNÝ CHODNÍK TRSTIE ○ Tisovec, stred. Odbor. Škola – Pod Hradovou, vyhl. Skala – Hradová ○ žltá značená trasa č. 8483. Opis: NCH bol vybudovaný v roku 2011. Vedie z mesta Tisovec na Trstie (1120,9 m n.m.), horský masív vypínajúci sa nad dolinou rieky Rimava. Jeho trasa je stredne náročná a vedie súbežne so žltou značenou turistickou trasou. Má dĺžku 6 km a celkové prevýšenie 720 m. Prostredníctvom 5 panelov oboznámi návštevníka s prírodnými hodnotami a zaujímavosťami okolitej prírody, so životom a prácou významného slovenského prírodovedca Václava Vraného a históriou organizovanej turistiky v Tisovci. Zvláštne hydrologické a terénne pomery vo vrcholovej partii Trstia podmienili vznik rašelinísk. Pre svoju jedinečnosť, vysokú biologickú rozmanitosť a prítomnosť mnohých vzácných	Mesto Tisovec

	Názov náučného chodníka a opis	Zriaďovateľ
	druhov rastlín a živočíchov bolo Tŕstie vyhlásené za prírodnú rezerváciu a zaradené aj medzi územia európskeho významu.	
5.	NÁUČNÝ CHODNÍK JAKUBA SUROVCA o Zbojská, salaš – vyhladková veža s kaplnkou – Remetisko – dolinka Makovo koryto – želez. Viadukt Čertov most – Čertova dolina – Galička – Zbojská, salaš Opis: NCH bol vybudovaný v roku 2010. Jeho trasa, dlhá 5 km, začína i končí na salaši Zbojská. Je jednosmerná, priechodná roklinou zdola nahor a jej celkové prevýšenie je 268 m. Okruh vedie divokou prírodou v okolí sedla Zbojská. Najprv smeruje na nenápadný vrch Remetisko a odtiaľ schádza popod cestu (tzv. Masarykovu cestu) a unikátnu ozubnicovú železničnú trať, postavenú koncom 19. storočia, do Čertovej doliny, prechádza jej nádhernou tiesňavou a potom stúpa lesom a pasienkami späť na salaš. Obsahové zameranie chodníka vychádza z bohatej zbojníckej minulosti lokality Zbojská, no návštevníkovi priblíži aj miestnu históriu, tradičné spôsoby obhospodarovania a využívania územia, prírodné hodnoty i miestne technické pamiatky. V roku 2016 doplnila náučný chodník vyhladková veža situovaná na Remetisku. Rozhľadňa je výnimočná svojím interiérom – viacposchodovou expozíciou. Pri vstupe sa návštevník ocitne v menšej izbičke s vypreparovanými lesnými zvieratami, ktoré podávajú obraz o miestnej faune. Na prvom poschodí sa nachádzajú pamätne kroniky, ktoré stráži drevená socha pustovníka. Ďalšie poschodie sa nesie v duchu ovčiarstva. Tretie poschodie je venované zbojníctvu, ktoré dalo meno lokalite Zbojská. Najvyššie poschodie umožní výhľad do okolia i možnosť zazvoniť si na zvon Hronca. Súčasťou vyhladkovej veže je aj menšia kaplnka Sv. Juraja s osobitným vchodom. Výstavbu veže financovala Štátna ochrana prírody SR a je aj v jej vlastníctve. V roku 2020 bola v rokline, ktorou prechádza náučný chodník, osadená ferrata.	Zbojská s.r.o.
6.	NÁUČNÝ CHODNÍK POĎTE S NAMI ZA SYSLAMI o Tisovec, stred. Odbor. Škola – Obadovo očko – Podhrad – Rejkovo – Tisovský rybník – Tisovec, stred. odbor. škola Opis: je najmladším náučným chodníkom, ktorý vznikol v roku 2018 z iniciatívy študentov Evanjelického gymnázia Tisovec. Chodník je dlhý 6,3 km a jeho trasa je napriek dĺžke nenáročná iba s miernym prevýšením. Náučný chodník má štyri zastavenia a vytvára okruh. Vedie z mesta Tisovec (od informačného bodu pri Strednej odbornej škole Tisovec) po poľných cestách cez lokalitu Obadovo očko popod masív Hradovej až na sysľovisko Podhrad. Odtiaľ sa opäť po poľnej ceste vracia cez lokalitu Rejkovo, k tisovskému rybníku a späť do Tisovca. Tematicky je chodník zameraný na lúčne a pasienkové spoločenstvá, históriu ovčiarstva a osobitne na zaujímavosti zo života sysľa pasienkového – kedysi hojného, no dnes už vzácného a zabudnutého obyvateľa lúk a pasienkov.	Evanjelické gymnázium Tisovec
7.	ZA VŔŇAMI VONIACEJ S PRÍCHUŤOU HISTÓRIE o Tisovec, nám. – Tisovská Šťavica – sedlo Dielik – Paseky – Martinová dolina – Voniaca – Ľavkovo – Tisovec Pozn.: nejde o náučný chodník, ale o pešiu turistickú trasu, na ktorej sú osadené informačné panely oboznamujúce návštevníkov s prírodnými a historickými hodnotami jednotlivých lokalít. Táto pešia turistická trasa vedie z mesta Tisovec na jedno z turisticky najatraktívnejších miest Muránskej planiny – Tisovskú Voniacu (1113 m n. m.). Celý okruh, vedúci z Tisovca cez Tisovskú Šťavicu, sedlo Dielik, Paseky, Martinovu dolinu, samotný vrchol Voniacej, Ľavkovo a späť do Tisovca, je dlhý približne 14,2 km s celkovým prevýšením 775 m. Veľmi atraktívnou je divoká Martinova dolina, ktorá je spolu s priľahlými svahmi i Voniacou súčasťou Národnej prírodnej rezervácie Šarkanica. Na trase je umiestnených šesť náučných panelov, ktoré návštevníkovi priblížia prírodné hodnoty jednej z najmalebnějších dolín Muránskej planiny, opíšu mimoriadnu druhovú pestrosť maličkej horskej lúky Voniaca, a umožnia spoznať početné druhy vzácných i bežnejších druhov dravých vtákov a sov, ktoré obývajú okolité lesy i skalné svahy. Návštevníka tiež zavedú i do minulosti Tisovčanov. Priblížia mu Tisovskú šťavicu, miesto úzko späté s ich životom a sedlo Dielik, kde počas Slovenského národného povstania v druhej svetovej vojne prebiehali neľahké boje o oslobodenie mesta Tisovec.	KST – turistický oddiel KOS Rimavská dolina a Mestské turistické informačné centrum v kníhkupectve INFO Tisovec.
	NÁVRH A POTENCIÁL NOVÝCH NCH	
8.	NCH K PARTIZÁNSKYM ZEMLIANKÁM o Stožky / pamätník venovaný partizánskeму zväzu pod vedením pplk. Šukajeva – Dudlavka – zemlianky z 2. sv. vojny (k. ú. Muráň).	V príprave (2021)

	Názov náučného chodníka a opis	Zriaďovateľ
9.	NCH DIELIK ○ súčasť/prepojenie na Cestu SNP Gemerom-Malohontom.	V príprave (2021)
10.	NCH Z MURÁŇA DO SUCHÉHO DOLU S PREPOJENÍM NA EXISTUJÚCU NL PIECKY ○ k.ú. Muráň.	Návrh nového NCH
11.	NCH MURÁŇ – BIELE VODY – PREDNÁ HORA – MURÁNSKA HUTA ○ k.ú. Muránska Huta.	Návrh nového NCH
13.	NCH TEPLICA ○ Tisovec – Teplica.	Potenciál nového NCH (podľa záujmu aktérov)

Zdroj: Prehľad náučných chodníkov v NP Muránska planina a jeho ochrannom pásme schválených Vyhláškou KÚ ŽP v Banskej Bystrici č. 2/2006 o Návštevnom poriadku NP Muránska planina a jeho ochranného pásma a rozhodnutiami orgánov ochrany prírody k 1.12.2018.

Tabuľka 70: Náučné lokality v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme

	Názov náučnej lokality	Zriaďovateľ
1.	NÁUČNÁ LOKALITA PIECKY ○ prístupová trasa vyznačená značkou náučného chodníka vedie z obce Muráň k informačnému bodu v ústi Hrdzavej a ďalej 800 m pozdĺž potoka Suchý dol. Opis: V roku 1999 sa zriadila prvá náučná lokalita v území národného parku a to v blízkosti obce Muráň. Ide o špecializovanú geologickú náučnú lokalitu, ktorá formou informačného panela prezentuje zaujímavý geologický jav – muránsku brekciu.	Správa NPMP
2.	NÁUČNÁ LOKALITA ĽADOVÁ JAMA ○ leží na križovatke turistických trás červeno značenej trasy č. 0913, červeno značenej trasy č. 0804I, zeleno značenej trasy č. 5737, žltó značenej trasy č. 8450, žltó značenej trasy č. 8759. Opis: Náučná lokalita Ľadová Jama pribudla v národnom parku v roku 2005. Nachádza sa v centrálnej časti národného parku na krasovej lúke zvanej Studňa (1200 m n. m.), ktorá je významnou križovatkou niekoľkých turistických trás. Ľadová jama je 24 m hlboká a 64 m dlhá priepastná jaskyňa. Vďaka klimatickým podmienkam sa na jej dne i v lete udrží ľad, podľa čoho aj dostala svoj názov. Nad priepastou je osadená plošina pre bezpečné nahliadnutie do jej útrob. Informačný panel podáva základné informácie o jaskyni i rastlinných a živočíšnych druhoch žijúcich priamo v jej útroboch i v jej bezprostrednej blízkosti.	Správa NPMP
3.	NÁUČNÁ LOKALITA POLUDNICA – BEŇOVÁ ○ prístupová trasa vedie od červeno značenej trasy 0913 ○ návrh novej infraštruktúry, premiestnenie prípadne zrušenie NL. Opis: NL vznikla v roku 2001. Nachádza sa na okraji Národnej prírodnej rezervácie Poludnica. Panel je osadený na okraji hrany planiny, aby bolo možné vidieť typický biotop i jedince jedného z najvzácnejších rastlinných druhov Muránskej planiny, na ktorú je táto náučná lokalita zameraná – lykovec muránsky. Lokalizácia i značenie prístupovej trasy však nie je vyhovujúce.	Správa NPMP
4.	NÁUČNÁ LOKALITA BIELE VODY ○ nachádza sa cca 2,5 km severovýchodne od obce Muráň. Opis: Ide o lokalitu s hojným výskytom sysľa pasienkového. Práve na tento druh je náučná lokalita tematicky zameraná. V roku 2018 tu bol osadený informačný panel o sysľovi pasienkovom a niekoľko lavičiek. V budúcnosti by na lokalite malo pribudnúť ďalších sedem interaktívnych informačných panelov a základná návštevnícka infraštruktúra (toalety, altánok).	OZ Živá planina v spolupráci so Správou NPMP

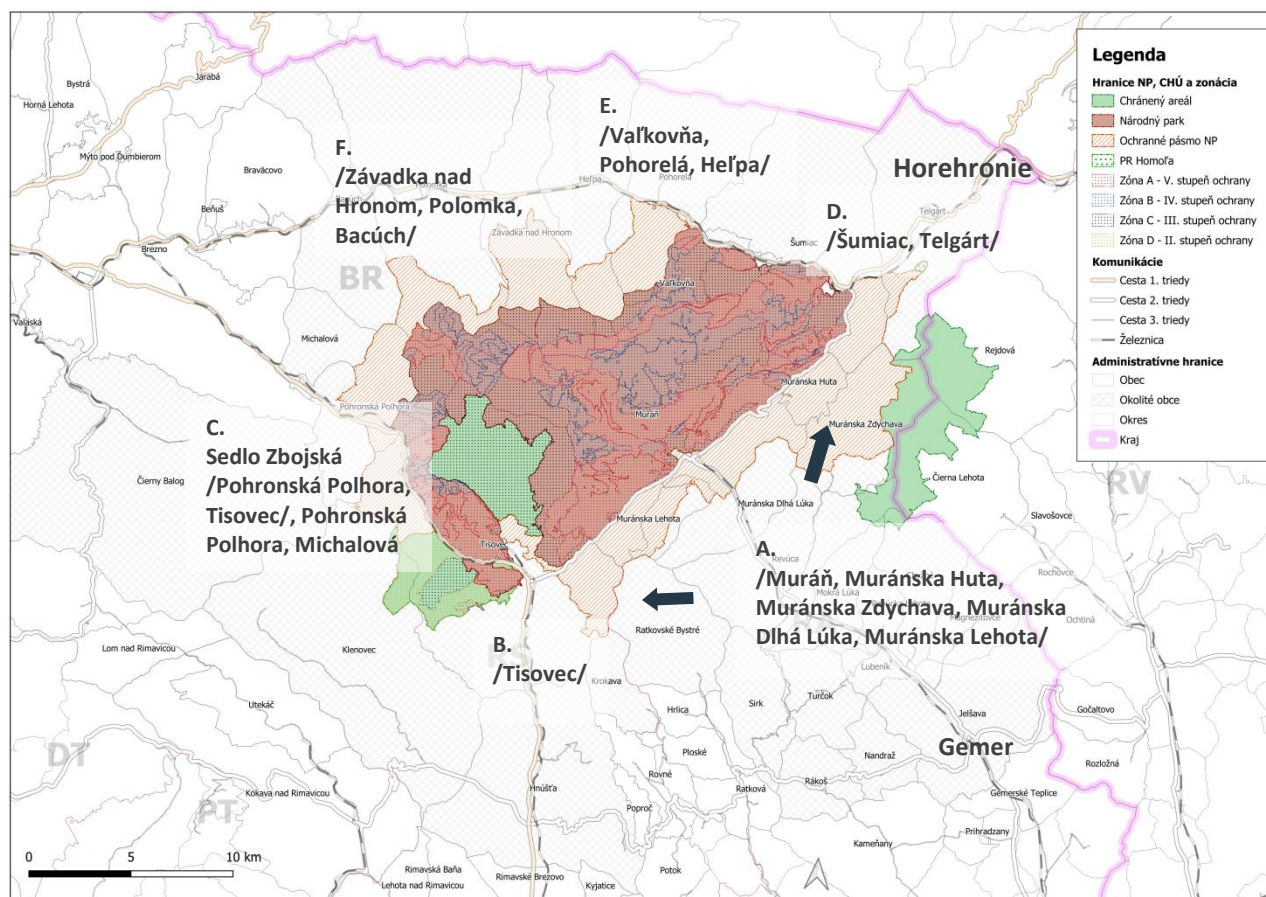

	Názov náučnej lokality	Zriaďovateľ
	NÁVRH A POTENCIÁL NOVÝCH NL	
5.	NL Dielik – bojisko SNP	V realizácii OZ Gemerské grúne
6.	NL lom Bánovo (k.ú. Tisovec)	Návrh novej NL
7.	NL Grilka (k.ú. Tisovec)	Návrh novej NL
8.	NL lom Muráň a Muránsky zlom (k.ú. Muráň)	Návrh novej NL
9.	NL Tepličné – Rangaska (k.ú. Klenovec), ktorá sa už nachádza v ochrannom pásme NP Muránska planina	Návrh novej NL

Zdroj: Prehľad náučných lokalít v NP Muránska planina a jeho ochrannom pásme schválených Vyhláškou KÚ ŽP v Banskej Bystrici č. 2/2006 o Návštevnom poriadku NP Muránska planina a jeho ochranného pásma a rozhodnutiami orgánov ochrany prírody k 1.12.2018, doplnenie na základe výstupov pracovnej skupiny, 2021.

Príloha 7 Obce na území nosného produktu Národného parku Muránska planina

Mapa 13: Poradie obcí (celkov) pre analýzu potenciálu obcí nosného produktu Národného parku Muránska planina

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Nariadenia vlády č. 278/2022, ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, jeho zóny a ochranné pásmo, 2023. Zdrojové dáta: © prispievatelia OpenStreetMap, © SRTM, LLS: ÚGKK SR.